

WOJEWÓDZTWO OPOLSKIE

– stan i trendy rozwojowe

Raport za okres 2008–2015

Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Opolskie Obserwatorium Terytorialne

Opole 2017

Raport przygotował Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej w składzie:

Nikola Janusek-Krysińska
Anna Kuźnik
Doroła Matuszewska
Maja Michniewicz

Tomasz Midura
Karina Piziak
Zdzisław Stefaniak
Jacek Tabor

pod kierownictwem:

Waldemara Zadki – Dyrektora Departamentu Polityki Regionalnej i Przestrzennej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego

przy współpracy:

pracowników Departamentu Ochrony Środowiska, Departamentu Infrastruktury i Gospodarki, Pełnomocnika ds. organizacji pozarządowych, Departamentu Edukacji i Rynku Pracy

pracowników Wojewódzkiego Urzędu Pracy, Opolskiego Centrum Rozwoju Gospodarki, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Opolu oraz pracowników Urzędu Statystycznego w Opolu

Wszystkim zaangażowanym osobom serdecznie dziękujemy za uwagi i wkład do raportu.

Opieka naukowa:

dr Anna Bruska

Szczegółowe informacje w zakresie danych zawartych w raporcie udzielane są przez:

Referat Badań i Ewaluacji (Opolskie Obserwatorium Terytorialne)
Departament Polityki Regionalnej i Przestrzennej
Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego
ul. Hallera 9, 45-867 Opole
tel. 77 44 82 158, e-mail: rot@opolskie.pl

Wprowadzenie

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, a także Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: regiony, miasta, obszary wiejskie określają podstawowe źródła służące do przygotowania strategii rozwoju i jej aktualizacji. Odpowiadając na zawarte w dokumentach krajowych wymagania w *Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku*, stanowiącej główny dokument kreowania polityki na poziomie regionu, uwzględniono system monitorowania i ewaluacji rozwoju województwa. Jednym z głównych elementów tego systemu jest prezentowany Państwu raport o rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym województwa opolskiego za okres 2008-2015.

Raport o rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym oddaje obszerny obraz regionu. Prezentowany materiał wpisuje się w cykl przeglądów regionalnych przygotowywanych okresowo przez Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego. Każda z wcześniejszych publikacji była zarazem fotografią stanu województwa, jak i przeglądem zmian zachodzących od czasu opublikowania wcześniejszego raportu. Niniejszy raport obejmuje okres od 2008 roku, kontynuując prezentację danych statystycznych w nawiązaniu do ostatnich opublikowanych danych w formie raportu, aż do 2015 roku. Dokument składa się z trzech podstawowych obszarów: Społeczeństwo, Gospodarka, Przestrzeń i Środowisko. Dodatkowy element raportu stanowi obszar Samorząd, który odgrywa istotną rolę w procesie kreowania rozwoju regionalnego i lokalnego. Opracowanie ma spełniać trzy podstawowe cele. Raport ma: stanowić narzędzie zapewniające wszystkim zainteresowanym bieżące dane o sytuacji społeczno-gospodarczej i przestrzennej, wskazać zaobserwowane trendy oraz w konsekwencji przedstawić informację dotyczącą rozwoju regionu w różnych jego obszarach.

Prezentowany materiał stanowi uzupełnienie Raportu z monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Opolskiego do 2020 roku za okres 2013-2015. O ile raport z monitoringu strategii dotyczy przede wszystkim prezentacji wniosków z wdrażania narzędzi rozwoju regionu, na których kształt i finansowanie ma wpływ samorząd województwa, o tyle raport o rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym uwzględnia również te obszary, na które wpływ mają w znacznym stopniu czynniki zewnętrzne. Dokument zawiera najważniejsze wnioski ilustrujące stan danej sfery społecznej, gospodarczej, i przestrzennej, a przede wszystkim obserwowane trendy, które mogą być pomocne w kreowaniu dalszej polityki rozwoju regionu, w tym aktualizacji strategii.

Ważną ideą przyświecającą pracom nad raportem było stosowanie, w miarę możliwości przystępnego, zrozumiałego języka i tam gdzie to możliwe, unikanie specjalistycznej terminologii. Atrakcyjna forma prezentacji wskaźników i wniosków dodatkowo ma ułatwić jego odczytywanie i zrozumienie. Idea ta pozwoliła na stworzenie nowego, czytelnego narzędzia zapewniającego wszystkim zainteresowanym, nie tylko przedstawicielom władz samorządowych różnych szczebli, ale również pozostałym mieszkańcom regionu, bieżącej informacji na temat różnych sfer życia społeczno-gospodarczego regionu. Dane zaprezentowane w raporcie będą aktualizowane na bieżąco na dedykowanej stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Opolskiego. Dzięki temu każdy, kto będzie potrzebował podstawowych informacji o regionie znajdzie je w jednym miejscu, bez konieczności przeszukiwania różnych stron internetowych statystyki publicznej. Powyższe cele i założenia przesądziły o tym, że raport nie podejmuje pogłębionego wnioskowania i rekomendacji dla polityki regionalnej, a „odsyła” zainteresowanych do specjalistycznych analiz i opracowań. Pogłębione analizy przyczynowo-skutkowe prezentowanych zmian powinny stanowić temat osobnych opracowań, ekspertyz lub badań – w zależności od pojawiających się potrzeb.

Wyrażamy nadzieję, że dzięki przyjętej formie raport stanie się użytecznym narzędziem ułatwiającym bieżące zarządzanie regionem oraz jego rozwojem w kierunku nakreślonym nie tylko w strategii, ale również w innych dokumentach krajowych i regionalnych. Powszechny dostęp do raportu w większym stopniu pozwoli na rozpowszechnienie informacji o stanie rozwoju regionu ułatwiając podejmowanie decyzji służących realizacji przyjętej polityki rozwojowej na każdym szczeblu decyzyjnym.

Życząc interesującej lektury, z góry składamy podziękowania wszystkim czytelnikom, którzy podejmą trud wskazania możliwych ulepszeń niniejszego opracowania.

Zespół redakcyjny

Uwagi na temat zakresu i sposobu prezentacji danych w raporcie

Pełny obraz faktograficzny regionu, wylaniający się z danych statystyki publicznej zarówno krajowej, jak i międzynarodowej, trudno jest przedstawić w sposób kompletny, choćby ze względu na liczbę dostępnych zmiennych, opisujących szczegóły funkcjonowania województwa, jego mieszkańców, gospodarki, zasobów, administracji i wielu innych sfer aktywności regionalnej. Dlatego tak istotne znaczenie ma selekcja danych, jakie zostaną wyeksponowane w raporcie oraz kryteria ich doboru. W przypadku obecnego raportu, za zasadę porządkującą dobór treści przyjęto podział raportu na główne obszary obejmujące kluczowe wskaźniki prezentujące dane zjawisko. Przyjęte w raporcie wskaźniki zostały wybrane w oparciu o dobór ekspercki przy uwzględnieniu propozycji departamentów odpowiadających w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Opolskiego za dany obszar. Na kształt opracowania wpływ miały również zmiany zachodzące w sferze informacji publicznej, a przede wszystkim jej coraz większa dostępność, wraz z rosnącą różnorodnością formatów edycyjnych i rozwiązań graficznych nastawionych na uatrakcyjnianie i ułatwienie przekazu czytelnikom.

Opracowaniu nadano formę zestawu kart tematycznych, które opisują stan rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego regionu w okresie 2008-2015. Prezentowane zagadnienia oparto w głównej mierze na ogólnodostępnych danych, gromadzonych w sposób systematyczny i udostępnianych cyklicznie, umożliwiając w ten sposób ich dalszą aktualizację w ramach poszczególnych kart. Przyjęte rozwiązanie graficzne ma w zamierzeniu maksymalnie ułatwić posługiwanie się zawartością raportu także osobom, które na co dzień nie korzystają ze źródeł statystycznych.

Karty zawierają definicje kluczowych pojęć odnoszących się do prezentowanego zakresu tematycznego. Pod definicją zapisany został ogólny wniosek wynikający z prezentowanych danych wraz z odzwierciedleniem graficznym w formie strzałek znajdujących się przed wnioskiem. Trzy strzałki prezentują odpowiednio trzy zjawiska:

1. ZAOBSERWOWANA ZMIANA W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

Zmiana wartości wskaźnika w województwie opolskim w latach 2008-2015 (lub w innym okresie, za który dostępne są dane)

Wartość wskaźnika w badanym roku końcowym w stosunku do badanego roku bazowego może przyjmować wartość: rosnącą, malejącą lub pozostać bez zmian (constans).

Wzrost wartości wskaźnika w województwie opolskim

Brak zmian wartości wskaźnika w województwie opolskim

Spadek wartości wskaźnika w województwie opolskim

2. ZAOBSERWOWANA ZMIANA W POLSCE

Zmiana wartości wskaźnika dla kraju w latach 2008-2015 (lub w innym okresie, za który dostępne są dane)

Wartość wskaźnika w badanym roku końcowym w stosunku do badanego roku bazowego może przyjmować wartość: rosnącą, malejącą lub pozostać bez zmian (constans).

Wzrost wartości wskaźnika dla Polski

Brak zmian wartości wskaźnika dla Polski

Spadek wartości wskaźnika dla Polski

3. POŻĄDANA ZMIANA WARTOŚCI WSKAŹNIKA DLA WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

Pożądaný kierunek zmian wartości wskaźnika dla województwa opolskiego

który pozytywnie wpływa na rozwój regionu.

Dla rozwoju regionu pożądana jest rosnąca wartość wskaźnika

Dla rozwoju regionu pożądané jest utrzymanie wartości wskaźnika na niezmiennym lub względnie stałym poziomie.

Dla rozwoju regionu pożądana jest malejąca wartość wskaźnika

Na kartach wyeksponowano informacje nadające danym statystycznym kontekst: porównawczy – poprzez odniesienie ich do zjawisk obserwowanych w kraju i innych województwach oraz chronologiczny – poprzez pokazanie skali zmian dla wybranych okresów. Stanowią one główne informacje o zachodzących zjawiskach społecznych, gospodarczych i przestrzennych, które mogą posłużyć do podejmowania działań: zapobiegawczych, podtrzymujących lub rozwojowych.

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądaný	Strona w raporcie
Liczba mieszkańców zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju				15
Zjawisko ujemnego przyrostu naturalnego w regionie pogłębiło się w stosunku do nadwyżki urodzeń nad zgonami przeciętnie w kraju				17
Skala migracji osiągała rozmiary jedne z największych w kraju				19
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrastał, zarówno w regionie jak i w kraju				23
Liczba studentów i absolwentów w regionie i średnio w Polsce zmniejszyła się				25
Odsetek młodzieży nieaktywnej (NEET) w regionie zmniejszył się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju				27
Frekwencja wyborcza wzrastała, jednak przyjmowała wartości poniżej średniej dla Polski				29
Zwiększyła się liczba honorowych dawców krwi w regionie w stosunku do niewielkiego spadku w kraju				31
Wzrosła liczba organizacji pozarządowych przewyższając średnią wartość dla kraju				33
Wzrósł udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP				35
Zwiększył się szerokopasmowy dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych osiągając wartości wyższe niż średni udział dla Polski				37
Systematycznie wzrastał przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca regionu, osiągając wartości poniżej średniej dla Polski				39
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową systematycznie wzrastał przy jednoczesnym niższym tempie wzrostu średnio w kraju				41
Wzrósł poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci utrzymując wartości najwyższe dla kraju				43
Wzrósł wiek środkowy matek rodzących pierwsze dziecko zarówno w regionie jak i w kraju				45
Poziom dzietności nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń tak w regionie jak i w Polsce				47
Liczba lekarzy nieznacznie wzrosła, jednak nie osiągnęła wartości średniej dla Polski				49
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w regionie zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście w kraju				51
Wzrósł odsetek osób zagrożonych ubóstwem, w szczególności ubóstwem skrajnym zrównując się ze średnią dla Polski				53
Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, osiągając wartości powyżej średniej dla kraju				55

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądaný	Strona w raporcie
Wartość PKB wzrosła, jednak udział województwa w wartości krajowej spadł				63
Wartość PKB per capita wzrosła, jednocześnie w rankingu województw odnotowano spadek				65
Wartość wypracowanej WDB wzrosła, jednak udział w wartości krajowej spadł				67
Wzrosła wydajność pracy w regionie, jednak zmiana była niższa niż średnio w kraju				69
Stopa inwestycji wzrosła, przy jednoczesnym spadku średniej krajowej				71
Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła zarówno w regionie jak i w kraju				73
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w regionie nieznacznie wzrosła przy większym wzroście w Polsce				75
Wzrósł udział przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zarówno w regionie jak i w kraju				77
Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła, jednak spadł udział opolskiego w wartości dla kraju				79
Wzrosła produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca, zarówno w regionie jak i w kraju				81
Wzrósł udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej, wzrost ten był większy niż średnio w kraju				83
Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej, zarówno w regionie jak i w kraju				85
Wzrosło zatrudnienie w grupie wiekowej 20-64 osiągając tempo wzrostu wyższe niż przeciętnie w Polsce				87
Liczba bezrobotnych wzrosła przy czym wzrost ten był niższy niż w Polsce				89
Stopa bezrobocia wzrosła nieco powyżej średniej krajowej, jednak w ostatnich latach wszystkie województwa odnotowały jej spadek				91
Odsetek długotrwale bezrobotnych był jednym z najniższych w kraju				93
Liczba jednostek aktywnych badawczo znacznie wzrosła, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw				95
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych spadł, jednak spadek był jednym z najniższych w kraju				97
Województwo opolskie rozwijało się wolniej w zakresie innowacji niż inne regiony UE, co skutkowało przejściem z grupy umiarkowanych innowatorów do grupy innowatorów o skromnych wynikach				99
Spadła liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego				101
Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego wzrosła, a wzrost ten był jednym z większych w kraju				103
Liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła				105
Wzrost eksportu był bardziej dynamiczny od importu w regionie i średnio w kraju				107

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądaný	Strona w raporcie
Wzrosła ilość odpadów komunalnych zebranych przypadających na 1 mieszkańca, jednocześnie wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie				115
Nieznacznie wzrósł udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zarówno w regionie jak i w kraju				117
Nieznacznie zwiększył się udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w regionie przy jednoczesnym wzroście w kraju				119
Zmniejszyła się nadprodukcja energii elektrycznej w regionie jednak nadal jest znacznie powyżej przeciętnej w Polsce				125
Zwiększył się udział OZE w zużyciu energii elektrycznej zarówno w regionie jak i w kraju				123
Zmniejszyła się powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, oraz zmniejszyła się skala wyłączeń gruntów rolnych z produkcji rolniczej				125
Udział ludności miejskiej spadł, aczkolwiek ubytek był jednym z najniższych w kraju				127
W województwie opolskim zmniejszył się udział ludności zamieszkującej miasta średnie i duże				129
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zwiększył się				131
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła (łącznie z emisją CO ₂)				133
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła				135
Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy C charakteryzującej się poziomem stężeń PM10 powyżej poziomu dopuszczalnego. Liczba stref w klasie C nie zmieniła się				137
Miasto Opole stanowiące jedną z dwóch stref rocznej oceny jakości powietrza w województwie przeszło z gorszej klasy do wyższej klasy A, gdyż nie stwierdzono wystąpienia stężeń PM2,5 wyższych od poziomu dopuszczalnego				139
Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy wynikowej C charakteryzującej się przekroczeniem poziomów docelowych B(a)P				141
Zmniejsza się gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² zarówno w regionie jak i w Polsce				143
Zwiększa się gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej jednak w tempie wolniejszym niż średnio w kraju				145
Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej w województwie jest największy w kraju				147
Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej wzrasta w tempie szybszym niż średnio w kraju				149
Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej nieznacznie wzrósł				151
W regionie znacznie wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności				153

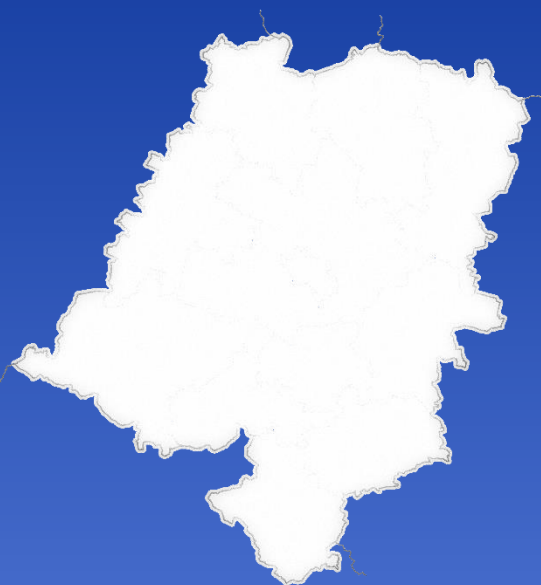
Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądaný	Strona w raporcie
Dochody per capita jst w województwie opolskim wzrosły				161
Wydatki per capita jst w województwie opolskim wzrosły				163
Wydatki majątkowe inwestycyjne jst per capita w województwie opolskim spadły, przy jednoczesnym wzroście w kraju				165
Obciążenie dochodów jst zobowiązaniami wzrosło, jednak było jednym z najmniejszych w kraju				167
Wydatki na obsługę długu publicznego jst wzrosły				169
Zamożność miast subregionalnych w województwie opolskim wzrosła, a 3 z 5 miast subregionalnych poprawiło swoją pozycję w rankingach zamożności miast wojewódzkich/powiatowych				171
3 na 5 miast subregionalnych w województwie opolskim odnotowało wzrost zadłużenia, jednakże dzięki korzystnemu udziałowi nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (zdolność do spłaty długu) poziom zadłużenia 4 na 5 miast subregionalnych utrzymał się na bezpiecznym poziomie				173
Pod względem jakości rządzenia, województwo opolskie korzystnie wypada na tle pozostałych regionów Polski				177

Uwagi metodologiczne

179

Bibliografia

181

Liczba mieszkańców
na koniec 2015 roku

996 011

8 289 Liczba urodzeń

10 468 Liczba zgonów

Zawarte małżeństwa 4 920

Rozwody 1 678

Przeciętna długość życia dla kobiet
urodzonych w 2015 roku

81,4 lat

Przeciętna długość życia dla mężczyzn
urodzonych w 2015 roku

73,8 lata

SPOŁECZEŃSTWO – podsumowanie analizowanego obszaru

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądaný	Strona w raporcie
Liczba mieszkańców zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju				15
Zjawisko ujemnego przyrostu naturalnego w regionie pogłębiło się w stosunku do nadwyżki urodzeń nad zgonami przeciętnie w kraju				17
Skala migracji osiągała rozmiary jedne z największych w kraju				19
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrastał, zarówno w regionie jak i w kraju				23
Liczba studentów i absolwentów w regionie i średnio w Polsce zmniejszyła się				25
Odsetek młodzieży nieaktywnej (NEET) w regionie zmniejszył się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju				27
Frekwencja wyborcza wzrastała, jednak przyjmowała wartości poniżej średniej dla Polski				29
Zwiększyła się liczba honorowych dawców krwi w regionie w stosunku do niewielkiego spadku w kraju				31
Wzrosła liczba organizacji pozarządowych przewyższając średnią wartość dla kraju				33
Wzrósł udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP				35
Zwiększył się szerokopasmowy dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych osiągając wartości wyższe niż średni udział dla Polski				37
Systematycznie wzrastał przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca regionu, osiągając wartości poniżej średniej dla Polski				39
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową systematycznie wzrastał przy jednoczesnym niższym tempie wzrostu średnio w kraju				41
Wzrósł poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci utrzymując wartości najwyższe dla kraju				43
Wzrósł wiek środkowy matek rodzących pierwsze dziecko zarówno w regionie jak i w kraju				45
Poziom dzietności nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń tak w regionie jak i w Polsce				47
Liczba lekarzy nieznacznie wzrosła, jednak nie osiągnęła wartości średniej dla Polski				49
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w regionie zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście w kraju				51
Wzrósł odsetek osób zagrożonych ubóstwem, w szczególności ubóstwem skrajnym zrównując się ze średnią dla Polski				53
Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, osiągając wartości powyżej średniej dla kraju				55

SPOŁECZEŃSTWO – podsumowanie analizowanego obszaru

Kluczowym zasobem, jakim dysponuje region jest jego ludność. Obok kapitału i ziemi traktowana jest jako jeden z podstawowych zasobów w gospodarce, co wiąże się przede wszystkim z faktem, iż dobrobyt człowieka jest celem wszelkiej działalności gospodarczej [1]. Od sytuacji ludnościowej zależą bowiem społeczne i gospodarcze aspekty rozwoju regionu. Stan społeczności regionalnej można opisywać na wiele sposobów: przez pryzmat zdrowia mieszkańców regionu, ich wykształcenia oraz zachowań, czy też wyznawanych wartości składających się na tożsamość regionalną, w ujęciu demograficznym (uwzględniającym zjawiska ruchu naturalnego i wędrownego ludności, jej liczby i struktury oraz rozmieszczenia terytorialnego) oraz w ujęciu ekonomicznym (uwzględniającym strukturę i profil aktywności zawodowej mieszkańców danego obszaru). Wzajemne powiązania tych cech decydują o możliwościach rozwojowych regionu, wpływając na jego rozkwit, stagnację lub zamieranie. Obserwacja czynników związanych ze społeczeństwem województwa opolskiego i wypływające z niej wnioski powinny być traktowane jako oznaka sygnalizująca tendencje rozwojowe regionu. Wyzwania w tym zakresie zazębiają się z pozostałymi zagadnieniami, ponieważ wpływają zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio na możliwości rozwoju endogenicznego regionu. Wywierają one presję na ład przestrzenny i stan środowiska regionalnego, a także wspierają bądź osłabiają funkcjonowanie samorządu.

Województwo opolskie jako najmniejsze w kraju, stanowi zarazem jeden z najmniejszych regionów Unii Europejskiej, przy tym jednak oferuje potencjalnie sprzyjające warunki dla społeczności regionalnej. Pod względem wielkości populacji województwo opolskie z liczbą mieszkańców ok. 996 tys. reprezentowało w 2015 roku 2,6% ludności Polski, z czego 51,9% stanowiła ludność zamieszkująca miasta, a 48,1% mieszkańcy terenów wiejskich. Niewielka liczba mieszkańców, relatywnie dobra dostępność przestrzenna oraz jakość infrastruktury technicznej i społecznej, a także przyjazne warunki środowiskowe, wydają się czynić z regionu dobre miejsce do życia. Silne i wieloletnie więzi mieszkańców opolskiego z państwami Europy Zachodniej, a zwłaszcza z Niemcami, z racji jednego z największych w Polsce skupiska mniejszości niemieckiej oraz emigracji zarobkowych, budowały specyficzne cechy regionalnego rynku pracy (m.in. większa łatwość podejmowania decyzji o czasowej, okresowej lub stałej emigracji zarobkowej w sytuacji braku satysfakcjonujących warunków pracy, godziwego wynagrodzenia w miejscu zamieszkania, bądź w jego pobliżu). Możliwość wyboru między pracą w regionie, w większych ośrodkach w kraju lub za granicą wpływa także na zwiększenie oczekiwań wobec jakości oferowanych miejsc pracy i większą świadomość zawodową mieszkańców. Czynniki te powodują niekorzystne konsekwencje dla potencjału społecznego regionu, przyspieszając narastanie depopulacji oraz ujawnianie się niepożądanych zjawisk: demograficznych oraz społecznych (związanych z tożsamością, życiem rodzinnym, czy też udziałem w życiu regionu).

Zgodnie z prognozą demograficzną GUS liczba ludności w województwie opolskim w 2050 roku zmniejszy się o ponad 25% w porównaniu do 2013 roku (ubędzie około 260 tys. mieszkańców).

W 2015 roku żadne z województw w kraju nie osiągnęło prostej zastępowalności pokoleń. Najniższą wartość wskaźnika na poziomie 1,12 odnotowano w województwie opolskim przy średniej dla kraju 1,29.

Krajobraz społeczny regionu kształtowało niezmiennie w latach 2008-2015 zjawisko depopulacji, którego zahamowanie stanowi kluczowe wyzwanie dla polityki regionalnej. Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji stałej (wewnętrznych i zewnętrznych) powodują zmniejszanie się populacji regionu. Ujemny przyrost naturalny spowodowany jest z jednej strony spadkiem liczby urodzeń, a z drugiej wzrostem liczby zgonów. W województwie, podobnie jak i w kraju, kobiety rodzą swoje pierwsze i kolejne dziecko coraz później, o czym świadczy widoczny w latach 2008-2015 wzrost wieku środkowego

matek oraz większy niż w 2008 roku udział matek starszych (30-34 lata) w ogólnej liczbie urodzeń żywych. Odsunięcie w czasie decyzji o urodzeniu pierwszego dziecka, zwiększa ryzyko wystąpienia trudności z realizacją indywidualnych planów prokreacji, przede wszystkim spowodowanych przyczynami biologicznymi (zmniejszająca się z wiekiem płodność). Pozytywnie w tym kontekście rysuje się widoczna w województwie opolskim w 2015 roku, wyraźniejsza na tle kraju, dominacja grupy stosunkowo młodych matek (poniżej 29 roku życia). Nie zmienia to jednak ogólnie niekorzystnego poziomu dzietności w regionie, który w 2015 roku osiągnął najniższy poziom w kraju. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na niską dzietność kobiet jest odpływ z terenu województwa młodych osób w wieku prokreacji poszukujących atrakcyjnych miejsc pracy. Obok niskiego współczynnika dzietności kobiet, malejąca liczba urodzeń powodowana jest również przez kryzys rodziny [2, s. 29-30]. Utrzymanie dotychczasowego kierunku zmian sytuacji społeczno-demograficznej oznacza w świetle prognoz GUS brak możliwości prostej zastępowalności pokoleń, a także dalszy spadek populacji regionu (o ponad ¼ do 2050 roku). Obok zaobserwowanych negatywnych zjawisk demograficznych widać

dbałość rodziców o poprawę perspektyw rozwojowych dzieci, co współgra z rosnącym odsetkiem dzieci podlegających wychowaniu przedszkolnemu i opiece żłobkowej, stanowiących podstawy ich socjalizacji. Wysoki odsetek dzieci objętych instytucjonalną opieką żłobkową i wychowaniem przedszkolnym, może wpływać na aktywność zawodową kobiet oraz wzmacniać ich pozycję zawodową.

W 2015 roku w województwie opolskim wychowaniem przedszkolnym objętych zostało blisko 90% dzieci. Wskaźnik ten był najwyższy w Polsce.

Na narastanie zjawiska depopulacji wpływają również migracje z regionu, zorientowane zarówno na duże ośrodki metropolitalne znajdujące się w jego sąsiedztwie, jak też skierowane za granicę. Ich skala w województwie opolskim jest sześciokrotnie wyższa w 2015 roku niż średnia dla Polski (-2,4‰ względem 0,4‰). W wymiarze krajowym, największy ruch wędrownicy ludności wobec opolskiego generują województwa: dolnośląskie i śląskie. Jednak o ile w przypadku regionu dolnośląskiego saldo migracji stałej z regionu jest ujemne (-3740 os. w latach 2008-2015), o tyle z województwa śląskiego odnotowano w tym okresie napływ (875 osób). W wymiarze międzynarodowym, emigracja w kierunku krajów Europy Zachodniej oraz USA zdecydowanie przewyższa imigrację, prowadząc do ukształtowania się niekorzystnego salda migracji stałej. Głównym kierunkiem emigracji były Niemcy. Saldo migracji stałej w tym kierunku, w latach 2008-2014, wskazujące na odpływ blisko 11 tys. osób, oznacza ubytek porównywalny ze zniknięciem z mapy regionu miejscowości takiej jak Zawadzkie. Istotnym zasileniem dla regionu staje się natomiast migracja stała z Ukrainy, która wygenerowała w latach 2008-2014 dodatnie saldo na poziomie 163 osoby. Uzupełnienie powiększającej się luki demograficznej poprzez migrację kompensacyjną wymaga jednak długoterminowego planowania, które powinno uwzględniać szereg skutków społeczno-ekonomicznych spowodowanych napływem nowych mieszkańców. Bez względu na kierunek migracji, niepokojący jest fakt, że dotyczy ona głównie osób młodych, coraz lepiej wykształconych, często bezdzietnych i stanu wolnego [2, s. 27], poszukujących poza regionem atrakcyjnej pracy i miejsca do życia. Konsekwencje indywidualnych decyzji migracyjnych młodych mieszkańców regionu będą kumulować się w czasie osłabiając jego potencjał ludnościowy. Także i w tym przypadku polityka regionalna powinna być skoncentrowana na identyfikowaniu i eliminowaniu rzeczywistych przyczyn skłaniających mieszkańców województwa do migracji (jakość i dostępność miejsc pracy), a także czynników, które spowodowałyby ich powrót do regionu (dzieci, małżonkowie, stała praca lub mieszkanie).

Wszystkie wskaźniki nawiązujące do liczby mieszkańców nie obejmują zjawiska nierejestrowanej migracji zawieszanej. Na podstawie przeprowadzonych badań oszacowano, że rozbieżność pomiędzy danymi meldunkowymi a rzeczywistą liczbą mieszkańców wynosi ok. 17-19%. Oznacza to, że stan ludności regionu powinien zostać skorygowany o 163-192 tys. osób. Zatem liczebność populacji regionalnej wynosi ok. 798-828 tys. osób. [31]

Nie wszystkie aspekty demografii regionu są niekorzystne dla jego perspektyw rozwojowych. Utrzymującą się nadal w regionie przewagę nad średnią dla Polski pod względem liczby ludności w wieku produkcyjnym należy zaliczyć do atutów regionu. Jednak niższy w obserwowanym okresie odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu ze średnią krajową i mobilność migracyjna grupy młodych ludzi, wskazuje na ryzyko pogorszenia się stanu populacji oraz sytuacji na rynku pracy w kolejnych latach. Wzrastająca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, przy rosnącej przeciętnej długości trwania życia, stanowić będzie ograniczenie szans rozwojowych województwa. Dla zneutralizowania konsekwencji tego zjawiska, konieczne jest poszukiwanie możliwości powiązania tzw. „zielonej” i „srebrnej” gospodarki zgodnie z potrzebami społeczeństwa regionu.

Według prognozy demograficznej GUS w 2020 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają będą 32 osoby w wieku poprodukcyjnym, a w 2050 roku aż 59 osób.

Niekorzystnym zjawiskom demograficznym towarzyszy zauważalne dążenie mieszkańców regionu do poprawy sytuacji zawodowej i warunków życia. W latach 2008-2015, wzrastał odsetek ludności z wyższym wykształceniem, co stanowi – pomimo zmniejszającej się liczby studentów i absolwentów – niewątpliwą atut wobec inwestorów, poszukujących kadr o wysokich umiejętnościach zawodowych, potwierdzonych formalnie uzyskaniem dyplomu ukończenia studiów. Ludzie młodzi wykazują bardziej czynną postawę na rynku pracy i w sferze edukacji, o czym świadczy zmniejszająca się wartość wskaźnika NEET (młodzieży nieaktywnej). Dodatkowo o dobrej jakości życia świadczy znaczny odsetek ludności z dostępem do nowoczesnych technologii teleinformatycznych, który pozwala minimalizować ryzyko wystąpienia tzw. wykluczenia cyfrowego. Zauważalny jest zwiększający się udział gospodarstw domowych z szerokopasmowym dostępem do Internetu, który sytuuje województwo na czwartym miejscu w kraju. Przewaga opolskiego nad średnią dla kraju utrzymująca się w latach 2011-2015 w tym zakresie zaczyna jednak stopniowo zmniejszać się, co wynika z poprawy dostępności infrastruktury szerokopasmowej w pozostałych regionach Polski. Troska o wysoką jakość warunków bytowych w regionie przekłada się również na rosnącą

W 2015 roku wskaźnik NEET osiągnął, po raz pierwszy od 7 lat, najniższą wartość, spadając jednocześnie poniżej średniej dla Polski. W przypadku grupy wiekowej 18-24 lat wyniósł 14,4% (w Polsce 14,7%).

przeciętną powierzchnię użytkową mieszkania, przewyższającą średnią krajową i plasującą opolskie na drugim miejscu (za mazowieckim). Śląski wzorzec dbałości o najbliższe otoczenie przejawiający się w dążeniu do podnoszenia komfortu życia, poprawy estetyki miejsca zamieszkania, mobilizuje mieszkańców do zwiększania osiąganych dochodów (m.in. poprzez poszukiwanie bardziej atrakcyjnej finansowo pracy w kraju i za granicą)). W wymiarze ekonomicznym przyniosło to w latach 2008-2014 zauważalny wzrost rocznego dochodu do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca oraz przesunięcie się województwa z 12 na 10 miejsce w kraju pod względem tego kryterium. Należy przy tym uwzględnić fakt, iż poprawa warunków bytowych jest skutkiem transferów nieuwzględnianych w statystyce publicznej.

Szacunek sporządzony dla 2010 roku, w odniesieniu do wszystkich migrantów z regionu pracujących w tym roku za granicą, wskazywał na zarobki rzędu 5,9 mld zł, co stanowiło ok. połowę rejestrowanych dochodów rozporządzalnych mieszkańców regionu w 2010 roku. [20]

Obok pozytywnych sygnałów świadczących o rosnącej zamożności mieszkańców województwa opolskiego, widoczne jest także narastające rozwarstwienie społeczne. Jego przejawem jest znaczący wzrost pomiędzy 2008 a 2015 rokiem liczby osób zagrożonych ubóstwem, zwłaszcza w jego skrajnej postaci. Szczególnie niepokojąco przedstawia się tempo wzrostu odsetka osób zbliżających się do granicy skrajnego ubóstwa, który z poziomu blisko trzykrotnie niższego niż średni dla kraju w 2008 roku (1,8% wobec 5,6%), w 2015 roku zrównał się ze średnią krajową (6,5%). Ponieważ zabezpieczenie potrzeb bytowych ludności spoczywa na samorządzie lokalnym, znacznie obniża to jego budżet tytułem udzielanej pomocy społecznej. Również relatywnie niewielka liczba lekarzy w województwie stanowi wyzwanie dla jednostek samorządowych odpowiadających również i za ten obszar działalności. Zważywszy na motywowany ekonomicznie ubytek lekarzy z najmłodszych grup wiekowych oraz wzrost średniego ich wieku, może to grozić pogorszeniem sytuacji w sytuacji w najbliższych latach [7; 33, s. 69]. Uwzględniając z kolei kierunek zmian demograficznych i starzenie się społeczeństwa regionu, należy spodziewać się rosnącej rozbieżności pomiędzy profilem specjalizacyjnym służb medycznych w regionie, a potrzebami wynikającymi ze starzenia się społeczeństwa. Należy mieć nadzieję, że inicjatywa powołania na Uniwersytecie Opolskim wydziału lekarskiego zapobiegnie tym zagrożeniom.

W 2015 roku na jednego lekarza przypadło średnio w regionie ok. 269 pacjentów, podczas gdy przeciętnie w kraju na jednego lekarza przypadło ponad 187 pacjentów tj. o 82 pacjentów mniej.

Kapitał społeczny regionu współtworzony jest dzięki uczestnictwu mieszkańców w sprawach dotyczących ich najbliższego otoczenia, w tym związanych z kulturą, aktywnością obywatelską, a także ze wspieraniem organizacji pożytku publicznego. W województwie opolskim, podobnie jak w kraju, największą siłą przyciągania cechuje się kultura popularna (film), a oznaką tego jest rosnąca liczba kinomanów. Jednocześnie lokalnie kreowane wydarzenia w ośrodkach, centrach czy też domach kultury oraz klubach i świetlicach wydają się tracić swoją atrakcyjność, bowiem liczba uczęszczających pomiędzy 2008 a 2015 rokiem zmniejszyła się o ponad 46%. Wyraźnie również spadło zainteresowanie ofertą teatrów i instytucji muzycznych w regionie – odmiennie niż w kraju, gdzie odnotowano niewielką tendencję wzrostową. W tym samym czasie nieznaczny wzrost zainteresowania odbiorców wzbudziły muzea, zarówno w kraju, jak i w regionie. Może to prowadzić do rozluźnienia spoiwa, jakim dla tożsamości regionalnej są wspólne doświadczenia i kod kulturowy, a w efekcie do zubożenia i osłabienia kapitału społecznego regionu. Wartości wskaźników aktywności obywatelskiej (wykorzystania kapitału społecznego) w regionie zmiernają w pożądanym kierunku. Pozytywnie należy ocenić wzrost liczby osób uczestniczących w wyborach w analizowanym okresie. W 2015 roku w stosunku do 2008 roku wzrósł również udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego, liczba organizacji pozarządowych oraz honorowych dawców krwi.

Wzrosła liczba organizacji zaliczanych do sektora non-profit w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. Osiągając wartość 2,5 podmiotów na 1 tys. mieszkańców w 2014 roku województwo opolskie zajęło 1 miejsce w rankingu regionów ex aequo z wielkopolskim, podkarpackim i mazowieckim.

Do zdecydowanych atutów regionu w sferze społeczno-demograficznej należy zaliczyć: udział osób w wieku produkcyjnym w strukturze ludności, rosnący odsetek ludności z wykształceniem wyższym wyposażenie w infrastrukturę społeczną, a także dążenie mieszkańców do podnoszenia stopy życiowej poprzez aktywność zawodową i prospołeczną. Niektóre z czynników rozwojowych mogą w pewnych wymiarach, w dłuższej perspektywie czasu, przekształcić się w słabości. Przede wszystkim dotyczy to sytuacji demograficznej, dla której dążenie mieszkańców regionu do osiągnięcia zaplanowanej stopy życiowej skutkuje emigracją ekonomiczną poza województwo, osłabiając jego obecny i przyszły potencjał ludnościowy.

Demografia to nauka zajmująca się opisem ludzkich populacji, tj. liczbą ludności, jej strukturą, rozmieszczeniem terytorialnym, ruchem naturalnym i wędrownym ludności. Stan ludności jest kształtowany poprzez rozrodność i umieralność oraz ruchliwość przestrzenną populacji. Miary: przyrost rzeczywisty ludności i jego składowe (przyrost naturalny i przyrost wędrowny). [1]

Liczba ludności – stan i dynamika

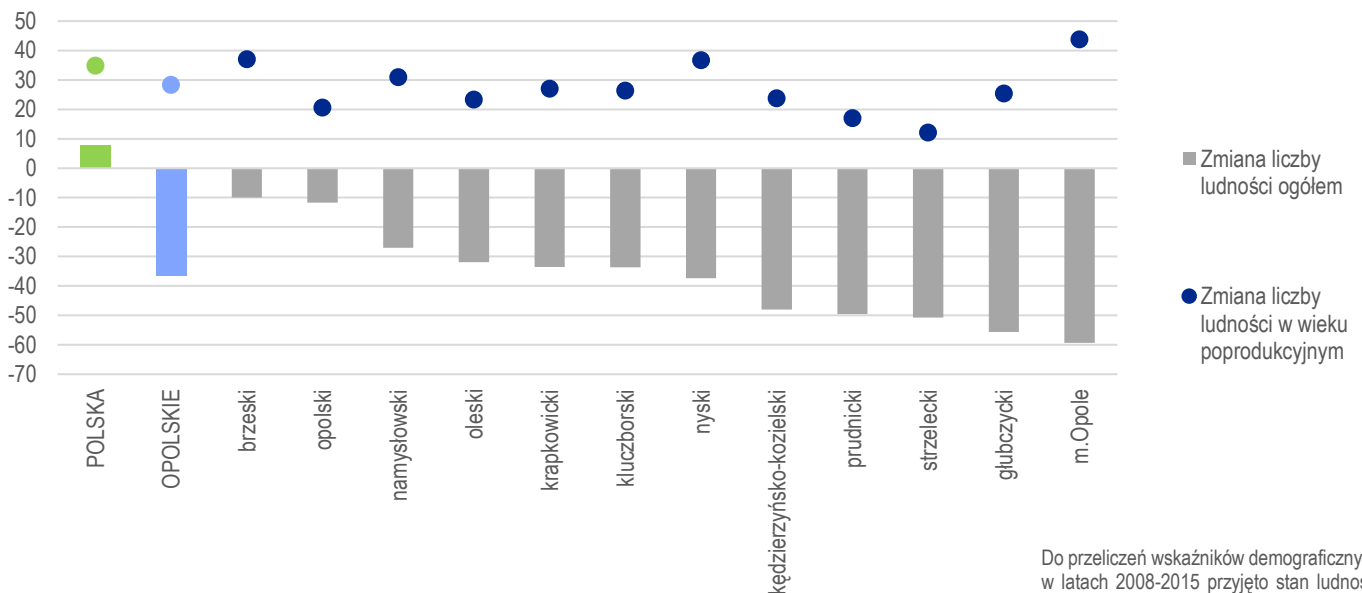

Liczba mieszkańców zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju

Województwo opolskie jest regionem, w którym systematycznie zmniejsza się liczba mieszkańców. Według danych statystycznych spadek ten jest mniejszy, niż wynika to z realizowanych w regionie badań terenowych oraz danych osób korzystających z ubezpieczenia zdrowotnego, jednak nie ulega wątpliwości, że na przestrzeni ostatnich dziesięcioleci, region traci potencjał ludnościowy. Wyludnianie się regionu (depopulacja) oraz wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności, stanowią główne wyzwania rozwojowe, przed którymi stoi województwo opolskie. Procesy te wpływają na ograniczanie zasobów siły roboczej, a tym samym stwarzają zagrożenie dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego oraz dla stabilności finansów samorządu terytorialnego (zobacz obszar: Samorząd).

Zmiana liczby ludności ogółem i w wieku poprodukcyjnym

na 1 tys. mieszkańców, w województwie opolskim według powiatów oraz w Polsce, w 2015 roku w stosunku do 2008 roku, w ‰

Do przeliczeń wskaźników demograficznych w latach 2008-2015 przyjęto stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: GUS

OOT 2016

- Największy spadek liczby ludności w 2015 roku w relacji do 2008 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców odnotowano w województwie opolskim, gdzie na każdy 1 tys. mieszkańców ubyło ok. 37 osób (-36,5‰), wobec wzrostu o 8 osób średnio w kraju (7,8‰). Powyższy wskaźnik najkorzystniejszą wartość przyjął dla województwa pomorskiego – zmiana in plus o ok. 39 os./1 tys. mieszkańców.
- W regionie największy spadek w 2015 roku w stosunku do 2008 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców odnotowano w powiecie m. Opolu, w którym na każdy 1 tys. mieszkańców ubyło prawie 60 osób (-59,3‰). Niewiele mniejszy spadek odnotowały powiaty: głubczycki -56 osób (-55,7‰), strzelecki -51 osób (-50,7‰), prudnicki -50 osób (-49,6‰) oraz kędzierzyńsko-kozielski -48 osób (-48,0‰).
- Największy wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w 2015 w relacji do 2008 roku w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców miał miejsce w województwie zachodniopomorskim (47,2‰, średnio w kraju 34,8‰). Województwo opolskie z wartością wskaźnika na poziomie 28,2‰ uplasowało się na 3 korzystnym miejscu za województwem podlaskim (21,8‰) i lubelskim (27,3‰). Najbardziej niekorzystną zmianę wśród powiatów w regionie odnotował powiat m. Opole, gdzie na każdy 1 tys. mieszkańców przybyło ok. 44 osób w wieku poprodukcyjnym (średnio w województwie ok. 28 osób). Najmniej niekorzystną zmianę odnotował powiat strzelecki – wzrost liczby ludności z grupy poprodukcyjnej o ok. 12 osób na każdy 1 tys. mieszkańców.

- Na koniec 2015 roku województwo opolskie zamieszkiwało ok. 996 tys. osób (zobacz kartę: Migracje), z czego blisko połowę stanowili mieszkańcy wsi (ok. 48%). Udział kobiet w populacji regionu wyniósł 52%. Najwięcej mieszkańców miały powiaty nyski i opolski (odpowiednio ok. 14% i 13% mieszkańców województwa).
- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku liczba mieszkańców województwa spadła o 3,6% (ponad 37 tys. osób, najbardziej niekorzystna zmiana wśród województw), wobec wzrostu średnio w kraju o 0,8% (ponad 301 tys. osób). W przypadku 10 województw odnotowano wzrost liczby mieszkańców. Największa zmiana in plus miała miejsce w województwie pomorskim, w którym odnotowano wzrost o 4% (ponad 88 tys. osób).
- Zgodnie z prognozą demograficzną GUS [3] liczba ludności w opolskim w 2050 roku zmniejszy się o ponad $\frac{1}{4}$ w porównaniu do stanu z 2013 roku (ubędzie ok. 260 tys. mieszkańców). Największy spadek odnotują powiaty: głubczycki (-32%) oraz kędzierzyńsko-kozielski i nyski (po -31%).

Przyrost naturalny ludności to różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów. Stanowi miarę obrazującą kształtowanie procesów rozrodczości i umieralności w populacji. [1]

Przyrost naturalny ludności

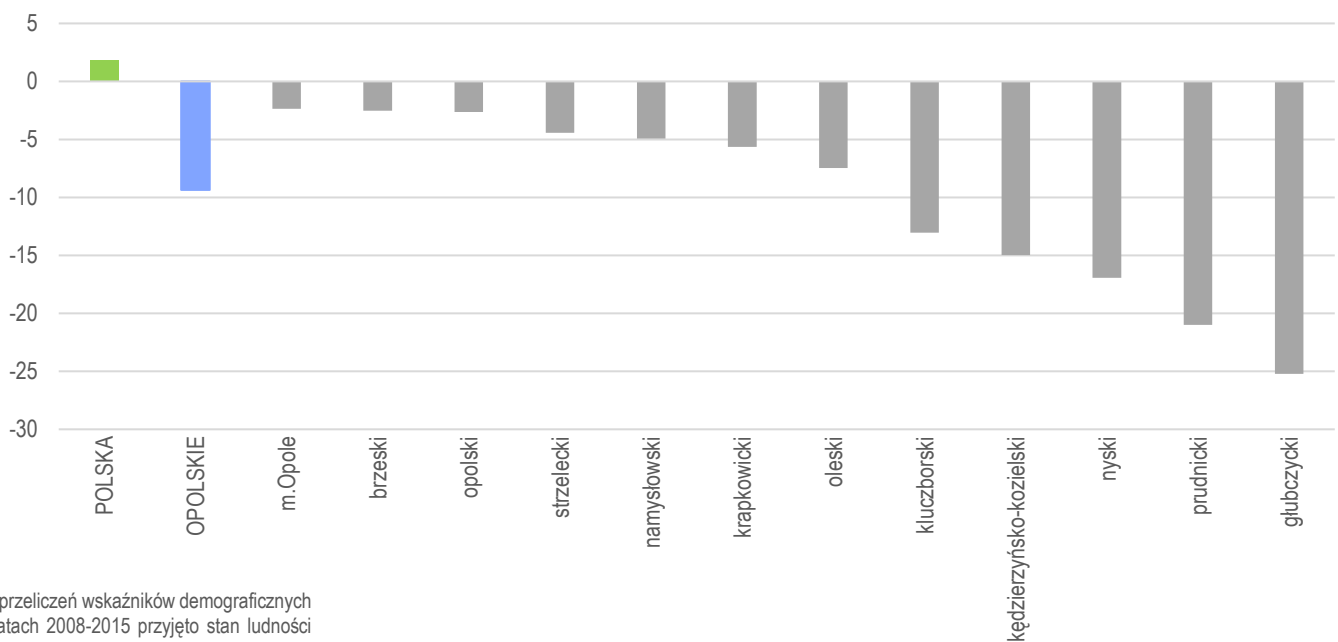

Zjawisko ujemnego przyrostu naturalnego w regionie pogłębiło się w stosunku do nadwyżki urodzeń nad zgonami przeciętnie w kraju

Województwo opolskie jest regionem, w którym ujemny przyrost naturalny istotnie wpływa na liczbę mieszkańców województwa. Od 2000 roku obserwowana jest w regionie przewaga zgonów nad urodzeniami żywymi czyli więcej osób umiera niż się rodzi. Systematyczny ubytek naturalny ludności wraz z wydłużającym się przeciętnym trwaniem życia mieszkańców oraz migracją (wewnętrzną i zewnętrzną – zagraniczną) osób młodych przyczynia się do starzenia społeczeństwa.

Przyrost naturalny ludności

na 1 tys. mieszkańców, w województwie opolskim według powiatów oraz w Polsce, w latach 2008-2015 (łącznie), w ‰

Do przeliczeń wskaźników demograficznych w latach 2008-2015 przyjęto stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: GUS

OOT 2016

- Opolskie jest jednym z 11 województw, w których w 2015 roku odnotowano ujemny przyrost naturalny.
- W 2015 roku na każdy 1 tys. mieszkańców regionu ubyły ponad 2 osoby (wskaźnik przyrostu naturalnego wyniósł -2,2 ‰ wobec -0,7 ‰ średnio w kraju). Bardziej niekorzystne wartości odnotowano jedynie w przypadku województw: łódzkiego, gdzie ubyły ponad 3 osoby (-3,6 ‰) oraz świętokrzyskiego – ubytek 3 osób (-3,0 ‰).
- Na przestrzeni lat 2008-2015 (łącznie) w województwie opolskim na każdy 1 tys. mieszkańców ubyło ponad 9 osób (-9,4 ‰). W tym samym okresie średnio w kraju odnotowano dodatnią wartość wskaźnika tj. przyrost o blisko 2 osoby na każdy 1 tys. mieszkańców (1,9 ‰).
- W przypadku powiatów województwa opolskiego najmniej niekorzystną sytuację odnotowano w Opolu, gdzie bilans zgonów i urodzeń wyniósł -2,4 ‰. Najbardziej niekorzystna sytuacja wystąpiła w powiecie głubczyckim, gdzie wskaźnik przyrostu naturalnego osiągnął wartość -25,2 ‰.

Migracje to przemieszczenia ludności związane ze zmianą miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego). Mówimy o migracjach wewnętrznych, gdy mają miejsce w granicach danego państwa oraz o migracjach zewnętrznych, które dotyczą przemieszczeń związanych ze zmianą kraju zamieszkania.

Saldo migracji na pobyt stały stanowi różnicę pomiędzy liczbą osób, które dokonały wymeldowania z dotychczasowego miejsca zamieszkania (z danej jednostki administracyjnej/kraju), a liczbą osób, które zameldowały się (w danej jednostce administracyjnej/kraju).

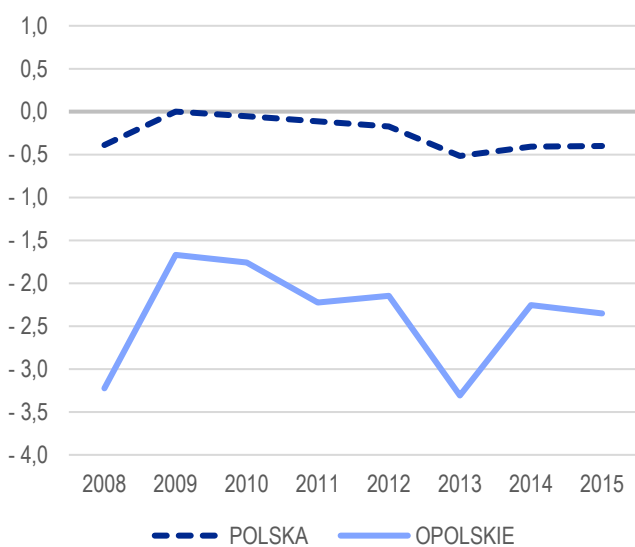
Migracje

 Skala migracji osiągała rozmiary jedne z największych w kraju

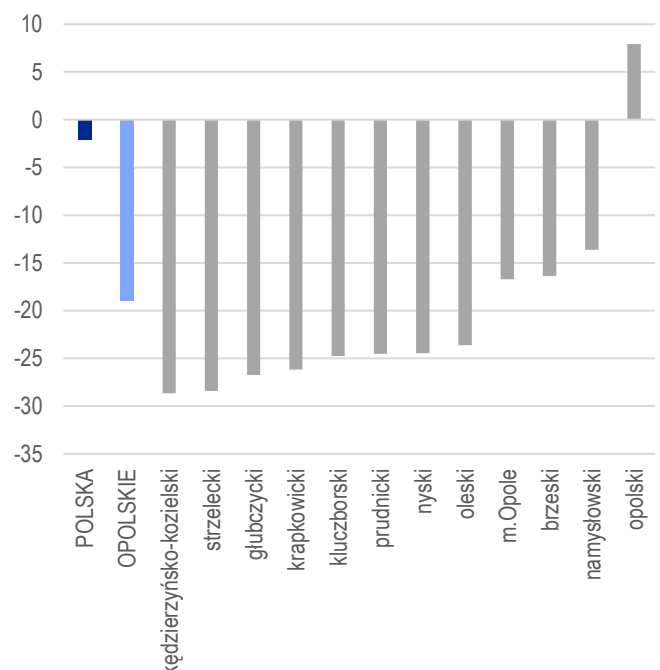
Województwo opolskie można określić mianem regionu migracyjnego. Historycznie ukształtowane ruchy i sieci migracyjne spowodowały, że region stanowi migracyjny ewenement w skali Polski. Migracje, szczególnie o charakterze zewnętrznym, przybierają znaczne rozmiary względem liczby ludności województwa. Ponadto potencjał społeczny regionu uszczupla niekorzystna struktura migrantów wyjeżdżających za granicę, gdyż są to głównie osoby młode i dobrze wykształcone, co jest cechą charakterystyczną dla migracji poakcesyjnych. Województwo opolskie należy do regionów, które tracą kapitał ludzki również w wyniku migracji wewnętrznych – międzywojewódzkich. W regionie występuje bezprecedensowa w skali kraju, nierejestrowana emigracja stała (zawieszona), która powoduje, że faktyczna liczba mieszkańców województwa, może być mniejsza o 163-192 tys. osób (17-19% ludności regionu), niż wskazują na to dane meldunkowe [31] (zobacz kartę: Liczba ludności – stan i dynamika)

Saldo migracji stałej

Saldo migracji stałej na 1 tys. mieszkańców, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015, w ‰

Saldo migracji stałej na 1 tys. mieszkańców, w Polsce, w woj. opolskim i wg powiatów, w latach 2008-2015 (łącznie), w ‰

Źródło: GUS

OOT 2016

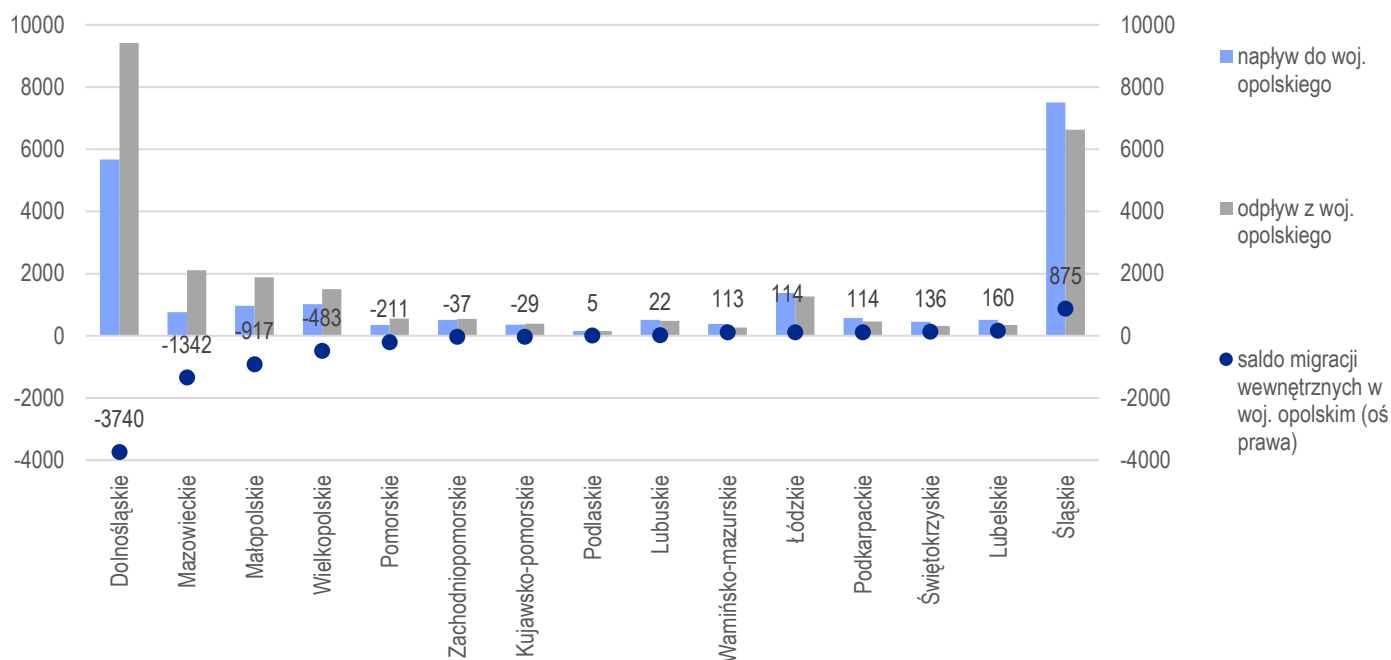
- W województwie opolskim saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w latach 2008-2015 ulegało znacznym wahaniom. W 2008 roku saldo migracji stałej na 1 tys. ludności w województwie opolskim wyniosło -3,2‰ (wobec -0,4‰ średnio w Polsce). W 2013 roku saldo osiągnęło graniczną wartość -3,3‰ (wobec -0,5‰ w kraju), w kolejnych latach wartość dla tego wskaźnika, w ujęciu względnym, spadła osiągając kolejno -2,3‰ w 2014 roku i 2,4‰ w 2015 roku (dla kraju: -0,4‰ w 2014 i 2015 roku).
- Saldo migracji wewnętrznych w województwie opolskim na 1 tys. ludności w 2015 roku wyniosło -0,8‰ (8 niekorzystne miejsca w kraju pod względem salda na 1 tys. ludności, 10 miejsc pod względem napływów na 1 tys. ludności i 5 miejsc pod względem odpływów na 1 tys. ludności). Natomiast saldo migracji zagranicznych na 1 tys. osób w 2015 roku osiągnęło rozmiary największe – 1 miejsce w Polsce i wyniosło -1,6‰, przez co region uplasował się na 2 pozycji w Polsce pod względem salda migracji stałej ogółem –

migracje wewnętrzne i zewnętrzne łącznie (-2,4‰), za województwem lubelskim (-2,5‰). Należy zaznaczyć, że w przypadku salda migracji zagranicznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców opolskie od lat ma najbardziej niekorzystną sytuację w kraju.

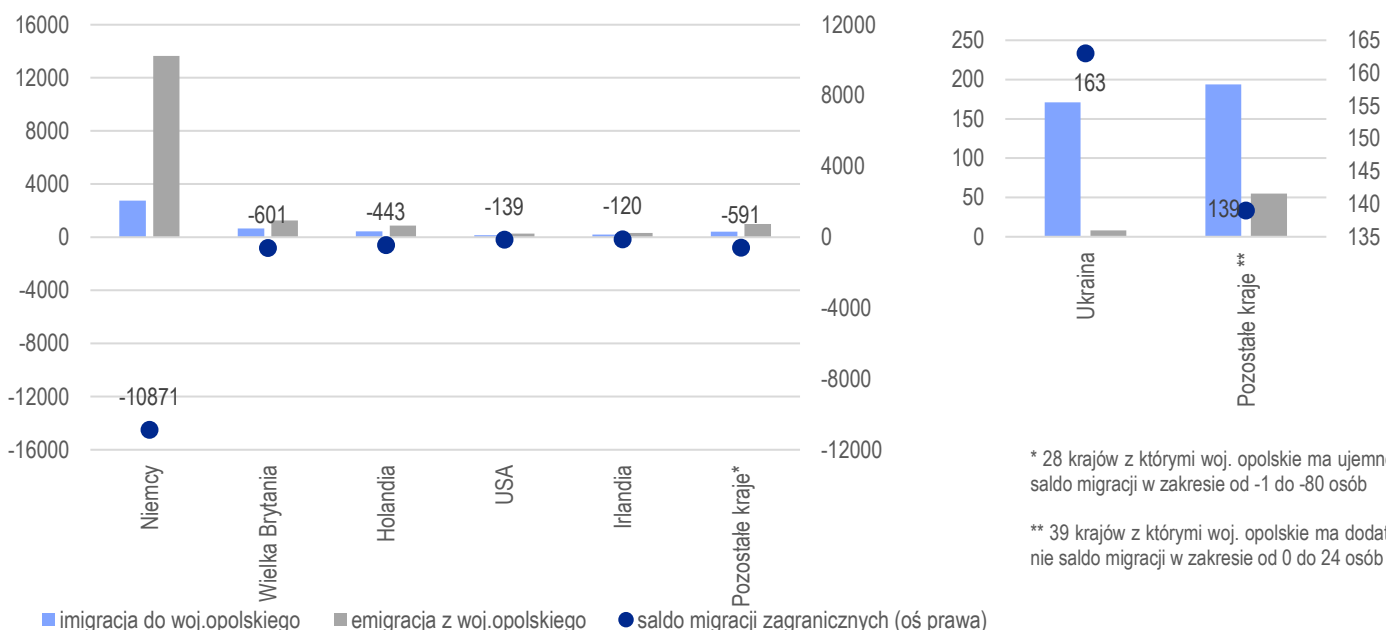
- W ramach migracji stałej w latach 2008-2015 w skali regionu ubyło łącznie ponad 19 tys. osób. Największy ubytek ludności odnotowano w powiatach: nyskim (3,5 tys. osób), kędzierzyńsko-kozielskim (2,8 tys. osób), strzeleckim (2,2 tys. osób) oraz w mieście Opolu (2,1 tys. osób). Z kolei w powiecie opolskim jako jedynym przybyło w ostatecznym rozrachunku 1 059 ludności.
- Saldo migracji stałej z województwa opolskiego na 1 tys. mieszkańców w latach 2008-2015 (łącznie) znacznie odbiega in minus od średniej wartości dla kraju (-19‰ w regionie wobec -2,1‰ w kraju). Najbardziej niekorzystny bilans migracji odnotowano w powiatach: kędzierzyńsko-kozielskim (-28,6‰) i strzeleckim (-28,4‰). Tylko w powiecie opolskim – wskutek imigracji wewnętrznej (odbywającej się głównie w ramach województwa) – saldo migracji stałej na 1 tys. mieszkańców osiągnęło wartość dodatnią na poziomie 7,9 ‰.

Saldo migracji stałej według kierunków (migracje wewnętrzne i zagraniczne)

Saldo migracji stałej (migracje wewnętrzne) w województwie opolskim wg województw, w latach 2008-2015 (łącznie), w osobach

Saldo migracji stałej w województwie opolskim w latach 2008-2014 wg krajów, w osobach (migracje zagraniczne)

* 28 krajów z którymi woj. opolskie ma ujemne saldo migracji w zakresie od -1 do -80 osób

** 39 krajów z którymi woj. opolskie ma dodatnie saldo migracji w zakresie od 0 do 24 osób

- W latach 2008-2015 z województwa opolskiego do innych województw w kraju wyjechało łącznie 26 317 osób (średniorocznie 3 290 osób). Napływ do województwa opolskiego w analizowanym okresie wynosił 21 097 osób niemniej jednak saldo migracji wewnętrznych ogółem było ujemne – liczba mieszkańców województwie opolskim spadła o 5 520 osób, w tym o 810 osób tylko w 2015 roku.
- W latach 2008-2014 z województwa opolskiego do innych krajów wyjechało łącznie 17 459 osób (średniorocznie 2 494 osób). Z kolei z zagranicy do województwa opolskiego imigrowało 4 996 osób (średniorocznie 714 osób). W latach 2008-2014 w wyniku migracji zagranicznych w województwie opolskim ubyło 12 463 osób, to jest o ponad 2,5 razy więcej niż w wyniku migracji wewnętrznych (międzywojewódzkich) realizowanych w latach 2008-2015. Stąd można stwierdzić, iż na wyludnianie się województwa opolskiego z powodu migracji duży większy wpływ mają przepływy zagraniczne aniżeli wewnętrzne (międzywojewódzkie).
- W zakresie migracji wewnętrznych (międzywojewódzkich) największa wymiana odbywa się z województwem: dolnośląskim (32,5% wymeldowań i 29,8% zameldowań w 2008 roku; odpowiednio 37,3% i 28% w 2015 roku) oraz śląskim (24,9% wymeldowań i 35,2% zameldowań w 2008 roku; odpowiednio 24,9% i 35,3% w 2015 roku).
- W przypadku migracji zagranicznych znaczny największa wymiana odbywa się z Niemcami (81,2% emigracja i 62% imigracja w 2008 roku; odpowiednio 72,3% i 44,5% w 2014 roku), Wielką Brytanią (7,3% emigracja i 13,9% imigracja w 2008 roku; odpowiednio 9,1% i 10% w 2014 roku) i Holandią (3,1% emigracja i 8% imigracja w 2008 roku; odpowiednio 7% i 10% w 2014 roku).
- Bilans przepływów w ruchu wewnętrznym w przypadku województw z którymi opolskie posiada największą wymianę (odpływ i napływ) jest różny. Opolskie w latach 2008-2015 ma największe ujemne saldo migracji z województwem dolnośląskim (w 2008 roku -213 osób, w 2015 roku -516 osób, łącznie -3 740 osób w latach 2008-2015) zaś największe dodatnie saldo z województwem śląskim (w 2008 roku 164 osoby, w 2015 roku 37 osób; łącznie 875 osób w latach 2008-2015). W latach 2008-2014 ujemne saldo migracji województwo opolskie odnotowało z 33 krajami, w tym największe z Niemcami (-10 871 osób), Wielką Brytanią i Holandią (odpowiednio -601 i -443 osoby).
- Dodatnie saldo migracji wymianie z województwem opolskim odnotowano w przypadku 40 krajów, w tym największe z Ukrainą (163 osoby in plus).

Struktura ludności to udział w danej grupie o określonych cechach typu: wiek, wykształcenie, płeć. Ekonomiczne grupy wieku ludności to grupy ludności uporządkowane ze względu na wiek zdolności do pracy, wśród których wyróżnia się osoby w: wieku przedprodukcyjnym obejmującym okres od urodzenia do 17 lat, wieku produkcyjnym – osoby od 18 roku życia do 59 lat w przypadku kobiet i do 64 roku życia dla mężczyzn, wieku poprodukcyjnym, w którym osoby zazwyczaj kończą pracę zawodową. Dla mężczyzn jest to 65 lat i więcej, dla kobiet 60 lat.

Przedziały wiekowe w statystyce publicznej zostały określone niezależnie od wieku emerytalnego ustawowo określonego w prawie. Wskaźnik obciążenia demograficznego jest obrazowany przez liczbę ludności w wieku poprodukcyjnym przypadającą na 100 osób w wieku produkcyjnym.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

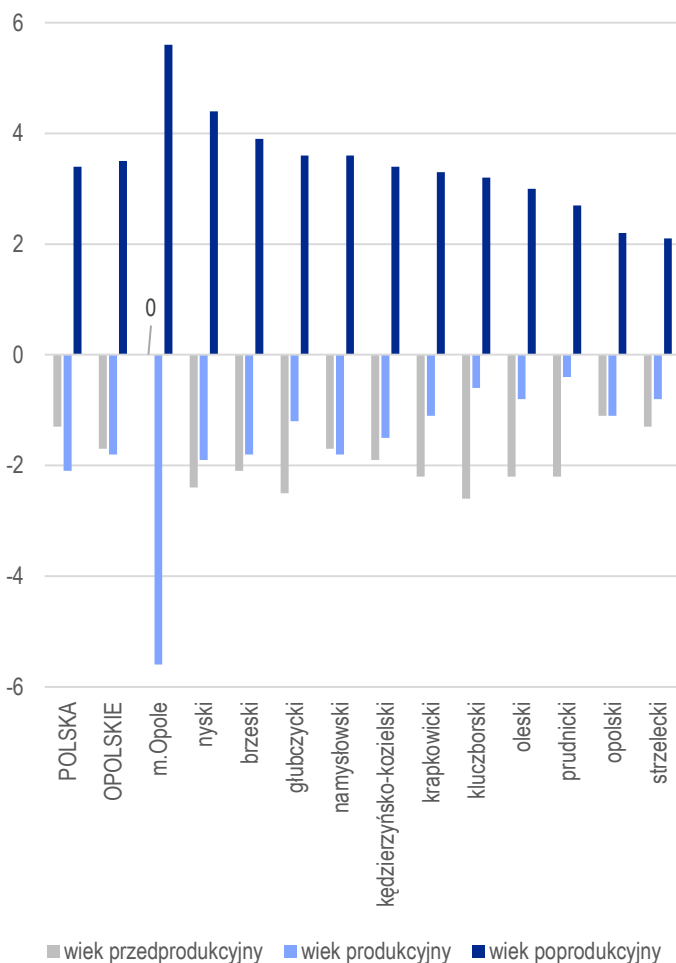

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrastał, zarówno w regionie jak i w kraju

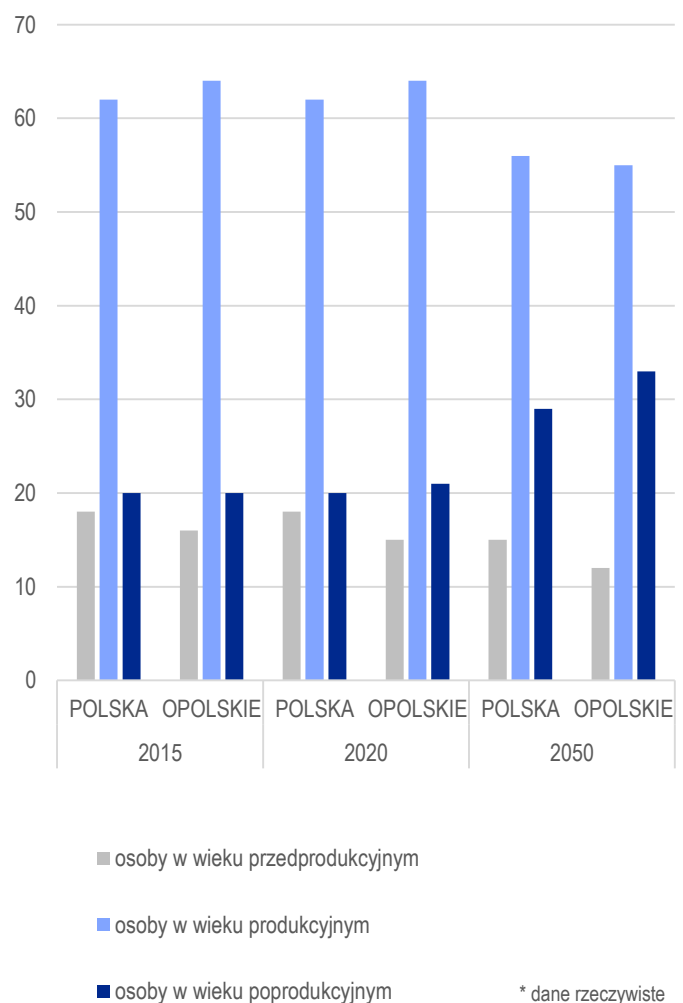
Demograficzne starzenie się społeczeństwa, wyrażające się większym udziałem osób starszych w strukturze ludności, stanowi istotne wyzwanie dla rozwoju regionu. W przyszłości skutkować będzie m. in. rosnącym zapotrzebowaniem na świadczenia zdrowotne dla tej grupy mieszkańców. Dodatkowo spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), jak i produkcyjnym (18-59/64 lat) prowadzi do zawirowań na rynku pracy. Zgodnie z prognozą demograficzną GUS w perspektywie do 2050 roku nastąpi znaczne pogorszenie struktury ludności w województwie opolskim (starzenie się struktury ludności). Zmniejszy się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym. Pracodawcy coraz częściej będą odczuwać brak rąk do pracy. Województwo opolskie na tle kraju charakteryzować się będzie mniej korzystną strukturą wieku ludności – o większym udziale osób starszych. Sytuacja ta spowoduje poważne konsekwencje dla systemu emerytalnego.

Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku

Zmiana udziału ludności według ekonomicznych grup wieku, w Polsce w woj. opolskim oraz wg powiatów, 2015/2008, w pkt proc.

Struktura oraz prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2015*, 2020 i 2050, w %

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim w grupie osób w wieku poprodukcyjnym odnotowano wzrost o 3,5 pkt proc. (z 16,7% do 20,2%). Jednocześnie udział osób w wieku poprodukcyjnym wzrósł średnio w skali kraju o 3,4 pkt proc. (z 16,2% do 19,6%).
- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odnotowano spadek udziału ludności z grupy przedprodukcyjnej o 1,7 pkt proc. (z 17,7% do 16%) oraz produkcyjnej o 1,8 pkt proc. (z 65,6% do 63,8%). Średnio w kraju spadek udziału ludności w grupach wiekowych przedprodukcyjnej i produkcyjnej wyniósł odpowiednio 1,3 pkt proc. (z 19,3% do 18,0%) i 2,1 pkt proc. (z 64,5% do 62,4%).
- Wyższy od średniej wojewódzkiej (wynoszącej 3,5 pkt proc.) wzrost odsetka ludności w wieku poprodukcyjnym odnotowano w powiecie m. Opolu (o 5,6 pkt proc.) oraz w powiatach: nyskim (4,4 pkt proc.), brzeskim (3,9 pkt proc.), głubczyckim i namysłowskim (po 3,6 pkt proc.).
- Zgodnie z prognozą demograficzną GUS (2014) w 2050 roku ludność w wieku poprodukcyjnym w województwie opolskim stanowić będzie 33% ogółu mieszkańców przy średniej krajowej wynoszącej 29%. W 2015 roku (wg danych rzeczywistych) udział tej grupy wiekowej dla regionu i kraju wyniósł 20%. Wzrostowi udziału osób w wieku poprodukcyjnym towarzyszyć będzie zmniejszanie się udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.
- Na 100 osób w wieku produkcyjnym w województwie opolskim w 2020 roku przypadają będą 32 osoby w wieku poprodukcyjnym, a w 2050 roku – aż 59 osób w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że w województwie opolskim w 2020 roku na jedną osobę w wieku poprodukcyjnym pracować będą 3 osoby w wieku produkcyjnym (3,1 osoby), a w 2050 roku już mniej niż 2 osoby w wieku produkcyjnym (1,7 osoby).

Kapitał ludzki to potencjał zgromadzony we wszystkich Polakach, wyrażający się w ich wykształceniu, doświadczeniu życiowym, postawach, umiejętnościach i mogący służyć poprawie aktualnego i przyszłego dobrobytu społecznego Polski. [32, s. 6]

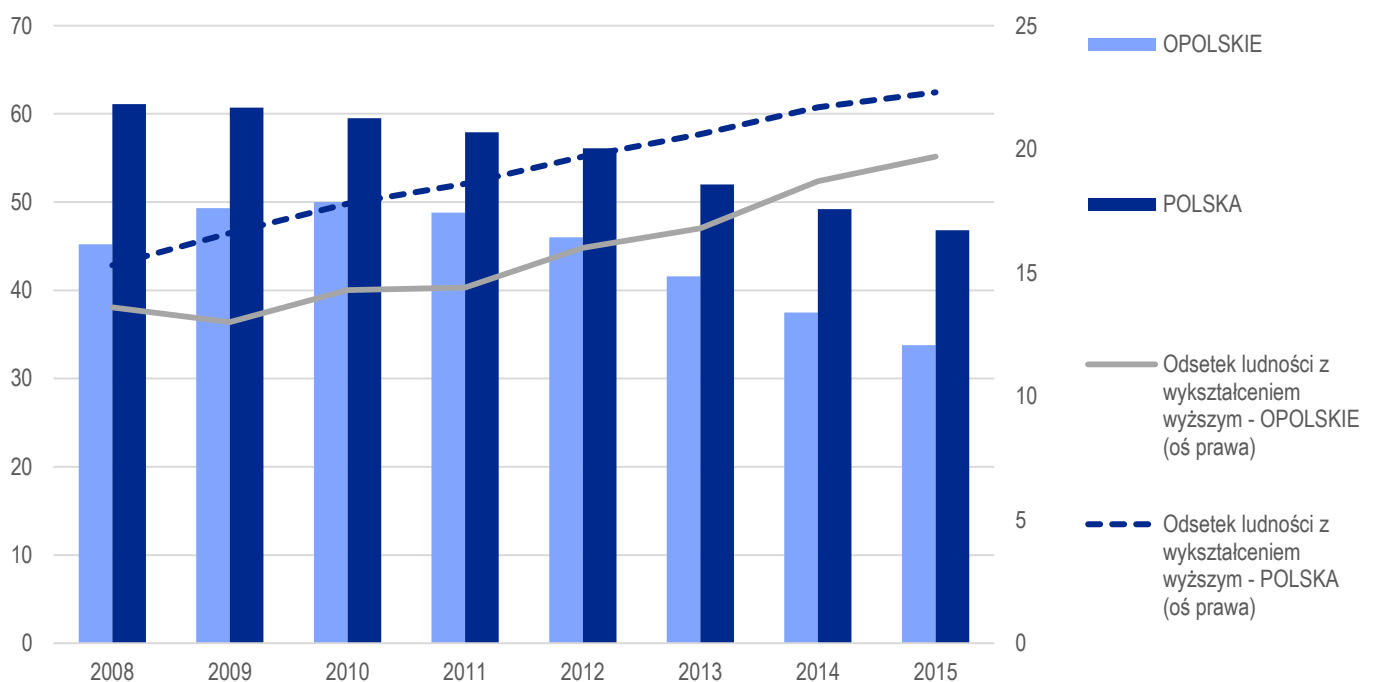
Miary kapitału ludzkiego to m.in. liczba studentów i absolwentów na 1 tys. mieszkańców, odsetek ludności z wykształceniem wyższym, wskaźnik NEET.

Studenci i absolwenci

   Liczba studentów i absolwentów w regionie i średnio w Polsce zmniejszyła się

W województwie opolskim mimo spadającej liczby studentów i absolwentów w latach 2010-2015, odsetek ludności z wykształceniem wyższym wzrastał. Zakładany trend pożądany, utrzymania liczby studentów i absolwentów na stosunkowo stabilnym poziomie, jest bardziej realny w obliczu zmniejszającej się liczby mieszkańców województwa i prognoz demograficznych. Negatywny wpływ na spadek liczby studentów i absolwentów mają zmiany demograficzne. Kolejne roczniki młodych ludzi (potencjalnych studentów) są coraz mniej liczne, co bezpośrednio przekłada się na liczbę absolwentów. Ponadto nie wszystkie osoby z wykształceniem wyższym zamieszkujące w województwie są absolwentami opolskich uczelni (nie uwzględnia się ich w liczbie studentów i absolwentów), z kolei część opolskich studentów i absolwentów w trakcie lub po studiach wyjeżdża z regionu w poszukiwaniu satysfakcjonującej pracy i nie zawsze wraca. Jeśli region nie stanie się bardziej konkurencyjny w pozyskiwaniu wysokiej jakości kapitału ludzkiego można przypuszczać, że nasycenie województwa ludnością z wykształceniem wyższym zacznie maleć.

Liczba studentów i absolwentów na 1 tys. ludności oraz udział ludności z wykształceniem wyższym w województwie opolskim oraz w Polsce, w latach 2008-2015, w osobach i w %

Dane prezentowane są według faktycznej lokalizacji uczelni/jednostek zamiejscowych.

Źródło: GUS, Eurostat

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku liczba studentów i absolwentów przypadających na 1 tys. mieszkańców województwa opolskiego spadła o ponad ¼ (z 45,2 do 33,8 tj. o 11,4).
- Od 2010 roku w województwie opolskim widoczny jest sukcesywny spadek liczby studentów i absolwentów przypadających na 1 tys. mieszkańców z 50,0 w 2010 roku do 33,8 studentów i absolwentów w 2015 roku. W kraju stopniowy spadek liczby studentów i absolwentów na 1 tys. ludności notuje się w całym analizowanym okresie z 61,1 w 2008 roku do 46,8 studentów i absolwentów w 2015 roku.
- Analizując liczbę studentów i absolwentów (odrębnie) w liczbach bezwzględnych należy mieć na uwadze, że liczba studentów w latach 2008-2010 była wysoka, uwzględniając uwarunkowania regionalne, i wynosiła kolejno: 39 221 studentów, 40 884 studentów i 39 861

studentów. Od roku 2009 zauważalny jest systematyczny spadek liczby studentów, który do roku 2015 wyniósł -38,4%. Z kolei liczba absolwentów opuszczających opolskie uczelnie w latach 2008-2012 sukcesywnie wzrastała z 7 455 absolwentów w 2008 roku do 11 792 absolwentów w 2012 roku. Od roku 2013 widoczny jest spadek liczby absolwentów, przez co zmiana, jaka miała miejsce pomiędzy ostatnim rokiem wzrostowym (2012), a rokiem 2015 wyniosła -28,6%.

- W 2015 roku niemal co piąty mieszkaniec regionu miał wykształcenie wyższe, co stanowi wzrost odsetka osób z wykształceniem wyższym o 6,1 pkt proc. w stosunku do 2008 roku.
- Pozycja regionu w odniesieniu do innych województw w Polsce nie jest korzystna pod względem odsetka osób z wyższym wykształceniem. Najlepszą, 9 lokatę, odnotowano w 2015 roku. W poprzednich latach województwo znajdowało się na odleglejszych pozycjach w rankingu.

Wskaźnik NEET (not in employment, education or training) odzwierciedla udział młodzieży nie uczącej się, nie pracującej i nie biorącej udziału w żadnej formie szkolenia przygotowującego do zawodu w stosunku do ogółu młodzieży.

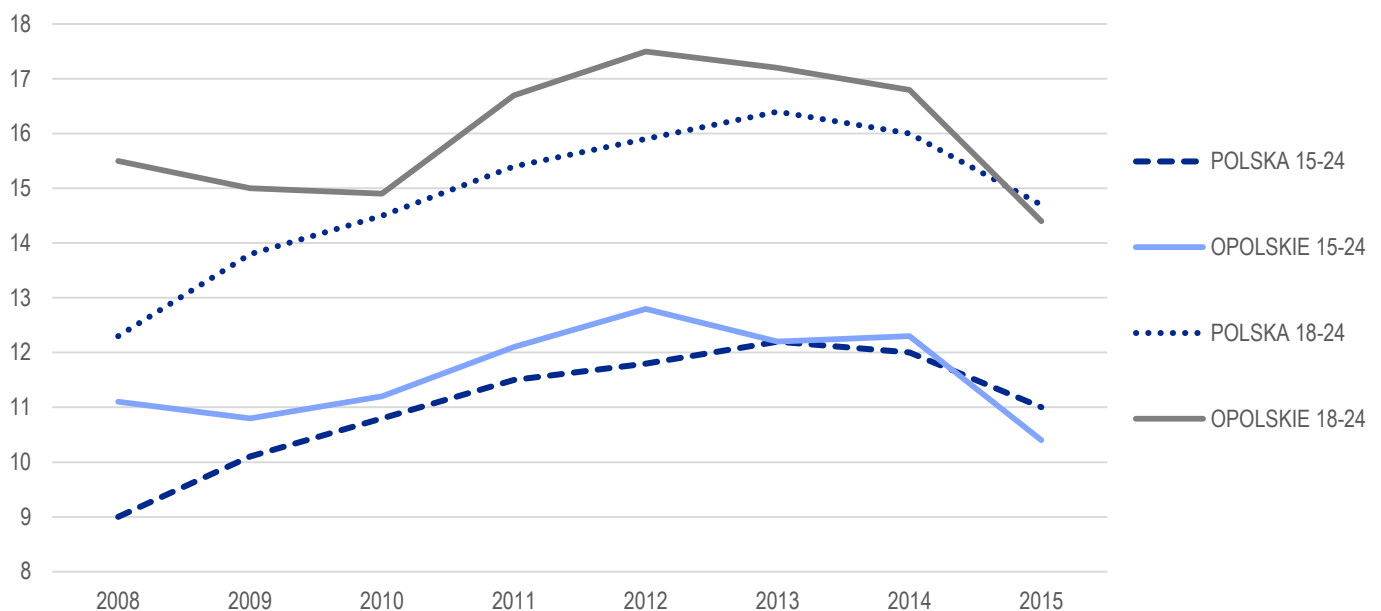
Młodzież nieaktywna

 Odsetek młodzieży nieaktywnej (NEET) w regionie zmniejszył się przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju

Osoby młode, które nie są aktywne ani w sferze edukacji ani w sferze zatrudnienia stanowią wyzwanie w kontekście działań podejmowanych na rzecz rozwoju regionalnego. W ostatnich latach zwraca się dużą uwagę na młodzież nieaktywną. Według założeń przyjętych w krajach Unii Europejskiej wskaźnik młodzieży nieaktywnej obejmuje młodzież w wieku od 15 do 24 roku życia, natomiast z uwagi na polskie uwarunkowania prawne i obowiązek nauki do 18 roku życia, istotne jest wyróżnienie grupy młodzieży w wieku 18-24. Wskaźnik NEET 18-24 ukazuje młodzież, która po zdjęciu obowiązku szkolnego staje się nieaktywna, choć jako grupa należąca do ludności w wieku produkcyjnym powinna odznaczać się aktywnością w sferze zawodowej lub kontynuować edukację. Młodzież nieaktywna w wieku 18-24 obniża jakość ludności w wieku produkcyjnym, nie zasilając regionalnych zasobów pracy, dlatego też pożądana jest jak najniższa wartość tego wskaźnika.

Odsetek NEET w grupie wiekowej 15-24 lata i 18-24 lata

w województwie opolskim i w Polsce, w latach 2008-2015, w %

Źródło: Eurostat

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odsetek młodzieży nieaktywnej w wieku 18-24 lata spadł z 15,5% do 14,4% (w kraju wzrósł z 12,3% do 14,7%). W całym badanym okresie odsetek młodzieży nieaktywnej w regionie był wyższy niż średnio w kraju za wyjątkiem 2015 roku.
- W 2015 roku wskaźnik NEET w obu grupach wiekowych 15-24 i 18-24 w przypadku województwa opolskiego osiągnął po raz pierwszy od 7 lat najniższą wartość, spadając jednocześnie poniżej notowanej średnio dla Polski. W przypadku grupy wiekowej 15-24 opolskie osiągnęło wartość wskaźnika na poziomie 10,4% (w Polsce 11,0%), natomiast w grupie wiekowej 18-24 na poziomie 14,4% (w Polsce 14,7%).
- W analizowanym okresie wskaźnik NEET w grupie wiekowej 18-24 osiągał wyższe wartości niż w grupie 15-24, gdyż młodzież w wieku 15-17 lat jest objęta w Polsce obowiązkiem szkolnym i kontynuuje naukę.

Kapitał społeczny rozumiany jest jako wynikająca z zaufania oraz obowiązujących norm i wzorów postępowania, zdolność obywateli do mobilizacji i łączenia zasobów, która sprzyja kreatywności oraz wzmacnia wolę współpracy i porozumienia w osiąganiu wspólnych celów. [4, s.37]

Miary kapitału społecznego to m.in. aktywność obywatelska w trakcie wyborów, liczba zarejestrowanych honorowych dawców krwi, liczba zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego (OPP) w stosunku do ogółu zeznań podatkowych.

Aktywność obywatelska podczas wyborów

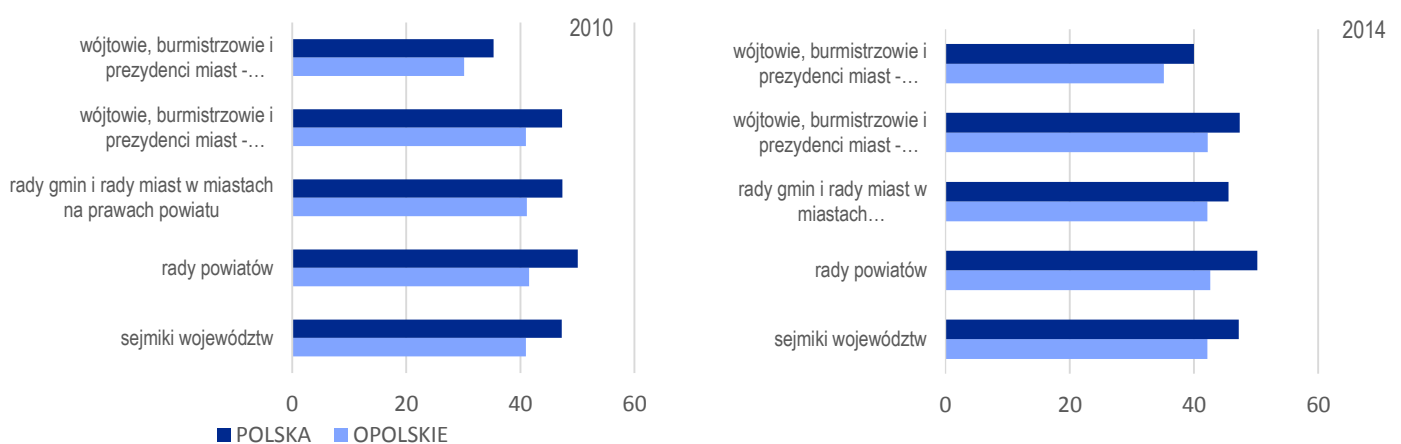

Frekwencja wyborcza wzrastała, jednak przyjmowała wartości poniżej średniej dla Polski

W latach 2008-2015 aktywność obywatelska, badana poprzez udział mieszkańców województwa opolskiego w wyborach samorządowych, prezydenckich, do Sejmu i Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego odznaczała się dużym zróżnicowaniem. Frekwencja we wszystkich wyborach osiągała bardzo niskie wartości w porównaniu z innymi regionami i zawsze sytuowała się poniżej średniej dla kraju. Fakt ten może wynikać z kilku przyczyn. Frekwencja odzwierciedla poziom zainteresowania obywateli udziałem w wyborach, jednak w przypadku województwa opolskiego przyczyny należy również dopatrywać się w migracji zawieszonych, dotyczącej osób, które wyjechały z regionu (często wiele lat temu) i nie dokonały obowiązku wymeldowania, przez co nadal widnieją w spisach ludności (zobacz karty: Ludność – stan i dynamika oraz Migracje), zasilając listę potencjalnych wyborców.

Frekwencja w wyborach samorządowych

w Polsce i w woj. opolskim, w 2010 i 2014 roku, w %

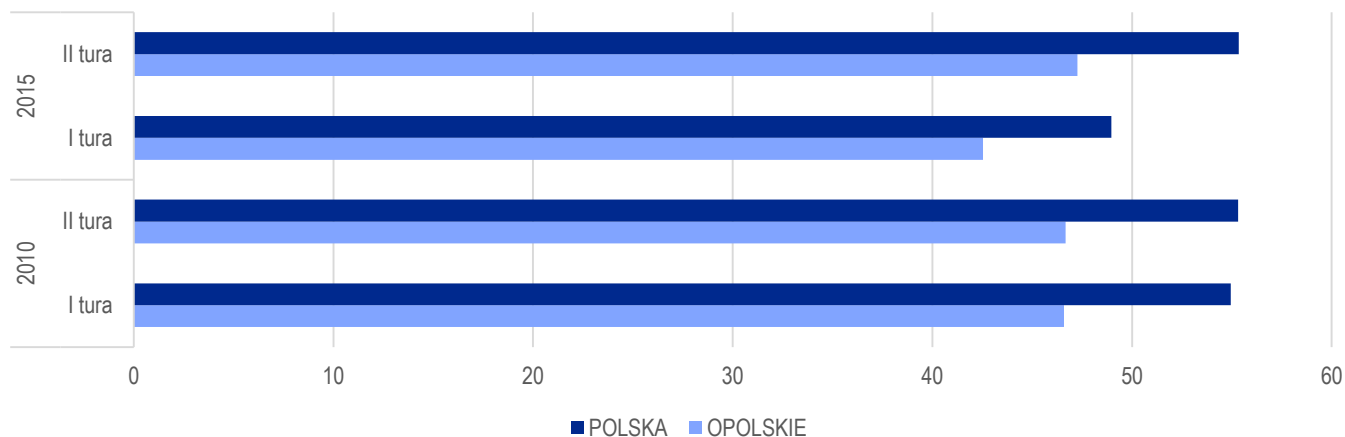
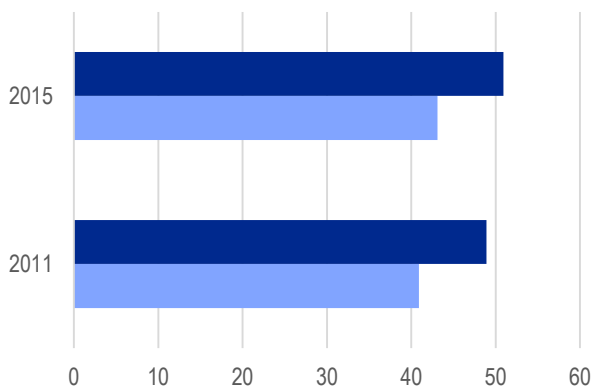
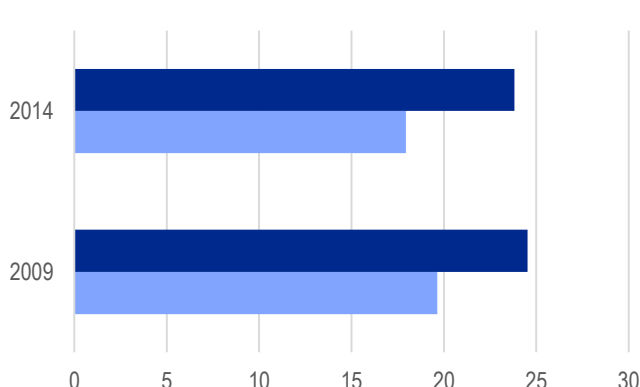

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

OOT 2016

- W wyborach samorządowych w 2014 roku frekwencja wyborcza w województwie opolskim wzrosła w stosunku do 2010 roku.
- W wyborach do sejmiku województwa frekwencja wyborcza w województwie opolskim w 2014 roku kształtowała się na poziomie 42,13% (frekwencja dla kraju 47,21%), co stanowi wzrost o 1,2 pkt proc. względem 2010 roku (frekwencja dla Polski względnie niezmienna).
- W wyborach do rad powiatów frekwencja w 2014 roku wyniosła 42,63% (frekwencja dla kraju 50,21%), co oznacza wzrost o 1,1 pkt proc. względem 2010 roku (średni wzrost wartości wskaźnika dla Polski o 0,1 pkt proc.).
- Przy wyborze przedstawicieli do rad gmin i rady miasta na prawach powiatu (Opole) frekwencja w 2014 roku wyniosła 42,16% (frekwencja dla kraju 45,54%), co oznacza wzrost o 1,0 pkt proc. (na poziomie kraju odnotowano spadek o 1,8 pkt proc.).
- W I turze wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, frekwencja w województwie opolskim w 2014 roku wyniosła 42,18% (frekwencja dla kraju 47,34), co oznacza wzrost o 1,2 pkt proc. względem 2010 roku (frekwencja dla Polski względnie niezmienna), a w II turze 35,16% (frekwencja dla kraju 39,97%), co stanowi wzrost względem 2010 roku o 5,0 pkt proc. (w przypadku Polski wzrost o 4,7 pkt proc.).
- Pomimo widocznego wzrostu aktywności obywatelskiej w wyborach do niemal wszystkich organów administracji samorządowej, wartość frekwencji osiągała najniższe wartości w kraju. Wyjątek w 2010 roku stanowiła II tura wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (15 miejsce w kraju), a w 2014 roku przedstawicieli do rad gmin i miast na prawach powiatu (14 miejsce w kraju).

Frekwencja wyborcza

Frekwencja w I i II turze wyborów prezydenckich,
w Polsce i w woj. opolskim, w 2010 i 2015 roku, w %Frekwencja w wyborach do Sejmu,
w Polsce i woj. opolskim, w 2011 i 2015 roku, w %Frekwencja w wyborach do Parlamentu Europejskiego,
w Polsce i w woj. opolskim, w 2009 i 2014 roku, w %

Z uwagi na bardzo zbliżone wartości wskaźników dot. frekwencji w wyborach do Sejmu i Senatu na wykresie wyłącznie

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza

OOT 2016

- We wszystkich typach wyborów frekwencja w województwie opolskim była niska (15 bądź 16 pozycja w kraju).
- Województwo opolskie charakteryzowało się najniższą frekwencją podczas wyborów prezydenckich. W 2010 roku w I i II turze wyborów region uplasował się na 16 pozycji w kraju. Frekwencja wyniosła kolejno 46,59% i 46,67% (średnia dla Polski kolejno 54,94% i 55,31%), natomiast w 2015 roku w I turze wyborów województwo zajęło 15 miejsce w kraju, w II turze 16 miejsce – frekwencja wyniosła kolejno 42,54% oraz 47,27% (średnia dla Polski kolejno 48,96% oraz 55,34%).
- W wyborach do Sejmu i Senatu w województwie opolskim w 2011 roku frekwencja wyniosła 40,90% (wybory do Sejmu) i 40,95% (wybory do Senatu). Region zajął 16 pozycję w kraju (średnia frekwencja w Polsce 48,92% zarówno w przypadku wyborów do Sejmu jak i do Senatu). W 2015 roku frekwencja w województwie opolskim wyniosła 43,12% w wyborach do Sejmu jak i do Senatu (15 miejsce w kraju, średnia frekwencja w kraju 50,92% w wyborach do Sejmu i 50,91% do Senatu).
- W wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2009 roku niemal co piąty mieszkaniec województwa wziął udział w głosowaniu (frekwencja wyniosła 19,65%), a w 2014 roku spadła do poziomu 17,95% (przy średniej dla kraju odpowiednio: 24,53% i 23,82%).

Honorowi dawcy krwi

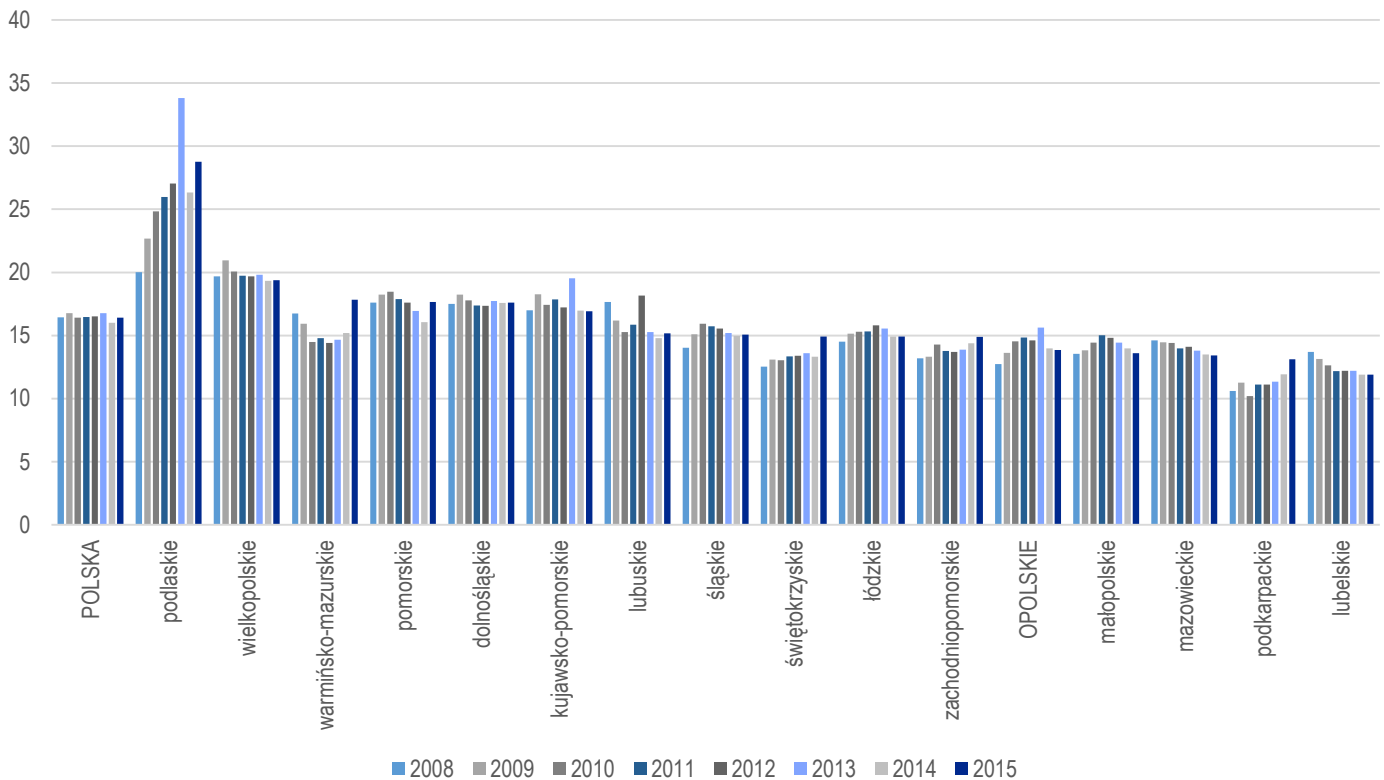

Zwiększyła się liczba honorowych dawców krwi w regionie w stosunku do niewielkiego spadku w kraju

Liczba honorowych dawców krwi na 1 tys. ludności w latach 2008-2015 została wyliczona na podstawie danych Narodowego Centrum Krwi i Głównego Urzędu Statystycznego. Prezentowany wskaźnik będący jednym ze wskaźników świadczących o bezinteresownym i nieodpłatnym zaangażowaniu się na rzecz innych osób, odnosi się do stanu międzyludzkiej solidarności w danej społeczności.

Liczba honorowych dawców krwi na 1 tys. ludności

w Polsce i wg województw, w latach 2008-2015, w osobach

Źródło: Narodowe Centrum Krwi, GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim widoczny jest wzrost liczby honorowych dawców krwi z 12,73 os./1 tys. mieszkańców w 2008 roku (14 miejsce w kraju) do 13,86 os./1 tys. ludności w 2015 roku (12 miejsce w kraju).
- Obserwowany wskaźnik kształtował się w regionie na poziomie niższym od średniej dla kraju we wszystkich analizowanych latach (w Polsce w 2008 roku wyniósł 16,45 os./1 tys. mieszkańców, a w 2015 roku wyniósł 16,42 os./1 tys. mieszkańców).
- W latach 2008-2013, z wyjątkiem 2012 roku, województwo opolskie odnotowywało wzrostowy trend w liczbie honorowych dawców krwi (z 12,73 os./1 tys. mieszkańców w 2008 roku do 15,63 os./1 tys. mieszkańców w 2013 roku), natomiast w latach 2014-2015 wystąpił spadek (13,99 os./1 tys. mieszkańców w 2014 roku i 13,86 os./1 tys. mieszkańców w 2015 roku).

Organizacje pozarządowe to podmioty, które spełniają łącznie dwa warunki: nie są jednostkami sektora finansów publicznych, w rozumieniu ustawy o finansach publicznych oraz nie działają w celu osiągnięcia zysku. Organizacje pozarządowe określa się mianem „trzeciego sektora”, sytuującego się pomiędzy sektorem publicznym i sektorem przedsiębiorstw. Do NGO (non governmental organisation) zalicza się m.in. fundacje, stowarzyszenia, kluby sportowe, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz organizacje pracodawców.

Sektor NON-PROFIT

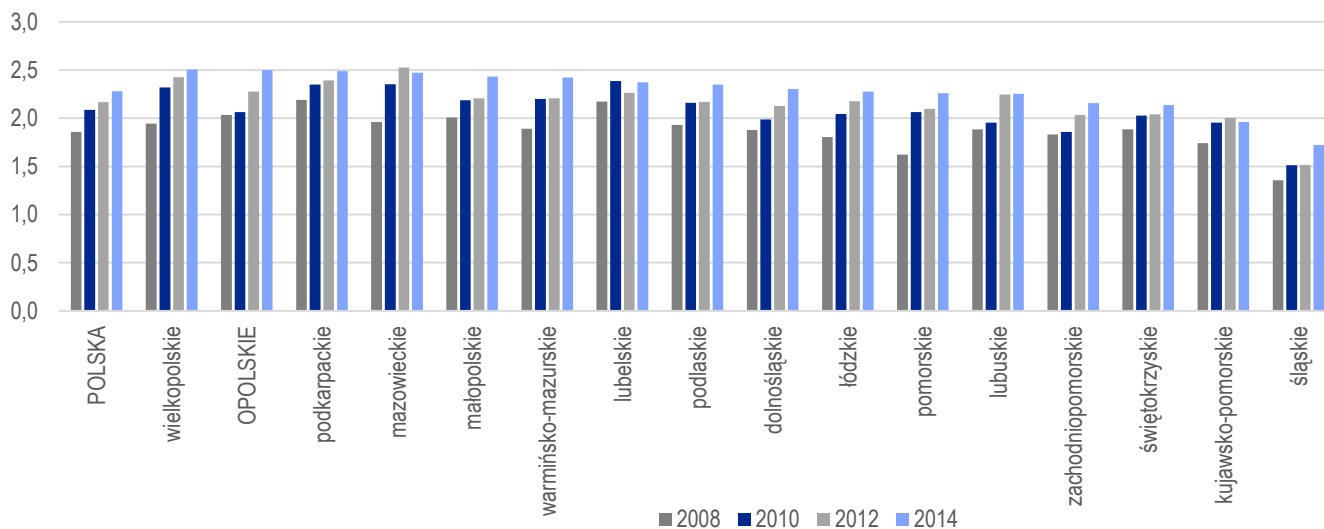

Wzrosła liczba organizacji pozarządowych przewyższając średnią wartość dla kraju

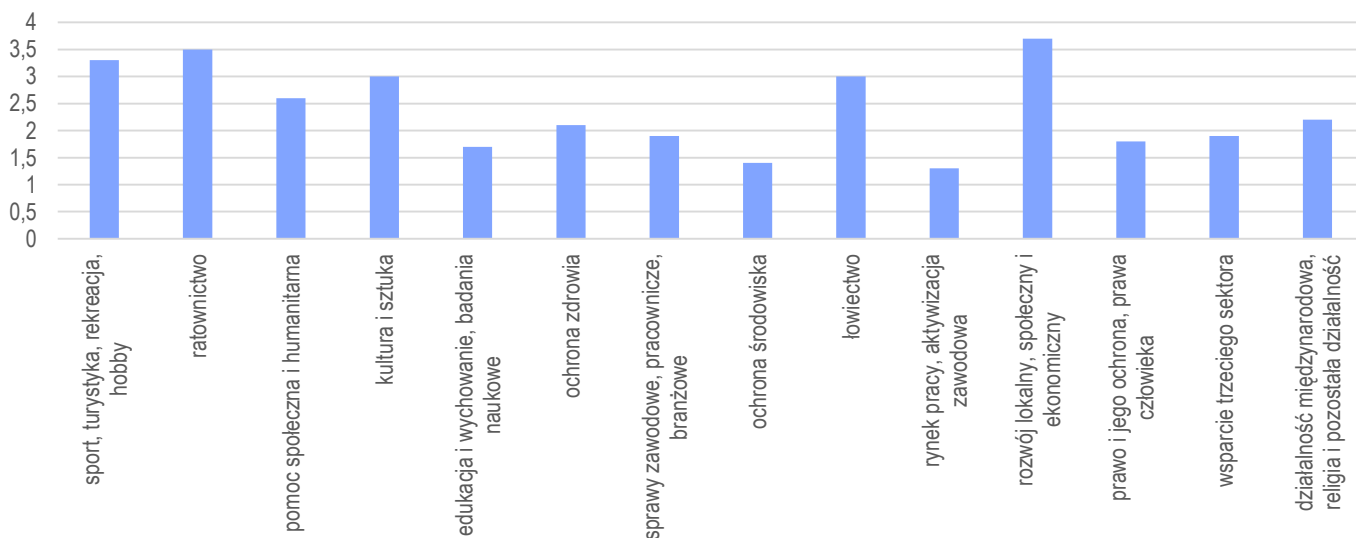
Trzeci sektor stanowi specyficzną zbiorowość odrębną od sektora państwowego i komercyjnego. O ile działanie struktur państwa opiera się na zasadzie administracyjnej hierarchii i możliwości zastosowania przymusu, a działanie przedsiębiorstw oraz ich personelu nakierowane jest na maksymalizację zarobku, o tyle działanie trzeciego sektora odwołuje się do dobrowolnego zaangażowania jednostek opartego na wspólnych wartościach, a ponadto bazuje na różnorodnych formach partnerskiej komunikacji. Cechy te powodują, że trzeci sektor ma większą niż inne sektory zdolność dostarczania elastycznych i tanich usług publicznych. W latach 2008-2014 udział organizacji sektora non-profit na 1 tys. mieszkańców w województwie opolskim systematycznie wzrastał.

Liczba aktywnych organizacji sektora non-profit

Organizacje sektora non-profit na 1 tys. mieszkańców, w Polsce i wg województw, w latach 2008-2014, w liczbach

Udział organizacji sektora non-profit działających wg głównej dziedziny działalności, w woj. opolskim, w 2014 roku, w % (Polska=100)

- Liczba organizacji zaliczanych do sektora non-profit wzrosła we wszystkich regionach (w województwie opolskim: z 2,0/1 tys. ludności w 2008 roku do 2,5/1 tys. ludności w 2014 roku; średnio w Polsce: z 1,9/1 tys. ludności w 2008 roku do 2,3/1 tys. ludności w 2014 roku). Wartość, jaką w 2014 roku osiągnęło województwo opolskie przewyższyła wartość średnią dla kraju o 0,2/1 tys. ludności.
- Osiągnięta wartość wskaźnika usytuowała województwo opolskie na 1 miejscu w rankingu regionów, ex aequo z województwami: wielkopolskim, podkarpackim i mazowieckim.
- Biorąc pod uwagę strukturę organizacji sektora non-profit, w województwie opolskim w 2014 roku, największy udział regionu (Polska=100) odnotowano w dziedzinach: rozwój lokalny, społeczny i ekonomiczny (3,7%), ratownictwo (3,5%) oraz sport, turystyka, rekreacja, hobby (3,3%).

Status OPP może uzyskać organizacja pozarządowa (z wyjątkiem partii politycznych i należących do nich fundacji, związków zawodowych, organizacji pracodawców oraz samorządów zawodowych), jak również spółka kapitałowa powołana w celu niezwiązanym z prowadzeniem działalności gospodarczej, jeżeli prowadzi przez co najmniej dwa lata działalność w obszarach tzw. pożytku publicznego, które zostały określone ustawą o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Ponadto organizacja musi spełniać dodatkowe kryteria, dotyczące m.in. jawności działania, kontroli w organizacji. Status OPP nadają organizacjom wydziały gospodarcze Krajowego Rejestru Sądowego sądów rejonowych odpowiednich dla adresu siedziby organizacji. Status ten jest nadawany na własny wniosek organizacji aspirującej, po sprawdzeniu jego formalnej i merytorycznej poprawności. Status ten może być odebrany wyłącznie na drodze sądowej. [22]

Wyciszając wartość dla wskaźnika: Udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz organizacji pożytku publicznego w stosunku do liczby złożonych zeznań podatkowych ogółem, uwzględniono zeznania złożone na formularzach PIT-28, PIT-36, PIT-36L, PIT-37, PIT-38, PIT-39 (ogółem).

1% podatku na rzecz OPP

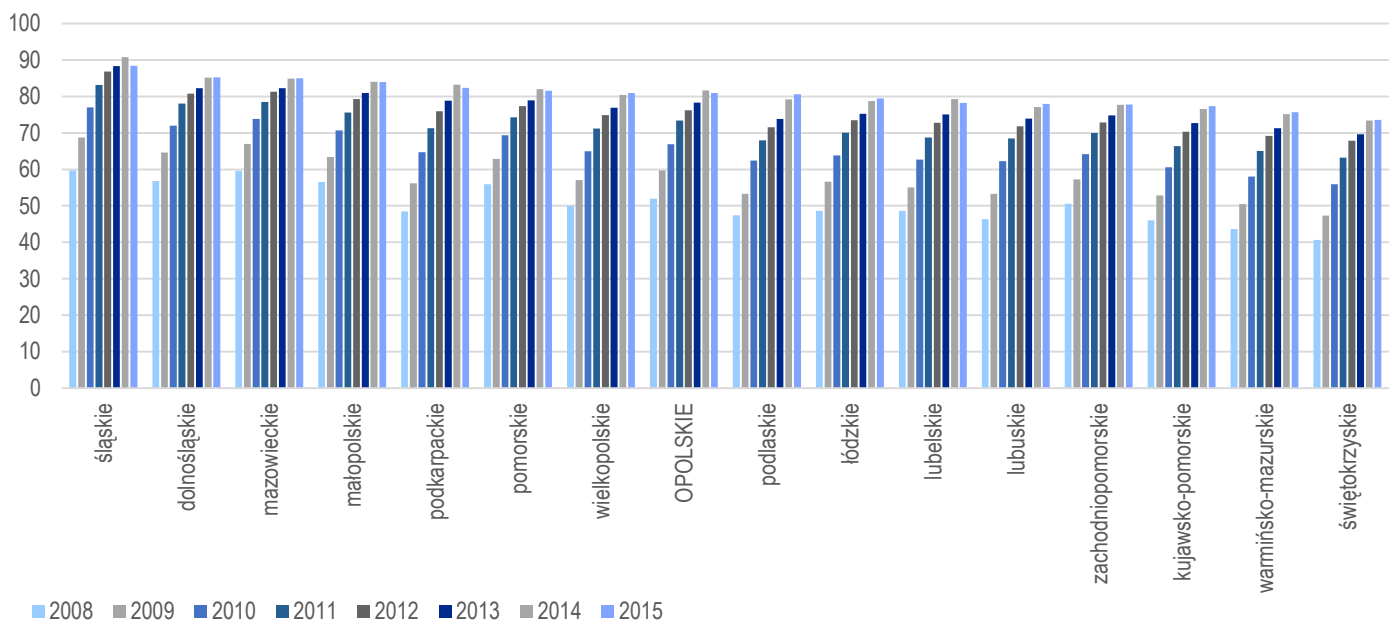

Wzrósł udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP

Od kiedy w 2004 roku wprowadzono możliwość wnioskowania o przekazanie 1% podatku należnego na rzecz Organizacji Pożytku Publicznego, w ramach rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych za dany rok podatkowy, liczba osób (podatników) korzystających z tej możliwości sukcesywnie wzrasta [53, s. 251]. Świadczy to o solidarności i chęci niesienia pomocy, a także o zaufaniu wobec OPP.

Udział zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP

w woj. opolskim i, wg województw w latach 2008-2015, w %

Źródło: Izba Administracji Skarbowej w Kielcach

OOT 2016

- W 2008 roku wartość wskaźnika dla województwa opolskiego wyniosła 51,9%, a w roku 2015 już 81% (spadek w stosunku do 2014 roku o 0,6 pkt proc.), co finalnie uplasowało województwo opolskie na 8 miejscu w Polsce pod względem udziału zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP.
- W latach 2008-2015 we wszystkich regionach widoczny jest wzrost udziału zeznań, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP. Największy wzrost odnotowano w województwach: podkarpackim (wzrost o 34,0 pkt proc.), podlaskim (wzrost o 33,2 pkt proc.), świętokrzyskim (wzrost o 33,0 pkt proc.) oraz w warmińsko-mazurskim (wzrost o 32,1 pkt proc.). Województwo opolskie uplasowało się na 10 miejscu w Polsce pod względem wzrostu udziału zeznań podatkowych, w których zawnioskowano o przekazanie 1% podatku na rzecz OPP w latach 2008-2015 (wzrost o 29 pkt proc.).

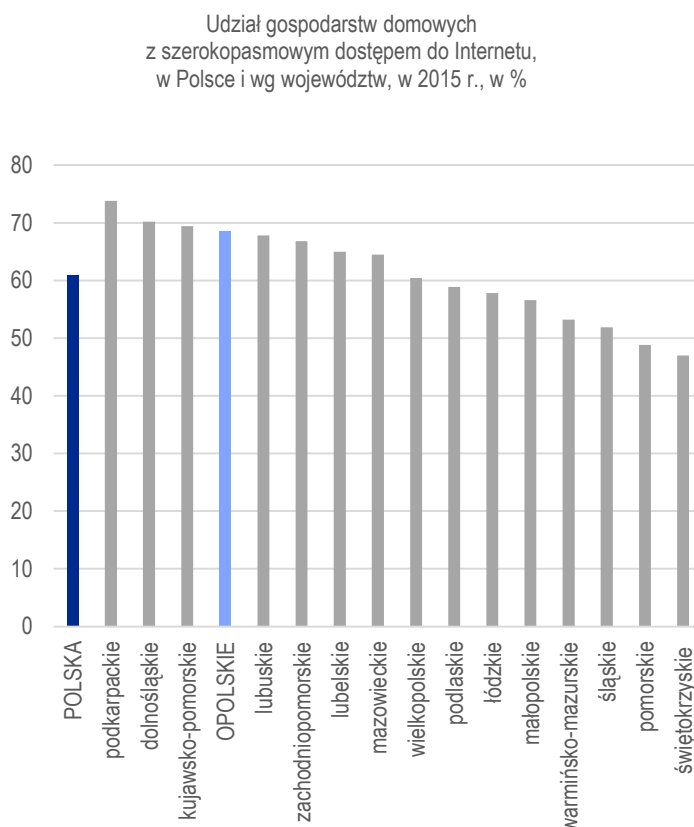
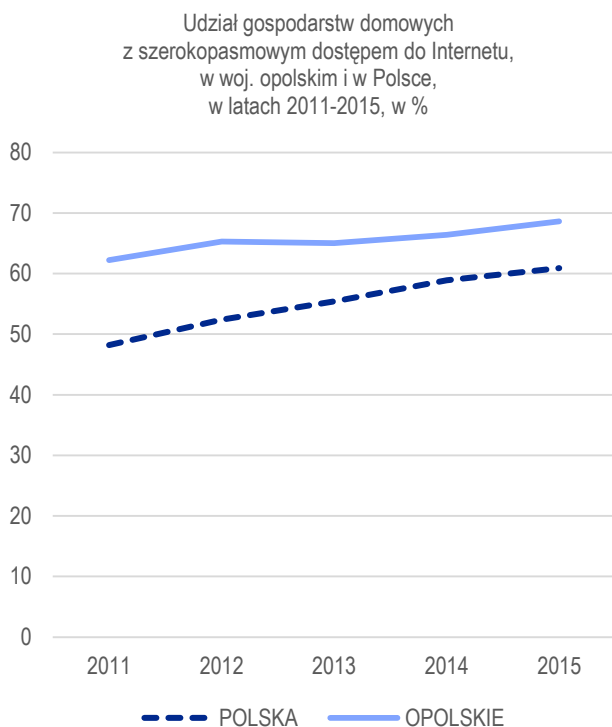
Jakość życia mierzona jest między innymi wysokością zarobków, wykształceniem, dostępem do Internetu, ogólnym poczuciem zadowolenia z siebie, stanem zdrowia oraz poczuciem bezpieczeństwa. Dostęp do nowoczesnych technologii w tym Internetu jest szczególnie ważny dla rozwoju społeczno-ekonomicznego, bowiem kompetencje cyfrowe obywateli decydują o jakości życia całego społeczeństwa.

Gospodarstwa domowe z szerokopasmowym dostępem do Internetu

 Zwiększył się szerokopasmowy dostęp do Internetu w gospodarstwach domowych osiągając wartości wyższe niż średni udział dla Polski

Szerokopasmowy dostęp do Internetu, a tym samym szybki dostęp do milionowej społeczności w przestrzeni wirtualnej staje się nową silną wartością świadczącą o wysokiej jakości życia. Pod względem szerokopasmowego dostępu gospodarstw domowych do Internetu województwo opolskie zajmuje 4 miejsce w kraju.

Udział gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z szerokopasmowym dostępem do Internetu

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim wzrósł udział gospodarstw domowych z szerokopasmowym dostępem do Internetu (z 62,2% w 2008 roku do 68,6% w 2015 roku), wobec jednoczesnego wzrostu średniej wartości dla kraju (z 52,4% w 2008 roku do 60,9% w 2015 roku). W regionie odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 6,4 pkt proc przy wzroście średniej wartości dla kraju o 8,5 pkt proc.
- Od 2013 roku wartości wskaźnika dotyczącego udziału gospodarstw domowych wyposażonych w komputer osobisty z szerokopasmowym dostępem do Internetu w ogólnej liczbie gospodarstw domowych w województwie opolskim systematycznie rosły.
- Wyższe wartości wskaźnika niż w województwie opolskim w 2015 roku odnotowano jedynie w województwach: podkarpackim (73,8%), dolnośląskim (70,2%) oraz kujawsko-pomorskim (69,4%).

Dochód do dyspozycji to kwota, jaką można przeznaczyć na towary i usługi konsumpcyjne oraz na oszczędności. Na dochód do dyspozycji składają się zarówno przychody pieniężne jak i niepieniężne (np. darowizny, plody rolne z własnego gospodarstwa). Kwotę tę pomniejsza się o podatki dochodowe i składki na ZUS oraz o pozostałe wydatki niekonsumpcyjne.

Siła nabywcza pieniądza to rzeczywista, realna wartość pieniądza. Określa, ile dóbr i usług można nabyć za jednostkę pieniądza. Siła nabywcza zmienia się pod wpływem zmiany cen w gospodarce. Jeżeli w gospodarce nie zmieniają się dochody ludności i występuje wzrost cen (inflacja), to siła nabywcza pieniądza zmniejsza się. Jeżeli występuje spadek cen (deflacja) – siła nabywcza zwiększa się. [10]

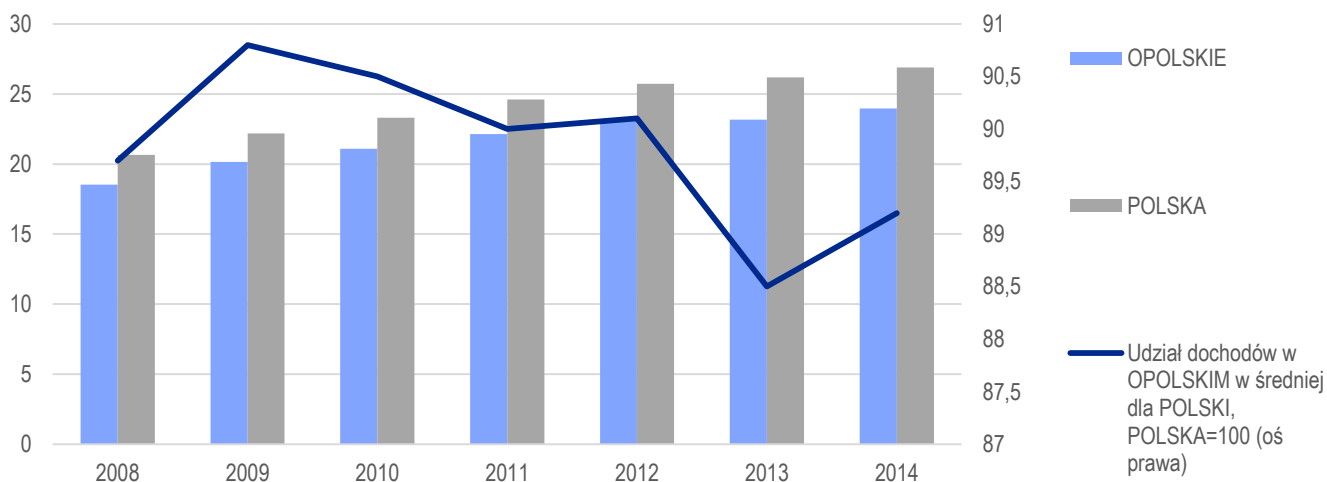
Dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca

Systematycznie wzrastał przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca regionu, jednak nie osiągnął poziomu średniej dla Polski

Sytuacja materialna gospodarstw domowych uwarunkowana jest różnymi czynnikami zewnętrznymi, takimi jak sytuacja makroekonomiczna w kraju czy koniunktura gospodarcza. Jedną z miar zamożności gospodarstw domowych jest wskaźnik przeciętnego rocznego dochodu do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca. Systematyczny wzrost dochodów umożliwia zwiększenie siły nabywczej w stopniu pozwalającym na zaspokojenie potrzeb konsumpcyjnych ludności oraz przyczynia się do przyrostu oszczędności krajowych stanowiących potencjalne źródło finansowania inwestycji.

Przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca oraz udział opolskiego w stosunku do średniej w Polsce w województwie opolskim i w Polsce, w latach 2008-2014, w tys. zł i w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2008 roku przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca w opolskim wyniósł 18 525 zł, względem wartości dla Polski 20 657 zł. W 2014 roku w województwie opolskim odnotowano wzrost wartości wskaźnika do 23 977 zł, dla kraju 26 895 zł.
- Do 2012 roku przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca w województwie opolskim systematycznie wzrastał i osiągnął w 2012 roku ok 90% przeciętnego rocznego dochodu do dyspozycji w Polsce.
- Na przestrzeni lat 2008-2014 przeciętny roczny dochód do dyspozycji brutto na 1 mieszkańca w województwie opolskim wzrósł o 29,4% (średnio w kraju o 30,2%). Jednocześnie pozycja województwa opolskiego zmieniła się na korzyść. W 2008 roku region opolski zajmował 12 miejsce wśród województw pod względem wartości wskaźnika. W 2014 roku pozycja województwa uległa poprawie o 2 miejsca – wskaźnik wyższy niż w województwie opolskim odnotowano w 9 województwach (łódzkie, mazowieckie, małopolskie, śląskie, lubuskie, wielkopolskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie oraz pomorskie).

Opieka żłobkowa obejmuje dzieci w wieku od urodzenia do 3 lat (bez trzylatków: 0-2 lata). Instytucjonalną opieką (zwaną dalej opieką żłobkową) objęte są dzieci przebywające w żłobkach, oddziałach żłobkowych oraz klubach dziecięcych.

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową (instytucjonalną) to stosunek liczby dzieci objętych opieką żłobkową do liczby wszystkich dzieci do lat 3 zamieszkujących na danym obszarze, wyrażony procentowo.

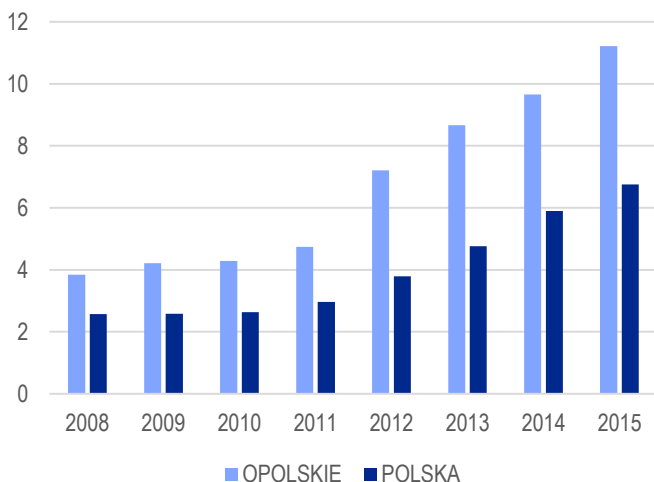
Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową

 Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową systematycznie wzrastał przy jednoczesnym niższym tempie wzrostu średnio w kraju

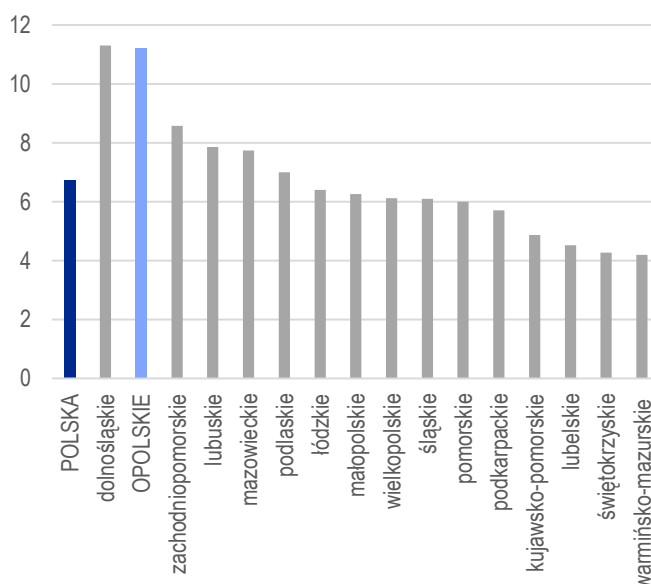
Jedną z najważniejszych zasad polityki rodzinnej jest dobro dziecka. Realizowana jest ona m.in. przez zapewnienie opieki nad dzieckiem, dzięki której rodzina uzyskuje wsparcie pozwalające na jej sprawniejsze funkcjonowanie w społeczeństwie. W województwie opolskim odsetek dzieci objętych opieką żłobkową wzrósł od 2008 roku do 2015 roku niemal trzykrotnie. Obserwowana tendencja wynika zarówno ze zmiany postaw mieszkańców regionu względem dzieci do lat 3, jak i z rosnącej systematycznie liczby miejsc w tych placówkach [5, s. 21]. Należy podkreślić, że dostępność opieki nad dziećmi do lat 3 jest istotnym czynnikiem wpływającym na poziom aktywności zawodowej kobiet.

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową w woj. opolskim i w Polsce, w latach 2008-2015, w %

Odsetek dzieci objętych opieką żłobkową według województw i w Polsce w 2015 roku, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 odsetek dzieci objętych opieką żłobkową systematycznie wzrastał w regionie (z 3,8% do 11,2%) oraz średnio w kraju (z 2,6% do 6,8%).
- Na przestrzeni lat 2008-2015 liczba dzieci objętych opieką w placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi w wieku do lat 3 wzrastała w ujęciu r/r zarówno w województwie opolskim jak i średnio w kraju, pomimo malejącej od 2011 roku populacji dzieci w wieku 0-2 lat.
- W 2015 roku odsetek dzieci objętych opieką żłobkową był prawie najwyższy w kraju (11,2%), zaraz po województwie dolnośląskim (11,3%), przy średniej dla Polski na poziomie 6,8%.
- W rankingu województw w 2015 roku województwo opolskie zajęło 2 miejsce w kraju za województwem dolnośląskim (11,3%).

Placówki wychowania przedszkolnego są to placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz realizujące program wychowania przedszkolnego.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych, zespołach wychowania przedszkolnego oraz punktach przedszkolnych. Wychowanie przedszkolne obejmuje dzieci od początku roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 3 lata, do końca roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 7 lat.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym to stosunek liczby dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego, w wieku od 3 do 5 lat, do liczby wszystkich dzieci w tym wieku, jako grupa wiekowa objęta wychowaniem przedszkolnym niezależnie od zmian ustawowych, wyrażony procentowo.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

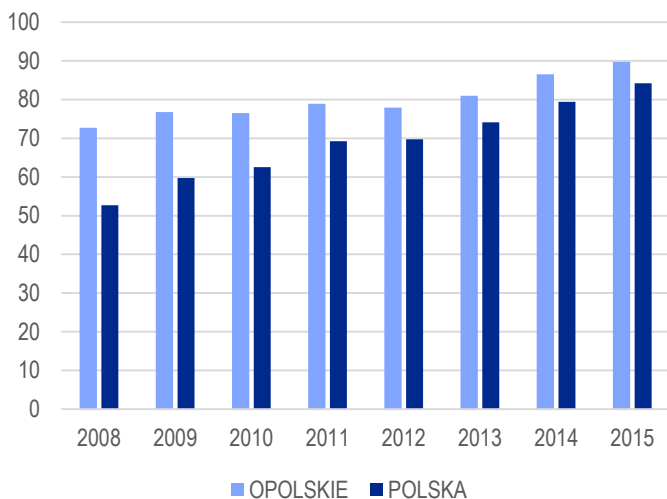

Wzrósł poziom upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci utrzymując wartości najwyższe w kraju

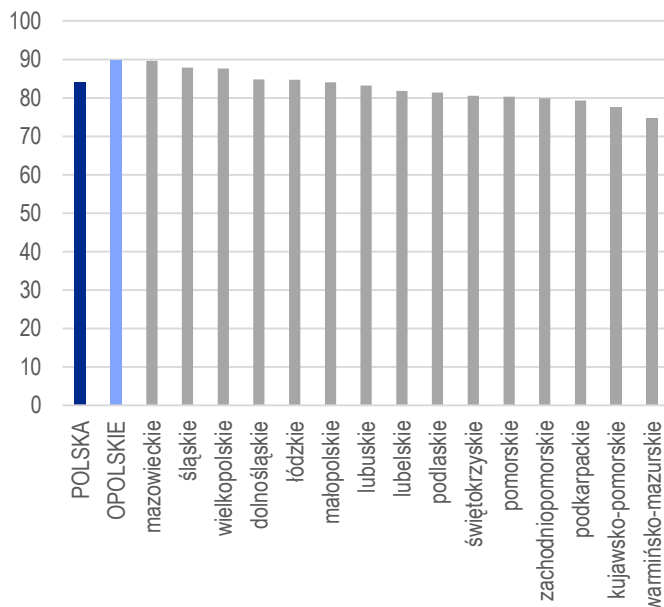
W przedszkolu dzieci nie tylko poznają nowe formy zabawy, ale znacznie częściej niż w domu mają okazję doświadczyć, że ludzie są różni, mówią różne rzeczy i różnie się zachowują, co stanowi w ich życiu potężny motor rozwojowy. W latach 2008-2015 w województwie opolskim systematycznie wzrastał odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Zwiększającą się liczbę dzieci objętych różnymi formami opieki przedszkolnej zawdzięczamy powstaniu nowych placówek i zwiększeniu liczby miejsc w istniejących placówkach. Średnio w regionie 9 dzieci na 10 objętych jest wychowaniem przedszkolnym.

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w woj. opolskim i w Polsce w latach 2008-2015, w %

Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym, w Polsce i wg województw, w 2015 r., w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł w naszym regionie z 72,7% do 89,7% (o 17 pkt proc.). Średnio w kraju odsetek ten wzrósł z 52,7% do 84,2% (o 31,5 pkt proc.).
- W badanym okresie (2008-2015) liczba dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego wzrastała w regionie jak i średnio w kraju w ujęciu r/r. Jednocześnie w 2015 roku w stosunku do 2014 roku odnotowano spadek populacji dzieci w wieku 3-5 lat.
- W 2015 roku województwie opolskim wychowaniem przedszkolnym objętych zostało prawie 90% dzieci i wskaźnik ten jest najwyższy spośród wszystkich województw przy średniej krajowej wynoszącej ponad 84%.

Mediana (wiek środkowy) matek to parametr wyznaczający granicę wieku, którą połowa badanej populacji matek już przekroczyła, a druga połowa jeszcze nie osiągnęła.

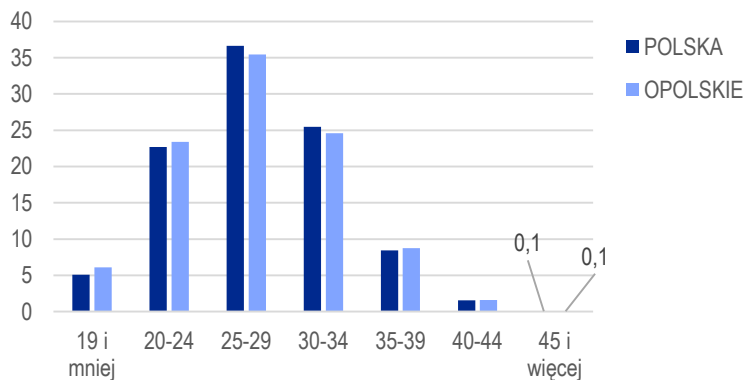
Wiek środkowy matek

  Wzrósł wiek środkowy matek rodzących pierwsze dziecko zarówno w regionie jak i w kraju

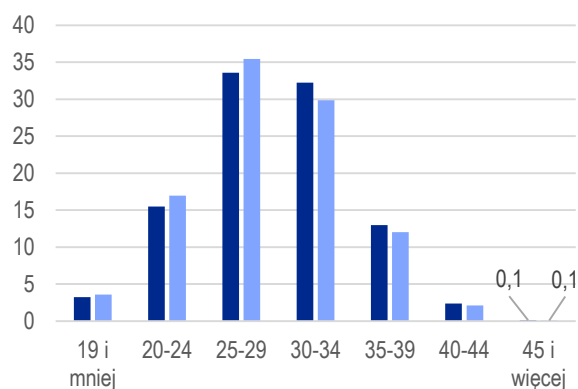
Wzrost wieku kobiet rodzących dzieci jest wynikiem przemian demograficznych związanych z późniejszym zawieraniem małżeństw oraz odkładaniem decyzji prokreacyjnych na czas uzyskania wykształcenia i stabilizacji ekonomicznej [49]. Zmniejszenie możliwości bezkonfliktowego łączenia pracy zawodowej i obowiązków rodzinnych, a także wzrost wymagań dotyczących dyspozycyjności i organizacji czasu pracy dodatkowo przyczyniły się do odraczania decyzji o posiadaniu potomstwa. Dotyczy to częściej kobiet z wyższym wykształceniem. W efekcie u kobiet przesuwają się zarówno wiek urodzenia pierwszego dziecka (średnio 27 lat), jak też okres największej płodności kobiet (25-29 lat). Podwyższenie wieku, w którym kobiety decydują się na potomstwo pociąga za sobą spadek wartości współczynnika dzietności (zobacz kartę: Współczynnik dzietności). Odroczenie decyzji prokreacyjnych w rodzinie może mieć wpływ na realizację planu dzietności i ostateczny rozmiar rodziny, bowiem im starsi są potencjalni rodzice, tym większe mogą mieć trudności z poczęciem dziecka [6].

Urodzenia żywe oraz wiek środkowy matek

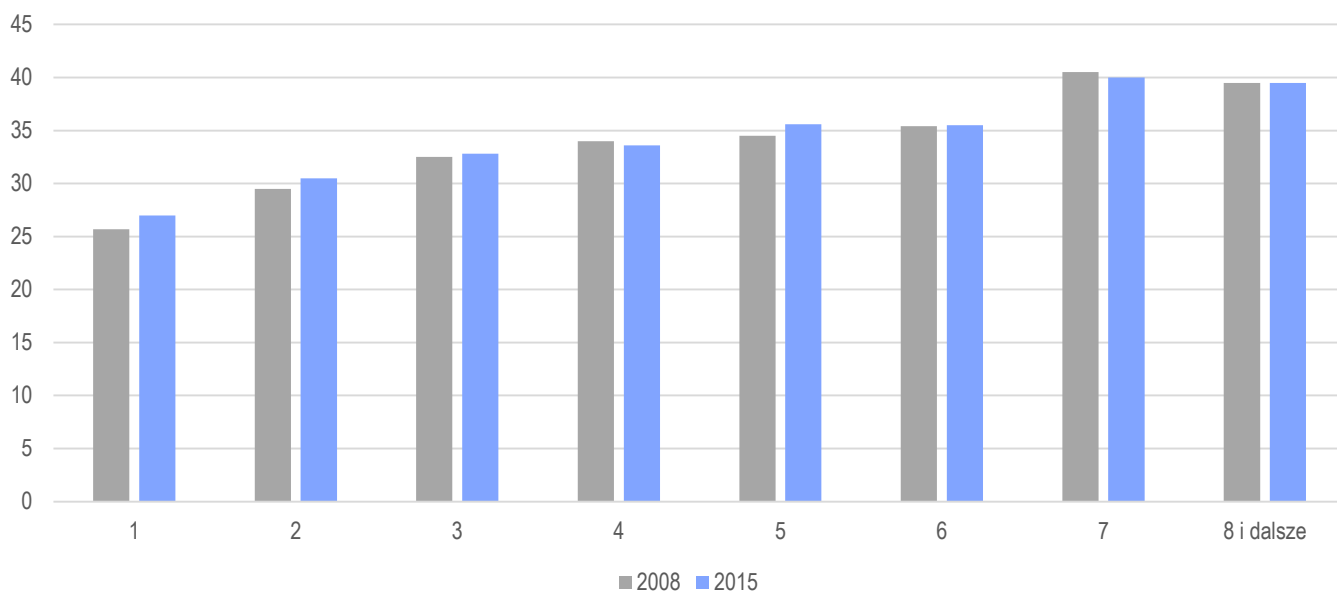
Urodzenia żywe wg poszczególnych grup wieku matek, w Polsce i w woj. opolskim, w 2008 r., w %

Urodzenia żywe wg poszczególnych grup wieku matek, w Polsce i w woj. opolskim, w 2015 r., w %

Wiek środkowy matek według kolejności urodzenia pierwszego i kolejnego dziecka, w woj. opolskim, w latach 2008 i 2015

- Charakterystyczną cechą zmian płodności w latach 2008-2015 jest zróżnicowany spadek natężenia urodzeń żywych według wieku matek, bardzo silny w grupach wieku 20-24 (2 147 urodzeń w 2008 roku i 1 404 urodzeń w 2015 roku). Wprawdzie wiek maksymalnej rozrodzności nie przesunął się i nadal pozostał w grupie wieku 25-29, jednak można zauważyć iż wzrosło znaczenie rozrodzności kobiet w wieku 30-34 lata (2 255 urodzeń w 2008 roku i 2 474 urodzeń w 2015 roku).
- W 2008 roku w województwie opolskim pierwsze dziecko w rodzinie przychodziło na świat w wieku ok. 26 roku życia matki, a w 2015 prawie 2 lata później. Takie same tendencje zauważalne są w kraju. Drugie dziecko przychodziło na świat w 2008 roku w 30 roku życia matki, a w 2015 roku – rok później.
- W Unii Europejskiej (EU28) w 2015 roku 38% obywaterek pierwszy raz zostało mamą po 30 roku życia.

Współczynnik dzietności wyraża liczbę dzieci, jaką urodziłyby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat), przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłyby z intensywnością obserwowaną w badanym roku.

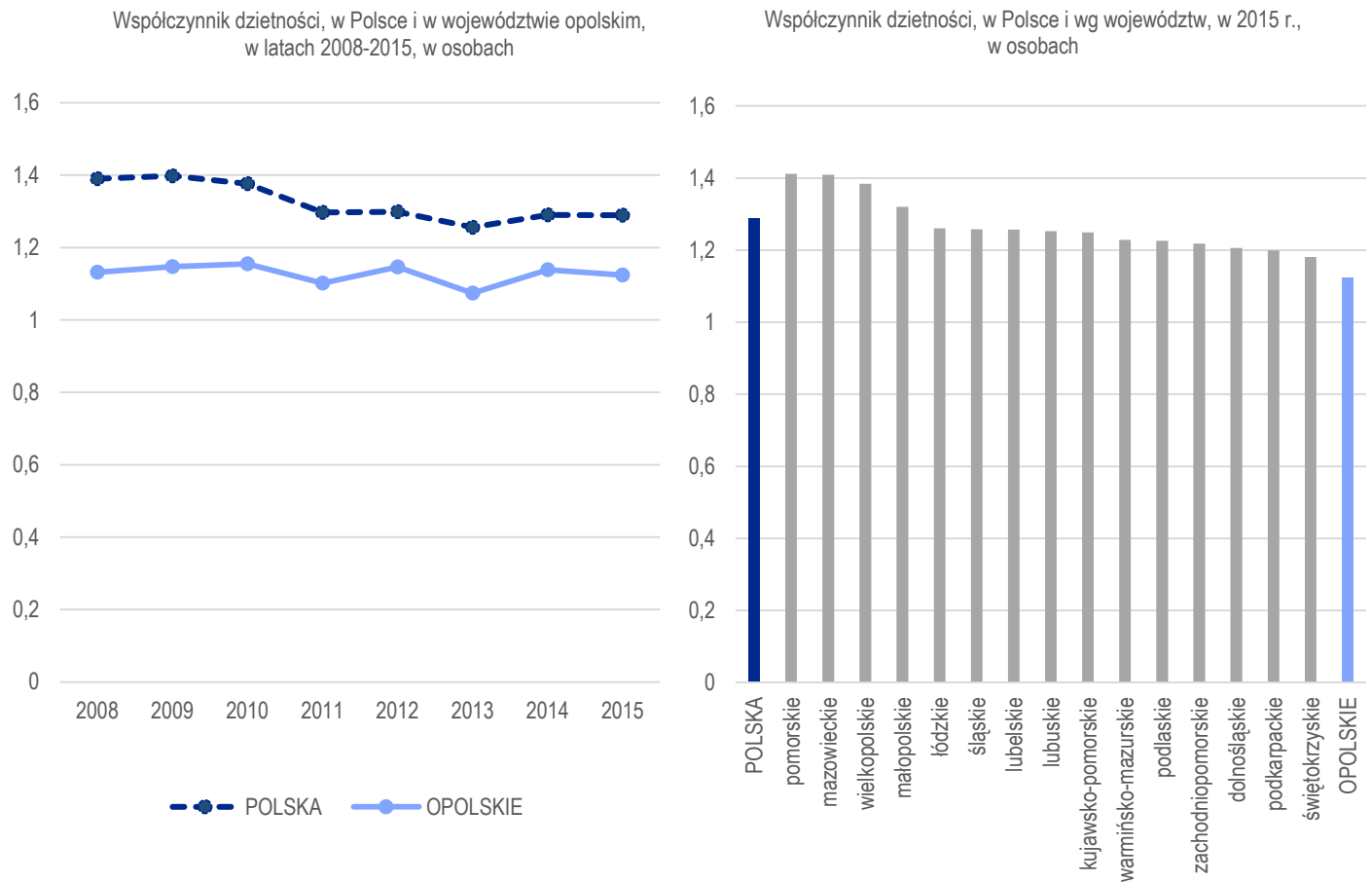
Współczynnik dzietności

Poziom dzietności nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń tak w regionie jak i w Polsce

Współczynnik dzietności jest najlepszą miarą aktualnego natężenia urodzeń w poszczególnych grupach wiekowych kobiet. Współczynnik dzietności gwarantujący tzw. prostą zastępowalność pokoleń wynosi około 2,1 dziecka na 1 kobietę. Od wielu lat zarówno w kraju jak i w województwie wskaźnik zastępowalności pokoleń kształtuje się poniżej wartości 2,1, co ma istotny wpływ na zmniejszenie populacji ludności. Współczynnik dzietności zmienia swoją wartość w wyniku zmiany preferencji co do liczby pożądanego potomstwa i zmian kalendarza wydawania na świat dzieci, czyli wyboru momentu w którym w trakcie życia przyszli rodzice decydują się na potomstwo.

Współczynnik dzietności

w województwie opolskim, wg województw i w Polsce, w os.

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku odnotowano spadek współczynnika dzietności zarówno w województwie opolskim (z 1,13 w 2008 roku do 1,12 w 2015 roku), jak i w kraju (z 1,39 w 2008 roku do 1,29 w 2015 roku). W województwie opolskim wartość wskaźnika nieznacznie się zmniejszyła (spadek o 0,01 os.), przy spadku dla średniej wartości w kraju o 0,1 os.
- Na przełomie lat 2008-2015 najniższą wartość wskaźnika w województwie opolskim zaobserwowano w 2013 roku, w którym wyniosła ona 1,07.
- W 2015 roku żadne z województw w kraju nie osiągnęło wskaźnika prostej zastępowalności pokoleń. Najwyższą wartość wskaźnika zanotowano w województwie pomorskim 1,41, a najniższą – w opolskim 1,12, przy średniej dla kraju 1,29.

- W ujęciu powiatowym w 2015 roku najwyższą wartość współczynnika dzietności zanotowano w powiecie strzeleckim 1,28, a najniższą w powiecie nyskim 0,98. W pozostałych powiatach współczynnik dzietności kształtował się na podobnym poziomie 1,1 oraz 1,2.

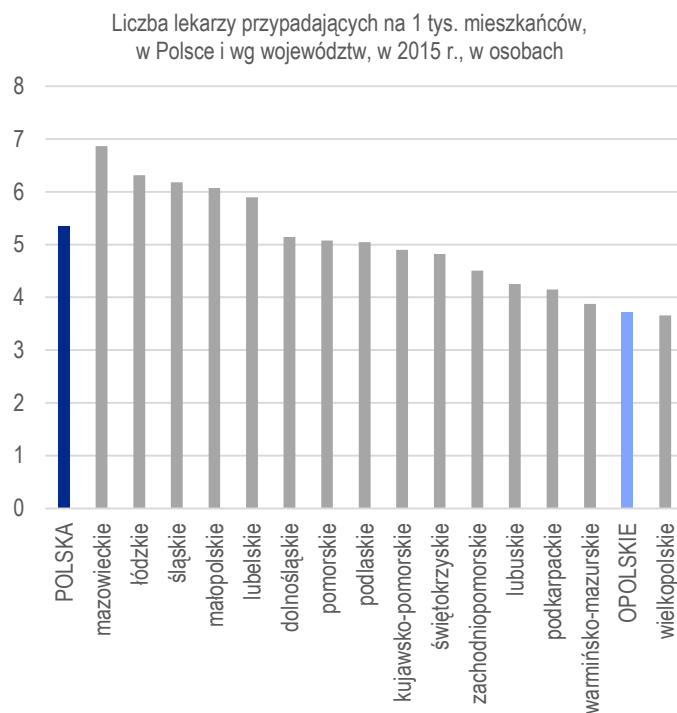
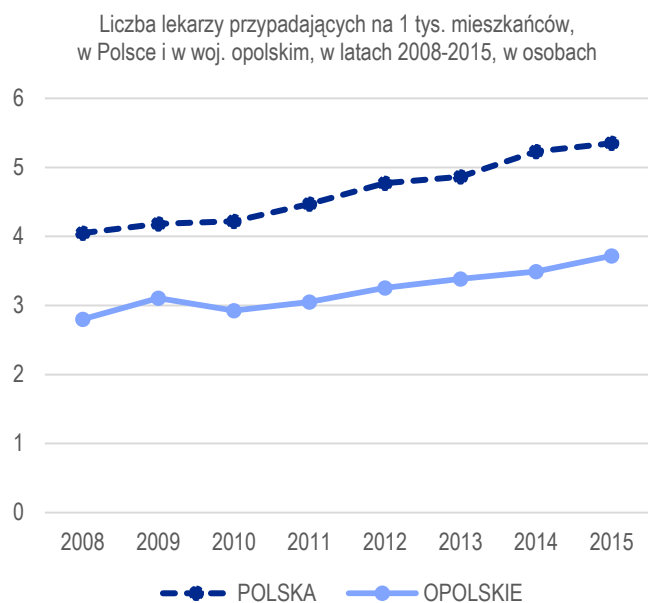
Liczba lekarzy na 1 tys. ludności

Liczba lekarzy nieznacznie wzrosła, jednak nie osiągnęła wartości średniej dla Polski

Liczba lekarzy na 1 tys. mieszkańców województwa opolskiego w latach 2008-2015 nieznacznie wzrosła. Jednakże na tle zmian w skali Polski zwiększyła się na niekorzyść regionu. Na małą liczbę lekarzy wpływają: rosnący odsetek lekarzy w podeszłym wieku, „biała emigracja” polskich lekarzy, wyjeżdżających do pracy za granicę oraz migracja do większych ośrodków regionalnych [33]. Wśród czynników mających wpływ na migracje lekarzy wskazuje się: wynagrodzenia oraz warunki pracy i możliwość rozwoju zawodowego. W porównaniu do pozostałych województw w 2015 roku region opolski zajął przedostatnie (15) miejsce pod względem wartości tego wskaźnika.

Liczba lekarzy przypadających na 1 tys. mieszkańców

Do przeliczeń wskaźnika w latach 2008-2015 przyjęto stan ludności wg faktycznego miejsca zamieszkania

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 liczba lekarzy wzrosła o 0,9 lekarza/1 tys. mieszkańców (z 2,8 w 2008 roku do 3,7 w 2015 roku) przy średnim wzroście dla kraju o 1,4 lekarza/1 tys. ludności (z 4,0 w 2008 roku do 5,4 w 2015 roku).
- W 2015 roku województwo opolskie zajmowało 15 miejsce w Polsce, nieznacznie wyprzedzając województwo wielkopolskie (3,72 wobec 3,66). W porównaniu do 2008 roku województwo opolskie przesunęło się o 1 miejsce w rankingu województw (z ostatniego miejsca na przedostatnie).
- Biorąc pod uwagę powyższe dane w województwie opolskim w 2015 roku na jednego lekarza przypada średnio ok. 269 pacjentów, podczas gdy przeciętnie w skali kraju na jednego lekarza przypada ponad 187 pacjentów to jest średnio o 82 pacjentów mniej.

Wydarzenia kulturalne obejmują seanse filmowe, wystawy, festiwale, przeglądy artystyczne, koncerty, występy artystyczne, dyskoteki, prelekcje, spotkania, wykłady, imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne, konkursy, pokazy teatralne, konferencje, warsztaty i szereg innych wydarzeń, których umożliwiają mieszkańcom uczestnictwo w życiu kulturalnym.

Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych

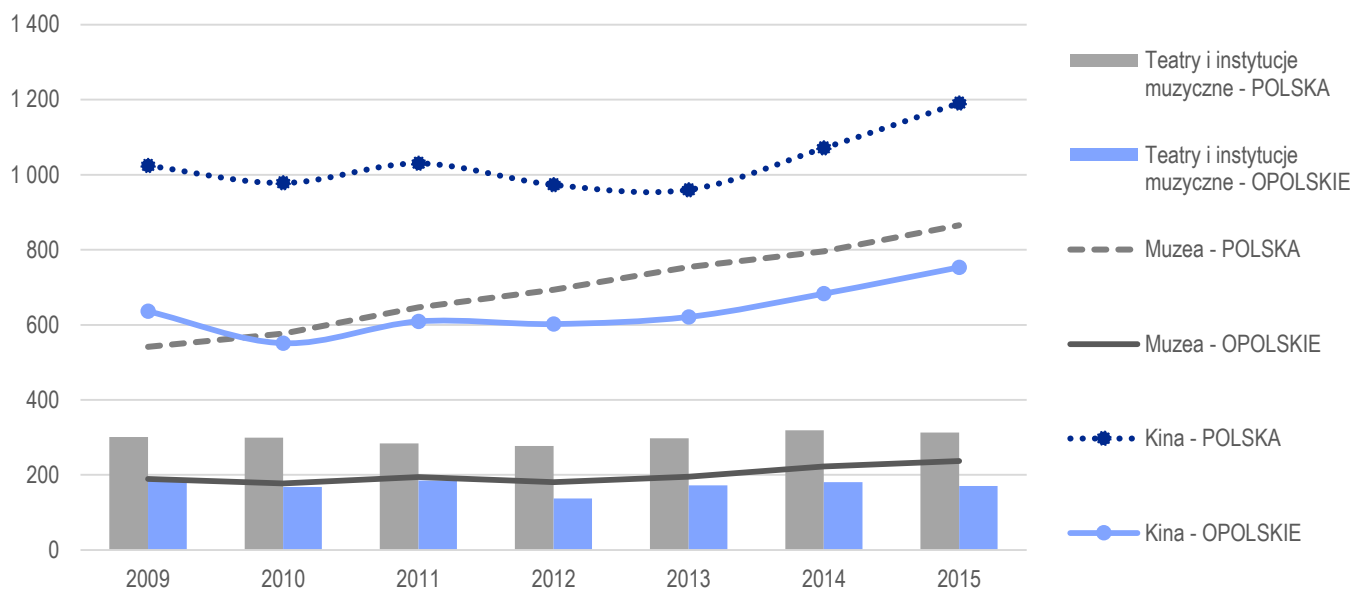

Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w regionie zmniejszyła się przy jednoczesnym wzroście w kraju

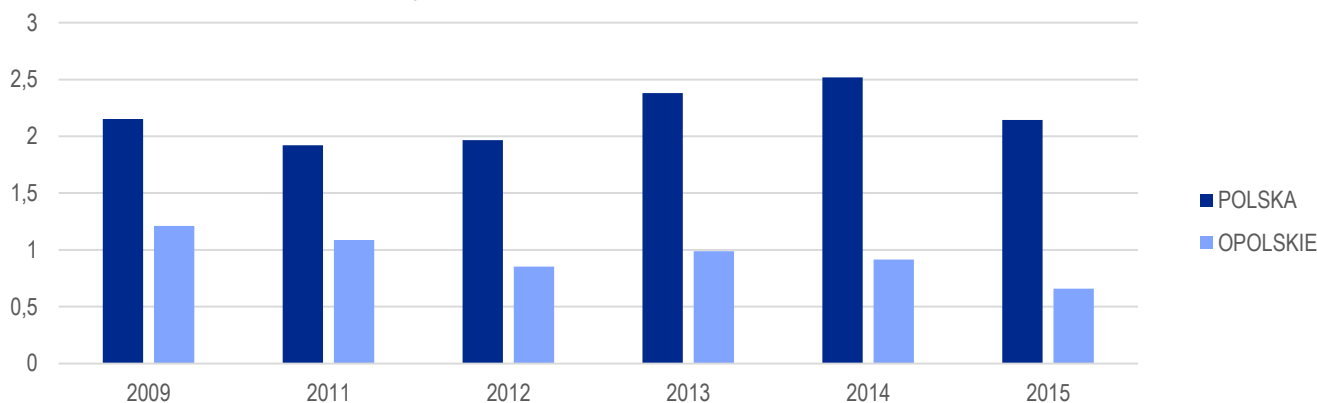
Kultura jest ważnym czynnikiem rozwoju i jakości kapitału społecznego: jako zasób dóbr materialnych i niematerialnych buduje tożsamość regionu, a zarazem warunkuje zachowania i postawy, wpływa na sposoby komunikowania i organizacji społeczeństwa. Dzięki temu potencjał kulturowy determinuje sposoby podejmowania decyzji, kształtuje poziom otwartości i zaufania danej społeczności, a skojarzony z kreatywnością wpływa na rozwój społeczny i gospodarczy [4, s.20]. Aktywność kulturalna zależy od czynników demograficznych, geograficznych, ekonomicznych, edukacyjnych i technologicznych, jednak w Polsce przeważa bierność uczestnictwa w kulturze [4, s. 23]. Inwestowanie w działania kulturalne może tworzyć nowe miejsca pracy, zmieniać korzystnie wizerunek regionu oraz podnosić jakość życia.

Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych

Liczba widzów, słuchaczy oraz zwiedzających w teatrach i instytucjach muzycznych, w muzeach oraz kinach przypadających na 1 tys. ludności, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2009-2015, w osobach

Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2009-2015, w mln osób

- Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych (ogółem) w liczbach bezwzględnych w województwie opolskim zmniejszyła się z 2,23 mln osób w 2009 roku do 1,78 mln osób w 2015 roku przy jednoczesnym wzroście liczby uczestników wydarzeń kulturalnych (ogółem) dla Polski z 105,58 mln osób w 2009 roku do 125,28 mln osób w 2015 roku.
- W latach 2009-2015 w województwie opolskim widoczny jest wzrost liczby widzów w kinach o 117 na 1 tys. ludności (z 636 do 753). Tendencja wzrostowa dotyczy także liczby zwiedzających muzea, w których liczba zwiedzających wzrosła o blisko 48 na 1 tys. mieszkańców (z 189,6 do 237,4).
- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku spadła liczba widzów w teatrach i słuchaczy w instytucjach publicznych o blisko 15 os./1 tys. ludności (z 185 do 170,3). Zaobserwowane trendy mogą wynikać z faktu, że spektakle w teatrach i koncerty w instytucjach muzycznych zapewniają dostęp do tzw. kultury wysokiej (elitarniej), która wymaga szerokich kompetencji kulturowych odbiorców w przeciwieństwie do kultury popularnej (seanse filmowe w kinach), która charakteryzuje się większą dostępnością (powszechnością) i niższym kosztem uczestnictwa.
- Niepokojącym symptomem regionalnej sfery kulturalnej jest duży spadek uczestników wydarzeń kulturalnych w centrach, domach, ośrodkach kultury, klubach i świetlicach. W 2009 roku liczba uczestników tych wydarzeń wynosiła ponad 1 210 tys. osób, podczas gdy w 2015 roku wartość wskaźnika wynosiła 659,4 tys. os., co stanowi spadek -46%.

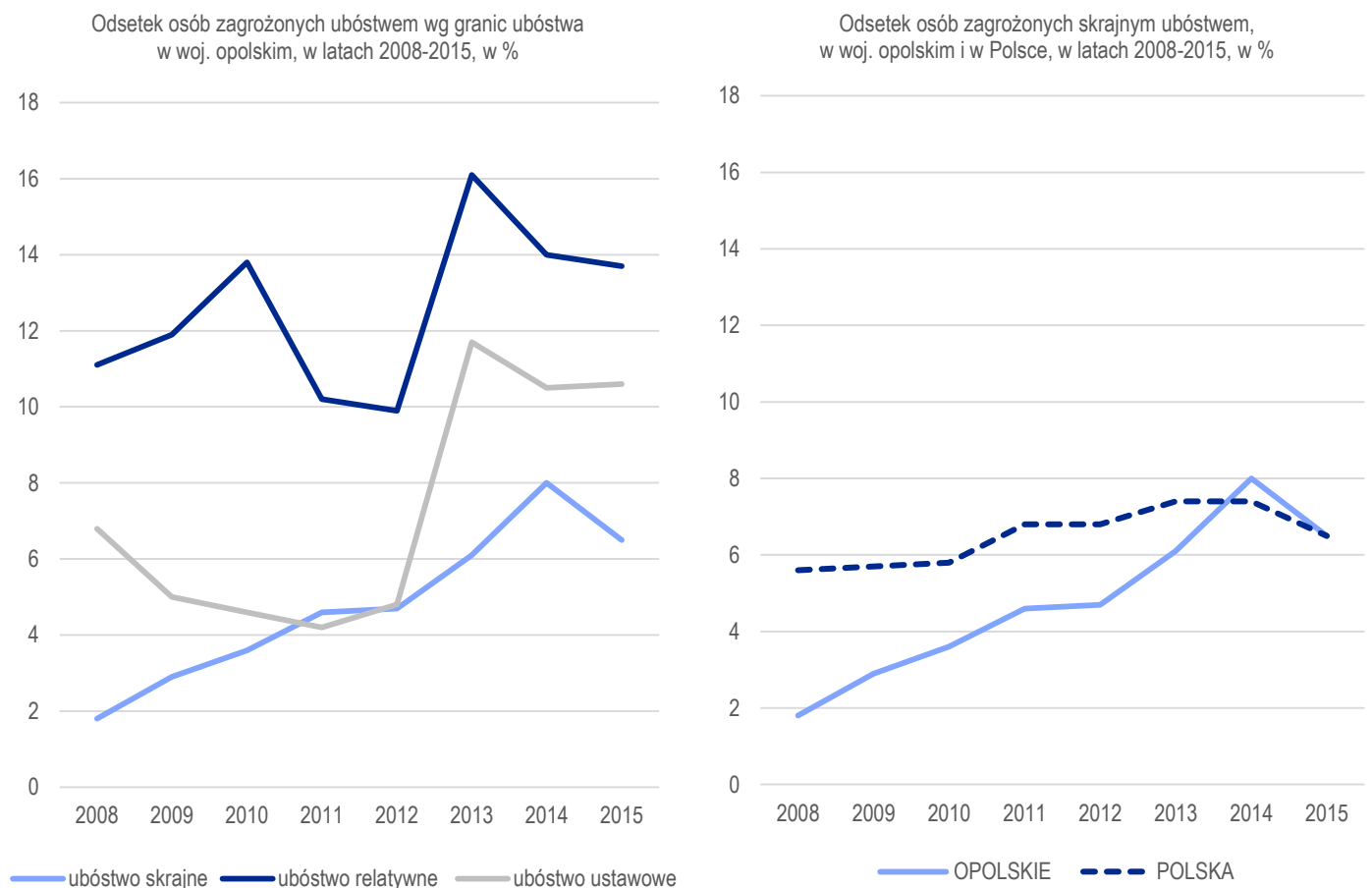
Wyróżnia się trzy granice ubóstwa: (1) relatywna granica ubóstwa została ustalona na poziomie poniżej 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych; (2) ustawowa granica ubóstwa to kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej; (3) poziom minimum egzystencji to inaczej granica ubóstwa skrajnego. Minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka. [12]

Odsetek osób zagrożonych ubóstwem

 Wzrósł odsetek osób zagrożonych ubóstwem, w szczególności ubóstwem skrajnym zrównując się ze średnią dla Polski

W latach 2008-2015 w województwie opolskim wzrósł odsetek osób zagrożonych ubóstwem. Ten negatywny trend obserwowalny jest we wszystkich rodzajach (granicach) zagrożenia ubóstwem. Czynniki, które sprzyjają popadaniu w biedę wciąż są te same, czyli najbardziej zagrożone skrajnym ubóstwem są osoby bezrobotne. Zarazem są one narażone na wykluczenie społeczne oznacza, że dana osoba lub grupa społeczna nie może uczestniczyć w pełni w ważnych dziedzinach życia wspólnoty, do której należy. Niekiedy wykluczenie społeczne utożsamia się z ubóstwem, lub traktuje ubóstwo jako główny powód wykluczenia. Obecnie jednak dominujące podejście jest bardziej wielowymiarowe i wielokierunkowe. Na przykład samo ubóstwo może być nie tyle przyczyną co skutkiem wykluczenia z powodu dyskryminacji na rynku pracy, niepełnosprawności, wykształcenia czy miejsca zamieszkania. [46, s. 396-432]

Odsetek osób zagrożonych ubóstwem

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 w województwie opolskim wzrósł odsetek osób zagrożonych ubóstwem. Biorąc pod uwagę zagrożenie ubóstwem wg poszczególnych granic ubóstwa, odsetek osób zagrożonych ubóstwem skrajnym wzrósł o 4,7 pkt proc. (z 1,8% do 6,5%), ubóstwem relatywnym wzrósł o 2,6 pkt proc. (z 11,1% do 13,7%), a odsetek zagrożonych wg ustawowej granicy ubóstwa wzrósł o 3,8 pkt proc. (z 6,8% do 10,6%).

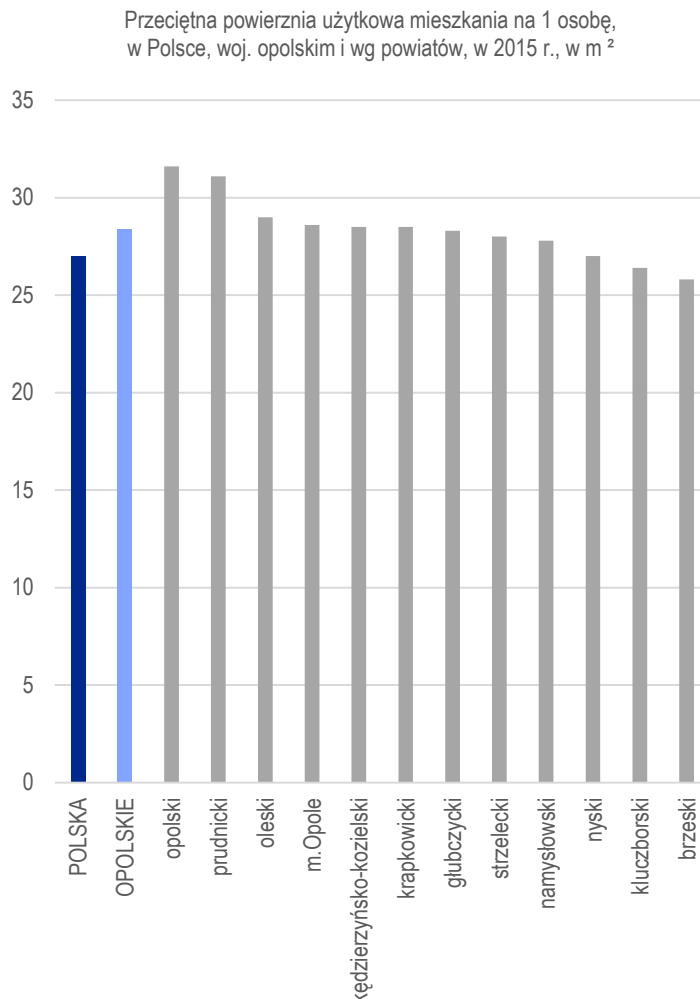
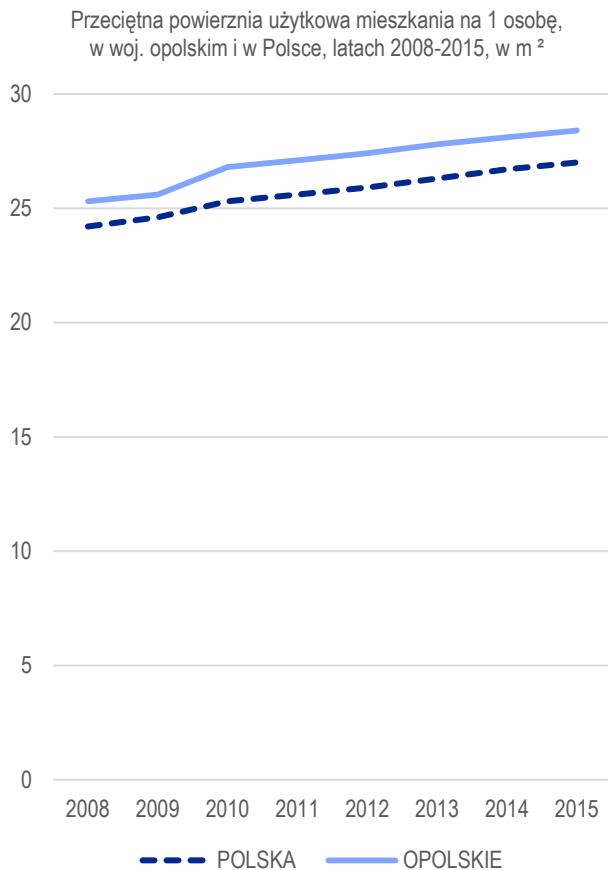
- W 2013 roku w porównaniu do 2012 roku stopa ubóstwa ustawowego wzrosła o 6,9 pkt proc. Tak znaczny wzrost zasięgu ubóstwa ustawowego wynika głównie z waloryzacji w październiku 2012 roku (po sześciu latach) wartości progów dochodowych uprawniających do ubiegania się o świadczenia pieniężne z pomocy społecznej, a nie ze zmiany sytuacji bytowej gospodarstw domowych. [8]
- Jak wynika z danych GUS, w gospodarstwach domowych, w których co najmniej jedna osoba była bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wynosiła 15%, czyli dwa razy tyle co średnia dla Polski. Gdy bezrobotne pozostawały co najmniej dwie osoby, stopa ubóstwa skrajnego wzrastała do 33% [8].
- Niekorzystnym zjawiskiem w skali regionu jest wzrost zagrożenia ubóstwem skrajnym. Wartości dla tego wskaźnika były zdecydowanie niższe od średniej dla Polski w latach 2008-2013 (w latach 2008-2010 odsetek osób zagrożonych ubóstwem skrajnym w regionie był najniższy w kraju). W 2014 roku odsetek osób zagrożonych ubóstwem skrajnym wzrósł do poziomu 8% (przy średniej dla kraju 7,4%), jednak w 2015 roku obserwuje się zmniejszenie wartości wskaźnika do poziomu 6,5% równego średniej dla kraju.
- W 2014 roku wśród gospodarstw domowych, w skład których wchodziła przynajmniej jedna osoba bezrobotna, stopa ubóstwa skrajnego wyniosła ponad 18% i była ponad 2 razy wyższa niż średnia w Polsce. Natomiast w gospodarstwach, w których nie było osób bezrobotnych zasięg ubóstwa skrajnego osiągnął około 5%. Większa liczba osób bezrobotnych w gospodarstwie domowym znacząco zwiększa ryzyko ubóstwa skrajnego. Stopa ubóstwa skrajnego w gospodarstwach z dokładnie jedną osobą bezrobotną wyniosła niecałe 15%, podczas gdy zasięg ubóstwa skrajnego w gospodarstwach domowych, w których były przynajmniej dwie osoby bezrobotne osiągnął ponad 33% [8, s. 10].

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania

 Wzrosła przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę, osiągając wartości powyżej średniej dla kraju

W latach 2008-2015 w województwie opolskim przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania była wyższa od średniej przypadającej dla Polski. Opolskie mieszkania są większe niż średnio w kraju, a na 1 osobę przypada większa powierzchnia użytkowa (w m²). W całym analizowanym okresie zaobserwować można wzrost wartości tego wskaźnika.

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę

Źródło: GUS

 OOT 2016

- W latach 2008-2015 przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 osobę w województwie opolskim przyjmowała wartości wyższe niż średnio w kraju (w 2008 roku 25,3 m² w stosunku do średniej krajowej 24,2 m², a w 2015 roku 28,4 m² w stosunku do średniej dla Polski 27,0 m²).
- W roku 2015 średnia wartość przeciętnej powierzchni użytkowej przypadającej na 1 osobę w województwie opolskim była wyższa od średniej dla Polski o 1,4 m². Dane na koniec 2015 roku wskazują, że przeciętne opolskie mieszkanie miało 80,5 m², względem średniej dla kraju 73,6 m².
- Województwo opolskie zajęło 2 miejsce w rankingu województw pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę (wyższe wartości wskaźnika odnotowano tylko w województwie mazowieckim).
- Największa przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę przypada w powiatach: opolskim (31,6 m²) i prudnickim (31,1 m²), a najmniejsze wartości zanotowano w powiatach: brzeskim (25,8 m²), kluczborskim (26,4 m²) oraz nyskim (27 m²). Największą powierzchnię użytkową mieszkania odnotowano w powiatach: opolskim (100,1 m²), oleskim (91 m²), krapkowickim (87,6 m²) i strzeleckim (87,3 m²), natomiast najmniejsze wartości wskaźnika dotyczyły powierzchni mieszkań w mieście Opole (65,7 m²).

PKB na 1 mieszkańca

ceny bieżące (dane szacunkowe)

37 791 zł

Produkcja sprzedana przemysłu
na 1 mieszkańca ceny bieżące

24 119 zł

Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej
zrealizowanej na terenie województwa,
na 1 mieszkańca ceny bieżące

3 385 zł

8 062 zł

Nakłady inwestycyjne wg lokalizacji inwestycji
na 1 mieszkańca ceny bieżące

Liczba podmiotów gospodarki narodowej
w rejestrze REGON stan na koniec 2015 roku

100 432

Udział mikroprzedsiębiorstw (do 9 pracujących)
w liczbie wszystkich podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON

96 %

GOSPODARKA – podsumowanie analizowanego obszaru

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądany	Strona w raporcie
Wartość PKB wzrosła, jednak udział województwa w wartości krajowej spadł				63
Wartość PKB per capita wzrosła, jednocześnie w rankingu województw odnotowano spadek				65
Wartość wypracowanej WDB wzrosła, jednak udział w wartości krajowej spadł				67
Wzrosła wydajność pracy w regionie, jednak zmiana była niższa niż średnio w kraju				69
Stopa inwestycji wzrosła, przy jednoczesnym spadku średniej krajowej				71
Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła zarówno w regionie jak i w kraju				73
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w regionie nieznacznie wzrosła przy większym wzroście w Polsce				75
Wzrósł udział przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zarówno w regionie jak i w kraju				77
Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła, jednak spadł udział opolskiego w wartości dla kraju				79
Wzrosła produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca, zarówno w regionie jak i w kraju				81
Wzrósł udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej, wzrost ten był większy niż średnio w kraju				83
Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej, zarówno w regionie jak i w kraju				85
Wzrosło zatrudnienie w grupie wiekowej 20-64 osiągając tempo wzrostu wyższe niż przeciętnie w Polsce				87
Liczba bezrobotnych wzrosła przy czym wzrost ten był niższy niż w Polsce				89
Stopa bezrobocia wzrosła nieco powyżej średniej krajowej, jednak w ostatnich latach wszystkie województwa odnotowały jej spadek				91
Odsetek długotrwale bezrobotnych był jednym z najniższych w kraju				93
Liczba jednostek aktywnych badawczo znacznie wzrosła, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw				95
Udział przedsiębiorstw innowacyjnych spadł, jednak spadek był jednym z najniższych w kraju				97
Województwo opolskie rozwijało się wolniej w zakresie innowacji niż inne regiony UE, co skutkowało przejściem z grupy umiarkowanych innowatorów do grupy innowatorów o skromnych wynikach				99
Spadła liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego				101
Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego wzrosła, a wzrost ten był jednym z większych w kraju				103
Liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła				105
Wzrost eksportu był bardziej dynamiczny od importu w regionie i średnio w kraju				107

GOSPODARKA – podsumowanie analizowanego obszaru

Sfera gospodarki regionalnej stanowi najbardziej wyrazisty rezultat wykorzystania dostępnych zasobów i zdolności budowania na ich podstawie konkurencyjności danego obszaru. Jej siła zależy zarówno od czynników endogenicznych, zależnych od podmiotów działających wewnątrz regionu i spożytkowujących dostępne w nim zasoby, jak też czynników egzogenicznych, które ujawniają się w postaci szans i zagrożeń, jakim sprostać muszą wszyscy uczestnicy życia społeczno-gospodarczego. Przedsiębiorczość mieszkańców oraz innowacyjność podmiotów gospodarczych działających w regionie warunkują wykorzystanie dostępnego potencjału. Czynniki decydujące o rozwoju regionalnym można uporządkować w trzech grupach: cech i polityki specyficznej dla danego kraju, naturalnego „wyposażenia” regionu (położenie geograficzne, zasoby naturalne, demografia, charakter regionu) oraz aktywów regionalnych (transport, infrastruktura, kapitał ludzki). Dwie pierwsze grupy są całkowicie, lub w znacznym stopniu niezależne od prowadzonej polityki regionalnej, jednak aktywa regionalne są przez nią kształtowane jako czynniki regionalnego wzrostu [2]. Rozwój regionu powinien mieć charakter harmonijny, czyli prowadzić do poprawy wszystkich parametrów opisujących region i jego zasoby, przy tym jednak zmiany te powinny być prowadzone w uporządkowany sposób, uwzględniający regionalne uwarunkowania (możliwości i ograniczenia). Właściwe wykorzystanie zasobów materialnych i niematerialnych dostępnych w regionie przekłada się – w wymiarze ekonomicznym – na poprawę jego zdolności konkurencyjnej, o czym świadczy zajmowana pozycja wśród innych regionów. W skali kraju takim punktem odniesienia dla Opolskiego są wszystkie województwa, przeciętny poziom osiągany dla całej Polski, a ponadto – z racji jego międzymetropolitalnego usytuowania – dolnośląskie i śląskie, które stanowią szczególnie istotne jednostki porównawcze dla zjawisk zachodzących w regionie, choć należy pamiętać, że Dolny i Górny Śląsk należą do pięciu najszybciej rozwijających się regionów w Polsce.

W latach 2008-2014 (dla których w wielu przypadkach dostępne są ostatnie potwierdzone dane) wskaźniki rozwoju gospodarczego regionu wykazywały tendencję wzrostową, odzwierciedlając podobny kierunek co w przypadku średnich wielkości tych wskaźników dla całej Polski. Produkt Krajowy Brutto obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej w regionie i stanowi o dobrobycie mieszkańców regionu [45, s. 27]. W 2014 roku województwo opolskie osiągnęło PKB rzędu 36,4 mld zł, co odzwierciedla udział w krajowym PKB na poziomie 2,1%. Łączny udział województwa opolskiego i 8 innych województw o najmniejszym udziale w krajowym PKB w 2014 roku stanowił blisko 28%. Należy przy tym odnotować odmienność dynamiki PKB w regionie, której wartość w latach 2009-2013 sytuowała się pomiędzy średnią dynamiką dla Polski i UE28. Jednocześnie dynamika PKB w regionie w 2014 roku osiągnęła wartości wyższe niż średnia dla kraju oraz dla UE28. W przypadku PKB per capita (przypadający na 1 mieszkańca) w analizowanym okresie

Regionalna wartość PKB wzrosła, jednak ten wzrost nie był tak znaczny, jak w przypadku innych województw, co przełożyło się na spadek pozycji województwa opolskiego w rankingu województw na ostatnią pozycję w kraju.

W 2014 roku województwo opolskie wraz z województwem wielkopolskim odnotowało najwyższe w kraju tempo wzrostu gospodarczego na poziomie 3,9 %.

zaobserwować można było systematyczny wzrost wartości wskaźnika. Dodatkowo od 2010 roku znacząco przyspieszyła dynamika, przekraczając w 2014 roku średnią krajową. W województwie opolskim udało się nadrobić dystans pod względem PKB na 1 mieszkańca wg PPP (UE28=100), co świadczy o rosnącej konwergencji (spójności) zewnętrznej oraz stopniowo poprawiającym się dobrobycie społecznym. Utrzymanie wysokiej dynamiki wzrostu PKB jest kluczowe dla rozwoju województwa. Zwiększenie tempa

wzrostu PKB w województwie opolskim może wynikać zarówno z relatywnie wysokich na tle kraju udziałów MŚP w strukturze podmiotowej gospodarki regionalnej, które łagodzą wpływ zmian koniunktury na gospodarkę, jak też z powiązań z gospodarką europejską poprzez inwestycje zagraniczne w regionie, które zwiększają możliwości wymiany z rynkami zagranicznymi w różnych fazach cyklu koniunkturalnego.

W województwie opolskim rośnie zarówno wypracowywana w regionie wartość dodana brutto (WDB), jak i wydajność pracy mierzona udziałem WDB przypadającym na jednego zatrudnionego. Regionalna WDB w 2014 roku wzrosła względem 2008 roku o blisko 24%, jednak skala zmiany uplasowała województwo na przedostatnim miejscu w kraju. Ważna jest także struktura i dynamika WDB w ujęciu sektorowym, która odzwierciedla cechy regionu na tle kraju. Przesunięcia międzysektorowe były minimalne i dokonały się pomiędzy usługami na korzyść przemysłu wskazując na stabilność struktury sektorowej gospodarki regionalnej, z największym udziałem sektora usług, następnie przemysłu, budownictwa i na ostatnim miejscu – rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa. W przypadku wartości dodanej brutto przypadającej na 1 pracującego region odnotowuje wyższy udział przemysłu, a niższy usług niż przeciętnie w Polsce. Jest to

Najwyższą dynamiką wydajności pracy charakteryzował się sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, w którym odnotowano znaczny wzrost wydajności pracy (WDB na 1 pracującego) przekraczając w 2014 roku średnią dla kraju o ponad 17% przy wzroście w stosunku do 2008 roku prawie o 48%.

struktura charakterystyczna dla województw zachodniej Polski od śląskiego, poprzez opolskie, dolnośląskie po lubuskie. Najwyższą dynamiką wydajności pracy charakteryzował się sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, w którym odnotowano znaczny wzrost wydajności pracy. Wolniej rosły w regionie wydajności pozostałych sektorów: przemysłu, usług i budownictwa. O ile w usługach przyrost wydajności nastąpił na poziomie porównywalnym ze średnią dla całej Polski, o tyle w budownictwie była dużo słabsza niż w skali kraju, podobnie w przemyśle. Porównania sektorowe ujawniają obszary luk produktywności, które powinny stanowić punkt wyjścia do programowania działań zwiększających wydajność sektorów istotnych z perspektywy regionu. Uwzględniając relatywnie znaczący udział sektora budownictwa w regionalnym rynku pracy, należy podjąć kompleksowe działania umożliwiające poprawę jego produktywności, a tym samym struktury regionalnego WDB.

Stopa inwestycji uległa poprawie i pozwoliła na przesunięcie regionu opolskiego w rankingu województw z 16 miejsca w 2008 roku na 10 miejsce w 2013 roku.

Stopa inwestycji odzwierciedla stosunek procentowy wartości nakładów brutto na środki trwałe w relacji do wartości PKB wyrażonych w walucie krajowej. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym więcej przedsiębiorstwa inwestują w majątek trwały. Stopa inwestycji nieznacznie uległa poprawie, tworząc realne podstawy pod wzrost produktywności pracy w kolejnych latach, a potwierdzeniem ich skutecznego wykorzystania byłoby oczekiwane zwiększenie wartości WDB ogółem oraz per capita, jednak dynamika wzrostu słabnie.

Świadczy to o wyczerpywaniu się dotychczas wykorzystywanych źródeł poprawy wydajności.

Liczba miejsc pracy wraz z dynamiką PKB wpływają na poziom bezrobocia i wynagrodzeń, pod tym względem na tle Polski, województwo opolskie charakteryzuje się gorszą sytuacją ze stopą bezrobocia na poziomie 104 % średniej krajowej w 2015 roku i zmianami w całym okresie, które wykazywały minimalną tendencję wzrostową (0,3 pkt. proc). W tym samym czasie większy wzrost stopy bezrobocia odnotowało województwo śląskie, a znaczny spadek – dolnośląskie. Pod względem wynagrodzeń, odzwierciedlających udział zatrudnionego w dochodach wypracowanych wspólnie w procesach produkcji i świadczenia usług w regionach, sytuacja mieszkańców województwa opolskiego odbiega od przeciętnej dla kraju, a ich nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca usytuowały się w 2014 roku na poziomie 89,2% średniej krajowej. Przy WDB na 1 pracującego rzędu 95,5% średniej krajowej wskazuje to na występującą dysproporcję między wydajnością a wynagrodzeniem za pracę.

Wśród czynników wzrostu PKB istotną rolę odgrywa praca ludzka i kapitał. Rynek pracy jest silnie poddany zjawiskom demograficznym, z których przyrost naturalny oddziałuje na podaż pracy z opóźnieniem – nawet 20-letnim, natomiast konsekwencje ruchu wędrownego (migracje) uwidaczniają się w średnim i krótkim okresie. Jednym ze skutków zmian zachodzących w gospodarce regionu było zwiększenie się poziomu zatrudnienia. Świadczy to o ożywieniu gospodarczym w województwie. Rosnący popyt na pracę doprowadził m.in. do przekroczenia w 2015 roku wartości wskaźnika zatrudnienia w województwie opolskim w porównaniu do województwa śląskiego. Może to stymulować migracje międzyregionalne między województwem opolskim w kierunku Dolnego Śląska (emigracja), w którym od 2014 roku wskaźnik zatrudnienia przedstawia się korzystniej oraz z Górnego Śląska (imigracja) w kierunku Opolszczyzny. Brak satysfakcjonujących warunków pracy (pod względem wynagrodzeń) oraz wyższa stopa bezrobocia kreuje zachęty dla migracji międzywojewódzkiej, co szczególnie istotne jest w przypadku województwa opolskiego, jako regionu zlokalizowanego pomiędzy dużymi ośrodkami metropolitalnymi z atrakcyjnym rynkiem pracy. O ile w kierunku Dolnego Śląska odnotowywane było ujemne saldo migracji, o tyle z województwa śląskiego nastąpił dodatni ruch wędrowny, pomimo niższej stopy bezrobocia niż w opolskim i wysokiego poziomu wynagrodzeń [45, 32, 40-41].

Na kształtowanie się regionalnego wzrostu gospodarczego wpływa również struktura rozmieszczenia ludności w podziale na mieszkańców miast i wsi, głównie ze względu na występujące w miastach efekty aglomeracyjne. W rezultacie wyższy odsetek ludności wiejskiej towarzyszy niższemu poziomowi PKB na mieszkańca. W przypadku województwa opolskiego prawidłowość tę można potwierdzić, bowiem w stosunku do całej Polski udział populacji regionu wynosił w 2015 roku 2,6% podczas gdy odsetek zamieszkujących w miastach województwa był niższy względem kraju (2,2%), a na obszarach wiejskich wyższy (3,1%). Uwzględniając większą niż średnia dla kraju aktywność zawodową mężczyzn z obszarów wiejskich oraz osób młodych, a także relatywnie niewielkie rozmiary województwa, rysuje się konieczność zwiększenia dostępności przestrzennej miast regionu o niskich wskaźnikach bezrobocia dla wzrostu liczby pracujących, a tym samym potencjału wzrostu PKB.

W 2014 roku województwo zajęło 3 miejsce w kraju pod względem udziału produkcji roślinnej, a wydajność upraw zbóż mierzona plonami z hektara przekroczyła w 2015 roku średnią krajową o 35%.

Województwo opolskie cechują niższe niż przeciętne dla kraju wartości wskaźników przedsiębiorczości, odnoszących się do liczby podmiotów gospodarki wpisanych do rejestru REGON oraz podmiotów nowo zarejestrowanych. Zarówno pod względem pierwszego z nich (9 miejsce w skali kraju w 2015 roku), a przede wszystkim drugiego (15 miejsce w 2015 roku), sytuacja jest niezadowalająca. Prowadzi ona do pogłębiania się luki przedsiębiorczości, obrazowanej dysproporcjami pomiędzy wartościami odnotowywanymi dla województwa względem średniej dla Polski. Jednocześnie, w mniejszym stopniu, widoczny jest efekt

dekoniunktury dla tworzenia nowych podmiotów (tzw. hipoteza impulsu recesyjnego odnosząca się do tworzenia małych i średnich przedsiębiorstw [1, s. 149]. Warto przy tym wskazać jako możliwe wyjaśnienie tego zjawiska, relatywną łatwość uzyskania porównywalnych zarobków poprzez migrację do krajów Europy Zachodniej [47], a także specyfikę regionu nacechowaną ostrożnością i pragmatyzmem właściwymi dla kultury niemieckiej [48]. Nałożenie zmian PKB i zmian liczby nowo rejestrowanych podmiotów w REGON ujawnia ciekawe zjawisko rocznego przesunięcia tendencji, gdzie PKB wydaje się reagować na zmianę liczby nowych zarejestrowanych podmiotów. Jednak obserwacja ta wymagałaby pogłębionych analiz, bowiem może mieć charakter pozorny, a nie przyczynowo-skutkowy. Z pewnością natomiast godne uwagi jest zjawisko zróżnicowania wewnątrzregionalnego pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, szczególnie wyjaśnienie przyczyn tendencji spadkowej odnotowywanej w siedmiu powiatach województwa opolskiego. Porównania sektorowe wskazują, iż w województwie rejestrowanych jest więcej niż przeciętnie w kraju podmiotów przemysłowych i budowlanych, co wskazuje na możliwe kierunki kompleksowego wsparcia oferowanego dla zwiększenia przeżywalności i produktywności przedsiębiorstw w regionie.

W tym kontekście pozytywnie należy ocenić znaczący przyrost udziału jednostek aktywnych badawczo w województwie, a zwłaszcza fakt, iż większość z nich stanowiły przedsiębiorstwa. Dynamika wzrostu pod tym względem była jedną z większych w Polsce i spowodowała zmianę pozycji regionu w rankingu województw z miejsca 15 w 2008 roku na pozycję 6 w 2015 roku. Poprawia to perspektywy rozwojowe zarówno samych podmiotów gospodarczych, jak i województwa, jako całości, budując jego potencjał innowacyjny, oparty w głównej mierze na przedsiębiorstwach przemysłowych. Ich udział w ogólnej liczbie przedsiębiorstw innowacyjnych był wyższy niż przeciętny w skali kraju, co również można powiązać ze specyfiką kulturową regionu (współtworzącą środowisko instytucjonalne danego obszaru), widoczną także w ujęciu przestrzennym (dominacja podmiotów wprowadzających innowacje produktowe na terenach o znaczącym udziale mniejszości niemieckiej [48]). Czynniki społeczne takie jak jakość kapitału ludzkiego mierzona poziomem wykształcenia w grupie wiekowej 30-34 lata, oraz struktura zatrudnienia w regionie wraz z wynikami aktywności przedsiębiorstw przejawiającymi się w udziale eksportu w obszarze średnio-wysokich/wysokich technologii oraz sprzedaży innowacji do firm i na rynek przez MŚP sytuują województwo opolskie na poziomie bliskim średniej unijnej lub ją przewyższającym (wykształcenie), tworząc pozytywne warunki dla działalności innowacyjnej – w myśl założeń złożonego wskaźnika innowacyjności w UE. Zarazem wiele spośród uwarunkowań branych pod uwagę w unijnym rankingu innowacyjności, zwłaszcza związanych z sieciowaniem MŚP oraz aktywnością patentową, a także upowszechnieniem postaw innowacyjnych wśród MŚP kształtuje się poniżej średniej UE, przesuując województwo z grupy umiarkowanych innowatorów, do tych o słabych wynikach.

W latach 2008-2015 region odnotował drugi w Polsce wzrost liczby i udziału jednostek aktywnych badawczo, w tym przedsiębiorstw prowadzących działalność badawczo-rozwojową, oraz znaczny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej.

W zakresie charakterystyk produkcji sprzedanej w regionie nastąpił wzrost w odniesieniu do działalności przemysłowej, a spadki odnotowały sektory budowlany i rolnictwa. Województwo charakteryzuje stosunkowo wysoki na tle kraju udział MŚP w produkcji sprzedanej przemysłu, co należy oceniać korzystnie, bowiem sektor MŚP lepiej w porównaniu z dużymi podmiotami gospodarczymi absorbuje zmiany koniunkturalne, stabilizując sytuację ekonomiczną regionu. Należy przy tym zwrócić uwagę, że w przypadku podmiotów świadczących zaawansowane usługi dla przemysłu, efekty aglomeracyjne (bliskość dużych przedsiębiorstw produkcyjnych) są istotnym czynnikiem zwiększania ich obecności na danym obszarze. Ze względu na wysoką wartość tworzoną w usługach tego typu, ich przyciąganie i utrzymywanie jest pożądanym kierunkiem polityk rozwoju regionalnego.

Od 2014 roku produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca wzrastała (zarówno w województwie opolskim jak i w kraju), choć dynamika produkcji sprzedanej budownictwa w regionie w 2015 roku była niższa o 10,7 pkt proc. w stosunku do 2008 roku. W porównaniu z innymi województwami wartość wskaźnika dynamiki produkcji sprzedanej budownictwa w 2015 roku uplasowała województwo na 5 pozycji w kraju.

Pod względem produkcji rolnej, województwo charakteryzuje wyższy niż w kraju udział produkcji roślinnej, związany z dążeniem do optymalnego wykorzystania zasobów gleb wysokiej jakości, jakie występują w regionie. Mimo, że udział województwa w krajowej strukturze produkcji rolnej jest relatywnie niewielki, to w 2014 roku województwo zajęło 3 miejsce w kraju pod względem udziału

produkcji roślinnej, a wydajność upraw zbóż mierzona plonami z hektara przekroczyła w 2015 roku średnią krajową o 35%. Wraz z wyższą niż w kraju WDB na 1 pracującego wskazuje to na potencjał sektora dla budowy podstaw harmonijnego rozwoju gospodarki województwa, co wymaga jednak dopasowania polityki regionalnej w tym obszarze do trendów ujawniających się na rynkach zbytu, m.in. tendencji slow food, opartej na rolnictwie zrównoważonym z jednej strony, a dostarczania tzw. żywności funkcjonalnej wykorzystującej potencjał wysokotowarowych gospodarstw rolnych z drugiej.

Ułatwieniem dla działających w regionie przedsiębiorstw jest rozwinięta infrastruktura, zarówno teleinformatyczna, jak i komunikacyjna. Dostęp do internetu szerokopasmowego, w 2015 roku usytuował województwo na 3 miejscu w kraju. Dobrze rozwinięta sieć gałęziowa transportu i fakt położenia regionu w III korytarzu międzynarodowym TEN-T stanowią niezmienny atut konkurencyjny opolskiego. Dostępność terenów inwestycyjnych położonych wzdłuż A4 powinna przekładać się w średnim i długim czasie na wzrost atrakcyjności regionu dla nowo napływających przedsiębiorstw. Połączenia sieci wewnątrzregionalnej, tworząc warunki do wzrostu mobilności pracowników pomiędzy regionalnymi biegunami wzrostu (ośrodki miejskie), a miejscami zamieszkania także stanowią o przyszłej atrakcyjności lokalizacyjnej województwa, wraz z jakością kapitału społecznego i jego dostępnością. W tym kontekście pozytywnie należy ocenić dla obserwowanego okresu lat 2008-2015 zdolność regionu do przyciągania i utrzymywania inwestycji zagranicznych. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym nieznacznie spadła, jednak wartość zainwestowanego kapitału zapewniła województwu 8 lokatę w skali kraju pod względem osiągniętego wzrostu, dystansując pod tym względem m.in. województwo mazowieckie. Struktura źródeł kapitału utrzymała się na niezmiennym poziomie, jednak zmniejszyła się nieznacznie liczba podmiotów wywodzących się z Niemiec i Holandii, a pojawili się inwestorzy zarejestrowani m.in. na Cyprze. Pięciokrotnie zwiększyła się wartość kapitału z Luksemburga. Ten ostatni element wymaga głębszej obserwacji, ponieważ może być związany z wykorzystaniem zjawiska optymalizacji podatkowej poprzez przerejestrowanie działalności do krajów określanymi popularnie mianem „rajów podatkowych”. W tym przypadku zmiana inwestora miałaby jedynie charakter formalny. Niewątpliwym jednak i zdecydowanie korzystnym skutkiem otwartości województwa na inwestorów zagranicznych jest wzrost liczby pracujących w tych podmiotach (w 2015 roku reprezentowali 8,7% ogółu pracujących w regionie), któremu towarzyszy wzrost średnich wynagrodzeń. Jeszcze istotniejsze znaczenie dla budowania trwałych podstaw konkurencyjności regionu ma poprawa wskaźników bilansu handlu zagranicznego. Aktywność eksportowa pomiędzy 2008 a 2014 rokiem (za wyjątkiem 2009 roku) systematycznie rosła, podobnie jak nieco mniejszy w skali import, co pozwoliło utrzymać w regionie dodatnie saldo bilansu handlowego (średnia dla kraju była ujemna), świadczące o dobrych umiejętnościach przedsiębiorstw województwa opolskiego w konkurencji międzynarodowej [38].

Pomimo spadku liczby podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w regionie, wzrosła wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, a wzrost ten był jednym z większych w kraju. Ponadto, wzrosła liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego, co może świadczyć m.in. o korzystnych warunkach do rozwoju i prowadzenia biznesu w województwie opolskim.

Produkt krajowy brutto (PKB) obrazuje końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej (jednostek będących rezydentami) w danym roku. [9]

Wzrost gospodarczy to długookresowy proces powiększania produkcji dóbr i usług w danym kraju. [10]

Czynniki wzrostu gospodarczego. Tradycyjnie w ekonomii głównego nurtu za główne czynniki pobudzające wzrost gospodarczy w krótkim okresie uznaje się popyt konsumpcyjny i inwestycyjny, krajowy i zagraniczny. W długim okresie natomiast – dostateczną podaż i efektywność czynników wytwórczych. Do tego zestawu czynników ekonomiści ortodoksyjni dodają jeszcze handel zagraniczny. [10]

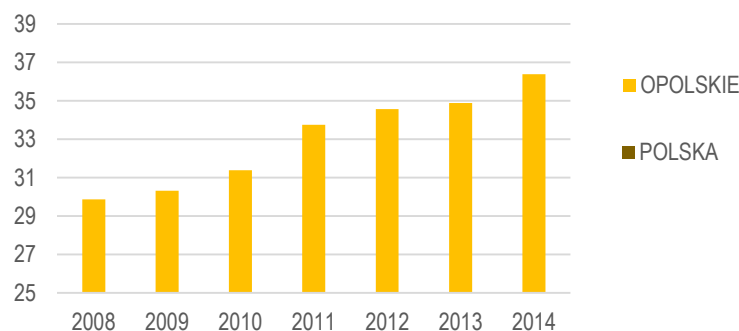
Produkt krajowy brutto (PKB)

 Wartość PKB wzrosła, jednak udział województwa w wartości krajowej spadł

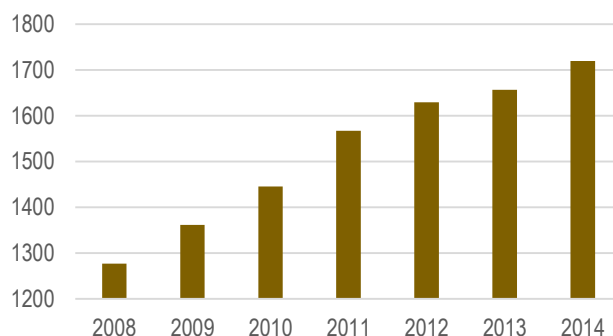
Produkt krajowy brutto obrazuje wielkość gospodarki, a jego zmiana na przestrzeni lat wskazuje kierunek w jakim podąża gospodarka tj. czy się rozwija, jest w recesji lub stagnacji. Zmiana PKB przedstawia poziom wykorzystania potencjału województwa oraz pośrednio wskazuje na przygotowanie regionu do konkurowania na rynku światowym. Jest to jeden z podstawowych wskaźników makroekonomicznych. Jego wartość, wyrażona w cenach bieżących, w latach 2008-2014 wzrosła w regionie oraz średnio w kraju.

PKB w cenach bieżących oraz dynamika PKB w cenach stałych

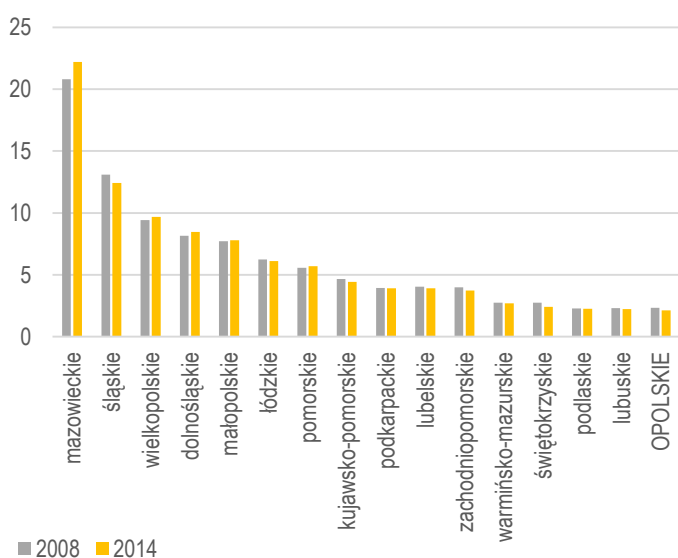
PKB w cenach bieżących, w woj. opolskim, w latach 2008-2014, w mld zł

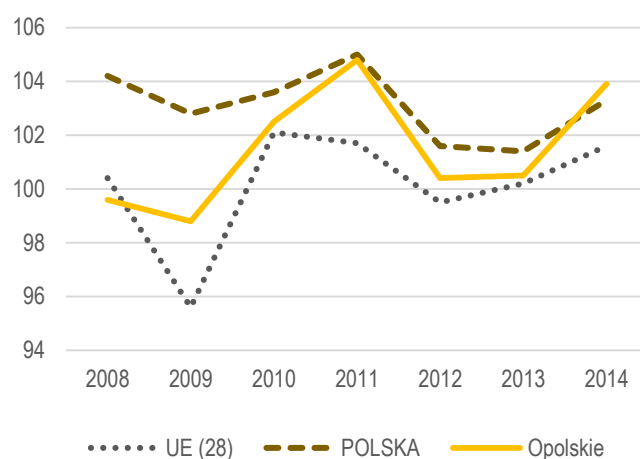
PKB w cenach bieżących, w Polsce, w latach 2008-2014, w mld zł

Udział województw w tworzeniu PKB, Polska=100, w 2008 i 2014 r., w %

Dynamika PKB w cenach stałych, w UE 28, w Polsce i w woj. opolskim, r/r, w %

- W latach 2008-2014 wartość produktu krajowego brutto w cenach bieżących zwiększyła się w regionie o 21,8 % (z 29,9 mld zł do 36,4 mld zł, 15 miejsce w kraju pod względem zmiany wartości wskaźnika) względem wzrostu o 34,6% średnio w Polsce (z 1 277,3 mld zł do 1 719,7 mld zł).
- W 2014 roku najwyższy poziom PKB osiągnęło województwo mazowieckie (381,6 mld zł co daje 22,2% udziału w tworzeniu produktu krajowego brutto), najniższy – województwo opolskie na poziomie 36,4 mld zł (2,1% PKB Polski). W relacji do 2008 roku zmniejszył się udział regionu w tworzeniu PKB o 0,2 pkt proc. (z 2,3% do 2,1%). Jednocześnie w rankingu województw odnotowano spadek z 14 pozycji na 16.
- Zarówno w 2008, jak i w 2014 roku na cztery województwa (mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, dolnośląskie) przypadła łącznie ponad połowa wartości wszystkich dóbr i usług wytworzonych w kraju.
- W latach 2008-2013 dynamika PKB była niższa w regionie niż przeciętnie w kraju. Natomiast w 2014 roku województwo opolskie wraz z województwem wielkopolskim odnotowało najwyższe w kraju tempo wzrostu gospodarczego na poziomie 3,9 % (średnio w kraju 3,3%, r/r, w cenach stałych).
- W badanym okresie, za wyjątkiem 2008 roku, dynamika PKB w regionie była wyższa niż średnio w Unii Europejskiej (r/r, ceny stałe, UE=28). W 2009 roku dynamika PKB w województwie opolskim wyniosła 98,8%, wobec 95,6% w UE28. Natomiast w 2014 roku wartość wskaźnika ukształtowała się w Opolskiem na poziomie 103,9% względem 101,6% w UE28.

PKB per capita to stosunek wartości Produktu Krajowego Brutto w cenach bieżących do liczby ludności danego obszaru.

PKB per capita wg PPP to wartość PKB na 1 mieszkańca obliczana wg parytetu siły nabywczej (*Purchasing Power Parity – PPP*) i wyrażona we wspólnej umownej walucie PPS (*Purchasing Power Standard*) w relacji do średniej dla Unii Europejskiej ustalonej jako równa 100. Jest obliczany z uwzględnieniem różnic w poziomach cen w poszczególnych krajach. Wartości mniejsze lub większe niż 100 oznaczają odpowiednio niższy lub wyższy od średniej unijnej poziom PKB na mieszkańca w danym kraju (regionie).

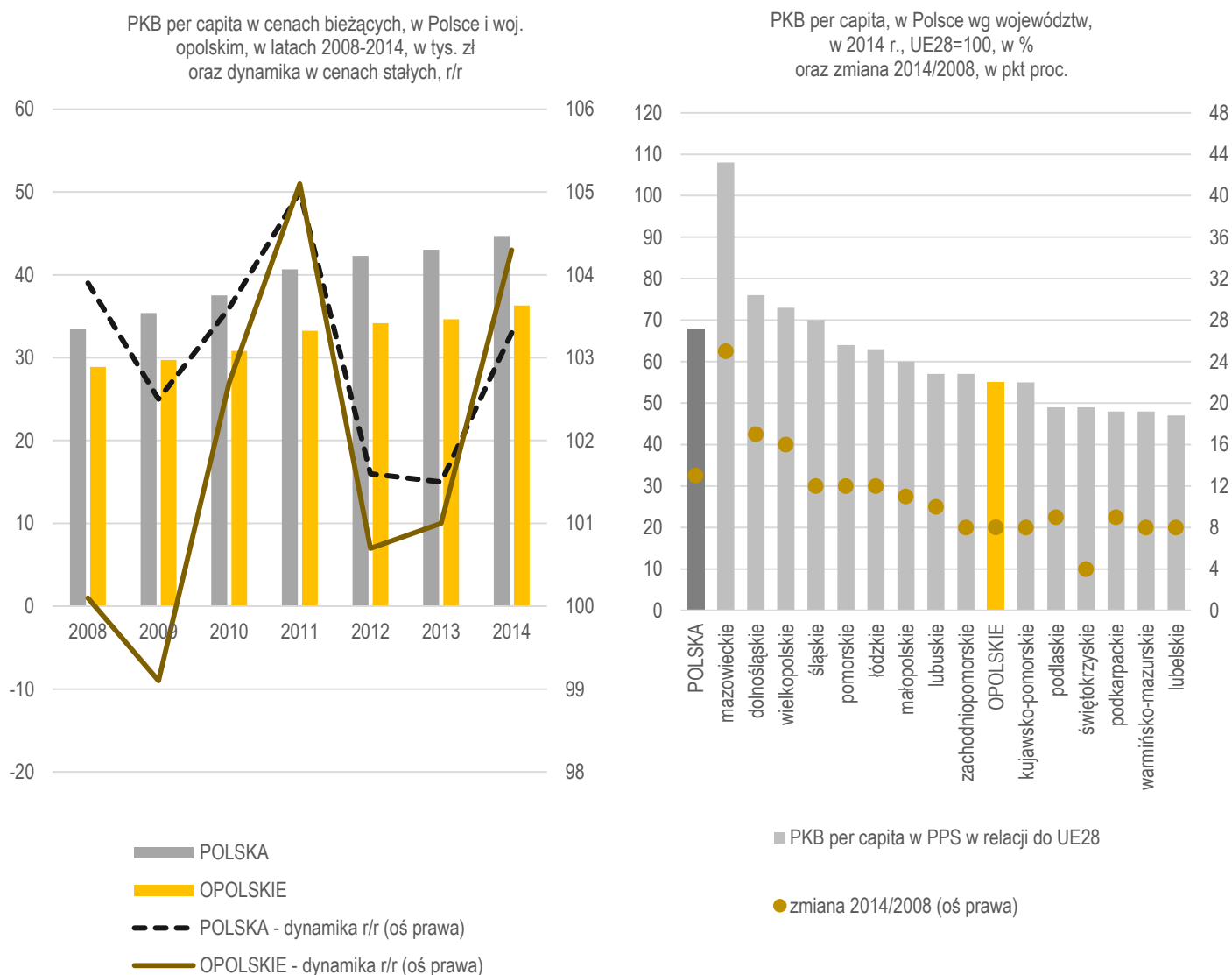
PPS (standard siły nabywczej) to umowna waluta stosowana w statystyce międzynarodowej eliminująca wpływ różnic w poziomach cen między państwami, województwami lub innymi jednostkami terytorialnymi. Umożliwia porównanie poszczególnych jednostek terytorialnych celem zobrazowania różnic w poziomie rozwoju gospodarczego.

Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca (PKB per capita)

 Wartość PKB per capita wzrosła, jednocześnie w rankingu województw odnotowano spadek

PKB per capita jest jednym z najczęściej stosowanych na świecie wskaźników służących do pomiaru dobrobytu społeczeństwa. Wyrażona w cenach bieżących wartość produktu krajowego brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca, podobnie jak w przypadku produktu krajowego brutto ogółem, systematycznie wzrastała z roku na rok, zarówno w województwie opolskim jak i przeciętnie w Polsce. Po przeliczeniu na ceny stałe, w 2009 roku odnotowano spadek wartości obu wskaźników w województwie opolskim, przy utrzymującym się wzroście w skali kraju.

PKB per capita w cenach bieżących oraz dynamika PKB per capita w cenach stałych

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2014 roku region zajął 11 miejsce w kraju pod względem wielkości produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca. Wskaźnik ten osiągnął wartość 36,3 tys. zł (przeciętnie w kraju 44,7 tys. zł). Stanowiło to 81,2% średniej wartości dla Polski. W 2008 roku w województwie opolskim odnotowano wartość PKB per capita na poziomie 28,9 tys. zł względem przeciętnej wartości w kraju 33,5 tys. zł. W 2014 roku w stosunku do 2008 roku w rankingu województw odnotowano spadek pozycji regionu o 1 miejsce (z 10 na 11) spowodowany niższym tempem wzrostu PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w porównaniu z 10 innymi województwami.
- W latach 2008-2014 dynamika PKB per capita, za wyjątkiem lat 2011 i 2014, była niższa niż średnio w Polsce (r/r , w cenach stałych).
- Zdecydowanym liderem, niezmiennie od lat, pozostaje województwo mazowieckie, dla którego wskaźnik w całym badanym okresie przekraczał poziom 150% średniej wartości dla Polski.
- Porównując sytuację makroekonomiczną w województwie opolskim na tle krajów UE zaobserwowano stopniowy wzrost wskaźnika PKB per capita w PPS w relacji do UE-28. W 2014 roku wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 55% średniej UE wobec 68% średnio w kraju (w relacji do 2008 roku wzrost odpowiednio o 8 pkt proc. w regionie i 13 pkt proc. w kraju).
- W analizowanych latach PKB per capita w 15 województwach osiągał poziom poniżej średniej w Unii Europejskiej (wg parytetu siły nabywczej). Wyjątek stanowiło województwo mazowieckie, dla którego od 2011 roku wskaźnik ten przyjmował wartości powyżej 100%. Pomędzy 2008 a 2014 rokiem największy postęp odnotowano w województwach: mazowieckim (o 25 pkt proc.), dolnośląskim (o 17 pkt proc.) oraz wielkopolskim (o 16 pkt proc.). Województwo opolskie znalazło się w grupie 5 województw, które nadrobiły w stosunku do średniej unijnej 8 pkt proc. Na końcu rankingu znalazło się województwo świętokrzyskie – wzrost o 4 pkt proc. w stosunku do 2008 roku.

Wartość dodana brutto (WDB) to wartość wszystkich wyrobów i usług wytworzonych przez wszystkie krajowe podmioty pomniejszona o koszty związane z ich wytworzeniem. [11]

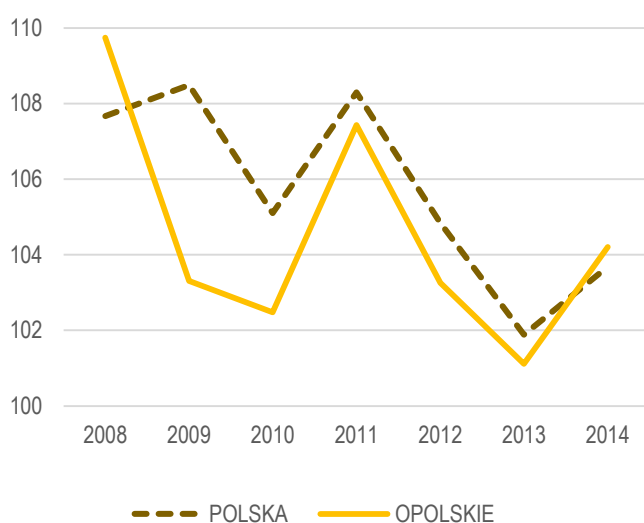
Wartość dodana brutto (WDB)

 Wartość wypracowanej WDB wzrosła, jednak udział w wartości krajowej spadł

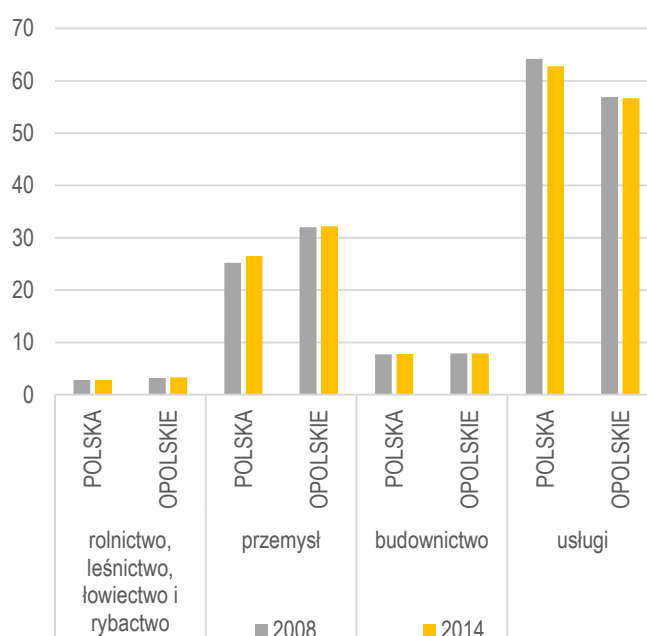
Wartość dodana brutto jako podstawowy miernik oceny efektywności wykorzystania czynników produkcji określa przyrost wartości dóbr (wyrobów, usług) w danym czasie. W analizowanym okresie w województwie opolskim największy udział w tworzeniu WDB miały usługi oraz przemysł. Cechą charakterystyczną regionu był wyższy udział przemysłu i niższy udział usług niż przeciętnie w kraju. Udział budownictwa w wypracowanej w regionie WDB kształtował się na zbliżonym poziomie co średnio w kraju.

Dynamika i struktura WDB

Dynamika WDB w cenach bieżących, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2014, w %, r/r

Struktura WDB, w Polsce i woj. opolskim, w 2008 i 2014 roku, w%

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2014 roku w województwie opolskim wartość dodana brutto (WDB) wyniosła 32,3 mld zł (2,1% wartości krajowej, ostatnie miejsce w kraju). W stosunku do 2008 roku odnotowano wzrost WDB o 23,7%, przy równoczesnym wzroście wartości krajowej o 36,8%. W porównaniu do 2008 roku zmniejszył się udział regionu w strukturze krajowej WDB o 0,2 pkt proc. (z 2,3% do 2,1%). W rankingu województw Opolskie odnotowało spadek z 14 pozycji na 16.
- W 2014 roku najwyższą wartość dodaną brutto wypracowało województwo mazowieckie 338,4 mld zł (co daje 22,2% udziału w tworzeniu wartości dodanej brutto), najniższą województwo opolskie na poziomie 32,3 mld zł (2,1% wartości krajowej).
- W badanym okresie, za wyjątkiem lat 2008 i 2014, dynamika WDB w regionie była niższa niż średnio w kraju (r/r, ceny bieżące).
- W 2014 roku w stosunku do 2008 roku odnotowano niewielkie przesunięcia między sektorami. Największa zmiana dotyczyła wzrostu udziału przemysłu w wygenerowanej WDB województwa opolskiego o 0,2 pkt proc. (z 32,0% do 32,2%), kosztem spadku udziału usług (z 56,9% do 56,7%). W Polsce zaobserwowano podobną tendencję tj. wzrost udziału przemysłu kosztem spadku udziału usług. Udział budownictwa w regionie pozostał na niezmiennym poziomie (7,9%) przy równoczesnym wzroście o 0,1 pkt proc. przeciętnie w kraju (z 7,7% do 7,8%).

Wydajność (produktywność) pracy to wielkość produkcji wytworzonej przez jednego pracownika w określonej jednostce czasu. Możemy ją mierzyć m.in. odnosząc wartość dodaną brutto ogółem na 1 pracującego w gospodarce narodowej.

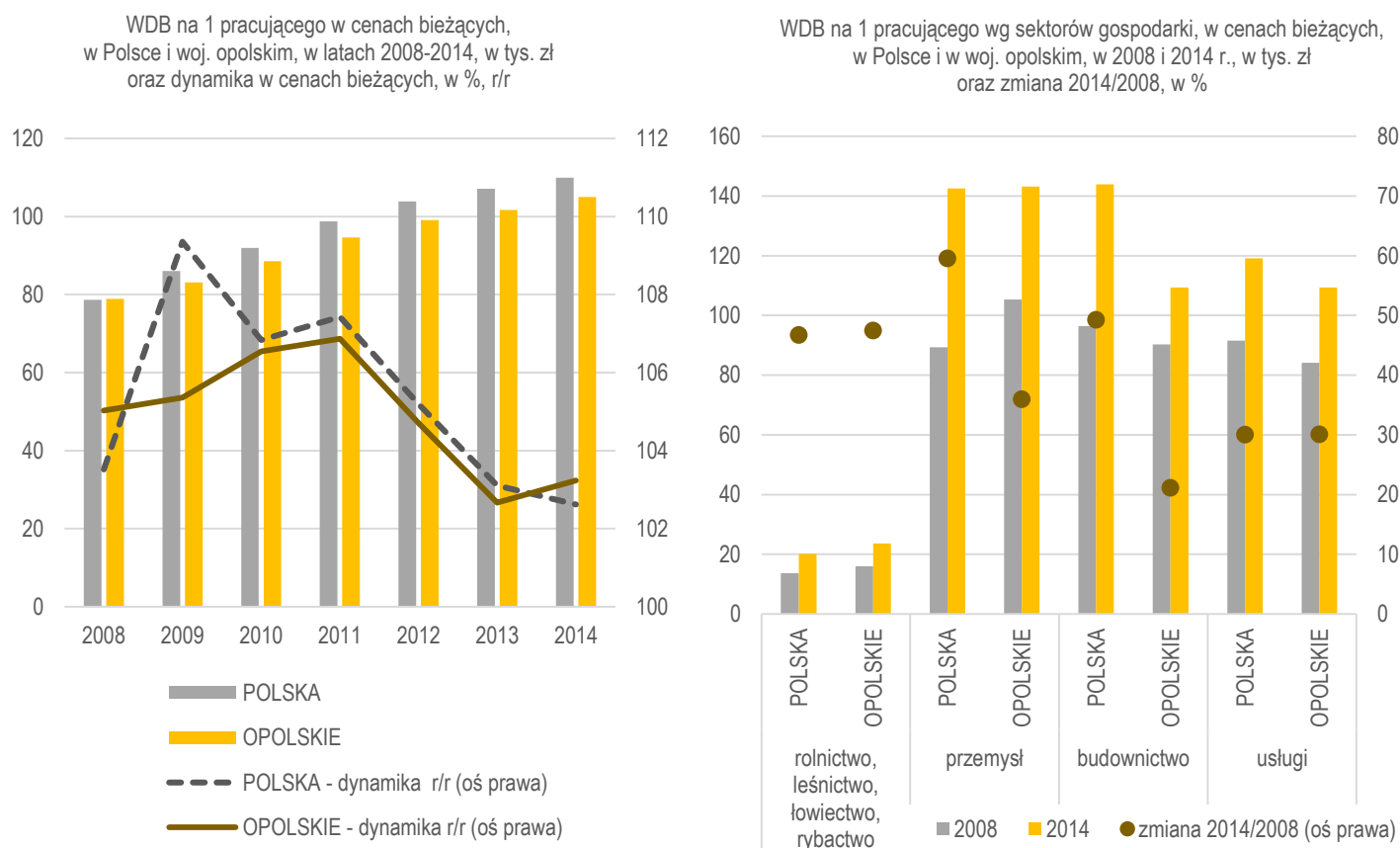
Czynniki wpływające na wydajność pracy to warunki naturalne, kapitał fizyczny, kapitał ludzki, innowacyjność, zarządzanie i organizacja pracy. [23]

WDB na 1 pracującego

Wzrosła wydajność pracy w regionie, jednak zmiana była niższa niż średnio w kraju

Wskaźnik wydajności pracy pokazuje, jaką kwotę wartości dodanej brutto (czyli wartości nowo wytworzonej) przeciętnie wytwarza 1 pracujący w danym czasie. Wzrost tej wartości obserwowany na przestrzeni lat oznacza, że praca staje się bardziej efektywna.

WDB na 1 pracującego

Źródło: GUS

OOT 2016

- Wydajność pracy mierzona wartością dodaną brutto na 1 pracującego systematycznie rosła w okresie 2008-2014 (r/r). W 2014 roku województwo opolskie uplasowało się na 8 miejscu w kraju pod względem poziomu wartości dodanej brutto przypadającej na 1 pracującego – wskaźnik ten osiągnął wartość 105,0 tys. zł (przeciętnie w kraju 109,9 tys. zł). W rankingu województw region odnotował spadek o 2 miejsca (z 6 na 8) w porównaniu do roku referencyjnego.
- W stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odnotowano wzrost wydajności pracy o 33,1 % (z 78,9 tys. zł do 105,0 tys. zł, 15 miejsce w kraju pod względem zmiany wartości wskaźnika) względem 39,7% średnio w Polsce (z 78,7 tys. zł do 109,9 tys. zł). W odniesieniu do kraju, w 2014 roku, WDB na 1 pracującego w regionie stanowiła 95,5% średniej wartości krajowej (spadek o 4,7 pkt proc. w stosunku do 2008 roku). W latach 2008-2014 dynamika WDB na 1 pracującego, za wyjątkiem lat 2008 i 2014, była niższa niż średnio w Polsce (r/r, ceny bieżące).
- W 2014 roku wydajność pracy w sektorze rolnym (sekcja A wg PKD 2007 tj. rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo) była o 17,6% wyższa niż przeciętnie w kraju (23,6 tys. zł wobec 20,1 tys. zł przeciętnie w kraju, 8 miejsce w rankingu województw). W stosunku do

2008 roku produktywność pracy w tym sektorze wzrosła o 47,5% (46,7% średnio w kraju). Wydajność pracy w przemyśle ukształtowała się w regionie w 2014 roku na poziomie 143,2 tys. zł (3 miejsce w rankingu województw) względem 142,5 tys. zł przeciętnie w kraju. W porównaniu do roku bazowego (2008) wartość wskaźnika wzrosła o 36,0% (59,6% średnio w kraju).

- Sektor budowlany w województwie opolskim odznaczał się relatywnie niską produktywnością pracy. W przekroju wg województw region w 2014 roku zajął ostatnie miejsce, osiągając 76,0 % średniej krajowej (109,4 tys. zł wobec 143,9 tys. zł przeciętnie w kraju). W porównaniu do 2008 roku odnotowano w regionie wzrost wydajności pracy w sektorze budowlanym rzędu 21,2% względem 49,3% przeciętnie w kraju.
- Wydajność pracy w usługach plasuje województwo opolskie na 9 miejscu w kraju zarówno w 2008 jak i w 2014 roku. W 2014 roku w stosunku do 2008 roku, odnotowano w regionie wzrost produktywności pracy w usługach na poziomie 30,1% (z 84,1 tys. zł do 109,4 tys. zł), wobec 30,0% średnio w kraju (z 91,6 tys. zł do 119,1 tys. zł).

Stopa inwestycji to wyrażony w procentach stosunek wartości nakładów brutto na środki trwałe do wartości Produktu Krajowego Brutto wyrażonych w walucie krajowej. Im wyższa wartość tego wskaźnika, tym więcej przedsiębiorstwa inwestują w wartość majątku trwałego [12]

Stopa inwestycji

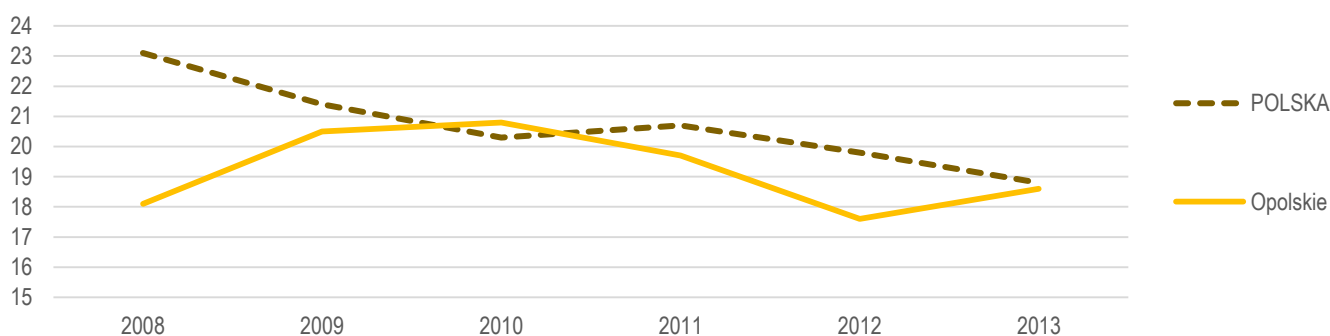

Stopa inwestycji wzrosła, przy jednoczesnym spadku średniej krajowej

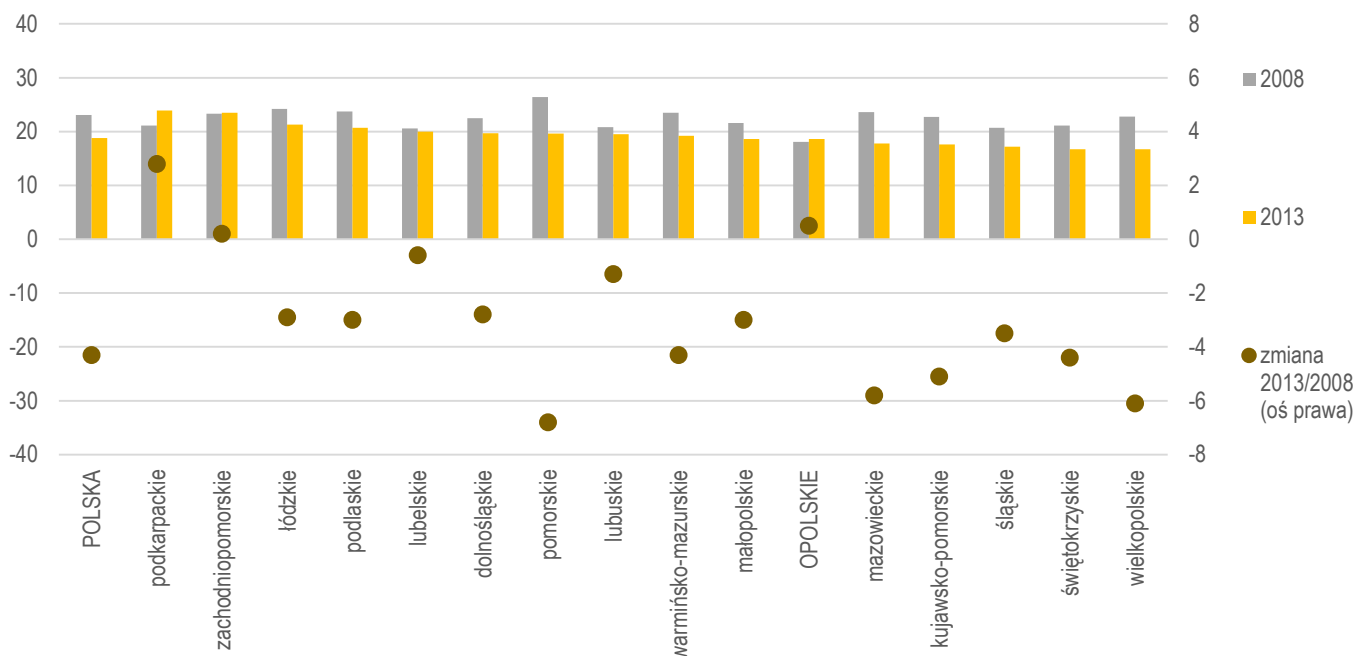
Do podniesienia zasobu kapitału, a co za tym idzie, produktywności pracy i wynagrodzeń, potrzeba inwestycji przedsiębiorstw. Wysokość stopy inwestycji odzwierciedla wzrost ilościowy dostępnych maszyn, budynków i infrastruktury. Dzięki nim pracujący są w stanie wyprodukować więcej dóbr i o wyższej jakości niż wcześniej, a zatem rośnie ich produktywność pracy, która jest główną determinantą wzrostu gospodarczego. W wymiarze społecznym wyższa produktywność oznacza wyższe wynagrodzenia i ostatecznie jest tym, co w przyszłości może pozwolić Polsce osiągnąć poziom dochodu bogatych gospodarek Europy Zachodniej [13, s. 2].

Stopa inwestycji

Stopa inwestycji, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2013, w %

Stopa inwestycji, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2013, w % oraz zmiana stopy inwestycji 2013/2008, w pkt proc.

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2013 roku w porównaniu do 2008 roku nastąpił wzrost poziomu stopy inwestycji w województwie opolskim tj. o 0,5 pkt proc. (z 18,1% do 18,6%), przy jednoczesnym spadku średniej wartości wskaźnika dla kraju (z 23,1% w 2008 roku do 18,8% w 2013 roku).

- Najwyższy od 2008 roku poziom stopy inwestycji w województwie opolskim odnotowano w 2010 roku (wzrost z 18,1% do 20,8%), w porównaniu do średniej w kraju (spadek z 23,1% w 2008 roku do 20,3% w 2010 roku).
- W latach 2011 i 2012 wartość wskaźnika dla województwa opolskiego spadała i osiągała wartości poniżej średniej dla Polski. W 2013 roku w opolskim zarejestrowano nieznaczny wzrost o 1 pkt proc. w stosunku do 2012 roku (z 17,6% do 18,6%). W Polsce w tym samym okresie nastąpił spadek wartości wskaźnika o 1 pkt proc. (z 19,8% do 18,8%).
- W rankingu województw, województwo opolskie w 2008 roku osiągało najniższe wartości wskaźnika w kraju i zajmowało 16 miejsce. W 2013 roku, pozycja województwa uległa zmianie i region zajmował 10 miejsce w kraju ex aequo z województwem małopolskim.
- W Polsce w 2014 i 2015 roku obserwuje się tendencję wzrostową poziomu stopy inwestycji (odpowiednio 19,8% i 20,3%). Dla województwa opolskiego dane za lata 2014 i 2015 nie są dostępne (wg stanu na koniec 2016 roku).

Rejestr REGON jest na bieżąco uaktualniany na podstawie danych przekazywanych z innych rejestrów oraz na podstawie wniosków zgłaszanych do urzędów statystycznych przez jednostki prawne zobowiązane do tego trybu zgłaszania informacji do rejestru REGON. Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki (zwane dalej jednostkami prawnymi), czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne nie mające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz zgłoszone przez jednostkę prawną oraz jednostki lokalne.

Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej, zwany dalej rejestrem. REGON prowadzony jest przez Prezesa GUS. Zasady prowadzenia rejestru REGON określają przepisy Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 roku o statystyce publicznej [34] oraz przepisy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 roku w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń [54]

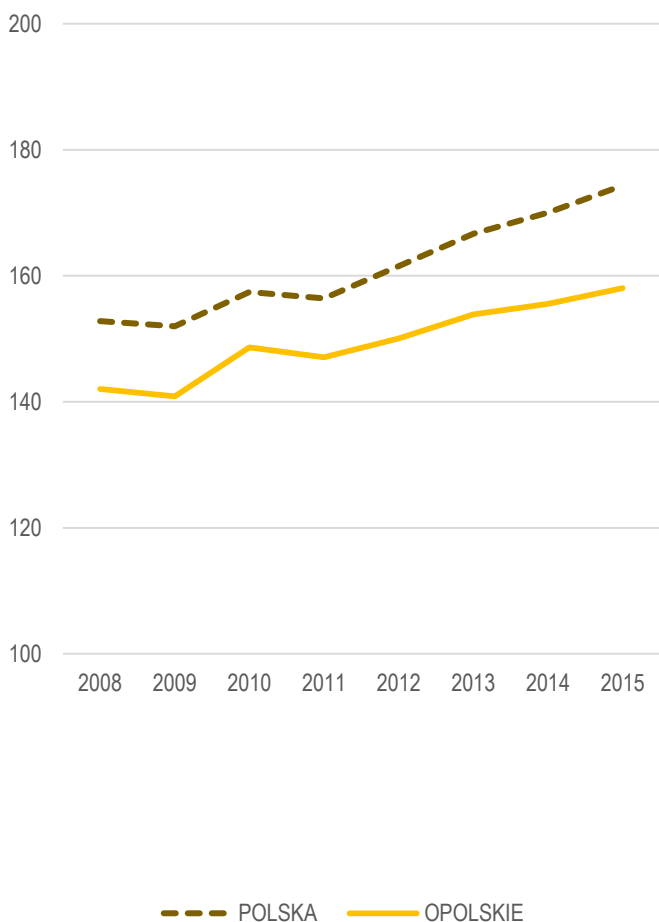
Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON

 Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wzrosła zarówno w regionie jak i w kraju

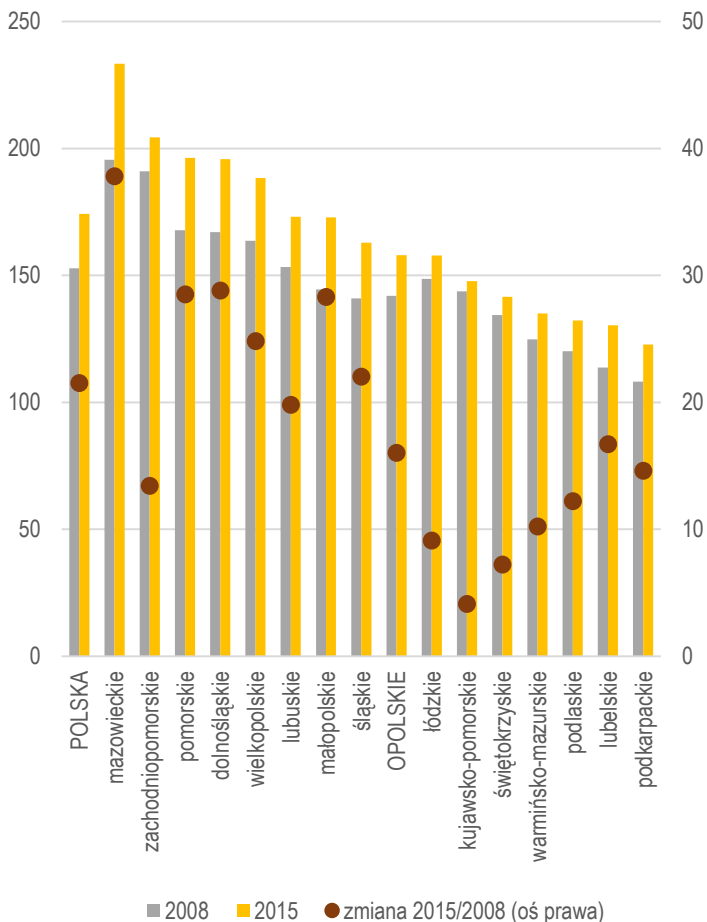
Liczba podmiotów gospodarki narodowej przypadająca na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym świadczy o poziomie przedsiębiorczości w regionie. Jest to jeden ze wskaźników obrazujących sytuację gospodarczą regionu. Im więcej podmiotów, zwłaszcza dużych (zatrudniających więcej osób) i w kluczowych dla regionu sekcjach i działach PKD, tym większe, pozytywne impulsy prorozwojowe wywiera przedsiębiorczość na gospodarkę. W latach 2009-2015 województwo opolskie zajmowało 9 miejsce w Polsce pod względem liczby podmiotów gospodarki narodowej przypadających na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartość tego wskaźnika systematycznie wzrastała od 2011 roku, co jest charakterystyczne dla wszystkich województw. Aktualizacji rejestru REGON dokonuje się na podstawie wniosków o skreślenie z rejestru REGON lub przepływów informacji (zaciągania danych) pomiędzy systemami elektronicznymi (KRS, SIO). Ponadto od 2011 roku dodatkowo do aktualizacji rejestru wykorzystywane są informacje dotyczące zgonów osób fizycznych pochodzące z Powszechnego Elektronicznego System Ewidencji Ludności (PESEL).

Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

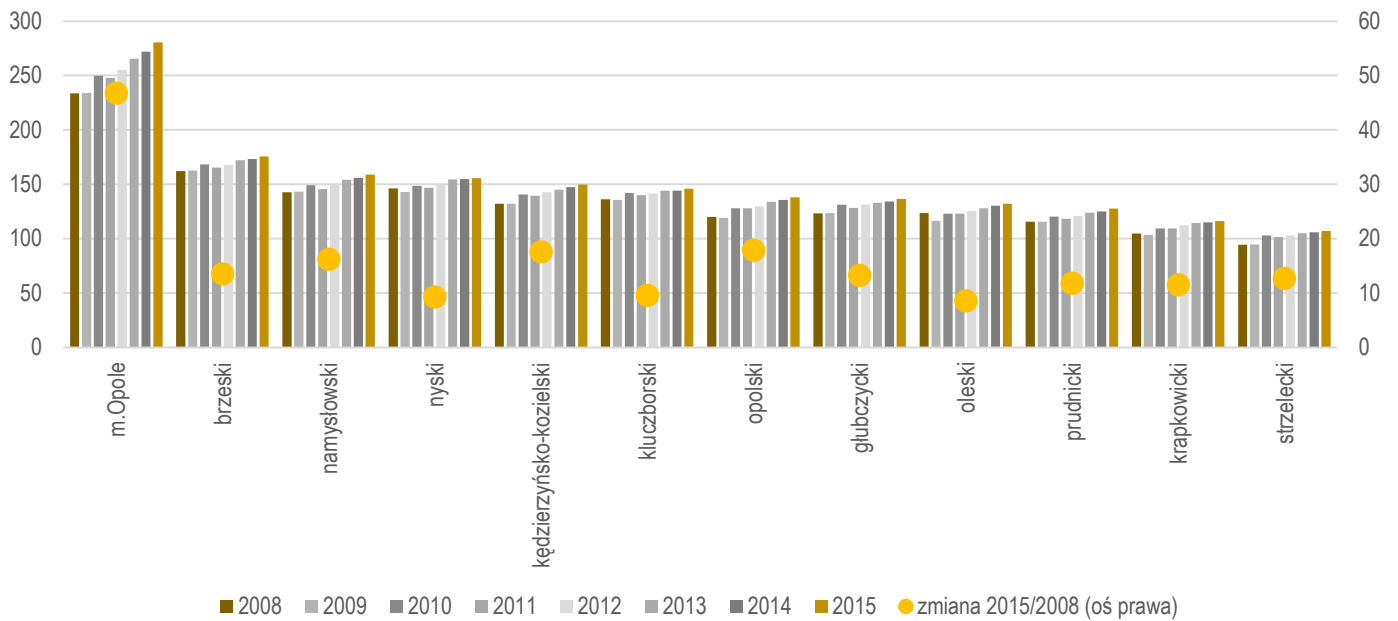
Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015, w liczbach

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 roku oraz zmiana 2015/2008, w liczbach

Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, wg powiatów, w latach 2008-2015 oraz zmiana 2015/2008, w liczbach

Źródło: GUS

OOT 2016

- Mimo sukcesywnego wzrostu liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w województwie opolskim (w latach 2008-2015 wzrost o 16 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym z 142,0 do 158,0), region odnotowywał wyniki poniżej średniej dla kraju (wzrost o 21,5 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym z 152,8 do 174,3). Niepokoić może wzrastająca dysproporcja pomiędzy wartościami odnotowywanymi przez województwo a średnią dla Polski, która w latach 2010-2015 wzrosła z 8,9 do 16,3 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym.
- Wśród powiatów województwa opolskiego w 2015 roku najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej było w m. Opolu, tj. 280,4 na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, co oznacza wzrost o 46,8 podmiotów względem 2008 roku. Na drugim miejscu uplasował się powiat brzeski, w którym w 2015 roku przypadło 175,5 podmiotów gospodarki narodowej na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, co oznacza wzrost wobec wartości z 2008 roku o 13,5 podmiotów. W obu powiatach wartość dla powyższego wskaźnika przekroczyła średnią dla Polski (174,3 podmiotów gospodarki narodowej na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym).

Struktura nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON pokazuje, w których grupach sekcji PKD 2007 powstaje najczęściej nowych podmiotów. Struktura związana jest często z regionalną gospodarką, która wykazuje potencjał w rozwoju określonych sekcji z uwagi na występowanie odpowiednich: surowców, technologii, zasobów pracy i uwarunkowań fizyczno-geograficznych. Biorąc pod uwagę podział na trzy główne obszary, tj. rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, przemysł i budownictwo oraz pozostała działalność, trendy podobne są w całym kraju – zdecydowanie przeważa liczba nowo zarejestrowanych podmiotów poza sektorem rolnym i przemysłowym (pozostała działalność).

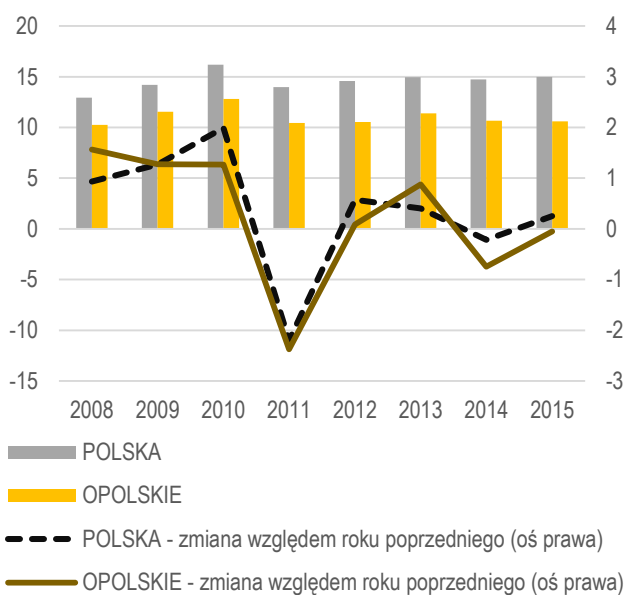
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON

 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w regionie nieznacznie wzrosła przy większym wzroście w Polsce

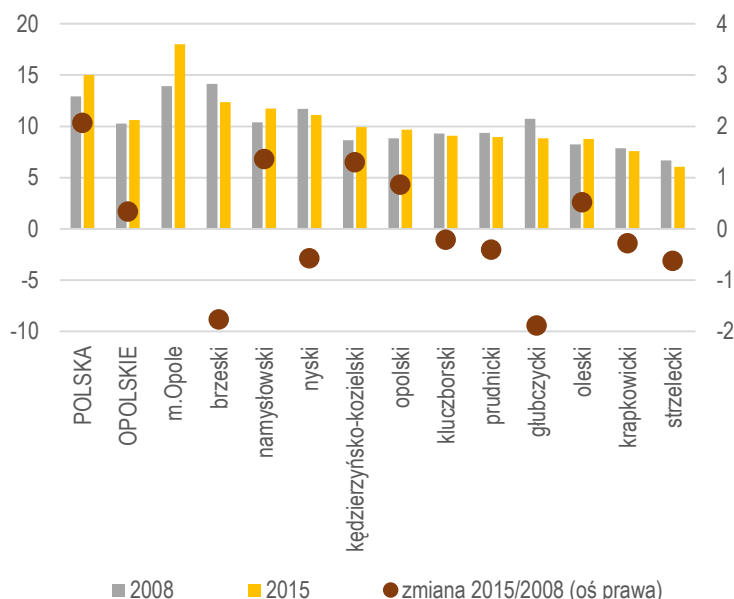
Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON ukazuje potencjał regionu w zakresie rozwoju nowych podmiotów. Nowo zarejestrowane podmioty stanowią jeden z czynników sprzyjających rozwojowi gospodarki w ujęciu regionalnym oraz strictly lokalnym, gdyż dzięki nim rozwija się przedsiębiorczość, wzrasta poziom zatrudnienia, zmniejsza się bezrobocie, rosną dochody JST itp. Biorąc pod uwagę liczbę nowo zarejestrowanych podmiotów w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym należy zauważyć, że potencjał regionu opolskiego w latach 2008-2015 ulegał wahaniom i znacznie odbiegał in minus od średniej dla kraju.

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015 oraz zmiana r/r, w liczbach

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w Polsce, w woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r., oraz zmiana 2015/2008, w liczbach

Źródło: GUS

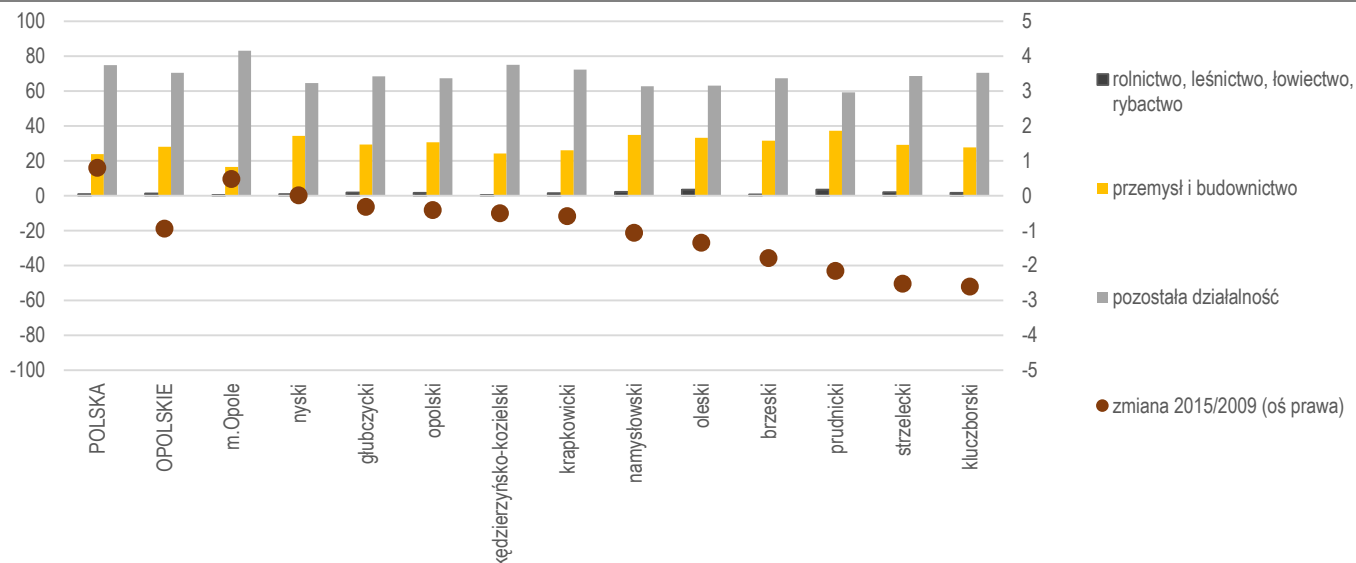
OOT 2016

- Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym w latach 2008-2015 w województwie opolskim podlegała znacznym wahaniom, co wynika m.in. z uwarunkowań prawnych. Zgodnie z definicją osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą wprowadzoną od 31 marca 2009 roku w art. 42 ust. 2 ustawy o statystyce publicznej grupa osób fizycznych podlegających wpisowi do rejestru REGON została poszerzona o osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą jako wspólnicy spółki cywilnej [34].
- Najniższą wartość wskaźnika w regionie na poziomie 10,3 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym odnotowano w 2008 roku (średnia dla kraju w 2008 roku wyniosła 12,9), a najwyższą wartość 12,8 podmiotów w 2010 roku (średnia dla Polski w 2010 roku wyniosła 16,2 podmiotów). W 2015 roku liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON wyniosła 10,6 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, przy średniej dla kraju 15,0 podmiotów.
- W ujęciu regionalnym w latach 2008-2015, województwo opolskie zajmowało pozycje od 13 (w latach 2008-2009) do 16 (w 2014 roku). W 2015 roku region uplasował się na 15 miejscu osiągając wartość wskaźnika na poziomie 10,6 podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym (średnia dla kraju 15,0 podmiotów).

- Analizując sytuację wewnątrzregionalną, należy zauważyć znaczne zróżnicowanie w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym. Najlepszą sytuację w 2015 roku odnotowano w mieście Opolu, w którym zarejestrowano 18,0 nowych podmiotów w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym (o 3,0 podmioty powyżej średniej dla kraju), a najmniej korzystną w powiecie strzeleckim, w którym wartość wskaźnika wyniosła 6,1.
- Biorąc pod uwagę zmianę, jaka zaszła w latach 2008-2015 w powiatach województwa opolskiego, największy wzrost liczby nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym (powyżej średniej dla kraju 2,1) odnotowano w mieście Opolu (4,1). Natomiast największe zmiany in minus względem roku bazowego odnotowano w powiatach: głubczyckim (-1,9) i brzeskim (-1,8).

Udział nowo zarejestrowanych podmiotów na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym wg grup sekcji PKD 2007, oraz zmiana 2015/2009 liczby nowo zarejestrowanych podmiotów (ogółem)

w Polsce, w woj. opolskim i wg powiatów, w 2015 roku, w % i w liczbach

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w województwie opolskim w strukturze nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON przeważają podmioty spoza sektora rolnego i przemysłowego, które stanowią 70,5% nowo zarejestrowanych podmiotów. W grupie przemysł i budownictwo znalazło się 28,1% nowo zarejestrowanych podmiotów, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie 1,4% nowo zarejestrowanych podmiotów.
- W latach 2009-2015 województwo opolskie cechował większy niż średnio w kraju odsetek nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w sektorze rolnym i przemysłowym, a niższy w pozostałej działalności. Odsetek zatrudnionych w 2009 roku w sektorze rolnym w województwie opolskim wyniósł 1,8%, przy średniej dla kraju 1,1%. W 2015 roku odsetek zatrudnionych w sektorze rolnym w regionie wyniósł 1,4%, przy średniej dla Polski 1,0%. Odsetek zatrudnionych w sektorze przemysłowym w 2009 roku w województwie wyniósł 26,0%, przy średniej dla kraju 23,2%, a w 2015 roku stosunek ten wyniósł 28,1% w regionie do 24,0% na poziomie Polski. Natomiast odsetek zatrudnionych w pozostałej działalności w 2009 roku w województwie wyniósł 72,2% w stosunku do 75,7% na poziomie kraju. W 2015 roku odsetek zatrudnionych w działalności pozarolniczej i pozaprzemysłowej w regionie wyniósł 70,5%, przy średniej dla kraju 75,0%.
- W ujęciu wewnątrzregionalnym w 2015 roku największym odsetkiem nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie odznaczały się powiaty: oleski (3,6%) i prudnicki (3,5%), w przemyśle i budownictwie przeważały powiaty: prudnicki (37,2%) i namysłowski (34,9%), w pozostałej działalności zdecydowanie przeważało m. Opole (83,1%), a następnie powiaty: kędzierzyńsko-kozielski (75,2%) i krapkowicki (72,3%).
- Analizując zmianę, jaka zaszła w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów w rejestrze REGON (ogółem) w przeliczeniu na 1 tys. ludności w wieku produkcyjnym, w 2015 roku widoczny jest spadek wartości względem 2009 roku o 0,9 nowo zarejestrowanych podmiotów (z 11,5 w 2009 roku do 10,6 w 2015 roku) przy średnim wzroście dla kraju o 0,8 nowo zarejestrowanych podmiotów (z 14,2 w 2009 roku do 15,0 w 2015 roku).
- W ujęciu wewnątrzregionalnym, jedynym powiatem, w którym w 2015 roku odnotowano zmianę in plus względem 2009 roku było m. Opole (z 17,5 w 2009 roku do 18,0 w 2015 roku).

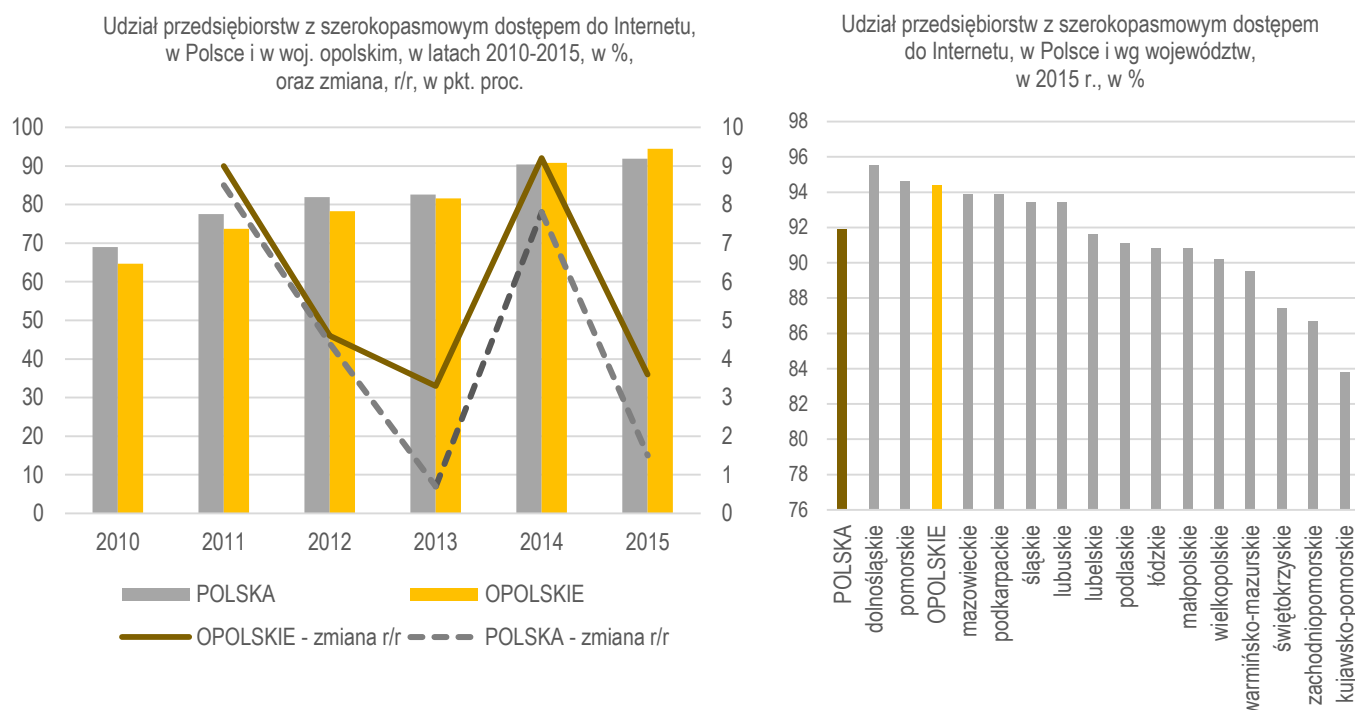
Szerokopasmowy dostęp do Internetu oznacza rodzaj połączenia, które cechuje się dużą szybkością przepływu informacji mierzoną w Mb/s (megabitach na sekundę). Dostęp szerokopasmowy umożliwiają m.in. technologie z rodziny xDSL (ADSL, SDSL itp.), sieci telewizji kablowej (modem kablowy), sieci światłowodowe, łącza satelitarne, połączenia bezprzewodowe poprzez komputer przenośny z modemem 3G lub telefon wykorzystujący technologię 3G. [12]

Udział przedsiębiorstw (powyżej 9 pracujących) z szerokopasmowym dostępem do Internetu

 Wzrósł udział przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu zarówno w regionie jak i w kraju

Powyższy wskaźnik określa, jaki odsetek przedsiębiorstw (z wyłączeniem małych przedsiębiorstw do 9 pracujących) posiada szerokopasmowy dostęp do Internetu, który pozwala na połączenie z Internetem za pomocą szybkiego łącza bądź medium o dużej przepustowości. Szerokopasmowy dostęp do Internetu umożliwia zwiększenie efektywności przedsiębiorstw, dzięki szybszemu transferowi danych, co ma istotne znaczenie dla firm, których działalność w dużym stopniu zależy od technologii ICT.

Udział przedsiębiorstw (powyżej 9 pracujących) z szerokopasmowym dostępem do Internetu

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2010-2015 udział przedsiębiorstw (powyżej 9 pracujących) z szerokopasmowym dostępem do Internetu w województwie opolskim systematycznie wzrastał z 64,7% w 2010 roku (przy średniej dla kraju 69,0%) do 94,4% w 2015 roku (średnia dla Polski 91,9%).
- Od 2014 roku województwo odnotowuje wartości wyższe od średniej dla kraju (kolejno o: 0,4 pkt proc., 2,5 pkt proc.), a widoczna spadkowa zmiana (zarówno na poziomie województwa jak i Polski) wynika prawdopodobnie z upowszechnienia szerokopasmowego dostępu do Internetu.
- W 2015 roku województwo opolskie uplasowało się na 3 pozycji w kraju pod względem udziału przedsiębiorstw (powyżej 9 pracujących) z szerokopasmowym dostępem do Internetu, odbiegając in minus o 1,1 pkt proc. od województwa dolnośląskiego, które było liderem (95,5% przedsiębiorstw z szerokopasmowym dostępem do Internetu) i osiągając wartość o 10,6 pkt proc. większą od województwa kujawsko-pomorskiego, które uplasowało się na 16 pozycji w Polsce. Dane dla województwa opolskiego za lata 2008 i 2009 nie są dostępne.

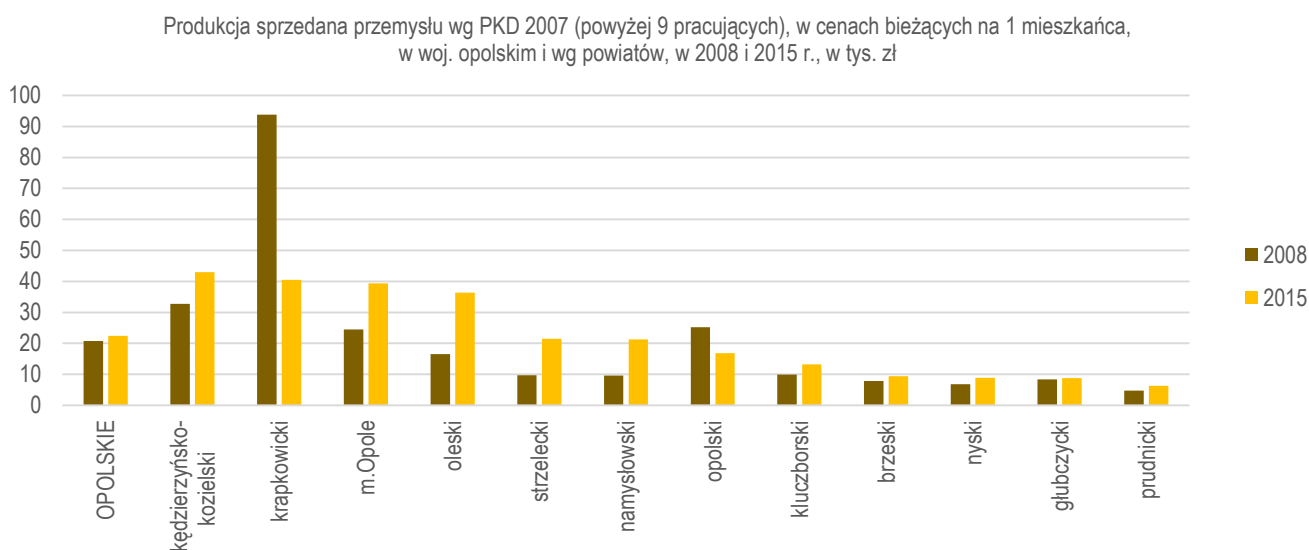
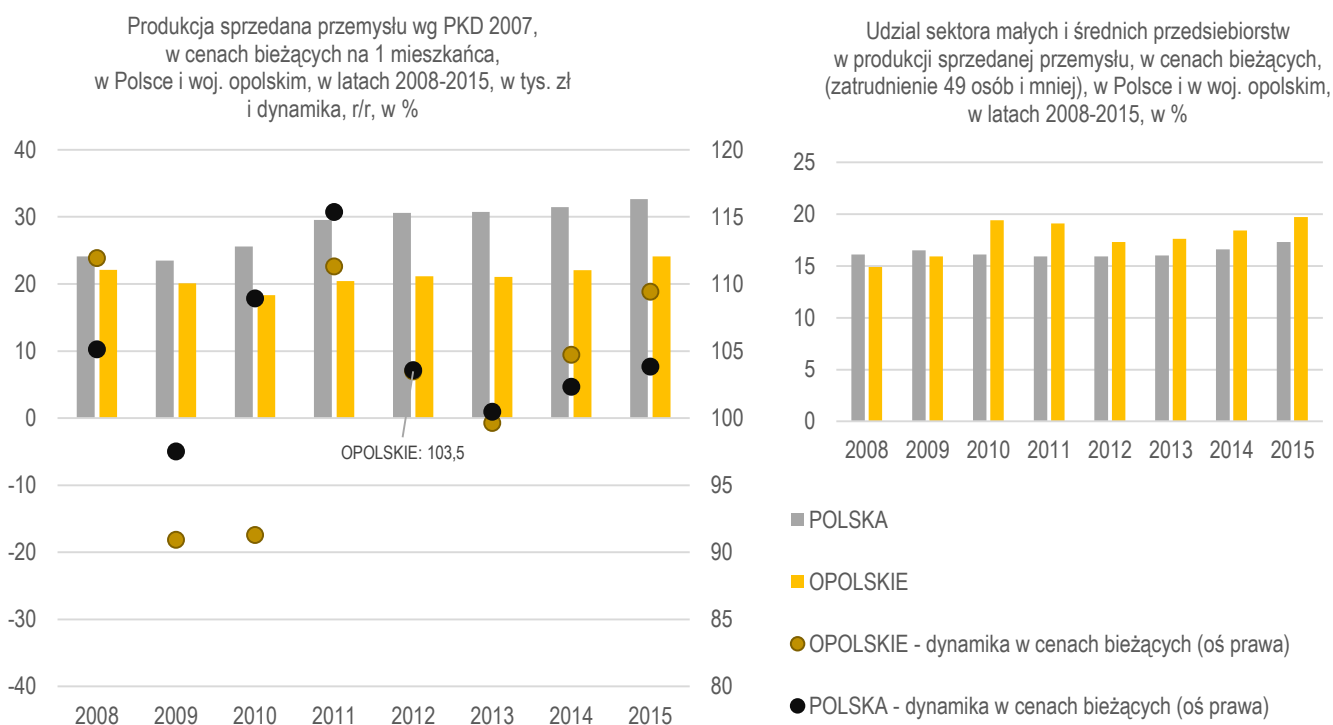
Produkcja sprzedana przemysłu to podstawowy miernik działalności gospodarczej (tj. działalności przemysłowej, budowlano-montażowej, transportowej i innej) przedsiębiorstw i firm przemysłowych tj. jednostek gospodarczych zaliczonych według PKD2007 do sekcji B, C, D, E.. Produkcja sprzedana przemysłu jest to wartość wyrażona w bieżących cenach bazowych tj. bez podatku od towarów i usług (VAT), podatku akcyzowego, a łącznie z wartością otrzymanych dotacji przedmiotowych tj. dotacji do produktów (wyróbów i usług) [12]

Produkcja sprzedana przemysłu

 Produkcja sprzedana przemysłu wzrosła, jednak spadł udział opolskiego w wartości dla kraju

Produkcja sprzedana przemysłu w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą zaklasyfikowaną według PKD 2007 do sekcji B, C, D, E należy do najważniejszych wskaźników makroekonomicznych. Dane te umożliwiają bieżącą oraz roczną ocenę aktywności produkcyjnej przemysłu, ze względu na siedzibę podmiotu w danej jednostce terytorialnej/administracyjnej. Wartość produkcji sprzedanej przemysłu pozwala na ocenę poziomu aktywności gospodarczej na długo zanim pojawiają się szacunki podstawowego miernika jakim jest produkt krajowy brutto (PKB).

Produkcja sprzedana przemysłu według PKD 2007

- W 2008 roku produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w województwie opolskim wyniosła 22,1 tys. zł i w kolejnych latach kształtowała się na niższym poziomie. Wyższy niż w 2008 roku poziom osiągnęła w 2015 roku (24,1 tys. zł). Najniższą wartość wskaźnika w obserwowanym okresie odnotowano w 2010 roku (18,3 tys. zł na 1 mieszkańca, przy wartości dla kraju 25,6 tys. zł/ 1 mieszkańca), natomiast najwyższą wartość w roku 2015 (24,1 tys. zł/ 1 mieszkańca, wartość dla kraju – 32,6 tys. zł/ 1 mieszkańca).
- Przyjmując jako bazową wartość wskaźnika dla kraju (Polska=100) w 2008 roku w opolskim wartość produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca kształtowała się na poziomie 91,7%, natomiast w 2015 roku spadła do poziomu 73,9%.
- W województwie opolskim udział sektora mikro i małych przedsiębiorstw w produkcji sprzedanej przemysłu wzrósł do poziomu wyższego niż w kraju. O ile w 2008 roku kształtował się na poziomie 14,9% (dla kraju 16,1%), to w 2015 roku udział mikro i małych przedsiębiorstw w produkcji sprzedanej przemysłu w województwie opolskim sięgnął 19,7% (dla kraju 17,3%).
- W 2008 roku najwyższą wartość produkcji sprzedanej przemysłu w przeliczeniu na 1 mieszkańca zanotowano w powiecie krapkowickim (93,8 tys. zł), a najniższą w powiecie prudnickim (4,8 tys. zł). W 2015 roku najwyższe wartości produkcji sprzedanej przemysłu odnotowano w powiatach kędzierzyńsko-kozielskim, krapkowickim i w m. Opolu. Spadek wskaźnika obserwuje się w powiecie krapkowickim (ponad 56%, co może być skutkiem zmiany adresu siedziby firmy Zakłady Koksownicze Zdieszowice Sp. z o.o. ze Zdieszowic na Dąbrowę Górnica) oraz opolskim (ponad 33%), natomiast w pozostałych powiatach odnotowano wzrost wskaźnika w stosunku do jego wartości z roku bazowego.

Produkcja sprzedana budownictwa obejmuje wszystkie przychody firm budowlanych (powyżej 9 pracujących), takie jak: sprzedaż produkcji budowlano-montażowej oraz wpływy niezwiązane bezpośrednio z działalnością budowlaną.

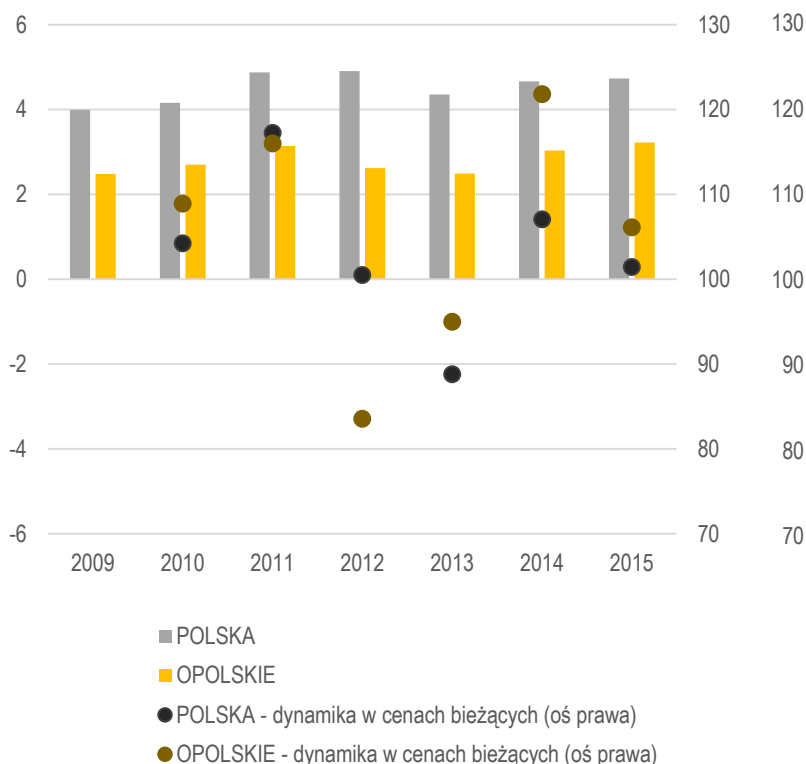
Produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca

 Wzrosła produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca, zarówno w regionie jak i w kraju

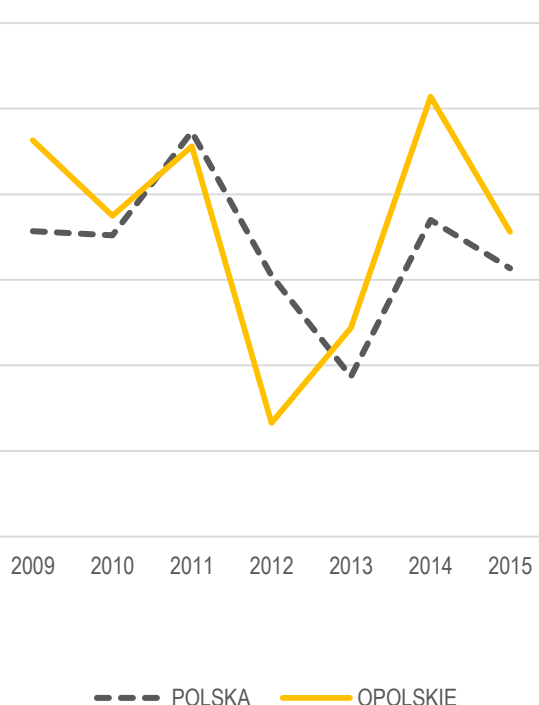
Produkcja sprzedana budownictwa, należy, obok produkcji sprzedanej przemysłu, do najważniejszych wskaźników makroekonomicznych. W zakresie produkcji sprzedanej budownictwa przedstawiono wskaźniki dynamiki w cenach bieżących, wg PKD 2007, wg siedziby zarządu przedsiębiorstw budowlanych o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Przemysł i budownictwo dają łącznie około 30% krajowego PKB.

Produkcja sprzedana budownictwa według PKD 2007

Produkcja sprzedana budownictwa wg PKD 2007 na 1 mieszkańca w cenach bieżących, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2009-2015, w tys. zł oraz dynamika w cenach bieżących, r/r, w %

Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa wg PKD 2007 w cenach bieżących, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2009-2015, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2009 roku produkcja sprzedana budownictwa wg PKD 2007 na 1 mieszkańca wzrosła zarówno w regionie (z 2,5 tys. zł do 3,2 tys. zł), jak i średnio w kraju (z 4,0 tys. zł do 4,7 tys. zł).
- Dynamika produkcji sprzedanej budownictwa w regionie była niższa w 2015 roku o 15,8 pkt proc. w porównaniu do roku poprzedniego i o 10,7 pkt proc. niższa w porównaniu do roku bazowego. Spadek dynamiki produkcji sprzedanej budownictwa obserwowany jest również w kraju (spadek o 5,6 pkt proc. w stosunku do roku poprzedniego i o 4,3 pkt proc. w stosunku do 2009 roku).
- Od 2014 roku produkcja sprzedana budownictwa na 1 mieszkańca wzrosła zarówno w województwie opolskim jak i w kraju.
- W porównaniu z innymi województwami wartość wskaźnika dynamiki produkcji sprzedanej budownictwa w 2015 roku plasuje Opolskie na 5 pozycji w kraju.

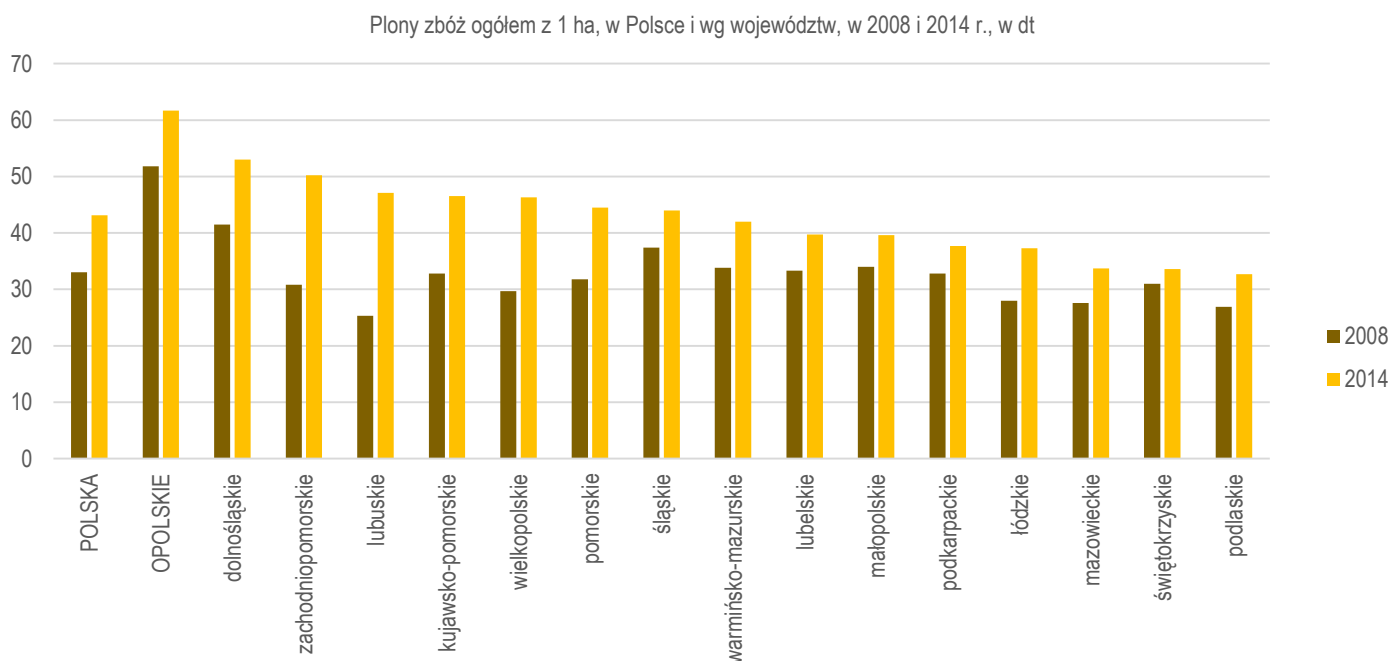
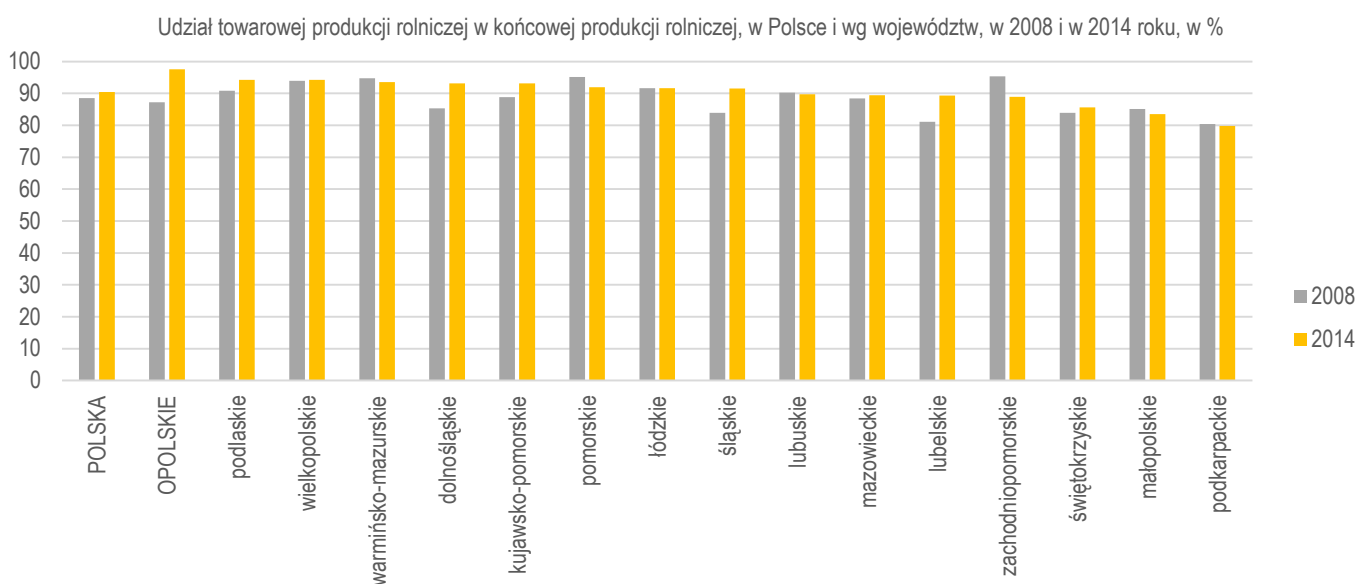
Produkcja rolnicza to działalność związana z uprawą roślin oraz chowem i hodowlą zwierząt, która obejmuje: wszystkie uprawy rolne, warzywnictwo i ogrodnictwo, szkółkarstwo, hodowlę i nasiennictwo roślin rolniczych i ogrodniczych, chów i hodowlę zwierząt, produkcję surowych nieprzetworzonych produktów zwierzęcych oraz działalność polegającą na utrzymywaniu gruntów rolnych już niewykorzystywanych do celów produkcyjnych według zasad dobrej kultury rolnej, przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska.

Produkcja rolnicza

 Wzrost udziału towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej, wzrost ten był większy niż średnio w kraju

Prezentowane informacje dotyczą działalności rolniczej w zakresie produkcji roślinnej i zwierzęcej. Przez użytkowanie rozumie się faktyczne gospodarowanie na gruntach. Dane o powierzchni zasiewów dotyczą powierzchni upraw poszczególnych ziemiopłodów uprawianych w plonie.

Produkcja rolnicza

- W województwie opolskim dominuje produkcja roślinna. Opolskie zajmuje 3 miejsce w kraju pod względem udziału w strukturze produkcji roślinnej i obserwuje się dalszy wzrost wartości wskaźnika.
- Udział towarowej produkcji rolniczej w końcowej produkcji rolniczej w regionie w 2014 roku w stosunku do 2008 roku wzrósł o 10,3 pkt proc. (z 87,2% do 99,5 %) i był najwyższy w kraju (średnio dla kraju wzrost o 1,9 pkt proc. z 88,5% do 90,4%).
- W 2008 roku udział produkcji roślinnej w towarowej produkcji rolniczej wyniósł 55,9% (wobec średniej dla kraju 41,5%), a w 2014 roku udział ten wzrósł do poziomu 60,7%.
- Plony głównych ziemiopłodów tj. zbóż, rzepaku oraz buraków cukrowych należą do najwyższych w kraju. W 2014 roku w województwie opolskim wartość plonów zbóż ogółem w stosunku do 2008 roku wzrosła o 9,9 dt/ha (z 51,8 dt/ha do 61,7 dt/ha) przy jednoczesnym wzroście średniej wartości dla kraju o 10,1 dt/ha (z 33,0 dt/ha do 43,1 dt/ha).
- Powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w 2015 roku ukształtowała się na poziomie 496,6 tys. ha i stanowiła 95,4% (w kraju – 89,2%) ogólnej powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych. Pod względem udziału użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów w gospodarstwach rolnych województwo opolskie uplasowało się na 1 miejscu w kraju. [14]

Pracujący w gospodarce narodowej to osoby wykonujące pracę przynoszącą im zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód. Prezentowany wskaźnik nie dotyczy pracujących w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchownych i pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Dane łącznie z rolnictwem indywidualnym, i pracującymi w organizacjach, fundacjach i związkach według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

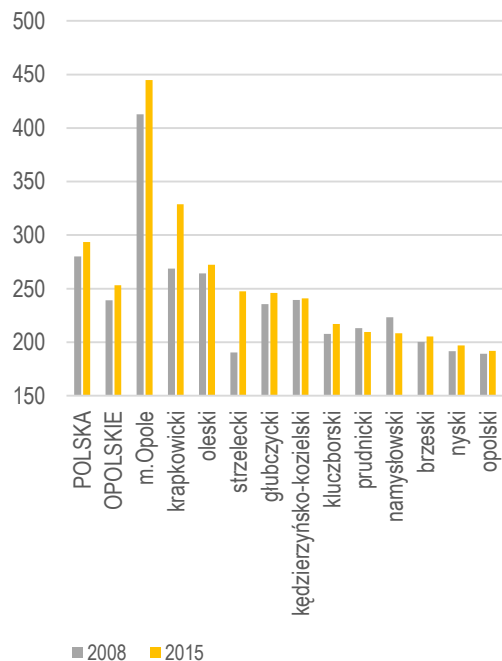
Pracujący w gospodarce narodowej

 Wzrosła liczba pracujących w gospodarce narodowej, zarówno w regionie jak i w kraju

Opolski rynek pracy charakteryzuje się niższym niż średnia dla kraju odsetkiem pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 tys. ludności, jednak wartość ta rośnie (z 239,1 pracujących w 2008 roku do 253,1 w 2015 roku). W ujęciu powiatowym najlepszą sytuację zaobserwowano w stolicy regionu oraz w powiecie krapkowickim, w których wartości dla powyższego wskaźnika od 2010 roku sytuowały się in plus względem średniej dla kraju. W 2015 roku najwięcej pracujących (32,3%) zatrudnionych było w przemyśle i budownictwie, a najmniej w działalności finansowej i ubezpieczeniowej oraz w obsłudze rynku nieruchomości (2,4%). W analizowanym okresie 2008-2015 wskaźniki obrazujące sytuację na rynku pracy ulegały zmianom. Pogorszenie sytuacji miało miejsce w latach 2009-2012, co było wynikiem światowego kryzysu ekonomicznego. Od 2013 roku wartości wskaźników dotyczących sytuacji na rynku pracy zaczęły kształtować się pozytywnie. Obszar ten podlega analizie dokonywanej regularnie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Opolu.

Pracujący w gospodarce narodowej

Pracujący w gospodarce narodowej na 1 tys. ludności, w Polsce, woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w osobach

Pracujący w gospodarce narodowej wg grup sekcji PKD 2007, w woj. opolskim i w Polsce, w latach 2008-2015, w %

- rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
- przemysł i budownictwo
- handel, naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości
- pozostałe usługi

- Od 2013 roku liczba pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 tys. ludności wzrastała. W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim liczba pracujących w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 tys. ludności wzrosła o 14,0 osób (z 239,1 do 253,1) przy jednoczesnym wzroście średniej wartości dla kraju o 13,3 osób (z 280,2 do 293,5).
- Najkorzystniejszą sytuację w 2015 roku pod tym względem odnotowano w powiatach: m. Opolu (444,8 pracujących) i w krapkowickim (329,0 pracujących), a najmniej korzystną w powiatach: opolskim (191,8 pracujących) i nyskim (196,9 pracujących).
- W latach 2008-2015 w województwie opolskim najwięcej osób pracujących zatrudnionych było w budownictwie i przemyśle (nieznacznie ponad 32%) i w pozostałych usługach (nieco ponad 29%). Odwrotna relacja widoczna była w Polsce – w latach 2008-2015 największa część pracujących zatrudniona była w pozostałych usługach (średnio ponad 28%), na drugim miejscu uplasowało się budownictwo i przemysł (średnio blisko 28%).
- Udział pracujących w poszczególnych grupach sekcji był wyższy w Polsce w niemal wszystkich grupach. Wyjątek stanowią przemysł i budownictwo, w których udział pracujących wyższy był w województwie opolskim. Ponadto wysoki odsetek pracujących w przemyśle i budownictwie w regionie opolskim utrzymywał się na względnie stałym poziomie, podczas gdy w Polsce od 2011 roku wartość wskaźnika systematycznie spadała.

Wskaźnik zatrudnienia obliczono jako procentowy udział pracujących danej kategorii w ogólnej liczbie ludności danej kategorii, wyróżnionej ze względu na wiek, płeć czy miejsce zamieszkania. Na podstawie reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (dane średnioroczne). Dane BAEL od III kwartału 2012 roku nie są w pełni porównywalne z danymi za okresy wcześniejsze. Dane za okres: od I kwartału 2010 roku do II kwartału 2012 roku zostały przeliczone zgodnie z nową metodologią i nową podstawą uogólniania wyników. [12]

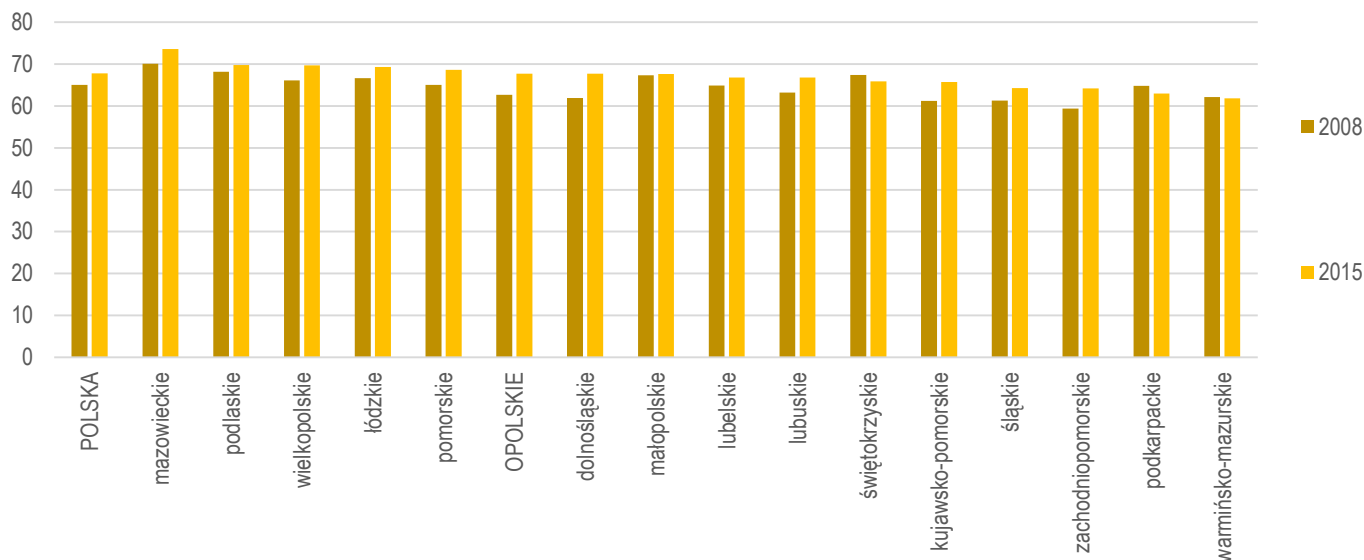
Wskaźnik zatrudnienia

 Wzrosło zatrudnienie w grupie wiekowej 20-64 osiągając tempo wzrostu wyższe niż przeciętnie w Polsce

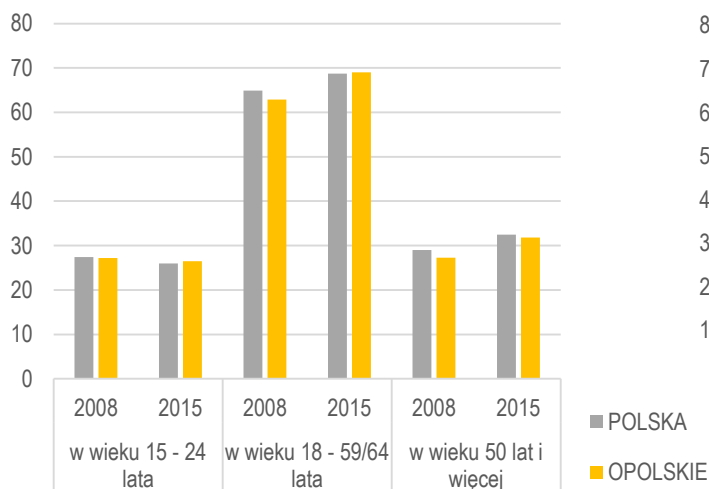
Wskaźnik zatrudnienia w województwie opolskim podlegał wahaniom, a jego wartość względem średniej wartości dla kraju w dużej mierze zależy od struktury grupy pracujących (wiek, płeć, miejsce zamieszkania). Pozytywne tendencje w zakresie zatrudnienia wśród opolskiej młodzieży zaobserwowano od 2009 roku (grupa wiekowa 15-24) oraz od 2010 roku wśród mężczyzn zamieszkujących tereny wiejskie, dla których osiągane wartości były wyższe niż średnie dla kraju.

Wskaźnik zatrudnienia

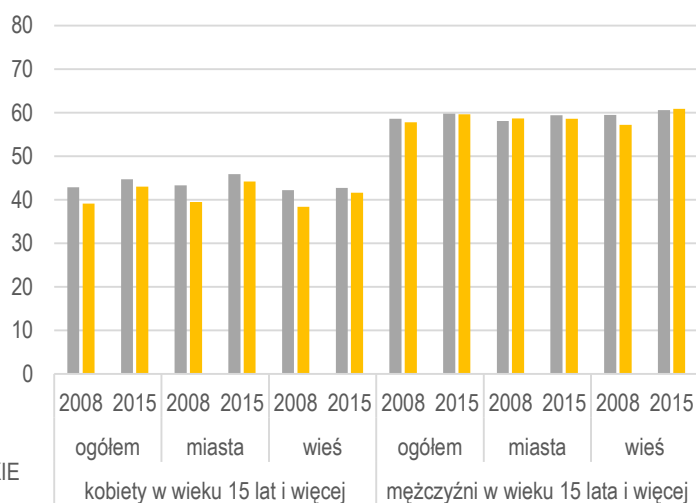
Wskaźnik zatrudnienia w grupie wiekowej 20-64, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w %

Wskaźnik zatrudnienia według grup wieku, w Polsce i w woj. opolskim, w 2008 i 2015 r., w %

Wskaźnik zatrudnienia według płci i miejsca zamieszkania, w Polsce i w woj. opolskim, w 2008 i 2015 r., w %

- W latach 2008-2015 w grupie wiekowej 20-64 w województwie opolskim zaobserwowano sukcesywny wzrost wartości wskaźnika zatrudnienia (wzrost o 5 pkt proc.) przy jednoczesnym niższym tempie wzrostu w kraju o 2,8 pkt proc. (z 65,0% do 67,8%). Region poprawił swoją pozycję wśród województw. Wartość wskaźnika osiągnięta w 2008 roku (62,7%) uplasowała opolskie na 11 miejscu w Polsce, a w 2015 roku już na 6 miejscu, ex aequo z województwem dolnośląskim (67,7%).
- W województwie opolskim w latach 2009-2015 większą aktywnością niż średnio w Polsce odznaczały się osoby młode (15-24 lata). Z kolei dla osób w wieku 50 lat i więcej wartość wskaźnika w całym analizowanym okresie była niższa niż średnia dla kraju.
- Wartość wskaźnika zatrudnienia dla kobiet w województwie opolskim była niższa niż średnia dla kraju (średnio o 2,9 pkt proc.). Trend ten dotyczył kobiet zamieszkujących w miastach jak i na terenach wiejskich. W skali wewnątrzregionalnej większą aktywność wykazywały kobiety zamieszkujące w miastach. W przypadku mężczyzn sytuacja nie była tak jednoznaczna. W latach 2010-2013 wartości wskaźnika zatrudnienia dla mężczyzn w regionie przekraczały wartości średnie dla kraju (kolejno o: 0,1 pkt proc., 0,3 pkt proc., 1,2 pkt proc., 0,2 pkt proc.). W skali regionu, większe wartości dla wskaźnika osiągnęli mężczyźni zamieszkujący na wsi. W latach 2010-2014 wartości wskaźnika dla tej grupy mężczyzn systematycznie wzrastały i były wyższe niż średnie dla kraju.

Bezrobotni zarejestrowani to osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonyjące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Do osób bezrobotnych należy zaliczyć osoby niepełnosprawne zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie wymiaru czasu pracy, nieuczące się w szkole, z wyjątkiem szkół dla dorosłych (lub przystępujące do egzaminu eksternistycznego z zakresu tej szkoły) lub szkół wyższych w systemie studiów niestacjonarnych, oraz poszukujące zatrudnienia, z dodatkowymi wyłączeniami dotyczącymi źródeł, zapisanymi w ustawie. [12]

Miary poziomu bezrobocia: liczba bezrobotnych zarejestrowanych (w tym ze względu na miejsce zamieszkania, płeć, wykształcenie), stopa bezrobocia rejestrowanego, odsetek długotrwale bezrobotnych.

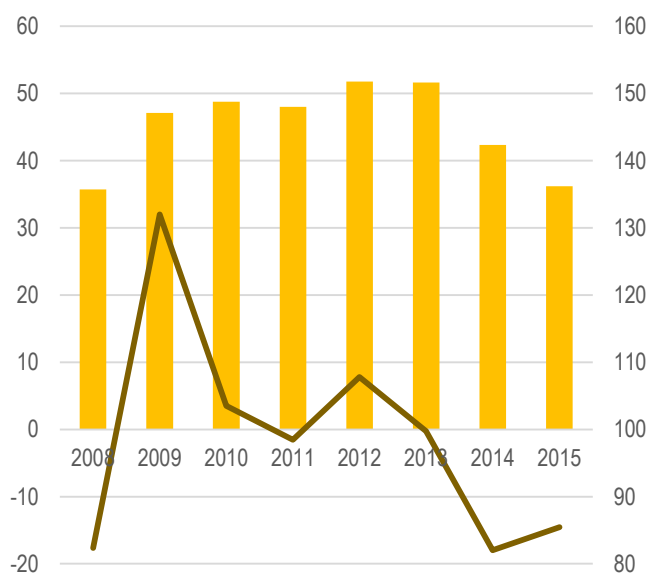
Liczba bezrobotnych

 Liczba bezrobotnych wzrosła przy czym wzrost ten był niższy niż w Polsce

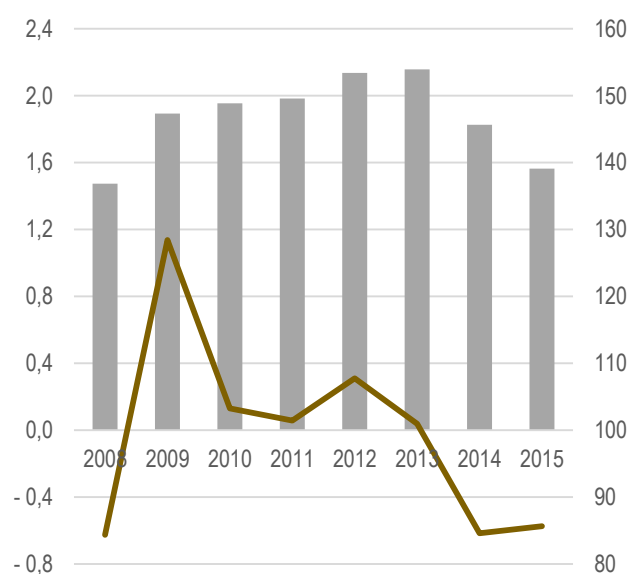
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie opolskim, według stanu na koniec 2015 roku, wyniosła 36,2 tys. osób (w kraju 1 563,3 tys. osób). Z tej grupy ponad połowę stanowiły kobiety tj. 54,6%, 46,6% to mieszkańcy wsi, 86,8% bezrobotni bez prawa do zasiłku, 14,0% młodzież w wieku poniżej 25 lat, 20,8% bezrobotni w wieku 55 lat i więcej (przeciętnie w kraju odpowiednio 52,2%, 44,9%, 86,1%, 15,1%, 17,6%).

Liczba i dynamika zarejestrowanych bezrobotnych

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, w woj. opolskim, w latach 2008-2015 (stan w końcu roku), w tys. osób, oraz dynamika r/r, w %

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, w Polsce, w latach 2008-2015 (stan w końcu roku), w mln osób, oraz dynamika r/r, w %

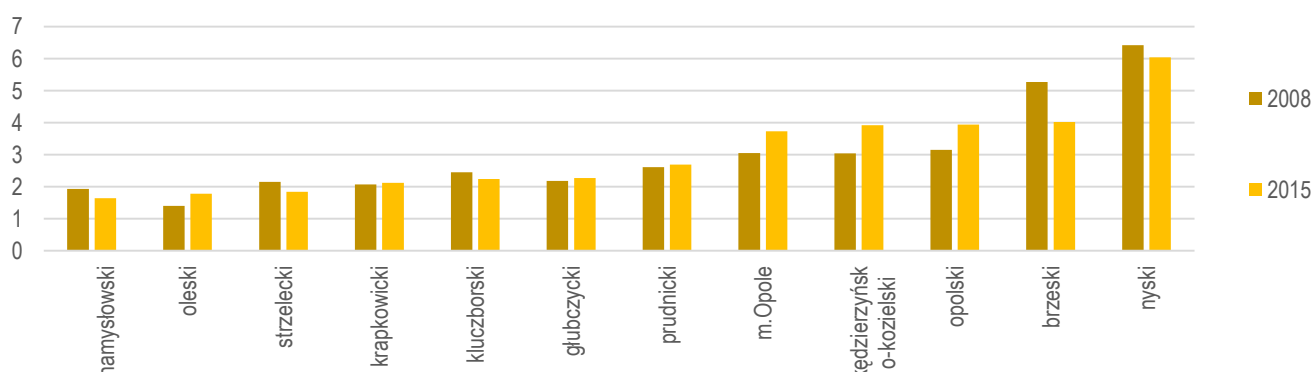

OPOLSKIE

dynamika (oś lewa)

POLSKA

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r. (stan w końcu roku), w tys. osób

- Liczba bezrobotnych w województwie opolskim, począwszy od 2013 roku systematycznie spadała. Według stanu na koniec 2012 roku bez pracy pozostawało 51,8 tys. osób wobec 36,2 tys. osób w 2015 roku. W 2015 roku w stosunku do 2014 roku tempo spadku wyniosło 14,5% i było wyższe niż średnio w kraju (14,3%). Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w regionie na koniec 2015 roku była o 1,4% (505 osób) wyższa w porównaniu ze stanem na koniec 2008 roku (35,7 tys. osób), średnio w kraju o 6,1%, 89,6 tys. osób.
- W końcu grudnia 2015 roku najwięcej bezrobotnych zarejestrowanych było w powiatach nyskim (6,0 tys.) i brzeskim (4,0 tys.), a najmniej w namysłowskim (1,6 tys.).
- Na koniec 2015 roku w urzędach pracy Opolszczyzny zarejestrowanych było 5 079 osób w wieku 18-24 lata (o 1 336 osób mniej niż na koniec 2014 i o 2 189 osób mniej niż na koniec grudnia 2008 roku). Stanowiły one 14,0% wszystkich zewidencjonowanych bezrobotnych wobec 20,4 % w 2008 roku (zmiana in minus o 6,4 pkt proc.).
- Według stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku w urzędach pracy w regionie było zarejestrowanych 16 857 osób bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich (o 2 801 mniej niż na koniec 2014 roku i o 1 067 mniej niż na koniec 2008 roku). Na koniec 2015 roku najwięcej bezrobotnych mieszkańców wsi odnotowano w powiecie opolskim (3 299 osób), natomiast najmniejszą liczbą bezrobotnych z tej grupy charakteryzował się powiat strzelecki (895 osoby).
- Zdecydowana większość bezrobotnych w województwie, według stanu na koniec 2015 roku, to osoby o najniższym wykształceniu: zawodowym oraz niższym (łącznie 59,5%). Najmniej bezrobotnych posiada wykształcenie średnie ogólnokształcące (9,6%) oraz wyższe (11,7%). W latach 2008-2015 zaobserwowano stały wzrost udziału osób z wyższym wykształceniem wśród ogółu bezrobotnych z 7,4% w 2008 roku do 11,7% w 2015 roku.

Stopa bezrobocia rejestrowanego to stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (tj. pracujących i bezrobotnych).

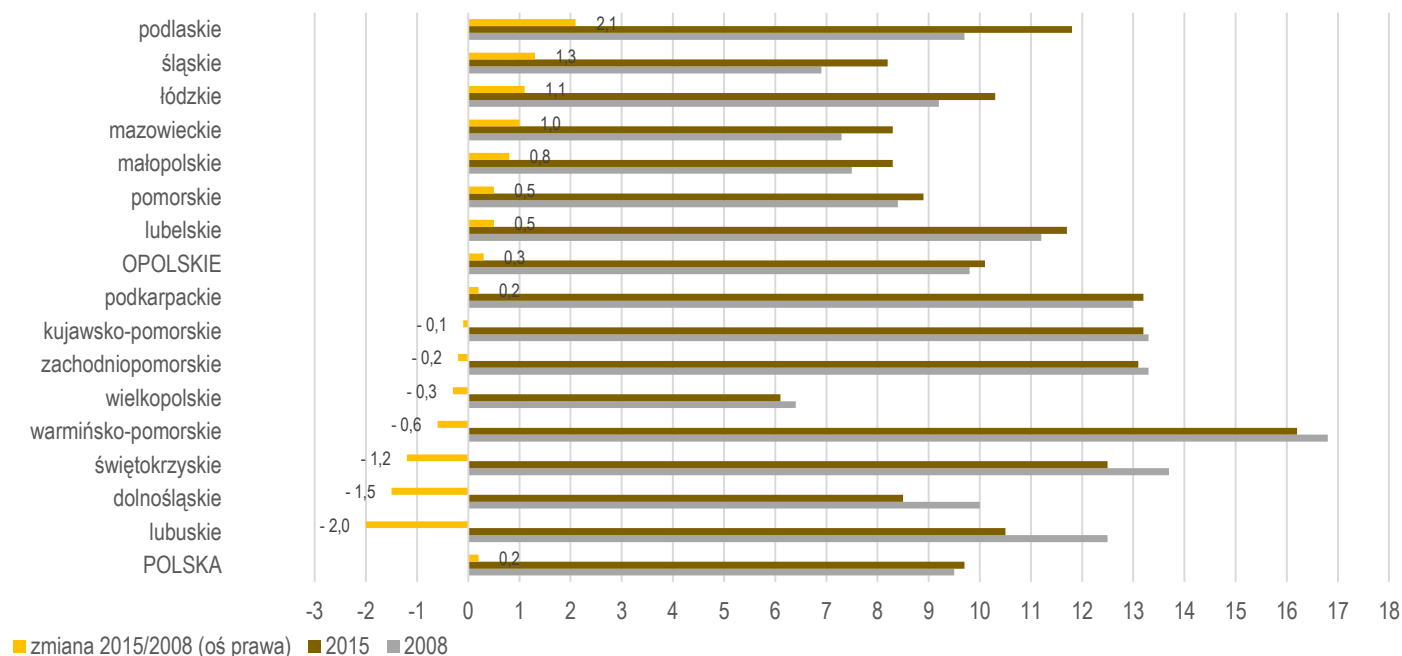
Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stopa bezrobocia wzrosła nieco powyżej średniej krajowej, jednak w ostatnich latach wszystkie województwa odnotowały jej spadek

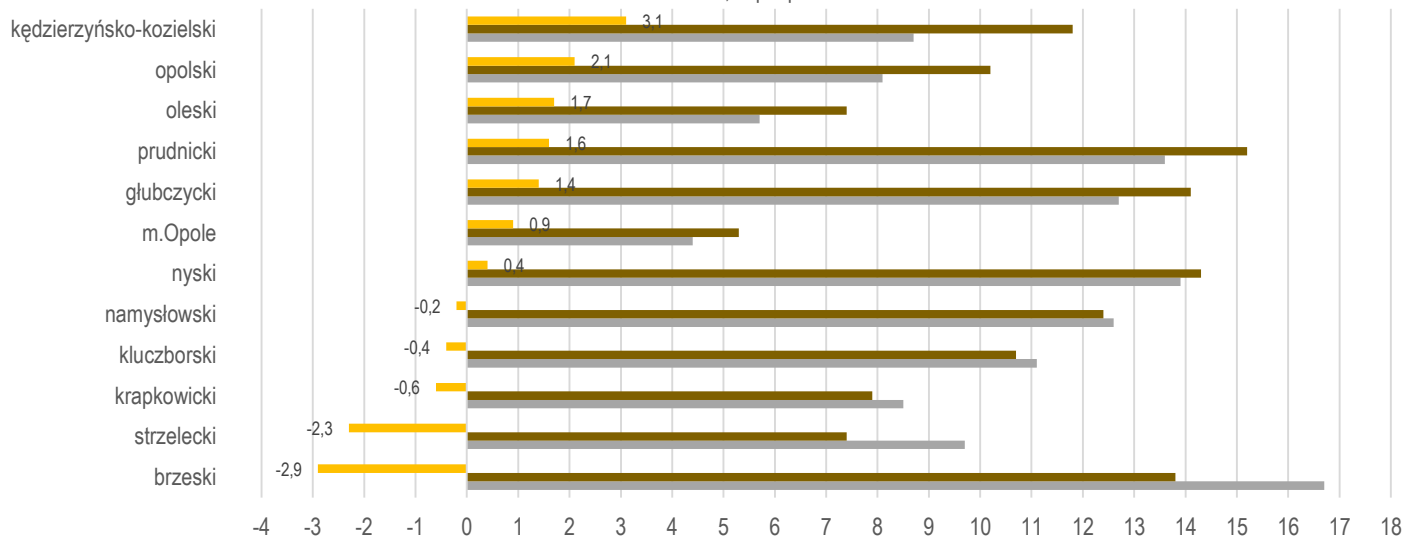
Wojewódzkie Urzędy Pracy, przy zaangażowaniu środków unijnych, wspierają osoby bezrobotne (w tym długotrwale bezrobotne) umożliwiając im podnoszenie kwalifikacji zawodowych, co ma na celu zwiększenie szans i atrakcyjności bezrobotnego na rynku pracy. Od 2013 roku systematycznie spada stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie opolskim. Za tę sytuację odpowiadają m.in. działania aktywizujące bezrobotnych, takie jak: szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, przygotowanie zawodowe osób dorosłych oraz kierowanie osób do agencji zatrudnienia w ramach zlecenia działań aktywizacyjnych; dzięki którym zmniejsza się liczebność grupy bezrobotnych [15, s.19].

Stopa bezrobocia rejestrowanego – stan i zmiana

Stopa bezrobocia rejestrowanego, wg województw i w Polsce, w 2008 i 2015 r. (stan na koniec roku), w %, oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Stopa bezrobocia rejestrowanego, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r. (stan na koniec roku), w %, oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odnotowano wzrost stopy bezrobocia o 0,3 pkt proc. (z 9,8% na 10,1%), przy wzroście w kraju średnio na poziomie 0,2 pkt proc. (z 9,5% na 9,7%).
- Na koniec 2015 roku stopa bezrobocia ukształtowała się na poziomie 10,1% przy średniej krajowej równej 9,7%, co uplasowało województwo na 7 pozycji w kraju. Najniższą stopą bezrobocia charakteryzowało się województwo wielkopolskie (6,1%), najwyższą natomiast województwo warmińsko-mazurskie (16,2%).
- W przekroju według powiatów w końcu 2015 roku najniższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach: w m. Opolu (5,3%), oleskim i strzeleckim (po 7,4%), krapkowickim (7,9%), najwyższą natomiast w powiatach: prudnickim (15,2%), nyskim (14,3%), głubczyckim (14,1%) oraz brzeskim (13,8%).
- Na koniec 2015 roku największy spadek stopy bezrobocia w stosunku do 31 grudnia 2008 roku odnotowano w województwach: lubuskim (-2,0 pkt proc., z 12,5% na 10,5%), dolnośląskim (-1,5 pkt proc., z 10,0% na 8,5%), świętokrzyskim (-1,2 pkt proc., z 13,7% na 12,5%), największy wzrost stopy bezrobocia odnotowano natomiast podlaskim (2,1 pkt proc., z 9,7% na 11,8%), śląskim (1,3 pkt proc., z 6,9% na 8,2%), łódzkim (1,1 pkt proc., z 9,2% na 10,3%). W krótkiej perspektywie czasu, tj. pomiędzy grudniem 2013 a 2015 roku, wszystkie województwa odnotowały spadek stopy bezrobocia rejestrowanego (średnio w kraju na poziomie 3,7 pkt proc.).
- Największy spadek stopy bezrobocia w województwie opolskim (porównując stan na koniec grudnia 2008 i 2015 roku) odnotowano w przypadku powiatów brzeskiego (-2,9 pkt proc., z 16,7% na 13,8%) i strzeleckiego (-2,3 pkt proc., z 9,7% na 7,4%), największy wzrost natomiast w przypadku powiatów: kędzierzyńsko-kozielskiego (3,1 pkt proc., z 8,7% na 11,8%) i opolskiego (2,1 pkt proc., z 8,1% na 10,2%).
- Pomiędzy grudniem 2013 i 2015 roku wszystkie powiaty w regionie odnotowały spadek stopy bezrobocia rejestrowanego (średnio w województwie na poziomie 4,1 pkt proc.).

Odsetek długotrwale bezrobotnych obliczono jako procentowy udział bezrobotnych poszukujących pracy przez okres powyżej 12 miesięcy (13 miesięcy i dłużej) w liczbie bezrobotnych ogółem [12]

Odsetek długotrwale bezrobotnych

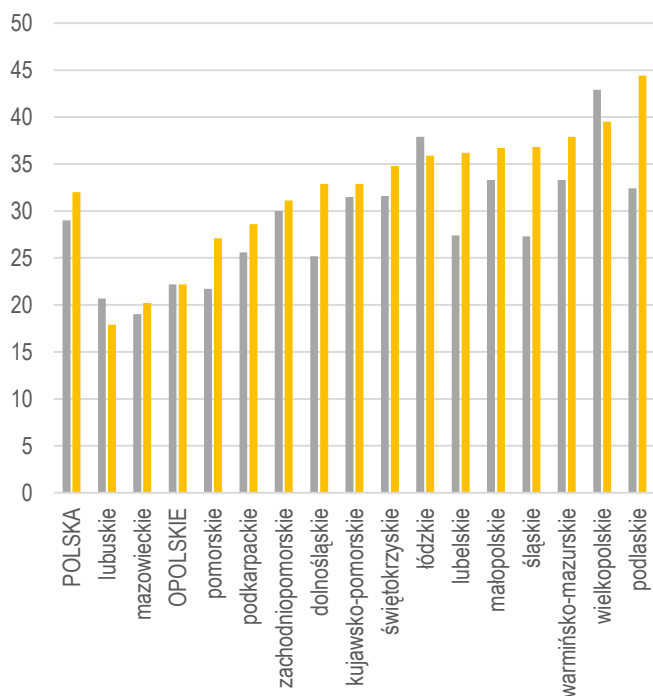

Odsetek długotrwale bezrobotnych był jednym z najniższych w kraju

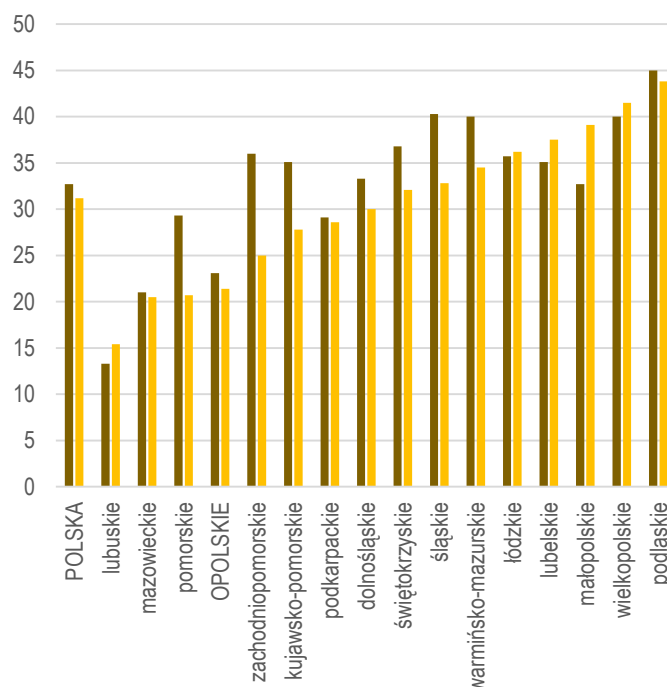
Szczególnie niekorzystnym rodzajem bezrobocia jest bezrobocie długotrwale (powyżej roku). Osoby pozostające przez długi czas bez pracy są szczególnie narażone na deprecjację na rynku pracy, a nawet na marginalizację społeczną. Cyklicznie prowadzone Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), obrazujące aktywność ekonomiczną ludności w wieku 15 lat i więcej, ukazują względnie korzystną sytuację regionu na tle kraju w zakresie osób długotrwale bezrobotnych.

Odsetek długotrwale bezrobotnych

Odsetek długotrwale bezrobotnych, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 roku, w %

Odsetek długotrwale bezrobotnych mężczyzn i kobiet, w Polsce i wg województw, w 2015 roku, w %

■ 2008 ■ 2015

■ mężczyźni ■ kobiety

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odsetek długotrwale bezrobotnych utrzymał się na tym samym poziomie tj. 22,2%, przy jednoczesnym wzroście średnio w Polsce o 3 pkt proc. (z 29,0% do 32,0%).
- Województwo opolskie odnotowywało niższy odsetek długotrwale bezrobotnych w stosunku do średniej dla kraju. W latach 2008-2015 sytuacja regionu była korzystniejsza średnio o 9,8 pkt proc. w porównaniu ze średnią dla Polski, która wyniosła 31,3%.

- W latach 2008-2015 województwo opolskie znajdowało się w czołówce województw, w których odnotowano niski odsetek osób długotrwale bezrobotnych. W 2008 roku opolskie znalazło się na czwartej pozycji w kraju (22,2%), w 2009 roku na drugiej pozycji (16,7%), w latach 2010-2012 region był liderem (17,9%, 18,9%, 23,7%), w latach 2013-2014 województwo znalazło się na drugiej pozycji (25,0%, 25,8%), a w 2015 roku (22,2%) na miejscu trzecim (korzystniejsza sytuacja wystąpiła w województwach: lubuskim i mazowieckim).
- Biorąc pod uwagę płeć osób długotrwale bezrobotnych, większy odsetek bezrobotnych w 2015 roku w województwie opolskim odnotowano wśród mężczyzn 23,1% (3 miejsce w kraju) w stosunku do 21,4% dla kobiet (4 miejsce w kraju). Podobna sytuacja miała miejsce w Polsce, gdzie wskaźnik długotrwale bezrobotnych wśród mężczyzn wyniósł 32,7% w stosunku do 31,2% dla kobiet.

Jednostki aktywne badawczo to ogół podmiotów gospodarczych (w tym przedsiębiorstw, łącznie z osobami fizycznymi prowadzącymi działalność gospodarczą oraz instytucji) zajmujących się działalnością badawczo rozwojową (B+R). W skład sfery B+R w Polsce wchodzi m.in.: jednostki naukowe i badawczo-rozwojowe (np. instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk i instytuty badawcze, spółki kapitałowe, stowarzyszenia, fundacje i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą); szkoły wyższe publiczne i niepubliczne, prowadzące działalność B+R; podmioty prowadzące działalność naukową i prace rozwojowe obok swojej podstawowej działalności systematycznie lub incydentalnie, w tym przedsiębiorstwa [9, 12]

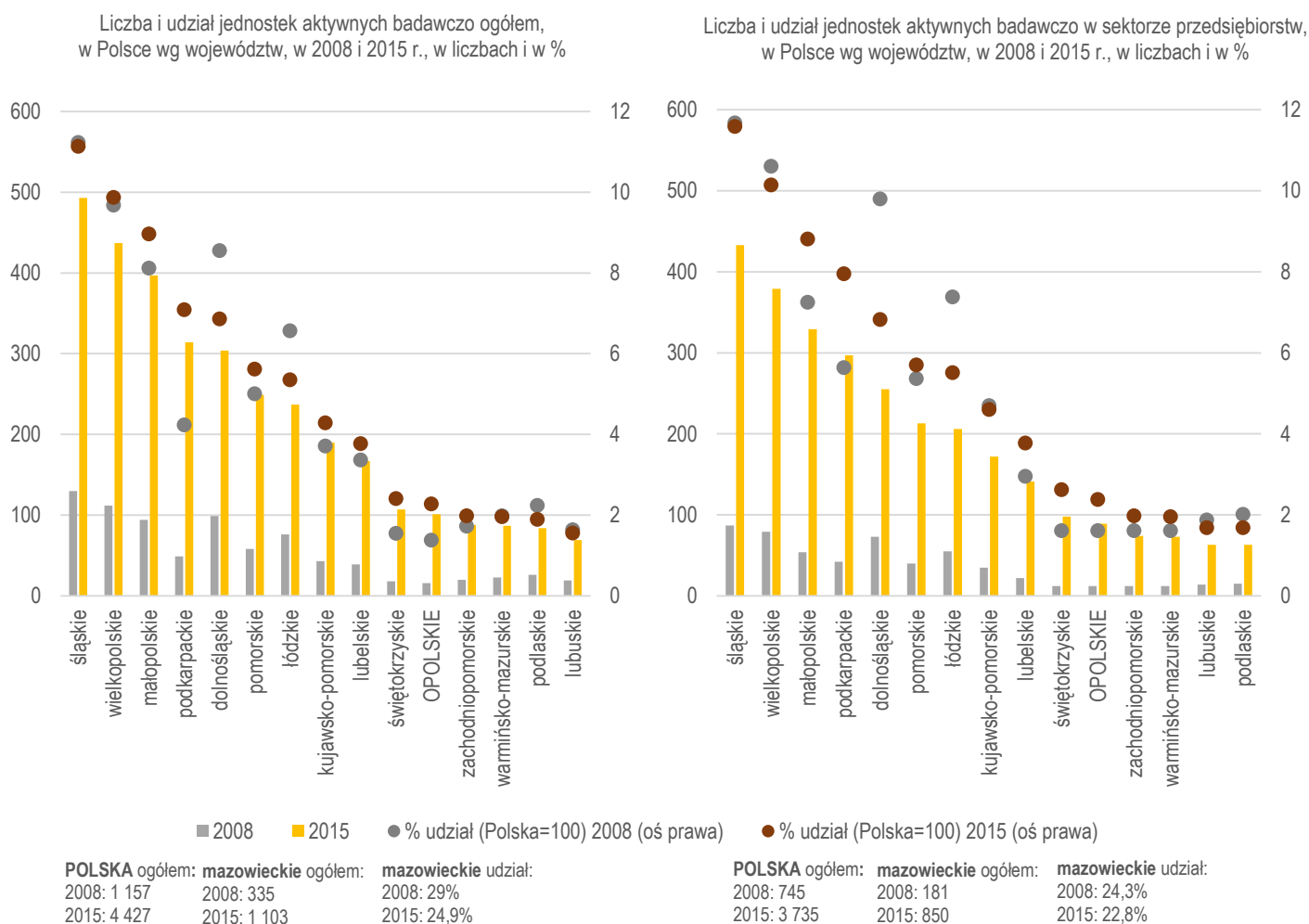
Działalność badawczo-rozwojowa (B+R) to systematyczna praca twórcza prowadzona w celu zwiększenia zasobów wiedzy oraz znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Obejmuje badania (podstawowe, stosowane, przemysłowe) oraz prace rozwojowe [9, 12]

Jednostki aktywne badawczo (prowadzące działalność B+R) ogółem i w sektorze przedsiębiorstw

 Liczba jednostek aktywnych badawczo znacznie wzrosła, zwłaszcza w sektorze przedsiębiorstw

W 2008 roku sektor badawczo-rozwojowy w województwie opolskim tworzony był głównie przez samodzielne placówki badawcze, szkoły wyższe oraz nieliczne przedsiębiorstwa prowadzące działalność naukową. W latach 2008-2015 miał miejsce znaczący wzrost zainteresowania przedsiębiorstw prowadzeniem działalności badawczo-rozwojowej. W analizowanym okresie województwo opolskie odnotowało drugi w Polsce wzrost liczby i udziału jednostek aktywnych badawczo, w tym przedsiębiorstw prowadzących działalność badawczo-rozwojową, oraz znaczny wzrost liczby podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej.

Liczba i udział jednostek aktywnych badawczo (ogółem i w sektorze przedsiębiorstw)

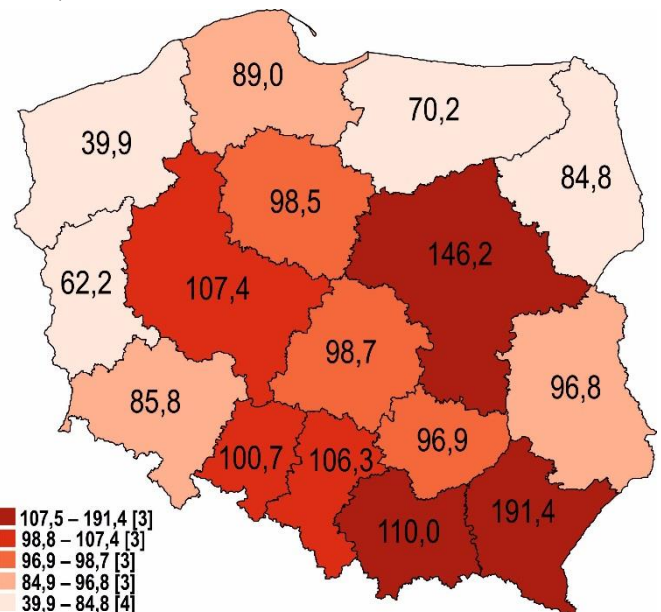
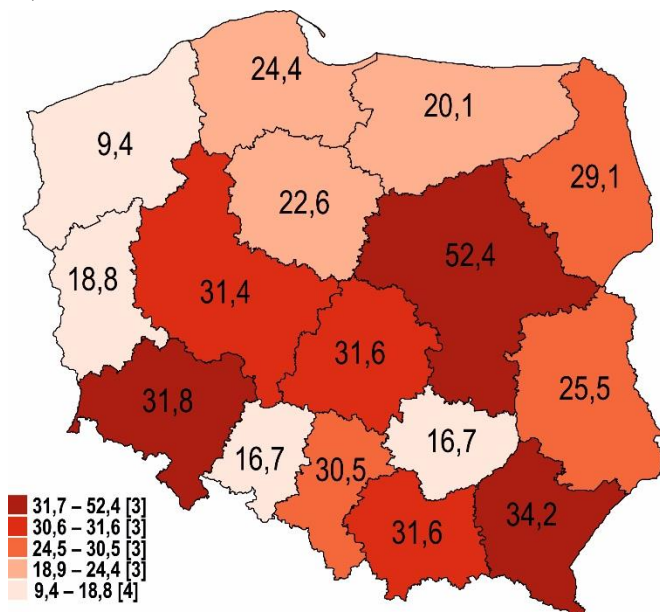

Liczba podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej, w Polsce wg województw, w tym ranking województw (kolory), w 2008 r.

Liczba podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej, w Polsce wg województw, w tym ranking województw (kolory), w 2015 r.

Polska w 2008 roku:
31,1

Polska w 2015 roku:
106,5

Źródło: GUS

OOT 2016

- W województwie opolskim w 2015 roku działało 101 aktywnych badawczo jednostek, co stanowiło 2,3% udziału krajowego (w Polsce: 1 157 jednostek w 2008 roku i 4 427 w 2015 roku).
- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku, opolskie odnotowało ponad 6-krotny i drugi w Polsce (po województwie podkarpackim) wzrost liczby jednostek badawczych (przybyło 85 jednostek z 16 w 2008 roku do 101 w 2015 roku) co wpłynęło na awans w rankingu województw z miejsca ostatniego na miejsce 12.
- Spośród wszystkich jednostek prowadzących działalność B+R w województwie opolskim, w analizowanych latach, zdecydowaną większość stanowiły przedsiębiorstwa tj. 12 w 2008 roku i 89 w 2015 roku (wzrost o 77 podmiotów). Udział liczby aktywnych badawczo przedsiębiorstw, z województwa opolskiego, w kraju wzrósł z 1,6 % w 2008 roku do 2,4% w 2015 roku.
- W latach 2008-2015 liczba jednostek prowadzących w województwie opolskim działalność B+R była jedną z mniejszych w kraju. Blisko ¼ wszystkich jednostek prowadzących działalność B+R zlokalizowana była w województwie mazowieckim.
- W przeliczeniu na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej, liczba podmiotów prowadzących działalność B+R w województwie opolskim stale się zwiększała. W 2008 roku liczba ta była jedną z mniejszych w kraju (16,7 podmiotów prowadzących działalność B+R na 100 tys. podmiotów gospodarki narodowej tj. przedostanie miejsce w rankingu województw ex aequo z województwem świętokrzyskim; w Polsce: 31,1 podmiotów). W 2015 roku była jedną z większych w kraju (100,7 jednostek w województwie opolskim tj. 6 miejsce w rankingu województw; w Polsce: 106,5 jednostek).

Przedsiębiorstwa innowacyjne są to przedsiębiorstwa, które w badanym okresie wprowadziły na rynek przynajmniej jedną innowację produktową lub procesową (nowy lub istotnie ulepszony produkt bądź proces). Badaniem pełnym GUS objęte były przedsiębiorstwa przemysłowe liczące powyżej 49 pracujących, a badaniem na próbie reprezentacyjnej objęte były przedsiębiorstwa przemysłowe o liczbie pracujących od 10 do 49 osób, natomiast badanie działalności innowacyjnej w sektorze usług było badaniem na próbie reprezentacyjnej. [12]

Innowacja to wdrożenie nowego albo istotnie ulepszanego produktu (wyrobu, usługi) lub procesu, nowej metody organizacyjnej lub marketingowej w praktyce gospodarczej, organizacji miejsca pracy albo w stosunkach z otoczeniem. [24]

Działalność innowacyjna to całokształt działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania innowacji. Niektóre z tych działań same z siebie mają charakter innowacyjny, natomiast inne nie są nowością, lecz są konieczne do wdrażania innowacji. Działalność innowacyjna obejmuje także działalność badawczo-rozwojową (B+R), która nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji. [9, 12]

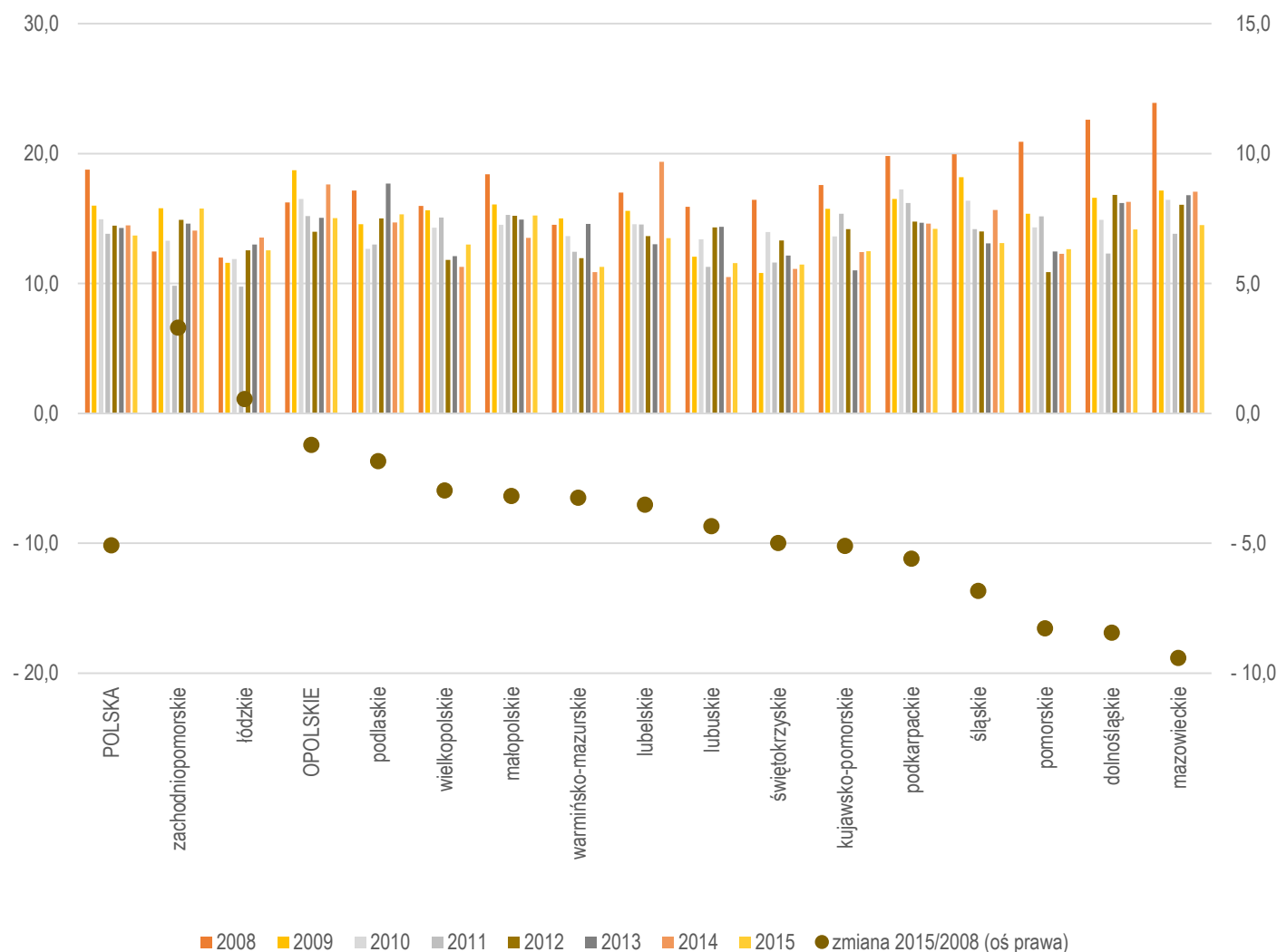
Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych (ogółem, sektor przemysłowy i usług)

 Udział przedsiębiorstw innowacyjnych spadł, jednak spadek był jednym z najniższych w kraju

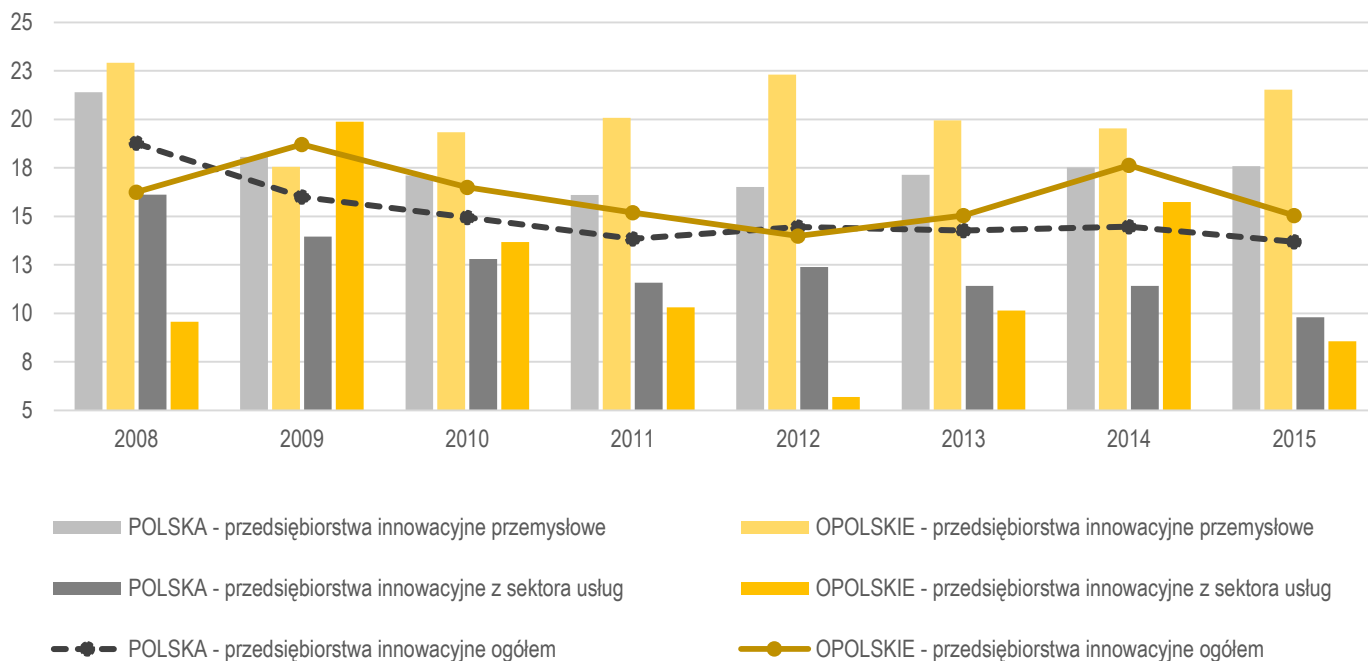
Konkurencyjność regionów zależy w dużej mierze od zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania na rynek innowacyjnych produktów i usług. Realizowane przez przedsiębiorstwa strategie innowacyjne wymagają zaangażowania się w prace B+R, monitorowania zmian technologicznych, nawiązywania kontaktów z otoczeniem (klientami, innymi firmami i różnego rodzaju instytucjami technicznymi, naukowymi, itp.).

Średnie udziały przedsiębiorstw innowacyjnych

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych ogółem, w Polsce i wg województw, w latach 2008-2015, w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w grupie przedsiębiorstw ogółem oraz udział przedsiębiorstw innowacyjnych przemysłowych i usługowych w ogólnej liczbie tych przedsiębiorstw, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w porównaniu do 2008 roku udział przedsiębiorstw innowacyjnych w grupie przedsiębiorstw ogółem spadł w województwie opolskim o 1,2 pkt proc. z 16,2% w 2008 roku do 15,0% w 2015 roku (w zakresie innowacji produktowych i procesowych), aczkolwiek na tle innych województw zmiana ta była jedną z najmniej niekorzystnych w kraju (w Polsce zmiana in minus o 5,1 pkt proc. z 18,8% w 2008 roku do 13,7% w 2015 roku).
- W 2015 roku udział przedsiębiorstw innowacyjnych w grupie przedsiębiorstw ogółem był w przypadku województwa opolskiego jednym z wyższych w kraju (15,0%) co region plasowało region na 4 miejscu w rankingu województw (w kraju wskaźnik ten wynosił 13,7%).
- W analizowanym przedziale czasowym udział przedsiębiorstw innowacyjnych spadł najbardziej w województwach: mazowieckim, dolnośląskim, pomorskim, śląskim i podkarpackim (spadki rzędu wielkości od 9,4 pkt proc. do 5,6 pkt proc.), wzrost odnotowano jedynie w województwach: zachodniopomorskim (o 3,3 pkt proc.) i łódzkim (o 0,6 pkt proc.).
- W całym analizowanym okresie 2008-2015 średnie udziały przedsiębiorstw innowacyjnych w grupie przedsiębiorstw ogółem w województwie opolskim podlegały wahaniom (obserwowano zarówno spadki jak i wzrosty, co może się wiązać między innymi ze zmianami w zakresie liczby przedsiębiorstw ogółem). Za wyjątkiem 2008 i 2012 roku udziały te były wyższe niż średnio w kraju.
- Udział przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie opolskim był wyższy w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych (które na tle kraju są relatywnie bardziej innowacyjne) niż w przedsiębiorstwach z sektora usług. W okresie 2008-2015, za wyjątkiem 2009 roku, udział przedsiębiorstw przemysłowych w województwie opolskim był wyższy niż średnio w Polsce pomimo spadku o 1,4 pkt proc. z 22,9% w 2008 roku do 21,5% w 2015 roku.
- W sektorze przedsiębiorstw usługowych udział przedsiębiorstw innowacyjnych w województwie opolskim spadł o 1 pkt proc. z 9,6 proc. w 2008 roku do 8,6 proc. w 2015 roku i był niższy niż przeciętnie w Polsce (za wyjątkiem 2009, 2010 i 2014 roku). Spadki odsetka przedsiębiorstw innowacyjnych w latach 2008-2015, zarówno w sektorze usług jak i w przedsiębiorstwach przemysłowych, były w województwie opolskim jednymi z mniejszych w kraju.

Złożony wskaźnik innowacyjności stanowi instrument Komisji Europejskiej do corocznej oceny poziomu innowacyjności krajów i regionów. Dla poziomu krajowego wskaźnik ten skonstruowany jest z 25 wskaźników i obliczany na podstawie „Europejskiej Tablicy Wyników Innowacji” (EIS), która porównuje innowacyjność na poziomie państw członkowskich UE (28) i innych państw europejskich. Dla poziomu regionalnego wskaźnik obliczany jest na podstawie 12 wskaźników zawartych w „Tablicy wyników innowacyjności regionów” (RIS) co dwa lata i stanowi ocenę porównawczą osiągnięć w zakresie innowacji w 214 regionach 22 państw członkowskich Unii Europejskiej oraz Norwegii. Cypr, Estonia, Łotwa, Litwa, Luksemburg i Malta zostały uwzględnione na poziomie krajowym, ponieważ w państwach tych nie istnieje regionalny szczebel administracyjny. [25]

Złożony wskaźnik innowacyjności UE wg grup innowatorów

 Województwo opolskie rozwijało się wolniej w zakresie innowacji niż inne regiony UE, co skutkowało przejściem z grupy umiarkowanych innowatorów do grupy innowatorów o skromnych wynikach

Poziom innowacyjności w regionie opolskim mierzony sumarycznym wskaźnikiem innowacyjności był w ostatnich latach zdecydowanie wolniejszy niż w innych regionach UE, co skutkowało przejściem województwa opolskiego z grupy innowatorów umiarkowanych (2008, 2010) do grupy innowatorów o skromnych wynikach (2012, 2014, 2016). Podobne zmiany w klasyfikacji, związane z przejściem do niższych bądź wyższych grup, obserwowano w przypadku 30% regionów objętych badaniem. W latach 2008-2015 obserwowano w Polsce wahania sumarycznego wskaźnika innowacyjności i ostatecznie jego niewielki wzrost, jednak Polska nie wyszła z grupy umiarkowanych innowatorów.

Zaszeregowanie polskich regionów do poszczególnych grup innowatorów Unii Europejskiej na podstawie wartości złożonego wskaźnika innowacyjności*

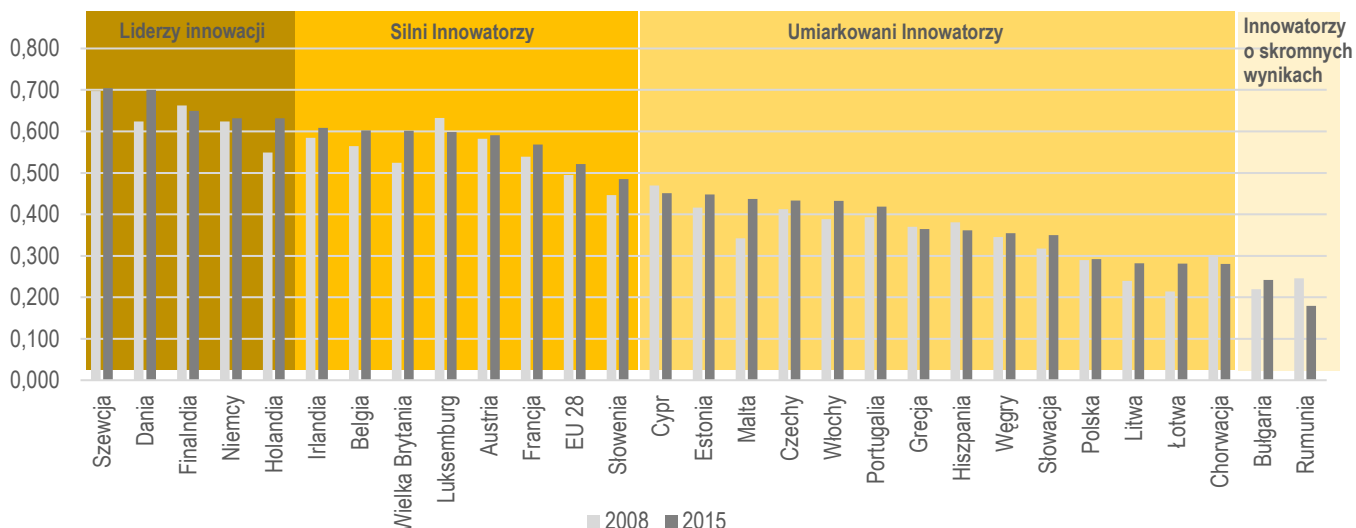
w Polsce wg województw, w latach 2008-2016

Wyszczególnienie	2008	2010	2012	2014	2016	Zmiana klasyfikacji do grupy 2008-2016
POLSKA (EIS)	2	2	2	2	2	NIE
dolnośląskie	2	2	2	2	2	NIE
kujawsko-pomorskie	2	1	2	1	1	TAK przejście do niższej grupy
lubelskie	2	2	1	1	1	TAK przejście do niższej grupy
lubuskie	1	1	1	1	1	NIE
łódzkie	2	1	1	1	2	NIE
małopolskie	2	2	2	2	2	NIE
mazowieckie	2	2	2	2	2	NIE
OPOLSKIE	2	2	1	1	1	TAK przejście do niższej grupy
podkarpackie	2	2	2	2	2	NIE
podlaskie	2	2	1	1	2	NIE
pomorskie	2	2	2	2	2	NIE
śląskie	2	2	2	2	2	NIE
świętokrzyskie	2	2	1	1	1	TAK przejście do niższej grupy
warmińsko-mazurskie	1	1	1	1	1	NIE
wielkopolskie	2	1	2	2	1	TAK przejście do niższej grupy
zachodniopomorskie	1	2	1	2	2	TAK awans do wyższej grupy

Klasyfikacja do grupy innowatorów UE	1	2	3	4
	Innowator o skromnych wynikach	Umiarkowany innowator	Silny innowator	Lider innowacji

* Brak danych odnośnie wartości sumarycznego wskaźnika innowacyjności dla regionów UE w całym okresie 2008-2016 i dla Polski w 2016 roku

Złożony wskaźnik innowacyjności w Unii Europejskiej wg krajów w 2008 i 2015 roku oraz ranking wg grup innowatorów w 2015 roku

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2016 roku w porównaniu do 2008 roku w unijnym rankingu innowacyjności pozycję umiarkowanego innowatora oprócz opolskiego straciły 4 polskie regiony, z kolei awans z grupy innowatorów o skromnych wynikach do grupy umiarkowanych innowatorów odnotowało jedynie województwo zachodniopomorskie, 10 regionów nie zmieniło grupy ani na gorszą ani na lepszą.
- W 2016 roku region opolski wraz z 6 innymi polskimi regionami (kujawsko-pomorskim, lubelskim, lubuskim, świętokrzyskim, warmińsko-mazurskim i wielkopolskim) w unijnym rankingu regionów innowacyjnych, został zaliczony do regionów o najniższym poziomie innowacyjności tj. do grupy innowatorów o skromnych wynikach. Pozostałych 9 województw zaliczono do grupy umiarkowanych innowatorów.
- W przypadku Polski na niewielki wzrost sumarycznego wskaźnika innowacyjności i utrzymanie się Polski w latach 2008-2015 w grupie umiarkowanych innowatorów, wpływ miała większość tj. 14 z 25 standaryzowanych wskaźników składających się na wskaźnik sumaryczny. Wskaźniki te w 2015 roku uzyskały wartości wyższe niż w 2008 roku. W 2015 roku, w ramach grupy umiarkowanych innowatorów, Polska wyprzedziła 3 kraje (Litwę i Łotwę – które przeszły z grupy innowatorów o skromnych wynikach oraz Chorwację, która z spadła w rankingu umiarkowanych innowatorów).
- W województwie opolskim na przejście do grupy innowatorów o skromnych wynikach w 2012 roku i pozostanie w niej w 2014 i 2016 roku zaważyło przede wszystkim siedem z dwunastu standaryzowanych wskaźników, w przypadku których region odnotował wartości poniżej 50% średniej unijnej. Były to: wydatki na badania i rozwój w sektorze publicznym jako odsetek PKB; wydatki na badania i rozwój w sektorze prywatnym jako odsetek PKB; msp wprowadzające innowacyjność „in house” jako odsetek msp; innowacyjne msp współpracujące z innymi jako odsetek msp; wnioski patentowe zgłoszone do Europejskiego Urzędu Patentowego w przeliczeniu na miliard regionalnego PKB (paritet siły nabywczej – euro); msp wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe jako odsetek msp; msp wprowadzające innowacje marketingowe lub organizacyjne jako odsetek msp. Porównując dane za lata 2008 i 2016 pogorszenie wartości standaryzowanych wskaźników odnotowano również w przypadku wskaźników obrazujących: wydatki na innowacje bez nakładów na badania i rozwój jako procent obrotu; zatrudnienia w sektorze średnich-wysokich/wysokich technologii i usługach opartych na wiedzy jako procent całkowitej siły roboczej; sprzedaży przez msp innowacji na rynek i do firm jako procent od obrotu.
- W 2016 roku pozytywnie dla województwa opolskiego na tle UE przedstawiał się standaryzowany wskaźnik dot. wykształcenia mieszkańców – procent populacji w wieku 30-34 lata z wykształceniem wyższym, który osiągnął poziom pomiędzy 90-120% średniej unijnej (6 miejsce w rankingu polskich regionów) oraz 4 standaryzowane wskaźniki, w przypadku których opolskie uzyskało 50-90% średniej unijnej tj.: wydatki na innowacje bez nakładów na badania i rozwój jako procent obrotu; zatrudnienie w sektorze średnich-wysokich/wysokich technologii i usługach opartych na wiedzy jako procent całkowitej siły roboczej (14 miejsce), eksport w obszarze średnio-wysokich/wysokich technologii jako procent całości eksportu (8 miejsce); sprzedaż przez msp innowacji nowych dla rynku i dla przedsiębiorstwa jako procent od obrotu (2 miejsce).

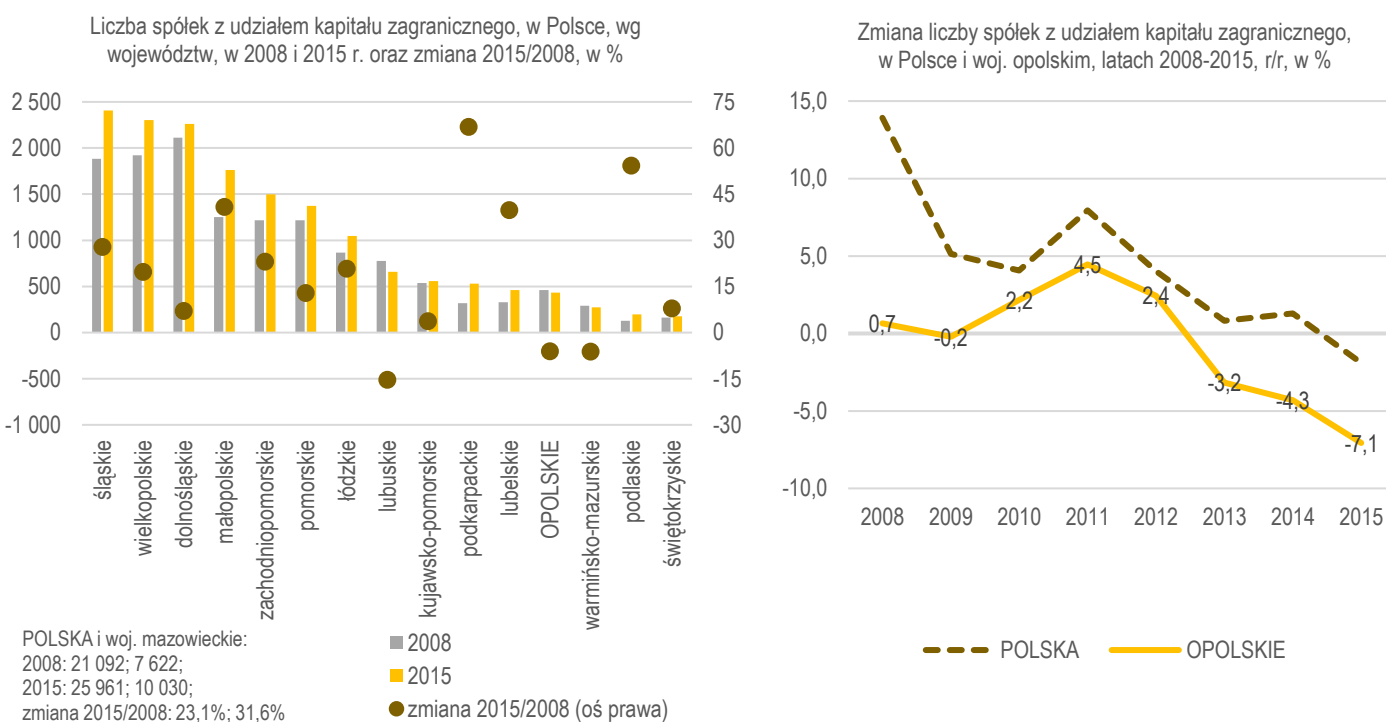
Zbiorowość podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego obejmuje podmioty posiadające kapitał pochodzący od inwestorów zagranicznych. Prezentowane dane nie uwzględniają podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną. [12, 51]

Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego

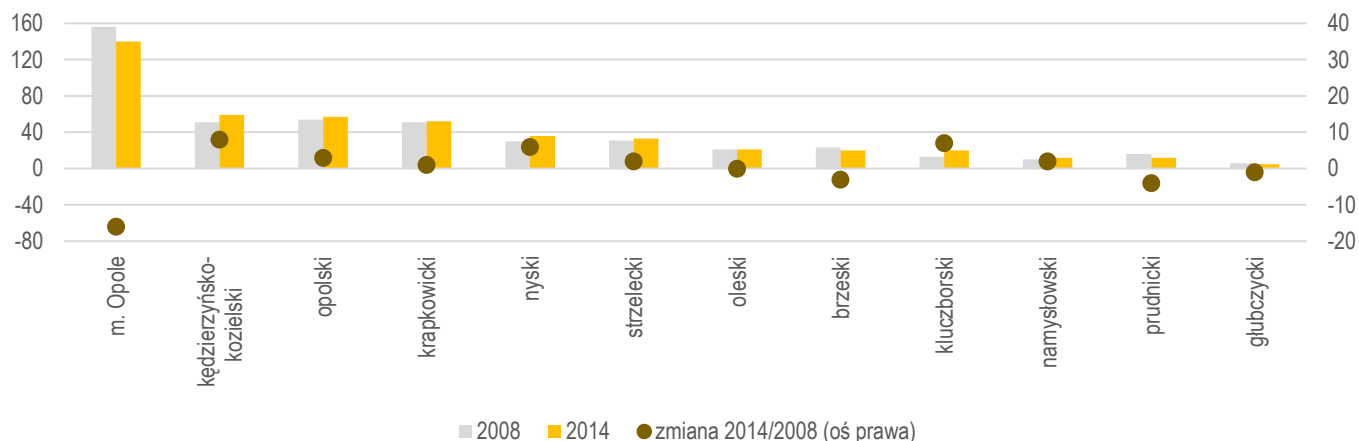
 Spadła liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego

Inwestycje zagraniczne mają istotny wpływ na rozwój gospodarczy i konkurencyjność regionu. Zmiany zachodzące w gospodarce regionalnej bezpośrednio korelują ze zmianami na rynku pracy – napływ kapitału zagranicznego w większości przypadków generuje nowe miejsca pracy oraz wpływa na wielkość produkcji i inwestycji. Dane dotyczące liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego za lata 2008 i 2015 wskazują na spadek liczby tych podmiotów w województwie opolskim (trzeci największy spadek w Polsce po województwach: lubuskim i warmińsko-mazurskim), pomimo utrzymującej się w latach 2009-2012 tendencji wzrostowej. W 2015 roku w stosunku do 2008 roku zmniejszył się również udział podmiotów z kapitałem zagranicznym województwa opolskiego w liczbie firm z kapitałem zagranicznym w Polsce.

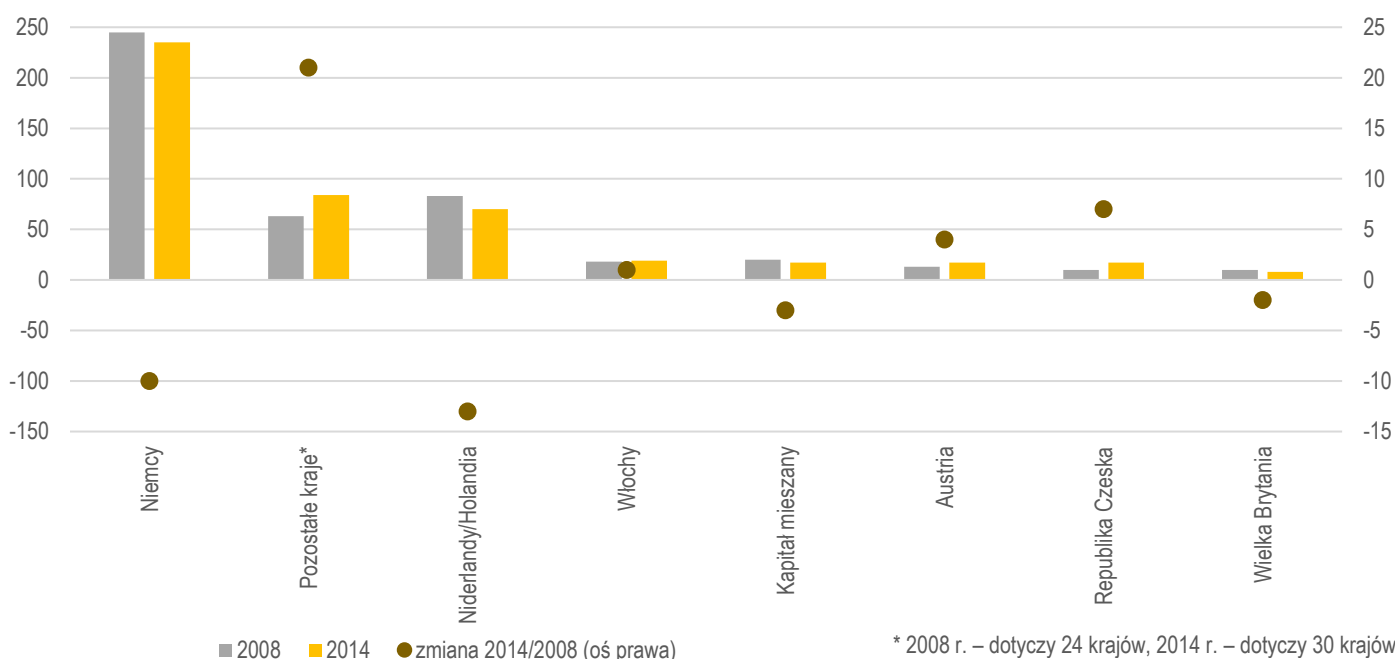
Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego*

Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2014 r. oraz zmiana 2014/2008, w liczbach

Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego ze względu na kraj pochodzenia kapitału, w woj. opolskim, w 2008 i 2014 r. oraz zmiana 2014/2008, w liczbach

Źródło: GUS

OOT 2016

- Liczba spółek z udziałem kapitału zagranicznego spadła w województwie opolskim z 462 w 2008 roku do 434 podmiotów w 2015 roku (spadek o 6,1% tj. 28 podmiotów, wobec wzrostu w Polsce o 23,1% tj. 4 869 podmiotów). Oprócz opolskiego, spadek odnotowało województwo lubuskie i warmińsko-mazurskie. Pod względem liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego województwo opolskie spadło w rankingu województw z miejsca 11 na miejsce 13.
- W 2015 roku w województwie opolskim w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przypadają 4,5 podmioty z udziałem kapitału zagranicznego, w 2008 roku 4,4 podmioty (w Polsce wzrost z 5,5 do 6,8 podmiotów). W rankingu województw opolskie odnotowało spadek z pozycji 7 na 9 pozycję.
- Spadek liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym w województwie opolskim w 2015 roku dotyczył głównie firm z grupy mikroprzedsiębiorstw tj. zatrudniających do 9 pracujących i firm średnich zatrudniających od 50 do 249 osób (wzrost w Polsce wystąpił we wszystkich klasach wielkości podmiotów, jednak najwyższy obserwowany był w grupie mikroprzedsiębiorstw). Spadek liczby podmiotów z kapitałem zagranicznym związany był także, z mniejszą niż w 2008 roku liczbą firm nowopowstałych z udziałem kapitału zagranicznego (odpowiednio 28 i 4 nowopowstałe spółki).
- W województwie opolskim największą liczbą podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w całym okresie 2008-2014 (brak danych za 2015 rok) charakteryzował się powiat miasto Opole, najmniejszą powiat głubczycki. W 2014 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim odnotowano wzrost podmiotów z kapitałem zagranicznym (z 462 do 467). Korzystny względny przyrost wystąpił w 7 powiatach, w tym najkorzystniejszy w powiatach: kluczborskim (o 53,8%), namysłowskim i nyskim (po 20,0%) oraz kędzierzyńsko-kozielskim (o 15,6%). W analizowanym okresie obserwowany był napływ małych firm (od 10 do 49 pracujących) oraz dużych (250 i więcej pracujących). W analizowanym okresie największy dodatni bilans zmian obserwowano w przypadku z podmiotów kapitałem czeskim, cypryjskim, austriackim i amerykańskim.
- W województwie opolskim, w 2014 roku, działalność prowadziło 467 spółek, z czego najwięcej z udziałem kapitału niemieckiego (235) i holenderskiego (70). W porównaniu do 2008 roku odnotowano głównie wzrost liczby spółek z kapitałem austriackim, czeskim i włoskim, a spadek w przypadku liczby spółek z kapitałem niemieckim, niderlandzkim (holenderskim), brytyjskim, mieszanym. W Polsce w 2008 i 2014 roku, działalność prowadziło najwięcej spółek z kapitałem niemieckim (odpowiednio 5 835 i 6 041) i holenderskim (2 330 i 2 575).

Zbiorowość podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego obejmuje podmioty posiadające kapitał pochodzący od inwestorów zagranicznych. Prezentowane dane nie uwzględniają podmiotów prowadzących działalność bankową, maklerską, ubezpieczeniową oraz towarzystw inwestycyjnych i emerytalnych, szkół wyższych, gospodarstw indywidualnych w rolnictwie, a także samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej i instytucji kultury posiadających osobowość prawną [12, 51]

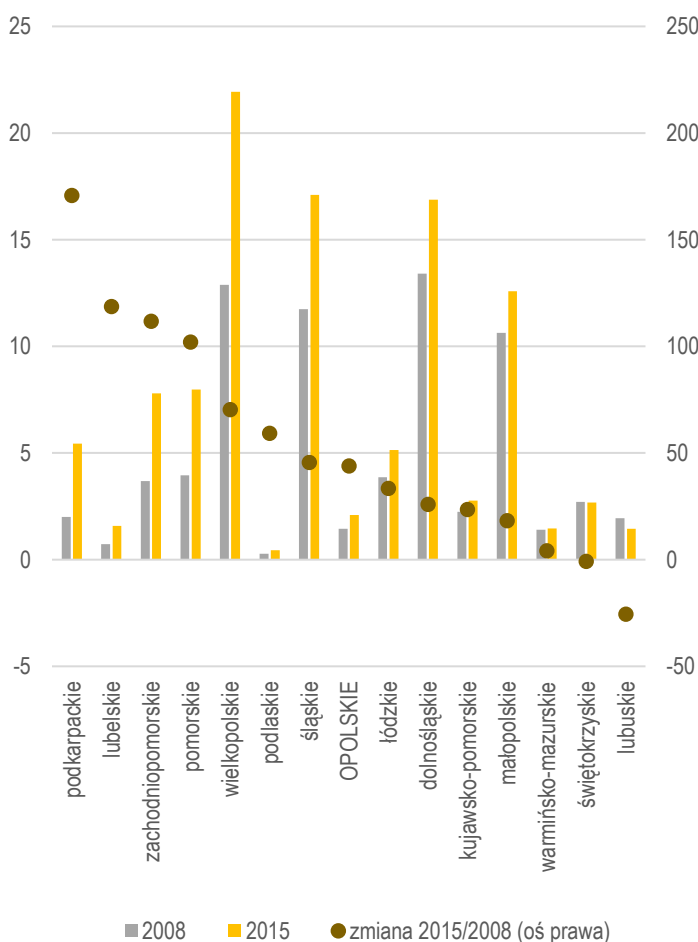
Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego

 Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego wzrosła, a wzrost ten był jednym z większych w kraju

Inwestycje zagraniczne oraz powiązania ekonomiczne i finansowe z zagranicą (zwłaszcza z Niemcami) od lat istotnie wpływają na proces internacjonalizacji polskich przedsiębiorstw. Umędzynarodowienie działalności gospodarczej przez inwestycje zagraniczne sprzyja podnoszeniu efektywności gospodarowania (racjonalnego wykorzystania kapitału, pracy i technologii), a w wielu sytuacjach podmioty z zainwestowanym kapitałem zagranicznym uzyskują poprawę sytuacji finansowej. Wyraża się ona w wyższej wydajności pracy, dynamice produkcji, zyskowności, skłonności do eksportu.

Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego

Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, w Polsce wg województw, w 2008 i 2015 r., w mld zł oraz zmiana 2015/2008, w %

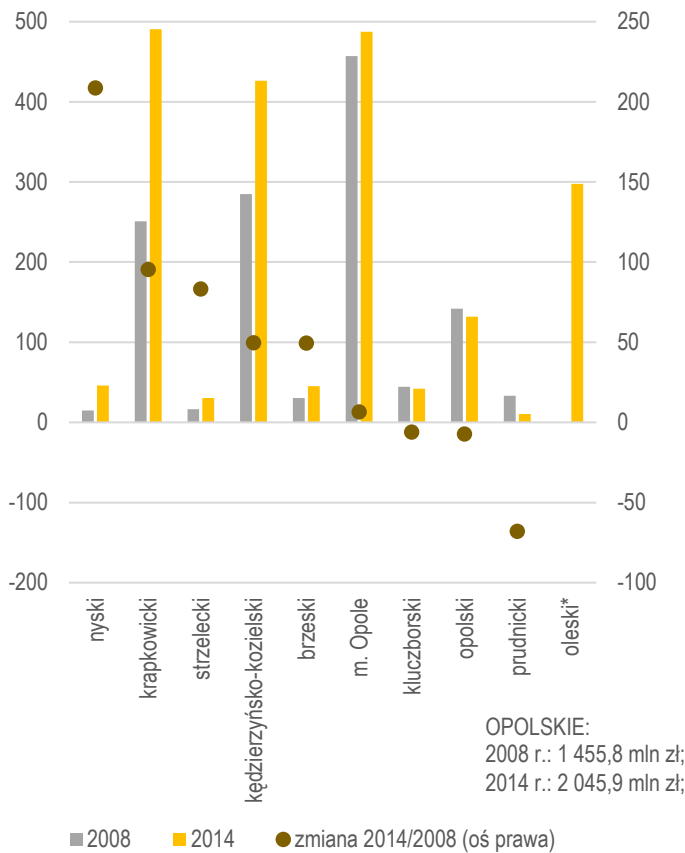
POLSKA i woj. mazowieckie:
2008 r.: 146,0 mld zł; 73,1 mld zł;
2015 r.: 203,9 mld zł; 96,6 mld zł;

zmiana 2008-2015: 39,7%; 32,2%

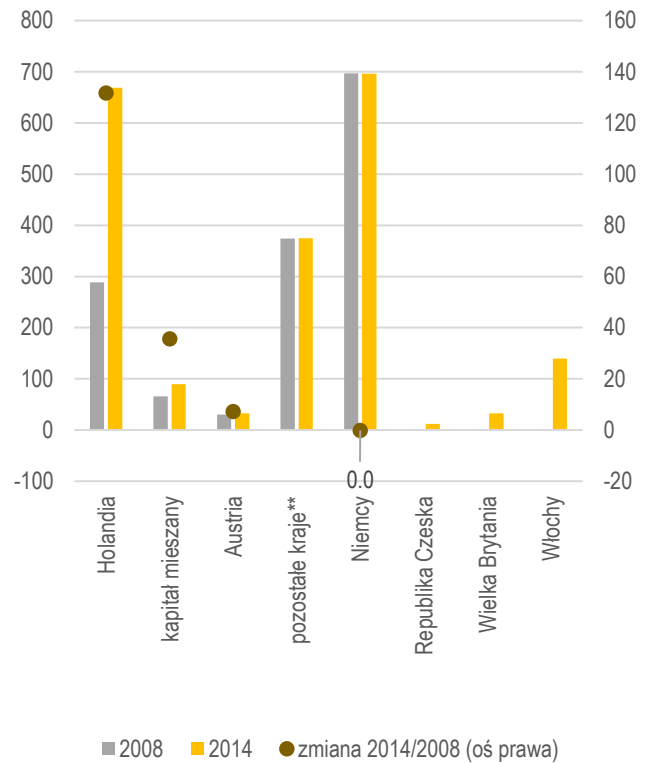
Zmiana wartości kapitału zagranicznego, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, r/r, w %

Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2014 r.*, w mln zł, oraz zmiana 2014/2008, w %

Wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego wg wybranych krajów pochodzenia, w woj. opolskim, w 2008 i 2014 r., w mln zł, oraz zmiana 2014/2008, w %

*tajemnica statystyczna – pow. głubczycki i namysłowski oraz oleski (2008 r.);

** Pozostałe kraje pochodzenia KZ: 2008 r. – 27 krajów; 2014 r. 29 krajów, brak możliwości wskazania zmiany z uwagi na tajemnicę statystyczną

Źródło: GUS

OOT 2016

- Pomimo obserwowanych w województwie opolskim w latach 2011 i 2014 spadków wartości, ostatecznie wartość kapitału zagranicznego wzrosła blisko o połowę (tj. o 43,8%) z 1 455,8 mln zł w 2008 roku do 2 045,9 mln zł w 2015 roku. W Polsce nastąpił wzrost wartości zainwestowanego kapitału zagranicznego o 39,7% z 146,0 mld zł na 203,9 mld zł. Pod względem osiągniętego wzrostu Opolskie znalazło się na 8 miejscu w kraju, za województwem śląskim i przed województwem łódzkim. Liderem wzrostu, na poziomie 170,7%, było województwo podkarpackie. Tylko dwa województwa odnotowały spadek wartości zainwestowanego kapitału zagranicznego (lubuskie i świętokrzyskie).
- W 2015 roku kapitał zagraniczny zainwestowany w województwie opolskim stanowił 1,0% kapitału zagranicznego zainwestowanego w Polsce (w 2008 roku stanowił on 1,0%). Pod względem wartości i udziału zainwestowanego kapitału zagranicznego w województwie opolskim na tle kraju, w 2015 roku, Opolskie znalazło się na 12 pozycji w rankingu województw. W 2008 roku była to pozycja 13.
- W województwie opolskim w latach 2008 i 2014 największa wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego pochodziła z Niemiec (696,3 mln zł w 2014 roku wobec 697,1 mln zł w 2008 roku), jednak w analizowanym okresie nieznacznie spadła o -0,1%. Największy wzrost wartości odnotowano w przypadku kapitału pochodzącego z Holandii z 288,6 mln zł w 2008 roku do 668,8 mln zł w 2014 roku (wzrost o 131,7%). W Polsce, w latach 2008 i 2014, największa wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego pochodziła z Holandii (wzrost o 1,7%, w 2014 roku: 36,0 mld zł w stosunku do 2008 roku: 35,4 mld zł). Największy, blisko pięciokrotny, wzrost wartości odnotowano w przypadku kapitału zainwestowanego z Luksemburga (wzrost o 366,3% z 5,5 mld zł do 25,8 mld zł.).

Pracujący w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego

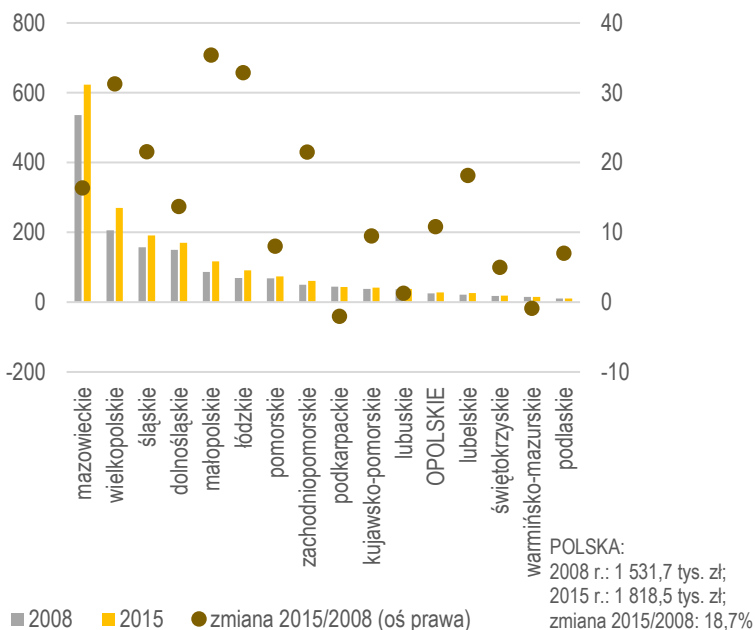

Liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wzrosła

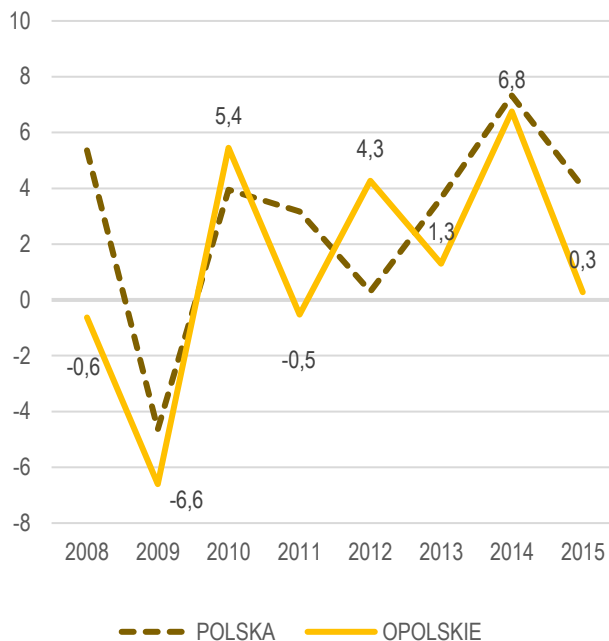
W krajach goszczących spółki z udziałem kapitału zagranicznego ujawniają się duże korzyści m.in. dla rynku pracy. W województwie opolskim tendencja w zakresie liczby pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego była rosnąca, a najwięcej osób zatrudniały spółki z udziałem kapitału niemieckiego.

Liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego

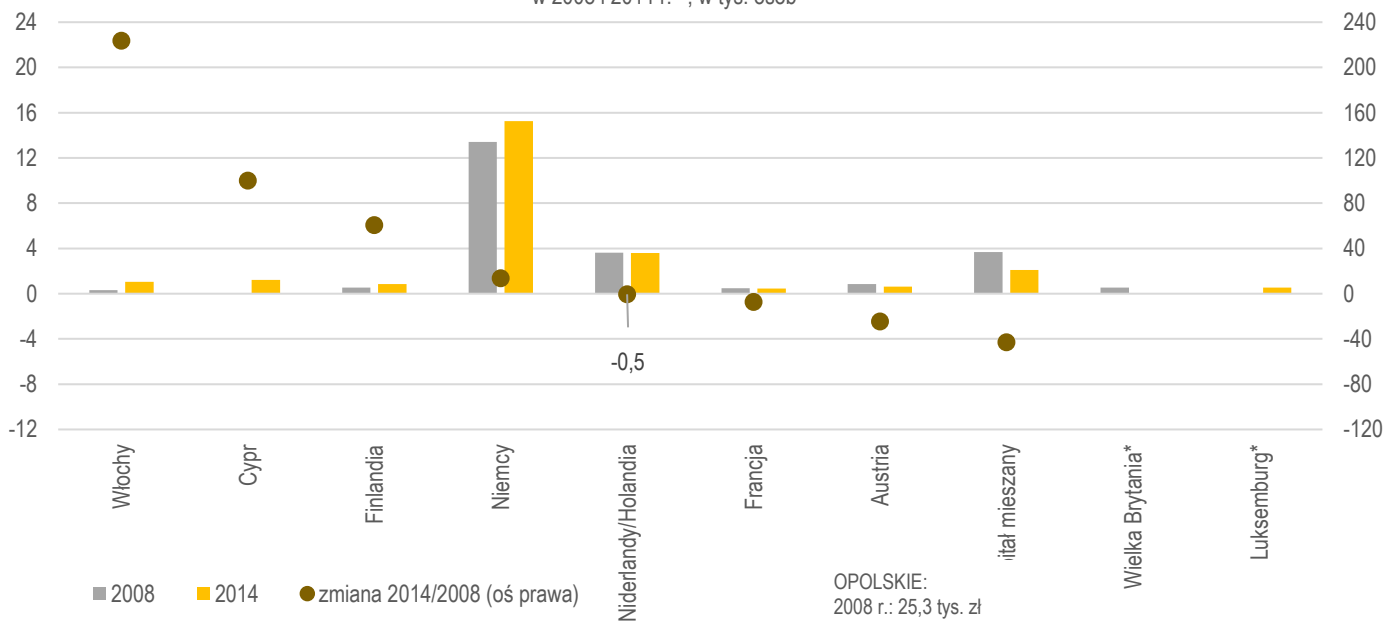
Liczba pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego, w Polsce wg województw, w 2008 i 2015 r., w tys. zł oraz zmiana 2015/2008, w %

Zmiana liczby pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, r/r, w %

Liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wg kraju pochodzenia kapitału, w woj. opolskim, w 2008 i 2014 r.**, w tys. osób

* tajemnica statystyczna w przypadku danych dot. Wielkiej Brytanii (2014 r.) i Luksemburga (2008 r.)

**brak danych dla 2015 r.;

- Pomimo spadającej w województwie opolskim liczby spółek z udziałem kapitału zagranicznego (karta: Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego), w 2015 roku w porównaniu do 2008 roku odnotowano wzrost liczby pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego na poziomie 10,8% (z 25,3 tys. do 28,1 osób), co może świadczyć m.in. o korzystnych warunkach do rozwoju i prowadzenia biznesu w województwie opolskim. W tym czasie, w Polsce odnotowano tendencję wzrostową na poziomie 18,7% z 1 531,7 pracujących w 2008 roku do 1 818,5 pracujących w 2015 roku.
- Wzrost pracujących w podmiotach z kapitałem zagranicznym obserwowano w 2010 roku oraz w latach 2012-2015.
- W analizowanym okresie wzrost liczby pracujących w województwie opolskim odnotowały firmy małe od 10 do 49 pracujących (o 18,1%) i duże powyżej 250 pracujących (o 24,3%). W Polsce większą liczbę pracujących zaobserwowano w firmach małych (o 1,8%), średnich (o 9,1%) i dużych (o 23,9%).
- Ze względu na pochodzenie kapitału zagranicznego największą liczbę pracujących w podmiotach z udziałem kapitału zagranicznego zarówno w 2008 i 2014 roku odnotowano w przypadku spółek z kapitałem niemieckim (odpowiednio 13 428 i 15 242 pracujących – wzrost o 13,5%). W analizowanym okresie duże spadki liczby pracujących odnotowano w przypadku spółek z udziałem kapitału mieszanego (o 42,9%), austriackiego (24,6%), francuskiego (7,3%), z kolei duży wzrost pracujących w przypadku firm z kapitałem włoskim (o 223,5%), cypryjskim (100% – w 2008 roku nie było żadnego podmiotu, wzrost bezwzględny o 1229), finlandzkim (o 60,5%).
- W 2014 roku w ujęciu powiatowym największą liczbę pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego odnotowano w mieście Opolu (4 363), a najmniejszą w powiecie głubczyckim (287). Łączna liczba pracujących w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego wyniosła 27 938 osób.
- W 2014 w porównaniu do 2008 roku w spółkach z udziałem kapitału zagranicznego zlokalizowanych w województwie opolskim nastąpił ponad 36,1% wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto z 3,6 tys. zł do 4,9 tys. zł. Z dostępnych danych wynika, że w 2008 roku jedno z największych wynagrodzeń oferowano w spółkach z udziałem kapitału czeskiego (5,4 tys. zł), a w 2014 roku w spółkach z udziałem kapitału belgijskiego (6,0 tys. zł) i kapitałem mieszanym (6,0 tys. zł).

Handel zagraniczny to odpłatna sprzedaż towarów i usług między partnerami mającymi swą siedzibę w różnych krajach. Bilans handlu zagranicznego to różnica między eksportem a importem danego państwa. Dodatni bilans handlowy nazywany jest nadwyżką handlową, ujemny deficytem handlowym. Eksport to sprzedaż towarów i usług wytwarzanych w danym kraju firmom za granicą (w tym sprzedaż wewnątrzspółnotowa, czyli do krajów UE). Import to zakup towarów i usług od firm zarejestrowanych za granicą (w tym zakup wewnątrzspółnotowy, czyli z krajów UE).

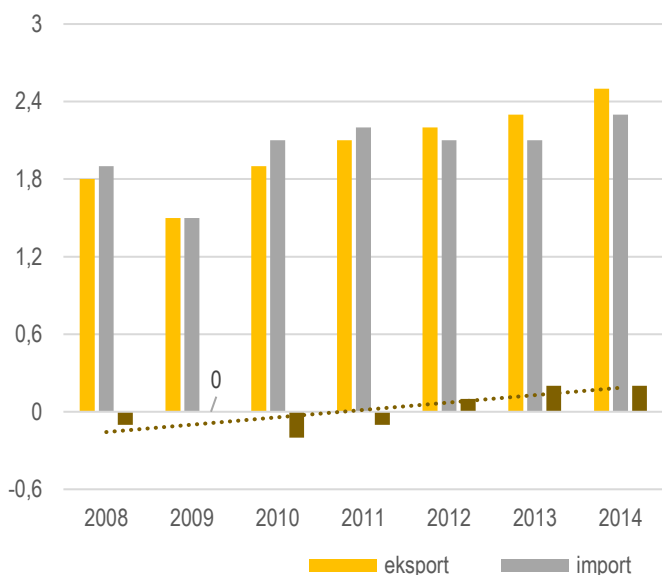
Bilans handlu zagranicznego

 Wzrost eksportu był bardziej dynamiczny od importu w regionie i średnio w kraju

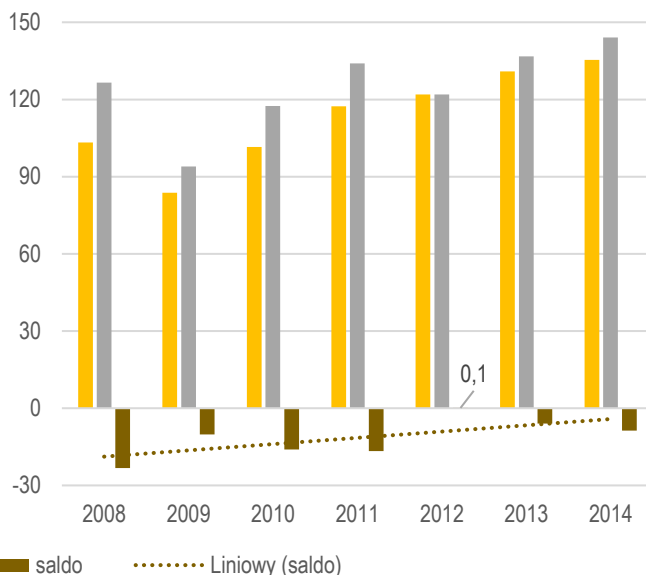
Handel zagraniczny pełni istotną rolę w gospodarce kraju oraz regionu. Wymiana międzynarodowa otwiera nowe rynki zbytu, dając bodźce do wzrostu produkcji. Jednocześnie istotnie wpływa na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w gospodarce dzięki przepływowi nowoczesnych technologii wytwarzania. Przyczynia się również do wzrostu wydajności poszczególnych czynników produkcji.

Eksport, import oraz saldo obrotów handlu zagranicznego

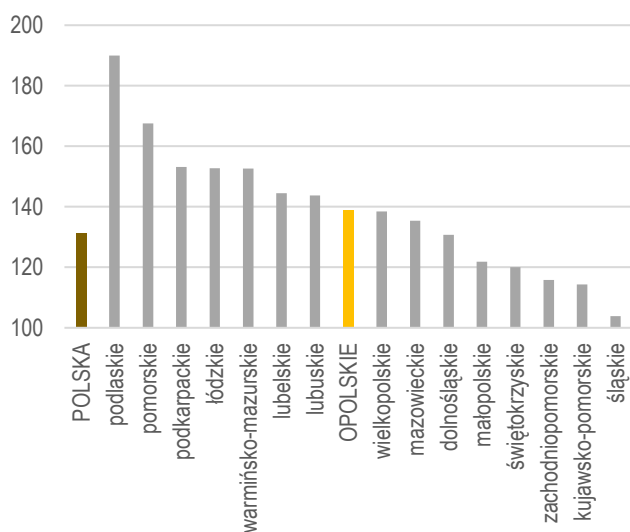
Eksport, import oraz saldo obrotów handlu zagranicznego, w woj. opolskim, w latach 2008-2014, w mld EUR

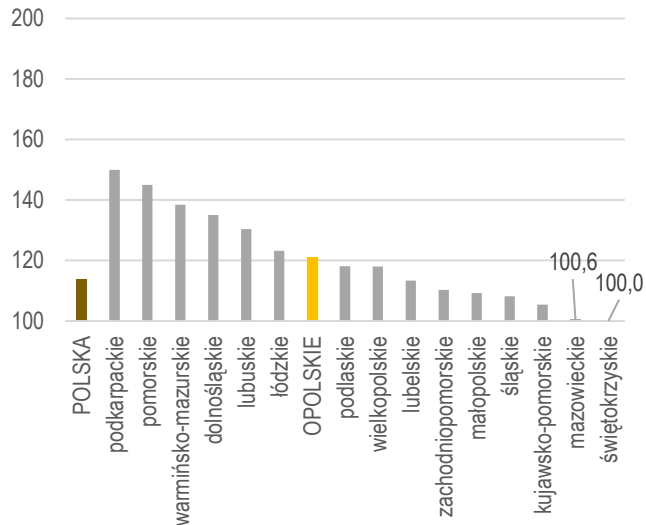
Eksport, import oraz saldo obrotów handlu zagranicznego, w Polsce, w latach 2008-2014, w mld EUR

Dynamika eksportu 2014/2008, w Polsce i wg województw, w %

Dynamika importu 2014/2008, w Polsce i wg województw, w %

Źródło: MORR [56]

- W latach 2008-2014, za wyjątkiem 2009 roku, odnotowano systematyczny wzrost wartości eksportu. Wartość sprzedaży za granicę wzrosła w województwie opolskim o 38,9% (o 0,7 mld EUR z 1,8 mld EUR w 2008 roku do 2,5 mld EUR w 2014 roku) względem wzrostu o 31,1% przeciętnie w kraju (32,1 mld EUR, z 103,3 mld EUR w 2008 roku do 135,4 mld EUR w 2014 roku).
- Pomimo obserwowanych w województwie opolskim w latach 2008-2014 wahań wartości importu, ostatecznie wartość zakupionych dóbr i usług od partnerów zagranicznych w regionie wzrosła o 21,1 % (o 0,4 mld EUR z 1,9 mld EUR w 2008 roku do 2,3 mld EUR w 2014 roku), podczas gdy w kraju w tym okresie odnotowano wzrost średnio na poziomie 13,9% (o 17,6 mld EUR, z 126,5 mld EUR w 2008 roku do 144,1 mld EUR w 2014 roku).
- W 2014 roku w porównaniu do 2008 roku wzrost eksportu był bardziej dynamiczny od importu zarówno w regionie jak i średnio w kraju, co w przypadku województwa opolskiego znalazło odzwierciedlenie w dodatnim saldzie wymiany międzynarodowej. W 2014 roku odnotowano nadwyżkę handlową, która wyniosła 0,2 mld EUR wobec deficytu w 2008 roku, kiedy to wartość importu była wyższa od eksportu o 0,1 mld EUR.
- Udział województwa opolskiego w krajowym eksporcie w 2014 roku w porównaniu do 2008 roku zwiększył się o 0,1 pkt. proc., z 1,7% do 1,8%, jednak pozycja regionu w rankingu województw nie ulegała zmianie (14 miejsce) Ponad połowa krajowego eksportu (58,6%) przypadła na podmioty z województw: mazowieckiego (17,8%), śląskiego (15,7%), wielkopolskiego (12,8%) i dolnośląskiego (12,3%).
- W 2014 roku w stosunku do 2008 roku udział regionu w wartości krajowego importu wzrósł o 0,1 pkt proc. (z 1,5% do 1,6%, 12 miejsce w Polsce pod względem wielkości udziału w imporcie krajowym zarówno w 2008 i 2014 roku). Ponad połowa krajowego importu (65,3%) realizowały podmioty z województw: mazowieckiego (32,8%), wielkopolskiego (11,4%), śląskiego (11,0%), oraz pomorskiego (10,1%).

	Powierzchnia województwa	9412 km ²
	Odsetek gruntów zabudowanych i zurbanizowanych	6,1%
	Poziom urbanizacji	51,9%
	27,23%	Udział obszarów przyrodniczych objętych ochroną
	Udział powierzchni objętej planami zagospodarowania przestrzennego	39,9%
	Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej	71,7%
	Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej	41,9%

PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądany	Strona w raporcie
Wzrosła ilość odpadów komunalnych zebranych przypadających na 1 mieszkańca, jednocześnie wzrósł udział odpadów zebranych selektywnie				115
Nieznacznie wzrósł udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zarówno w regionie jak i w kraju				117
Nieznacznie zwiększył się udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w regionie przy jednoczesnym wzroście w kraju				119
Zmniejszyła się nadprodukcja energii elektrycznej w regionie jednak nadal jest znacznie powyżej przeciętnej w Polsce				125
Zwiększył się udział OZE w zużyciu energii elektrycznej zarówno w regionie jak i w kraju				123
Zmniejszyła się powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, oraz zmniejszyła się skala wyłączeń gruntów rolnych z produkcji rolniczej				125
Udział ludności miejskiej spadł, aczkolwiek ubytek był jednym z najniższych w kraju				127
W województwie opolskim zmniejszył się udział ludności zamieszkującej miasta średnie i duże				129
Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zwiększył się				131
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła (łącznie z emisją CO ₂)				133
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła				135
Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy C charakteryzującej się poziomem stężeń PM ₁₀ powyżej poziomu dopuszczalnego. Liczba stref w klasie C nie zmieniła się				137
Miasto Opole stanowiące jedną z dwóch stref rocznej oceny jakości powietrza w województwie przeszło z gorszej klasy do wyższej klasy A, gdyż nie stwierdzono wystąpienia stężeń PM _{2,5} wyższych od poziomu dopuszczalnego				139
Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy wynikowej C charakteryzującej się przekroczeniem poziomów docelowych B(a)P				141
Zmniejsza się gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km ² zarówno w regionie jak i w Polsce				143
Zwiększa się gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej jednak w tempie wolniejszym niż średnio w kraju				145
Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej w województwie jest największy w kraju				147
Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej wzrasta w tempie szybszym niż średnio w kraju				149
Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej nieznacznie wzrósł				151
W regionie znacznie wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności				153

PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO – podsumowanie analizowanego obszaru

Przestrzeń regionu z jego środowiskiem przyrodniczym, antropogenicznym i kulturowym stanowi nie tylko tło aktywności społecznej i gospodarczej, ale również swoisty kapitał w tej działalności wykorzystywany. Sposób organizacji i użytkowania zasobów przestrzeni, dostępność i stan tych zasobów, decydują zarówno o konkurencyjności przestrzennej regionu, jak i o jakości życia mieszkańców. Podnoszenie konkurencyjności regionu w wymiarze terytorialnym i poprawa warunków życia, wymaga m. in. stałego rozwoju infrastruktury, w szczególności transportowej, technicznej i komunalnej, dzięki którym możliwa jest poprawa dostępności do

Opolskie jest najmniejszym regionem kraju, zajmuje 3% jego powierzchni. W zagospodarowaniu dominują użytki rolne (63,8%) i lasy (27,5%), z kolei grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 6,1 % powierzchni województwa.

istniejących zasobów – niezbędna dla osiągnięcia spójności terytorialnej regionu oraz poprawa jakości środowiska – konieczna dla zapewnienia bezpiecznych i przyjaznych warunków życia oraz prowadzenia działalności społeczno-gospodarczej przez obecne i przyszłe pokolenia. Jednakże „ograniczoność” przestrzeni powoduje, że niezbędne jest planowanie zagospodarowania, uwzględniające racjonalne wykorzystanie istniejących zasobów środowiskowych, kulturowych, demograficznych i technicznych do zaspokajania bieżących oraz przyszłych potrzeb i aspiracji mieszkańców, przy jednoczesnym poszanowaniu interesu publicznego, właścicieli gruntów i interesów innych osób. Dlatego szczególnie istotne jest prowadzenie polityki rozwoju przestrzennego w oparciu o plany zagospodarowania przestrzen-

nego, które w sposób najbardziej pełny dają możliwość uwzględnienia wymagań ładu przestrzennego, jako podstawy wszelkich podejmowanych działań. Dla lokalnej i regionalnej społeczności przestrzeń z jej dziedzictwem kulturowym jest punktem odniesienia budującym jej tożsamość wokół znaczących miejsc, a także skłaniającym do aktywności związanej z ochroną, użytkowaniem i rozwijaniem zasobów środowiska w każdym z jego wymiarów. Obok tego, cenne zasoby przyrody i kultury, stają się elementem oferty regionu skierowanej do jego mieszkańców i przyjezdnych, współkształtując zwłaszcza ofertę turystyczną, ważny element gospodarki lokalnej. Stan zasobów przyrody i środowiska oraz dziedzictwa kulturowego, ze względu na ich potencjał społeczny oraz ekonomiczny powinien być także przedmiotem analizy i oceny pod kątem podejmowania właściwych decyzji odnośnie ich ochrony i rozwoju.

Województwo ma zwarte terytorium z równomiernie rozmieszczoną siecią ośrodków miejskich. Centralne miejsce w zajmuje Opole, a ośrodki subregionalne (Brzeg, Kędzierzyn-Koźle, Kluczbork i Nysa) rozmieszczone są w układzie pierścieniowym. Zapewnia to prawidłową obsługę mieszkańców i dogodną dostępność do usług ponadlokalnych.

Wysoka bioróżnorodność i zróżnicowane walory przyrodniczo-krajobrazowe powodują, że 27,2% powierzchni województwa objęte jest prawnymi formami ochrony przyrody.

Środowisko stanowi naturalny zasób regionu – fundament, na którym swoją pomyślność może budować jego społeczeństwo. Czyste powietrze i wody, żyzne, nie skażone gleby, zdrowe lasy, dostępność surowców naturalnych, z których można budować i produkować przedmioty – to wartości same w sobie, niezbędne do życia oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców i gospodarki. Środowisko to także siły przyrody - energia wiatru, płynącej wody, ciepło słoneczne i geotermalne – potencjały wykorzystywane na potrzeby bytowe

i produkcyjne. Środowisko warunkuje możliwości rozwojowe i jednocześnie determinuje rozwój społeczno-gospodarczy - decyduje o zasadności, kosztach i bezpieczeństwie prowadzenia wszelkich form aktywności społeczeństwa i gospodarki. Nadmierna lub niewłaściwa eksploatacja zasobów naturalnych wywołuje negatywne skutki w postaci dewastacji i degradacji środowiska i krajobrazu. Ponieważ zasoby środowiska nie są nieskończone, konieczne jest by ich wykorzystywanie odbywało się w sposób racjonalny i rozsądny, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, gwarantującego zachowanie równowagi w środowisku i zapewnienie dostępności do tych zasobów przyszłym pokoleniom. Niezbędnym działaniem w tym kierunku jest obejmowanie ochroną prawną najbardziej wartościowego zasobu przyrody.

Analiza wybranych wskaźników opisujących stan i tempo dokonujących się w okresie lat 2008-2015 zmian w środowisku, pozwala wnioskować o utrzymywaniu się korzystnych tendencji zmniejszania obciążeń środowiska przez gospodarkę województwa i sektor bytowo-komunalny, o czym świadczy m.in. systematyczny wzrost udziału odpadów komunalnych selektywnie zbieranych w relacji do ogółu zbieranych odpadów komunalnych do poziomu 28,0% (przeciętnie w kraju 23,4%), zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych oraz rosnący udział OZE w zużyciu energii w województwie z 5,3% w 2008 roku do 12,6% w 2015 roku. Jednocześnie odnotowany spadek emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych nie przełożył się na poprawę jakości powietrza w odniesieniu do zawartości pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 (poziom stężenia - nadal przekracza poziom dopuszczalny, występuje na ograniczonym obszarze, jednak z uwagi na przyjętą w kraju metodykę monitorowania stanu zanieczyszczenia, ostateczne zaliczenie do strefy jakościowej rozciągane

Znaczny wysiłek inwestycyjny i zmiana wzorców postępowania spowodowała spadek obciążeń środowiskowych m. in. w zakresie wytwarzania i zagospodarowania odpadów komunalnych, emisji zanieczyszczeń powietrza i ścieków. Działania te nie wywołały jednak wyraźnej poprawy stanu czystości wód powierzchniowych i powietrza (strefy jakości środowiska, utrzymujące się zjawisko smogu w sezonie zimowym).

jest na cały obszar strefy). Poprawę w stosunku do stanu w 2008 roku odnotowano natomiast w przypadku miasta Opola, gdzie w zakresie zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM_{2,5} nie stwierdzono wystąpienia stężeń wyższych od poziomu dopuszczalnego [52]. W kontekście zmniejszania obciążeń środowiska zauważenia wymaga także utrzymywanie się stosunkowo niskiego odsetka osób korzystających z instalacji gazowej w regionie w porównaniu do sytuacji w kraju. Wartość wskaźnika w regionie w roku 2015 wynosiła 41,9% i plasowała region na 12 miejscu w kraju (52,1%). Wzrost wskaźnika w stosunku do 2008 roku wyniósł zaledwie o 0,6 pkt proc., przy jeszcze niższym wzroście w kraju 0,4 pkt proc.). Należy jednak pamiętać, że stosunkowo niski wskaźnik to efekt charakteru i rozmieszczenia sieci osadniczej, która w regionie opiera się w głównej mierze na niewielkich ośrodkach miejskich, przy znacznym udziale ludności zamieszkującej obszary wiejskie, na których z racji niższej niż w miastach efektywności kosztowej wyposażenie w sieci gazowe jest na dużo niższym poziomie. Ilustrują to silnie zróżnicowane wskaźniki w obszarach miejskich i wiejskich. Znaczne zróżnicowanie w dostępie do paliwa gazowego między obszarami miejskimi i wiejskimi jest spowodowane brakiem podejmowania inwestycji infrastrukturalnych przez zarządców sieci gazowych w wyniku kierowania się przez nich rachunkiem ekonomicznym. Bez zaangażowania samorządów i środków publicznych ta dysproporcja będzie się utrzymywać, a nawet pogłębić.

Jako proces korzystny związany z wykorzystywaniem zasobów środowiska należy uznać zmiany w użytkowaniu gruntów, obejmujące sukcesywny, choć w skali kraju jeden z najniższych przyrostów powierzchni zalesionej, zadrzewionej i zakrzewionej (w latach 2008-2014 udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych w powierzchni ogółem wzrósł o 0,2 pkt proc., z 27,7% w 2008 roku do 27,9% w 2014 roku. Przeciętnie w kraju, udział ten zwiększył się o 0,6 pkt proc. z 0,3% do 30,9%. W rankingu województw, region w 2014 roku uplasował się na 11 miejscu - bez zmian w stosunku do 2008 roku) oraz stałe zmniejszanie się arealu gruntów zdewastowanych i zdegradowanych

Prowadzone systematycznie prace rekultywacyjne istotnie zmniejszyły powierzchnię gruntów zdewastowanych i zdegradowanych (drugie miejsce w kraju), zwiększając powierzchnię gruntów użytkowanych rolniczo i pełniących funkcje biologiczne (zalesionych, zadrzewionych i zakrzaczonych).

dzięki pracom rekultywacyjnym i melioracyjnym (pomiędzy 2008 a 2015 rokiem powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji uległa w regionie zmniejszeniu o 23,7%, z 3 297 ha do 2 516 ha, podczas gdy dla całego kraju odnotowany sumaryczny spadek wyniósł zaledwie 0,6%, z 64 373 ha do 63 374 ha [40]. Była to druga największa, w wartościach bezwzględnych, zmiana in plus powierzchni zrekultywowanej w kraju w ujęciu międzywojewódzkim, po województwie podkarpackim). Niektóre analizowane wskaźniki wskazują także na poprawę warunków życia mieszkańców regionu, w szczególności w aspekcie: dostępności do zbiorczych systemów odprowadzania ścieków sanitarnych

(tempo wzrostu udziału osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej jest wyższe niż przeciętnie w kraju o + 4,6 pkt proc., plasując województwo pod tym względem na 2 miejscu w kraju); oraz wzrastającej długości sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej (zwiększenie o 289,5 km, tj. o 3,8%). Z punktu widzenia potrzeb ochrony zasobów naturalnych środowiska i ich oszczędnego wykorzystywania odnotowano niekorzystny trend polegający na wzrastającym zużyciu wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności (w latach 2008-2015 nastąpił wzrost zużycia w przeliczeniu na 1 mieszkańca o + 16,8 pkt proc., z poziomu 105,1 m³/os. w 2008 roku do 122,8 m³/os. w 2015 roku. W 2008 roku województwo opolskie znajdowało się na 11 pozycji w kraju pod względem zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, po zwiększeniu zużycia region przesunął się na 9 miejsce).

Województwo, cechując się zróżnicowaniem zasobów przyrodniczych o ograniczonym wymiarze przestrzennym, pomimo udokumentowania i wskazania w latach 2008-2015 nowych obszarów kwalifikujących się do objęcia ochrony prawnej (w postaci parku narodowego, parku krajobrazowego, poszerzenia istniejących form obszarowej ochrony przyrody, rezerwatów przyrody, korytarzy ekologicznych), nie ustanowiło nowych obszarów ochrony prawnej, utrzymując praktycznie dotychczasowy poziom zasobu w okresie porównawczym. Przyrost obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych objętych ochroną prawną należał do najniższych w kraju, a wartość wskaźnika w regionie w 2008 roku wynosząca 27,21%, wzrosła jedynie do 27,23% w 2015 roku (zmiana o 0,02 pkt proc.), wobec zmiany wskaźnika krajowego 0,23 pkt proc. (z 32,31% do 32,54%). Zaistniałe zmiany nie zmieniły pozycji województwa w rankingu krajowym, dając mu, podobnie jak w 2008 roku., 11 miejsce w kraju.

System obszarów prawnej ochrony w województwie opolskim stanowią: 3 parki krajobrazowe, 9 obszarów chronionego krajobrazu, 4 ostoje Natura 2000 i 21 obszarów o znaczeniu wspólnotowym, 36 rezerwatów przyrody, 13 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, 9 stanowisk dokumentacyjnych i 100 użytków ekologicznych.

Niepodejmowanie działań kreujących nowe obszary ochrony, z którymi wiążą się określone rygory w ich użytkowaniu, to głównie skutek postrzegania obszarów ochrony jako ograniczenia potencjału rozwojowego obszaru i związany jest z niską aktywnością organów samorządowych wszystkich szczebli, długotrwałą procedurą stanowienia i podobnie jak w całym kraju, nieufnością lokalnych społeczności co do możliwości uszczuplenia swobody gospodarowania, zarządzania własnością i przestrzenią publiczną oraz pogorszenia lokalnej ekonomii.

Równie istotne znaczenie dla przebiegu procesów społeczno-gospodarczych ma sposób zorganizowania przestrzeni. Rozmieszczenie w niej naturalnych i antropogenicznych elementów strukturalnych: sieci osadniczej, infrastruktury transportowej, infrastruktury technicznej i komunalnej, terenów zurbanizowanych, wód, lasów, gruntów rolnych, obszarów o cennym zasobie przyrodniczym oraz ukształtowanie powierzchni ma wpływ na procesy rozwojowe – może je ułatwiać bądź ograniczać, mając tym samym wpływ na

funkcjonalność i atrakcyjność przestrzeni dla jej użytkowników. Z organizacją struktury przestrzennej ściśle wiąże się ład przestrzenny – jeden z głównych celów krajowej i regionalnej polityki rozwoju przestrzennego. Ład przestrzenny to nie tylko estetyka obszarów zurbanizowanych, to także taka organizacja struktury funkcjonalno-przestrzennej, która zapewnia racjonalność procesów przestrzennych, sprawność procesów społeczno-gospodarczych oraz wysoką jakość przestrzeni. Dla kształtowania ładu przestrzennego szczególnie ważne jest by procedury związane z ustalaniem warunków zabudowy i sposobów zagospodarowania terenów odbywały się w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, ponieważ tylko one zapewniają uwzględnienie trwałych, przewidywalnych i transparentnych reguł gospodarowania przestrzenią oraz ochronę interesu publicznego. W opinii autorów raportu „Przestrzeń życia Polaków” [43] narastający chaos przestrzenny staje się cywilizacyjną i ekonomiczną barierą rozwoju kraju. Podnosi on koszty funkcjonowania miast i całych zespołów miejskich i – co szczególnie istotne – pogarsza codzienne warunki i standard życia mieszkańców.

Na koniec 2015 roku w województwie opolskim obowiązywało 1136 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obejmujących obszar 375 675 ha (39,9% powierzchni województwa). Przeciętna powierzchnia planu miejscowego w województwie opolskim wynosi 330,7 ha, w kraju 195,5 ha. Według danych GUS, na koniec grudnia 2015 roku, w opracowaniu było kolejnych 210 planów miejscowych. W przypadku ich uchwalenia łączna powierzchnia województwa objęta planami miejscowymi wzrośnie z poziomu 39,9% do 44,0%.

W województwie opolskim postęp w realizacji prac planistycznych odbywa się w tempie przewyższającym średnią krajową. Ich efektem jest wzrost stopnia pokrycia obszarów gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, z poziomu 34,3% w roku 2009 do 39,9% w 2015 roku, podczas gdy w kraju z poziomu 25,6% do 29,7%. Jednocześnie w regionie występuje bardzo duże zróżnicowanie przestrzenne tego wskaźnika. Najkorzystniej sytuacja przedstawia się w powiecie brzeskim i namysłowskim, gdzie odpowiednio 77,9% i 75,2% powierzchni powiatu pokryte jest planami miejscowymi. Z kolei na przeciwległym biegunie znajduje się powiat oleski, ze wskaźnikiem na poziomie zaledwie 5,5% powierzchni jego obszaru. W grupie gmin w pełni lub praktycznie w pełni objętych planami miejscowymi (od 95% do 100% powierzchni) znalazło się 16 gmin: Brzeg, Bierawa, Skarbimierz, Grodków, Kędzierzyn-Koźle, Namysłów, Świerczów, Kietrz, Korfanów, Łubniany, Jemielnica, Leśnica, Popielów, Tułowice, Pakosławice, Ujazd. W drugiej grupie (częściowe pokrycie planami miejscowymi – od 10% do 95%) mieszczą się 32 gminy, natomiast w grupie gmin z niewielkim pokryciem planami miejscowymi (poniżej 10%) znajdują się 23 gminy, w tym z pokryciem poniżej 1% gminy: Gorzów Śląski i Praszka.

Z uwagi na znaczenie, jakie plany miejscowe mają dla efektywności realizowanych procesów inwestycyjnych, tak w aspekcie określenia warunków prawnych podjęcia procesu budowlanego, jak i najbardziej skutecznego sposobu zapewnienia ładu przestrzennego, należy uznać, że wskaźnik ok. 40 % pokrycia planami miejscowymi, w kontekście tak dużej jego terytorialnej rozpiętości, nie jest zadowalający. Brak planów miejscowych, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych powoduje stosowanie procedur w oparciu o dopuszczalne w obecnym systemie prawnym decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, które z powodu ich nie związania z polityką przestrzenną władz lokalnych (brak wymogu zgodności z ustaleniami studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy), niejednokrotnie przyczyniają się do tworzenia chaosu przestrzennego i rozpraszania zabudowy, a tym samym do pogorszenia warunków życia i obniżenia jakości przestrzeni. Ponadto stwarza to ryzyko niewłaściwego prowadzenia inwestycji na terenach o szczególnych uwarunkowaniach, jak np.: tereny zagrożone powodzią czy tereny o szczególnych walorach krajobrazowych i przyrodniczych. Przyczyn, dla których gminy nie opracowują planów miejscowych należy upatrywać m.in. w braku powiązania planowania z narzędziami finansowymi (planowanie generuje koszty, a narzędzia jakimi dysponują gminy – opłata planistyczna, opłata adiacencka okazały się wysoce niewystarczające – koszty planu ponosi w całości gmina, a korzyści – inwestor lub właściciel nieruchomości) czy też w obawach gmin związanych z roszczeniami właścicieli nieruchomości, dla których ustalenie planu powodują obniżenie ich wartości [44, s. 9].

Na relatywnie niski poziom urbanizacji województwa (51,92%) nakłada się najwyższy w skali kraju odsetek mieszkańców miast małych w strukturze ludności miejskiej (49,3% ogółu ludności miejskiej województwa stanowią mieszkańcy miast liczących poniżej 25 tys. mieszkańców, podczas gdy w kraju jedynie 25,8%). Jednocześnie odsetek ten w ostatnich latach wzrasta głównie z powodu ubytku liczby mieszkańców największych miast województwa (Opole, Kędzierzyn-Koźle, Nysa, Brzeg). Z uwagi na wiodącą rolę miast w procesach rozwojowych, zwłaszcza miast o dużym potencjale ludnościowym, obserwowana w regionie tendencja zmniejszania się udziału tej kategorii miast w regionalnej sieci ośrodków miejskich, oceniana jest jako trend niekorzystny, osłabiający potencjał regionu. To w pierwszym rzędzie miasta, koncentrujące zasoby społeczno-gospodarcze (jednostki i palcówki: naukowo-badawcze, finansowe, administracyjne; kapitał ludzki, społeczny i techniczny) są ośrodkami predysponowanymi do rozwoju zarówno lokalnych rynków pracy, przedsiębiorczości, jak i usług, nie tylko dla mieszkańców samego miasta ale także ich funkcjonalnego otoczenia. Odnotowywany w ostatnich latach w kraju i większości województw spadek odsetka mieszkańców miast to przede wszystkim efekt nakładających się na siebie procesów niskiego przyrostu naturalnego, eksplozji migracji zagranicznych związanych z wstąpieniem Polski do UE, a przede wszystkim nasilenia zjawiska suburbani-

Poziom urbanizacji wynoszący 51,9% zdecydowanie odbiega od przeciętnej w kraju (60,3%) pomimo tego, że udział gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w opolskim przewyższa średnią krajową o 0,9 pkt proc. Powodem takiego stanu rzeczy jest dominacja w strukturze miast ośrodków małych, liczących poniżej 10 tys. mieszkańców.

zacji, tj. osiedlania się dotychczasowych mieszkańców miast w strefach podmiejskich. Zjawisko to występuje również w województwie opolskim i dotyczy w szczególności największych ośrodków miejskich i ich otoczenia. Nadmierna suburbanizacja nie jest procesem korzystnym – powoduje m.in. zamieranie centrów miast przy równoczesnym rozpraszaniu i rozlewaniu się zabudowy na tereny podmiejskie. Skutkiem tego jest nadmierny wzrost kosztów realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz nadmierny wzrost potrzeb transportowych związanych z dojazdami do usług i miejsc pracy.

Odpady komunalne to odpady powstające w gospodarstwach domowych, z wyłączeniem pojazdów wycofanych z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów, które ze względu na swój charakter lub skład są podobne do odpadów powstających w gospodarstwach domowych. [12]

Odpady komunalne zebrane selektywnie to odebrane odpady komunalne, które są segregowane "u źródła" i gromadzone w oddzielnych pojemnikach i workach. [12]

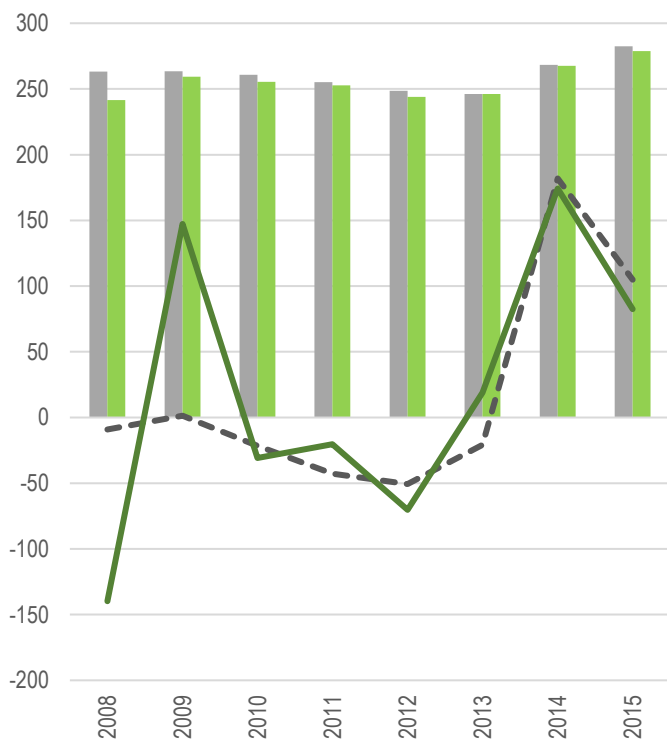
Odpady komunalne zebrane w przeliczeniu na 1 mieszkańca

 Wzrosła ilość odpadów komunalnych zebranych przypadających na 1 mieszkańca, jednocześnie wzrósł udział odpadów zbieranych selektywnie

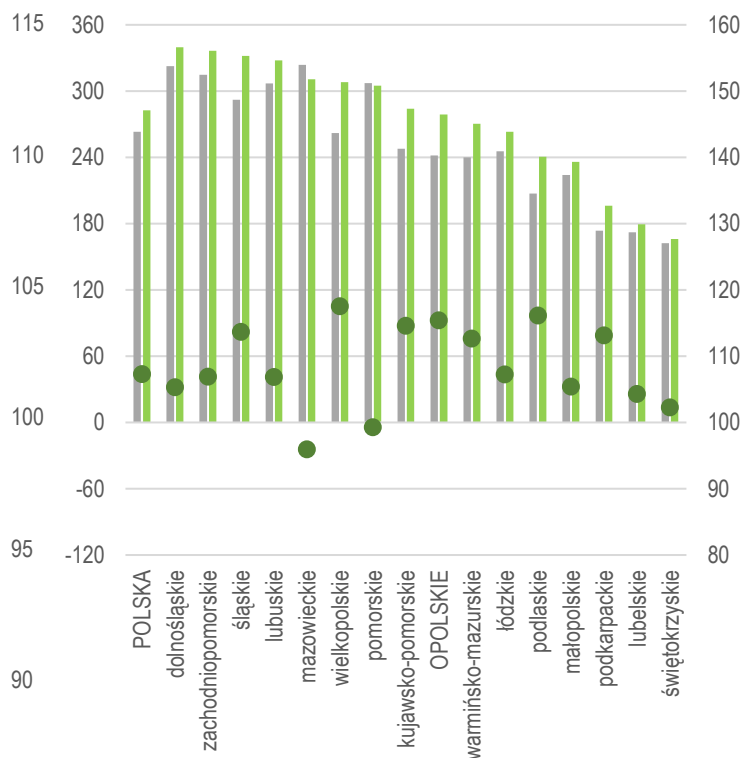
Wskaźnik ilości odpadów komunalnych zebranych w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest miarą stopnia proekologiczności i realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Zgodnie z obowiązującymi przepisami [17, 18, 19], podstawową zasadą i celem regionalnym (i krajowym) jest zapobieganie/unikanie powstawaniu odpadów, stałe zwiększanie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, zwiększanie stopnia wykorzystania odpadów w procesach recyklingu, odzysku, unieszkodliwiania i minimalizowanie składowania odpadów. Oznacza to, że pożądanym kierunkiem zmian jest stopniowe zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów komunalnych, a przede wszystkim wzrost udziału odpadów selektywnie zbieranych.

Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca oraz udział odpadów selektywnie zbieranych w stosunku do ogółu odpadów

Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca ogółem, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w kg/osobę oraz dynamika r/r, w %

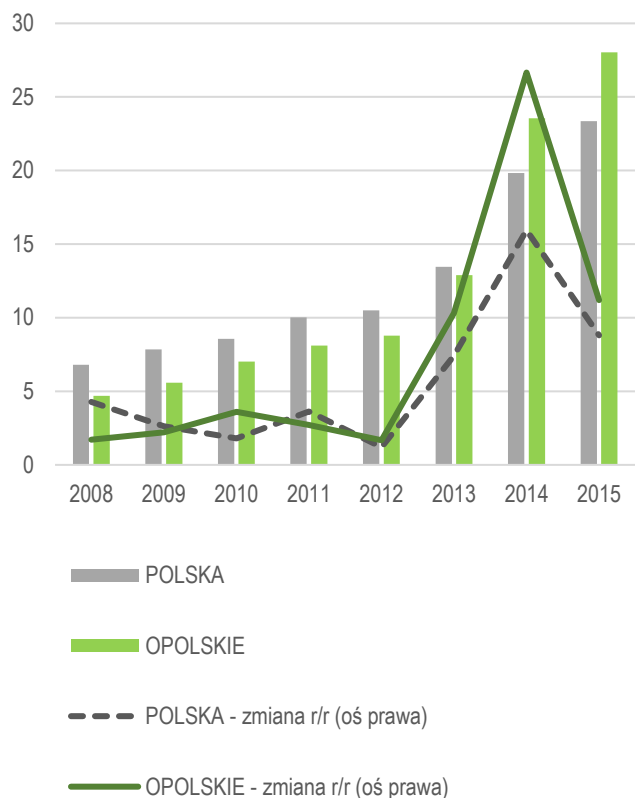
Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca ogółem, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w kg/osobę oraz dynamika 2015/2008, w %

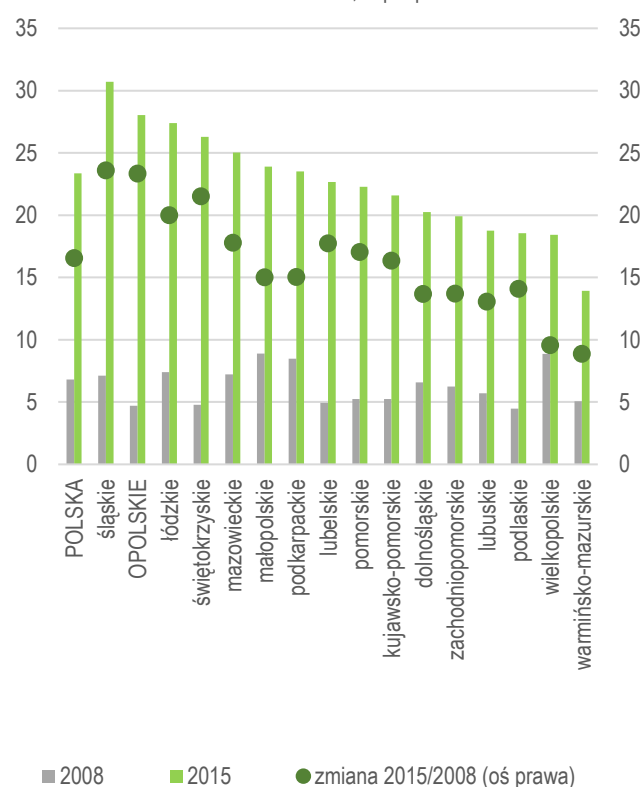
POLSKA
 OPOLSKIE
 POLSKA - dynamika, rok poprzedni=100 (oś prawa)
 OPOLSKIE - dynamika, rok poprzedni=100 (oś prawa)

2008
 2015
 dynamika 2015/2008 (oś prawa)

Udział odpadów komunalnych selektywnie zebranych w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w % oraz zmiana r/r, w pkt proc.

Udział odpadów komunalnych selektywnie zebranych w relacji do ogółu odpadów komunalnych zebranych, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2015 roku, w stosunku do 2008 roku, odnotowano w województwie opolskim wzrost ilości zebranych odpadów komunalnych przypadających na 1 mieszkańca o 15,4% (z 241,6 kg do 278,8 kg) wobec 7,3% średnio w Polsce (z 263,3 kg do 282,5 kg). Opolskie było jednym z 7 województw, które odnotowały wzrost wartości wskaźnika powyżej średniej dla kraju. W odniesieniu do kraju, w 2015 roku, wskaźnik ten osiągnął 98,7% średniej wartości krajowej (wzrost o 6,9 pkt proc. w stosunku do 2008 roku). W latach 2008-2015, dynamika ilości zebranych odpadów komunalnych przypadających na 1 mieszkańca podlegała w regionie znacznym wahaniom.
- W badanym okresie rósł systematycznie, tak w regionie jak i przeciętnie w kraju, odsetek odpadów komunalnych selektywnie zbieranych w relacji do ogółu zbieranych odpadów komunalnych. W 2015 roku województwo opolskie uplasowało się na 2 miejscu w kraju – wskaźnik ten osiągnął wartość 28,0% (przeciętnie w kraju 23,4%). W porównaniu do roku referencyjnego region w rankingu województw odnotował wzrost o 13 miejsc (z 15 na 2). Pomiędzy 2008 a 2015 rokiem największy wzrost wartości wskaźnika, powyżej 20 pkt proc., miał miejsce w województwach: śląskim (23,6 pkt proc., z 7,1% do 30,7%), opolskim (23,5 pkt proc., z 4,7% do 28,0%) oraz świętokrzyskim (21,5 pkt proc., z 4,8% do 26,3%), przy wzroście przeciętnie w kraju na poziomie 16,6 pkt proc. (z 6,8% do 23,4%).

Wskaźnik uwzględnia następujące obszary chronione: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Nie uwzględnia obszarów sieci Natura 2000 (obejmuje tylko tą część obszarów sieci Natura 2000, która mieści się w granicach innych obszarów prawnie chronionych). [12]

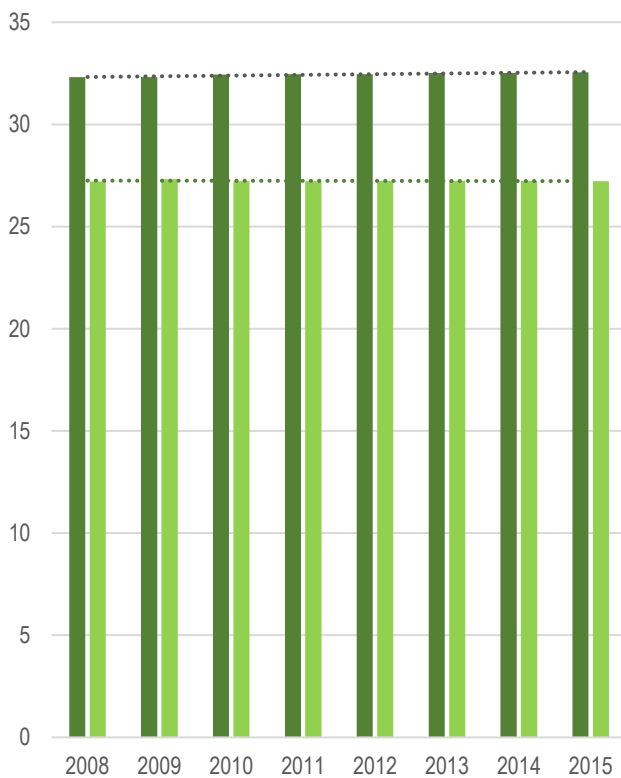
Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem

 Nieznacznie wzrósł udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zarówno w regionie jak i w kraju

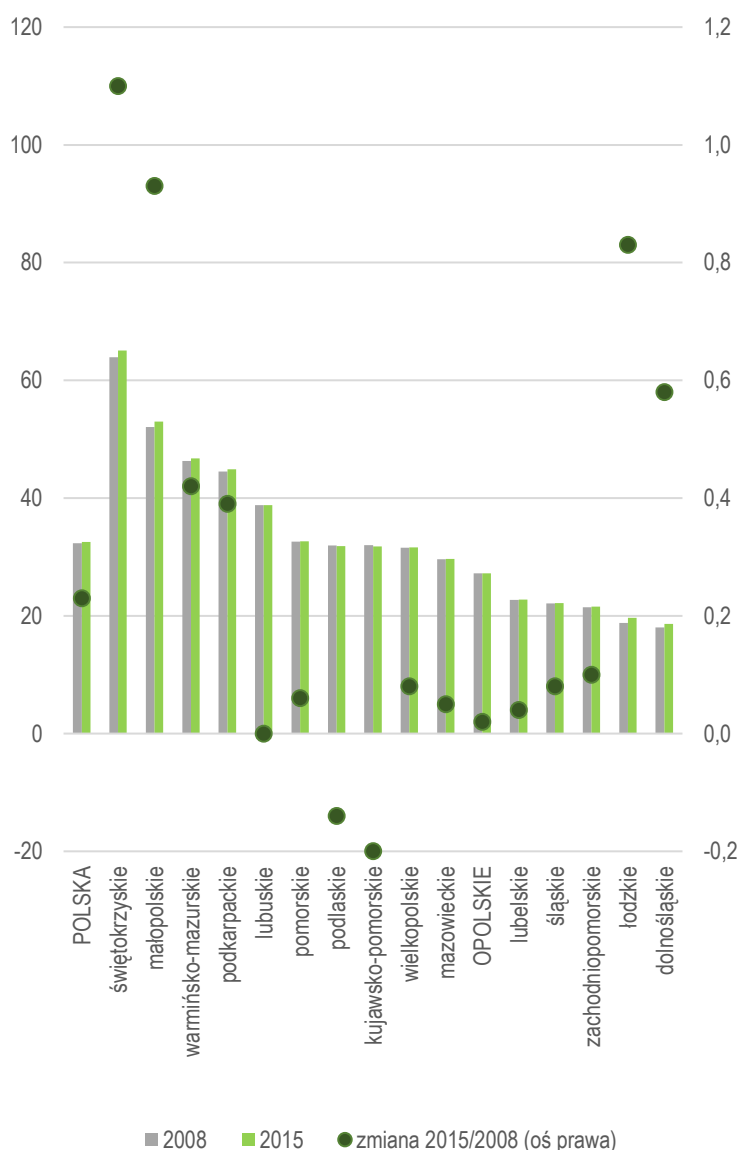
Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych określa istniejący zasób przyrodniczy, zróżnicowanie jego walorów przyrodniczo-krajobrazowych i bioróżnorodność województwa. Jednocześnie obszary te, generalnie o wyższym stanie jakościowym środowiska, cechują się podwyższonym potencjałem rozwojowym, w szczególności dla przemysłu czasu wolnego i gospodarki rolnej.

Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem

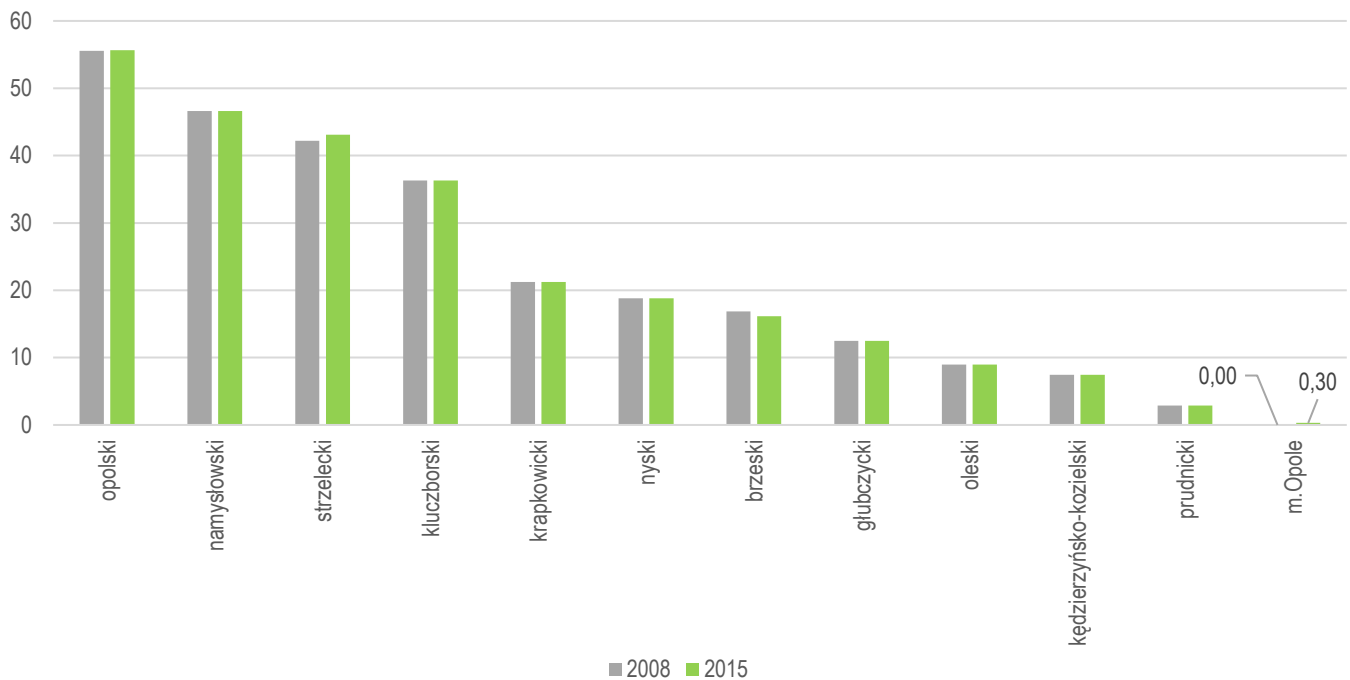
Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w % oraz linia trendu

Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem kształtował się na względnie stałym poziomie, zarówno w województwie opolskim, jak i w Polsce. Wartość wskaźnika w regionie w 2008 roku wyniosła 27,21%, względem 27,23% w 2015 roku (zmiana o 0,02 pkt proc.). W tym samym okresie przeciętnie w kraju odnotowano wzrost wartości wskaźnika na poziomie 0,23 pkt proc. (z 32,31% do 32,54%). W rankingu województw, region w 2015 roku uplasował się na 11 miejscu (pozycja bez zmian w stosunku do 2008 roku).
- W przekroju międzywojewódzkim, w 2015 roku, w 6 województwach wartość wskaźnika ukształtowała się powyżej średniej krajowej wynoszącej 32,54%. Były to województwa: świętokrzyskie (65,04%), małopolskie (52,99%), warmińsko-mazurskie (46,73%), podkarpackie (44,90%), lubuskie (38,81%) oraz pomorskie (32,68%).
- W 2015 roku w porównaniu do roku referencyjnego (2008) 13 województw odnotowało zmianę in plus – największą województwo świętokrzyskie o 1,10 pkt proc (z 63,94% do 65,04%), najmniejszą województwo opolskie o 0,02 pkt proc. (z 27,21% do 27,23%). W województwach: kujawsko-pomorskim i podlaskim zmniejszył się udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych w relacji do powierzchni ogółem odpowiednio o: 0,20 pkt proc. (z 31,99% do 31,79%) i o 0,14 pkt proc. (z 31,96% do 31,82%). Natomiast w województwie lubuskim udział ten pozostał na poziomie z 2008 roku (38,81%).
- Wśród powiatów województwa opolskiego wartości powyżej średniej dla kraju wynoszącej w 2008 roku 32,31% i w 2015 roku 32,54% odnotowano w powiatach: opolskim, namysłowskim, strzeleckim i kluczborskim. W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w 7 powiatach wartość wskaźnika nie uległa zmianie. Zmiana in minus wystąpiła w powiatach brzeskim -0,73 pkt proc. (z 16,88% do 16,15%) oraz kluczborskim -0,01 pkt proc. (z 36,31% do 36,30%). Natomiast w powiatach: strzeleckim, mieście Opolu i opolskim zwiększył się udział obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych w powierzchni ogółem odpowiednio o: 0,92 pkt proc. (z 42,18% do 43,10%), 0,30 pkt proc. (z 0,00% do 0,30%) oraz 0,07 pkt proc. (z 55,57% do 55,64%).

Gruntami leśnymi, w rozumieniu ustawy, są grunty określone jako lasy w przepisach o lasach; zrehabilitowane dla potrzeb gospodarki leśnej; pod drogami dojazdowymi do gruntów leśnych. [16]

Las jest gruntem o zwartej powierzchni o wielkości przynajmniej 0,10 ha, pokryty roślinnością leśną (zalesioną) albo przejściowo jej pozbawiony (niezalesioną) i grunty powiązane z gospodarką leśną.

Grunty zadrzewione i zakrzewione to grunty porośnięte roślinnością leśną, których pole powierzchni jest mniejsze od 0,1000 ha, a także: śródpolne skupiska drzew i krzewów niezaliczone do lasów, tereny torfowisk, pokrytych częściowo kępami krzewów i drzew karłowatych, grunty porośnięte wikliną w stanie naturalnym oraz krzewiastymi formami wierzb w dolinach rzek i obniżeniach terenu, przylegające do wód powierzchniowych grunty porośnięte drzewami lub krzewami, stanowiące biologiczną strefę ochronną cieków i zbiorników wodnych, jary i wąwozy pokryte drzewami i krzewami w sposób naturalny lub sztuczny w celu zabezpieczenia przed erozją, niezaliczone do lasów, wysypiska kamieni i gruzowiska porośnięte drzewami i krzewami, zadrzewione i zakrzewione tereny nieczynnych cmentarzy, poza zwartymi kompleksami lasów, skupiska drzew i krzewów mające charakter parku, ale niewyposażone w urządzenia i budowle służące rekreacji i wypoczynkowi. [12]

Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w powierzchni ogółem

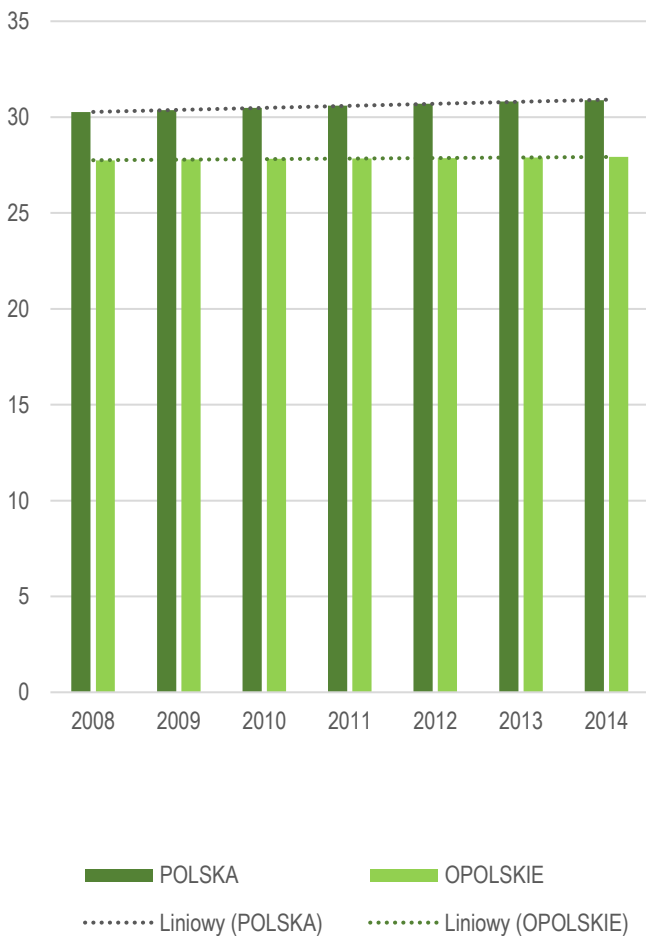

Nieznacznie zwiększył się udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w regionie przy jednoczesnym wzroście w kraju

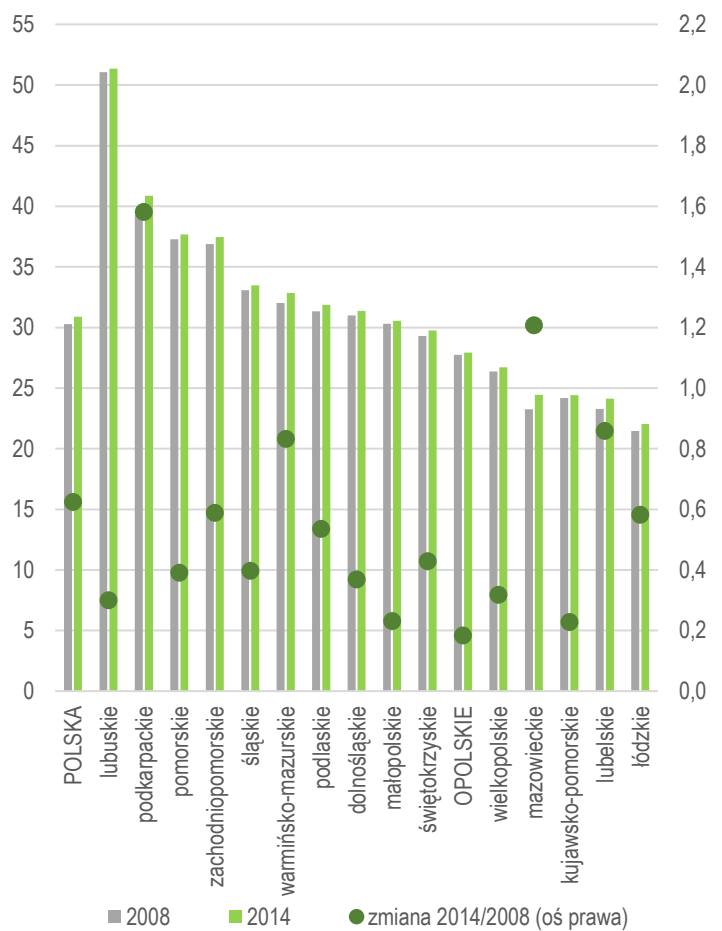
Udział gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych w powierzchni ogółem określa poziom nasycenia obszaru powierzchniami względnie „naturalnymi”, ekstensywnie użytkowanymi. Głównym kierunkiem użytkowania jest produkcja leśna o różnym poziomie intensywności, a istotne znaczenie ma funkcja produkcyjna i ochronna (wodo i glebochronna). Wskaźnik w powszechnej interpretacji uznawany jest za wskaźnik naturalności i ekologiczności obszaru, potencjału krajobrazowego, turystyczno-rekreacyjnego i klimatycznego.

Udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w powierzchni ogółem

Udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie), w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2014, w %

Udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie), w Polsce i wg województw, w 2008 i 2014 r., w % oraz zmiana 2014/2008, w pkt proc.

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2014 udział gruntów leśnych, zadrzewionych i zakrzewionych (łącznie) w powierzchni ogółem wzrósł o 0,2 pkt proc., z 27,7% w 2008 roku do 27,9% w 2014 roku. W badanym okresie, przeciętnie w kraju, udział ten zwiększył się o 0,6 pkt proc. (z 30,3% do 30,9%). W rankingu województw, region w 2014 roku uplasował się na 11 miejscu (pozycja bez zmian w stosunku do 2008 roku).
- W przekroju międzywojewódzkim, wartości powyżej średniej dla kraju wynoszącej w 2008 roku 30,3% i w 2014 roku 30,9% odnotowano w 8 województwach: lubuskim, podkarpackim, pomorskim, zachodniopomorskim, śląskim, warmińsko-mazurskim, podlaskim i dolnośląskim.
- W 2014 roku w porównaniu do 2008 roku wszystkie województwa odnotowały zmianę in plus – największa, powyżej średniej dla Polski wynoszącej 0,6 pkt proc., miała miejsce w województwach: podkarpackim (1,6 pkt proc. zmiana z 39,3% do 40,9%), mazowieckim (1,2 pkt proc., zmiana z 23,2% do 24,5%), lubelskim (0,9 pkt proc., zmiana z 23,3% do 24,1%) oraz warmińsko-mazurskim (0,8 pkt proc., zmiana z 32,0% do 32,9%). Województwo opolskie, wraz z województwami małopolskim i kujawsko-pomorskim, znalazło się w grupie 3 województw, które odnotowały przyrost wartości wskaźnika na najniższym poziomie (0,2 pkt proc.).

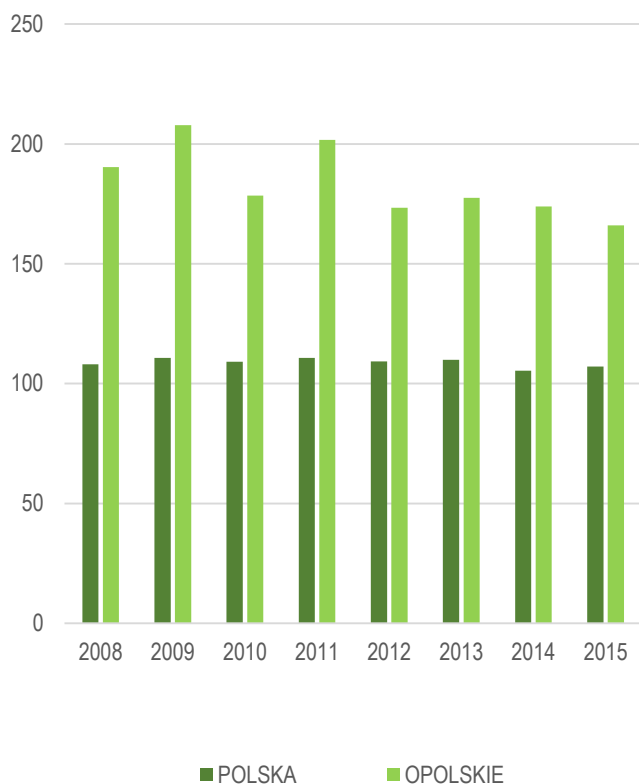
Relacja wielkości produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej

 Zmniejszyła się nadprodukcja energii elektrycznej w regionie jednak nadal jest znacznie powyżej przeciętnej w Polsce

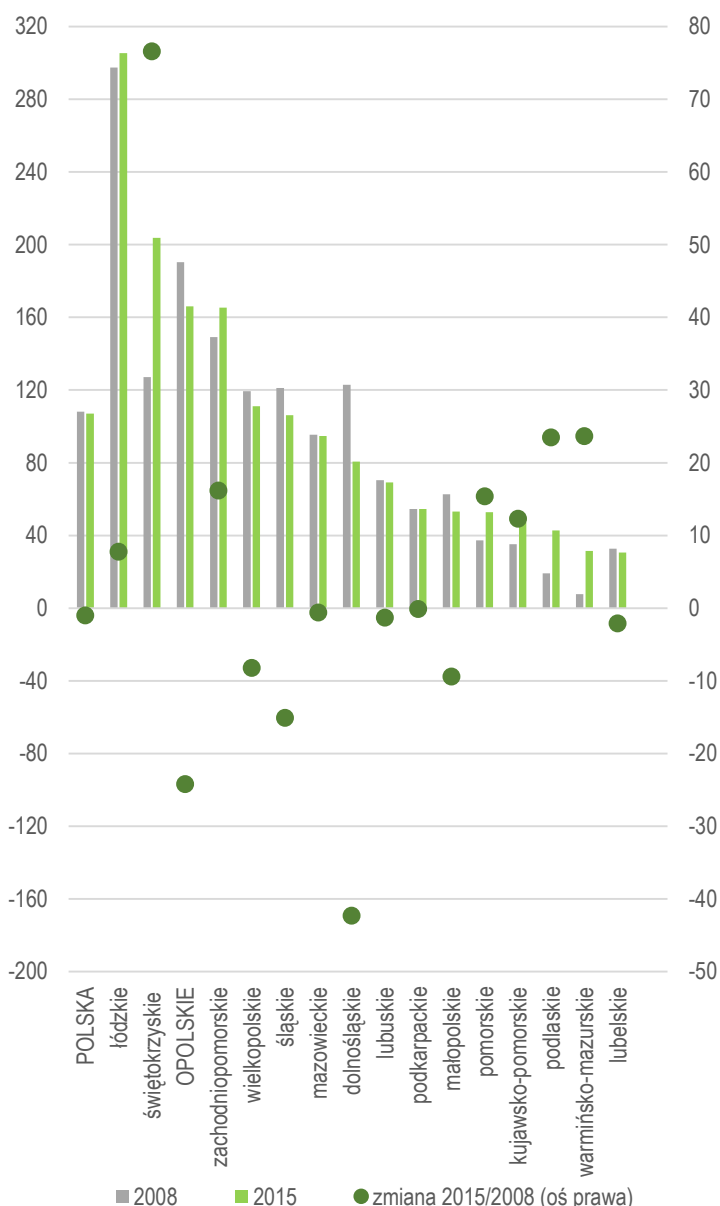
Dostępność energii elektrycznej jest kluczowym czynnikiem warunkującym możliwości rozwoju, zwłaszcza działalności gospodarczej. Istotne dla gospodarki jest zagwarantowanie stabilnych dostaw energii, a gdy zajdzie taka potrzeba, ich zwiększenie. Województwo opolskie jest regionem o dodatnim bilansie energetycznym, za sprawą lokalizacji w jego obszarze dużych źródeł wytwórczych, tj. Elektrowni „Opole” i Elektrowni „Blachownia”. Dodatkowo dzięki rozbudowie Elektrowni „Opole” wielkość produkcji energii w regionie będzie jeszcze wyższa, znacznie przewyższająca obecne i perspektywiczne potrzeby województwa opolskiego. Odnotowana w ostatnich latach zmiana wskaźnika (zmniejszenie nadprodukcji) to skutek rosnącego zużycia energii w regionie. Spodziewany w wyniku rozbudowy elektrowni Opole przyrost produkcji energii elektrycznej w województwie należy ocenić jako kierunek korzystny, dzięki któremu województwo oferować będzie mogło zaspokojenie potrzeb dotychczasowych i nowych odbiorców energii elektrycznej.

Relacja wielkości produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej

Relacja wielkości produkcji energii elektrycznej do zużycia energii elektrycznej, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Relacja wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w %, oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

- W latach 2008-2015, w województwie opolskim, relacja wielkości produkcji energii elektrycznej do jej zużycia znacznie przewyższała wartości wskaźnika osiągane średnio w kraju. W badanym okresie, wartość wskaźnika w regionie zmniejszyła się o 24,2 pkt proc., z poziomu 190,3% w 2008 roku do 166,1% w 2015 roku, przy równoczesnym spadku w skali kraju o 1 pkt proc. (108,1% w 2008 roku, 107,1% w 2015 roku). Opolskie charakteryzuje się wysoką na tle innych województw nadprodukcją energii elektrycznej w stosunku do zapotrzebowania regionalnej gospodarki. W rankingu województw, w analizowanych latach, województwo opolskie zajmowało wysokie 2-3 miejsce w kraju pod względem wartości wskaźnika.
- W przekroju międzywojewódzkim, w 2015 roku, w 5 województwach wartość wskaźnika ukształtowała się powyżej średniej krajowej wynoszącej 107,1%. Były to województwa: łódzkie (305,4%), świętokrzyskie (203,8%), opolskie (166,1%), zachodniopomorskie (165,3%) oraz wielkopolskie (111,2%).
- W 2015 roku w porównaniu do 2008 roku 9 województw odnotowało zmianę in minus w zakresie relacji produkcji energii elektrycznej do jej zużycia, natomiast 7 województw zmianę in plus. Największy spadek dotyczył województwa dolnośląskiego (- 42,3 pkt proc., z 122,9% do 80,6%), natomiast największy przyrost wartości wskaźnika miał miejsce w województwie świętokrzyskim (76,6 pkt proc., z 127,2% do 203,8%).

Energia ze źródeł odnawialnych (OZE) to energia pochodząca z naturalnych, powtarzających się procesów przyrodniczych, uzyskiwana z odnawialnych niekopalnych źródeł energii, w szczególności energia generowana z promieniowania słonecznego, wiatru, wody, zasobów geotermalnych, biomasy, biogazu i biopaliw ciekłych. [12]

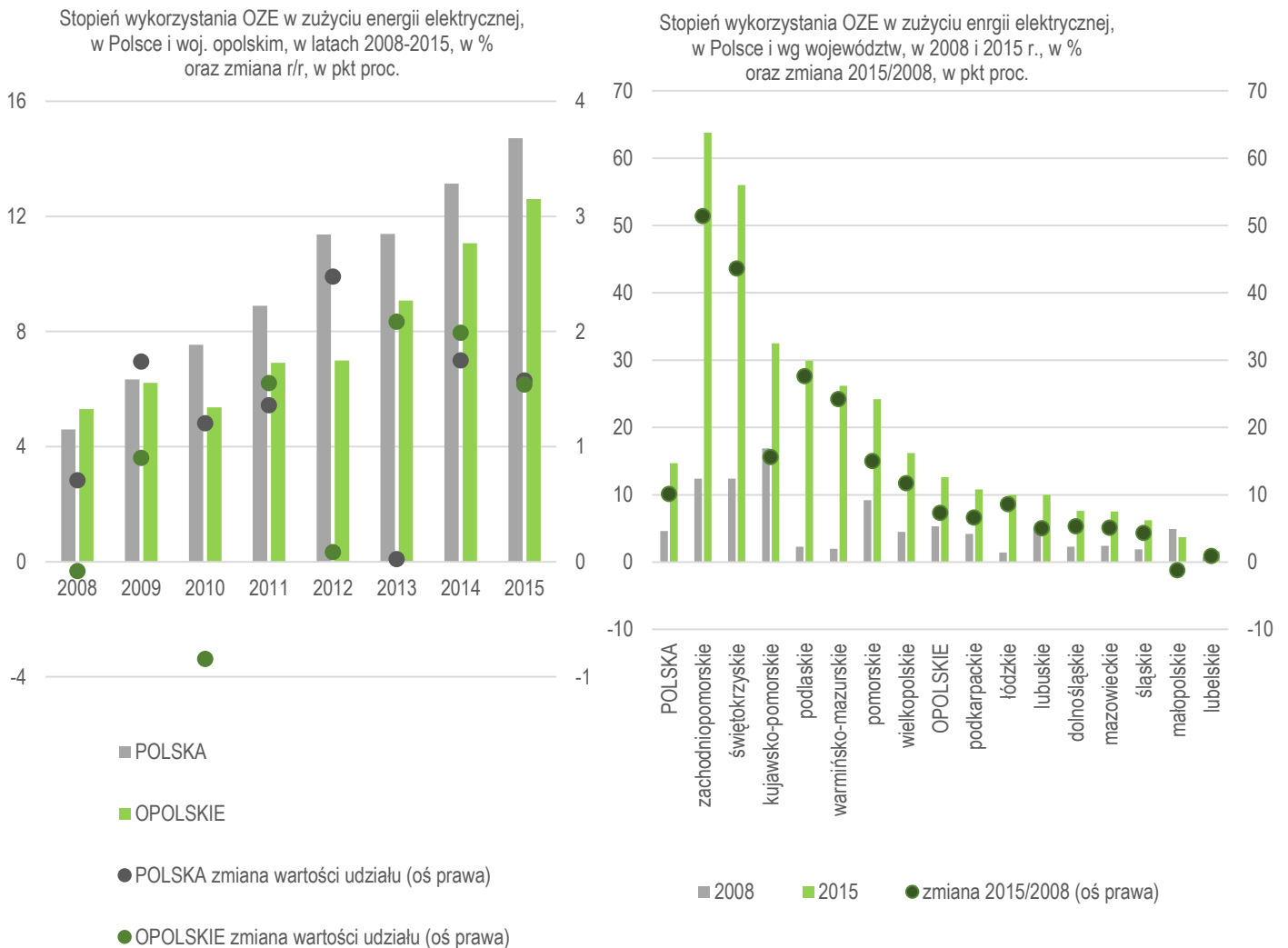
Stopień wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej został obliczony jako procentowy udział wielkości produkcji energii elektrycznej pochodzącej ze źródeł odnawialnych w całkowitym zużyciu energii elektrycznej pochodzącej ze wszystkich źródeł (ogółem).

Stopień wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej

 Zwiększył się udział OZE w zużyciu energii elektrycznej zarówno w regionie jak i w kraju

Wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym jest wymogiem, do którego zobowiązało się większość krajów świata, w tym kraje UE. Zwiększenie udziału tej energii w zużyciu energii ogółem, przyczynia się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów surowców energetycznych, poprawy stanu środowiska poprzez redukcję zanieczyszczeń do atmosfery i wód oraz redukcję ilości wytwarzanych odpadów. Zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/28/WE, w roku 2020 w Polsce udział energii ze źródeł odnawialnych w końcowym zużyciu energii brutto ma wynosić minimum 15%. W 2015 roku w kraju zbliżono się do tej wartości, osiągając poziom 14,7%, a w województwie – 12,6%. Większy poziom wskaźnika w kraju aniżeli w regionie to głównie skutek wykorzystania w innych regionach, zwłaszcza Polski północnej, przewagi wynikającej z dostępności do efektywnego potencjału OZE, w szczególności dla energetyki wiatrowej.

Stopień wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej

- W latach 2008-2015 stopień wykorzystania OZE w całkowitym zużyciu energii elektrycznej w województwie opolskim, za wyjątkiem 2008 roku, kształtował się na poziomie niższym niż średnio w Polsce. Pomiędzy 2008 a 2015 rokiem odnotowano wzrost wartości wskaźnika o 7,3 pkt proc. (z 5,3% do 12,6%), przy jednoczesnym wzroście przeciętnie w kraju na poziomie 10,1 pkt proc. (z 4,6% do 14,7%). W rankingu województw, region w 2015 roku uplasował się na 8 miejscu (spadek o 3 miejsca w stosunku do 2008 roku).
- W 2015 roku, w 7 województwach wartość wskaźnika ukształtowała się powyżej średniej krajowej wynoszącej 14,7%. Były to województwa: zachodniopomorskie (63,8%), świętokrzyskie (56,0%), kujawsko-pomorskie (32,5%), podlaskie (29,9%), warmińsko-mazurskie (26,2%), pomorskie (24,2%) oraz wielkopolskie (16,2%).
- Biorąc pod uwagę zmianę, jaka zaszła pomiędzy 2015 a 2008 rokiem w poszczególnych województwach, wzrost powyżej średniej dla kraju wynoszącej 10,1 pkt proc. odnotowano w województwach: zachodniopomorskim o 51,4 pkt proc. (z 12,4% do 63,8%), świętokrzyskim o 43,6 pkt proc. (z 12,4% do 56,0%), podlaskim o 27,6 pkt proc. (z 2,3% do 29,9%), warmińsko-mazurskim o 24,2 pkt proc. (z 2,0% do 26,2%), kujawsko-pomorskim o 15,6 pkt proc. (z 16,9% do 32,5%), pomorskim o 15,0 pkt proc. (z 9,2% do 24,2%) oraz wielkopolskim o 11,7 pkt proc. (z 4,5% do 16,2%). Dodatnia zmiana wartości wskaźnika, poniżej przeciętnej dla Polski, dotyczyła 8 województw, natomiast województwo małopolskie jako jedyne odnotowało spadek stopnia wykorzystania OZE w zużyciu energii elektrycznej (o 1,2 pkt proc., z 4,9% do 3,7%).

Grunty zdewastowane to grunty, które utraciły całkowicie wartość użytkową w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej. [12]

Grunty zdegradowane to grunty, których rolnicza lub leśna wartość użytkowa zmalała, w szczególności w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także nieodpowiedniej działalności rolniczej. Utrata albo ograniczenie wartości użytkowej gruntów oznacza całkowity zanik albo zmniejszenie zdolności produkcyjnej gruntów. [12]

Rekultywacja gruntów to nadanie lub przywrócenie gruntom zdegradowanym albo zdewastowanym wartości użytkowych lub przyrodniczych przez właściwe ukształtowanie rzeźby terenu, poprawienie właściwości fizycznych i chemicznych, uregulowanie stosunków wodnych, odtworzenie gleb, umocnienie skarp oraz odbudowanie lub zbudowanie niezbędnych dróg. Grunty zrekultywowane podlegają zagospodarowaniu czyli rolnictwu, leśnemu lub innemu rodzajowi użytkowania. [12]

Grunty rolne - określone w ewidencji gruntów jako użytki rolne oraz m.in. grunty zrekultywowane dla potrzeb rolnictwa. [16]

Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji

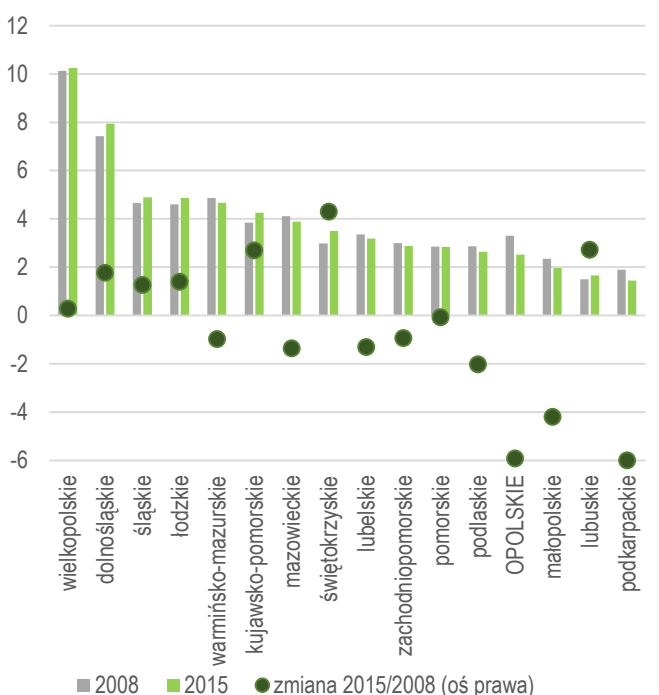
Zmniejszyła się powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, oraz zmniejszyła się skala wyłączeń gruntów rolnych z produkcji rolniczej

Zmiany wielkości powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych na przestrzeni ostatnich lat to głównie wypadkowa, z jednej strony działalności gospodarczej – eksploatującej zasoby środowiska przyrodniczego wskutek m.in. wydobywania surowców mineralnych, a z drugiej – działalności przywracającej właściwości użytkowe gruntom zdewastowanym i zdegradowanym, dzięki zabiegom rekultywacyjnym i melioracyjnym. Z punktu widzenia potrzeb zrównoważonego rozwoju, pożądanym kierunkiem zmian jest stałe zmniejszanie arealu gruntów zdewastowanych i zdegradowanych.

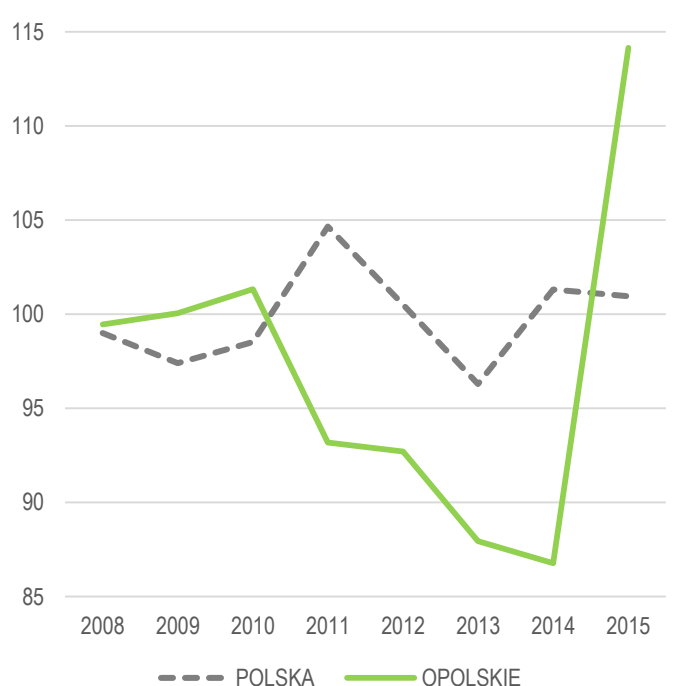
Istotnym wskaźnikiem procesów urbanizacyjnych i gospodarczych w regionie i kraju są zmiany w zasobie gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej. Rozwój terytorialny miast i osiedli, a w szczególności procesy suburbanizacji obszarów podmiejskich poprzez lokalizację funkcji mieszkaniowych, usługowych, przemysłowych, rekreacyjnych i innych nie związanych z gospodarką rolną, powoduje nieodwracalne zmiany w użytkowaniu dotychczasowych gruntów rolnych. Skala wyłączeń gruntów rolnych z użytkowania rolniczego obrazuje wielkość popytu inwestycyjnego w sektorach pozarolniczych. Wyraźne zmniejszenie arealu tych gruntów w 2015 roku w porównaniu z rokiem 2008, tak w regionie (o 51,2%), jak i w kraju (o 42,3%) to efekt wyhamowania inwestycyjnego związanego z ostatnim kryzysem finansowym z lat 2008-2013.

Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji oraz powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej

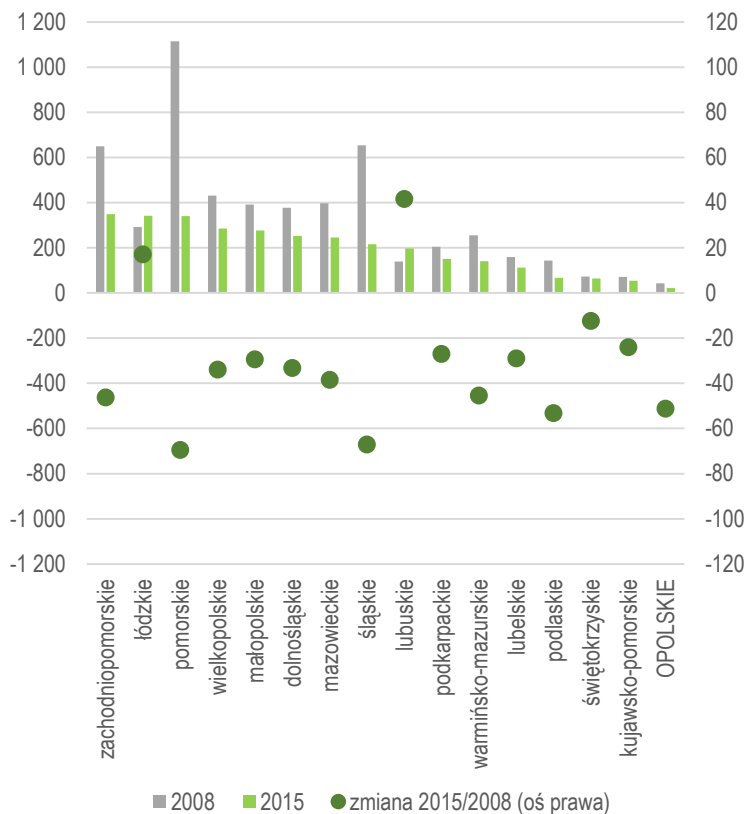
Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, wg województw, w 2008 i 2015 r., w tys. ha oraz zmiana 2015/2008, w %

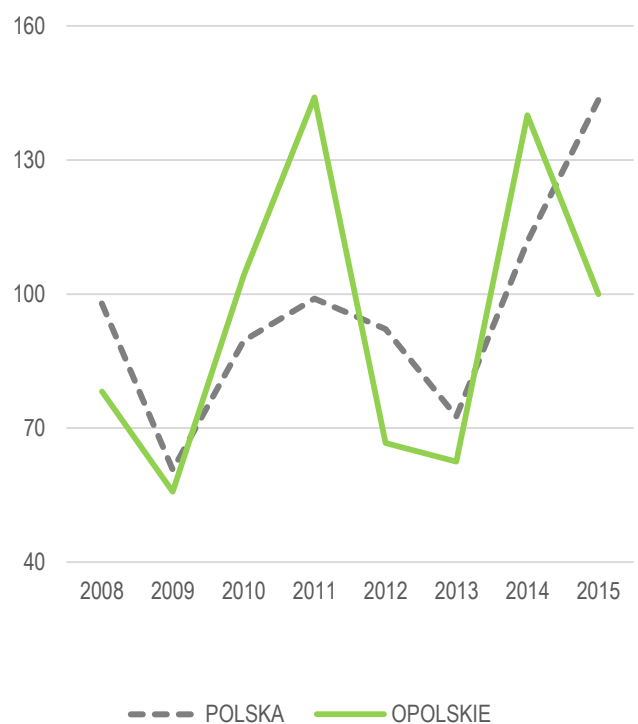
Powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015 – dynamika r/r, w %

Powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej, wg województw, w 2008 i 2015 r., w ha oraz zmiana 2015/2008, w %

Powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015 – dynamika r/r, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- Między 2008 a 2015 rokiem powierzchnia gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji uległa zmniejszeniu w regionie o 23,7%, z 3 297 ha do 2 516 ha (przeciętnie w kraju spadek na poziomie 0,6%, z 63 735 ha do 63 374 ha). Była to druga największa zmiana in minus w ujęciu międzywojewódzkim (pierwsze miejsce zajęło województwo podkarpackie z wartością wskaźnika na poziomie -24,0%).
- W latach 2008-2015 dynamika zmian wielkości powierzchni gruntów zdewastowanych i zdegradowanych wymagających rekultywacji podlegała wahaniom. Okres szczególnie wyraźnego spadku powierzchni tej kategorii gruntów w województwie miał miejsce w latach 2011-2014, podczas gdy w kraju były to lata 2008-2010 oraz rok 2013. Z kolei w 2015 roku odnotowano wzrost wielkości zaewidencjonowanych gruntów zdewastowanych i zdegradowanych w regionie (14,2 % w relacji rok do roku), podczas gdy średnio w kraju odnotowano wzrost na poziomie 1%.
- W analizowanych latach powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych z produkcji rolniczej podlegała w regionie znacznym wahaniom (r/r).
- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku powierzchnia gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze zmniejszyła się w województwie opolskim o 51,2% (z 43 ha do 21 ha), względem spadku średnio w Polsce na poziomie 42,3% (z 5 397 ha do 3 113 ha). Większą zmianę in minus odnotowano jedynie w województwach: podlaskim (-53,1%), śląskim (-67,0%) oraz pomorskim (- 69,5%). W przypadku dwóch województw lubuskiego i łódzkiego odnotowano przyrost gruntów rolnych wyłączonych na cele nierolnicze, odpowiednio o 41,7% i 17,1%.

Ludność miejska to liczba osób (ogółem lub według określonych cech) zamieszkująca w danym czasie w miejscowościach posiadających urzędowe prawa miejskie - czyli posiadających status miasta. [20]

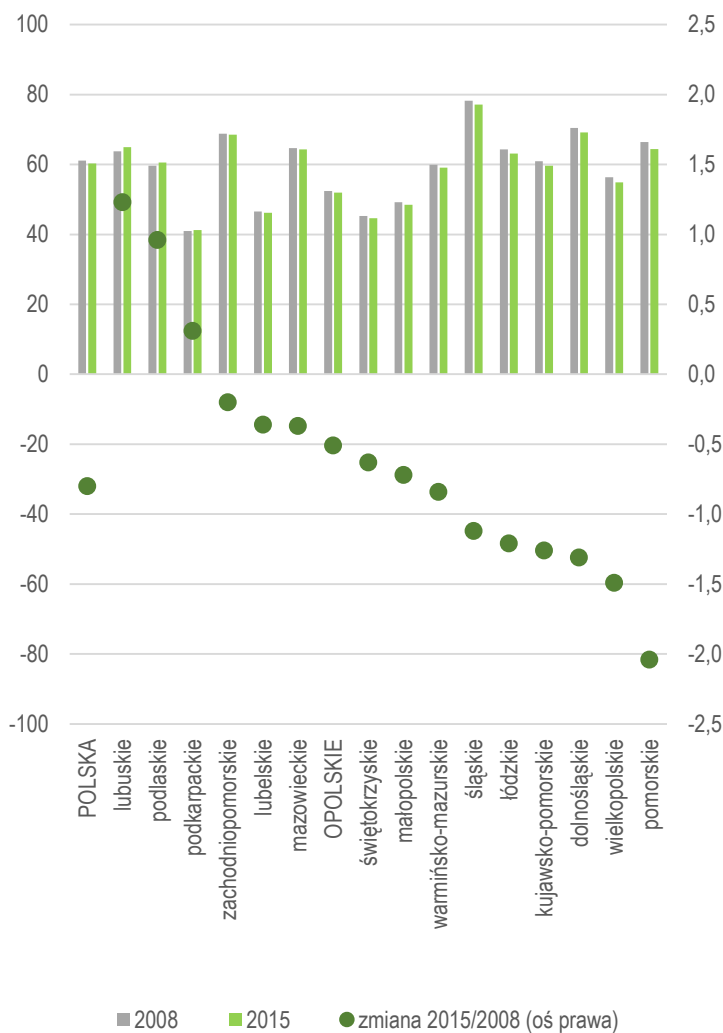
Udział ludności miejskiej

 Udział ludności miejskiej spadł, aczkolwiek ubytek był jednym z najniższych w kraju

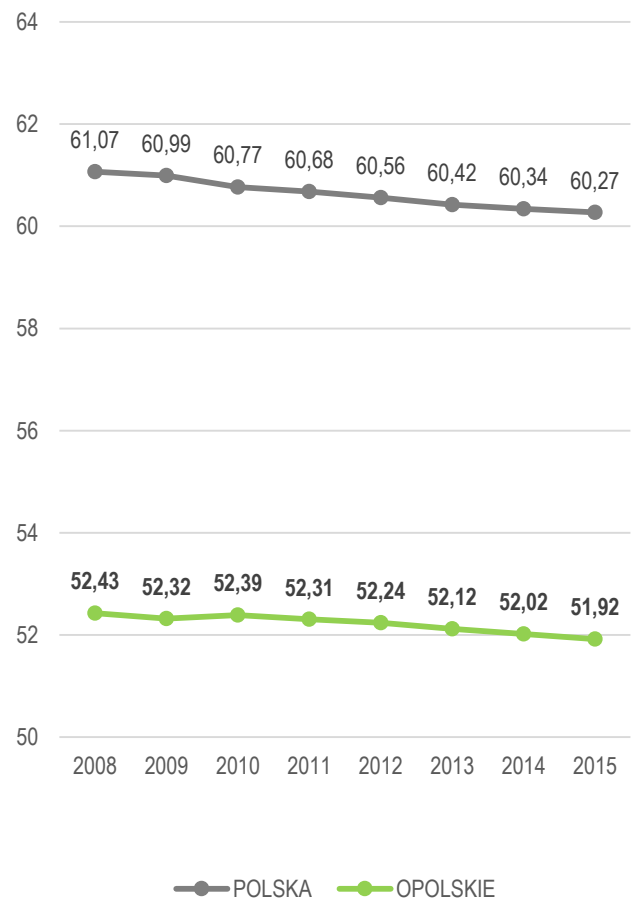
Miasta z racji posiadanego potencjału stanowią centra rozwoju społecznego i gospodarczego. Mają decydujący wpływ na perspektywy i potencjał rozwoju swojego bezpośredniego otoczenia, zarówno terenów zurbanizowanych, jak obszarów wiejskich. Są ośrodkami predysponowanymi do rozwoju zarówno lokalnych rynków pracy oraz przedsiębiorczości jak i usług. Odnotowywany w ostatnich latach w kraju i większości województw spadek odsetka mieszkańców miast to przede wszystkim efekt nakładających się na siebie procesów niskiego przyrostu naturalnego, eksplozji migracji zagranicznych związanych z wstąpieniem Polski do UE, a przede wszystkim nasilenia zjawiska suburbanizacji, tj. osiedlania się dotychczasowych mieszkańców miast w strefach podmiejskich. Zjawisko to występuje również w województwie opolskim i dotyczy w szczególności największych ośrodków miejskich i ich otoczenia. Nadmierna suburbanizacja nie jest procesem korzystnym – powoduje m.in. zamieranie centrów miast przy równoczesnym rozpraszaniu i rozlewaniu się zabudowy na tereny podmiejskie. Skutkiem tego jest nadmierny wzrost kosztów realizacji infrastruktury technicznej i komunikacyjnej oraz nadmierny wzrost potrzeb transportowych związanych z dojazdami do usług i miejsc pracy.

Udział ludności miejskiej w Polsce

Udział ludności miejskiej, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Udział ludności miejskiej, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Udział ludności miejskiej, w woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 udział ludności miejskiej w województwie opolskim systematycznie zmniejszał się za wyjątkiem 2010 roku. Analizując sytuację w latach skrajnych odnotowano zmniejszenie udziału ludności miejskiej z poziomu 52,43% w 2008 roku do 51,92% w 2015 roku (zmiana in minus o 0,5 pkt proc.). W Polsce, w analogicznym okresie, odnotowano zmniejszenie udziału ludności miejskiej z 61,07% do 60,27%. Zmiany in minus obserwowano w większości województw za wyjątkiem dwóch województw ściany wschodniej (podkarpackiego, podlaskiego) oraz województwa lubuskiego.
- W latach 2008-2015 w rankingu województw opolskie pod względem udziału ludności miejskiej zajmowało 12 miejsce.
- W województwie opolskim zmniejszenie udziału ludności miejskiej w latach 2008-2015 odnotowano w przypadku większości powiatów za wyjątkiem powiatów głubczyckiego (największa zmiana in plus o 0,9 pkt proc.), namysłowskiego oraz kędzierzyńsko-kozielskiego. Największą zmianę in minus o 0,7 pkt proc. odnotowano w powiecie krapkowickim.
- W 2008 i 2015 roku największym udziałem ludności miejskiej, poza Opolem mającym status miasta na prawach powiatu, charakteryzowały się powiaty: kędzierzyńsko-kozielski (64,90% w 2015 roku), brzeski (56,09% w 2015 roku) i krapkowicki (54,42% w 2015 roku), a najmniejszym powiat opolski (13,69% w 2015 roku), który stanowi część strefy aglomeracji opolskiej i składa się w większości z gmin wiejskich.

W strukturze wielkości miast wyróżniamy: miasta małe liczące poniżej 25 tys. mieszkańców, średnie liczące od 25 do 100 tys. mieszkańców i miasta duże powyżej 100 tys. mieszkańców.

Struktura wielkości miast

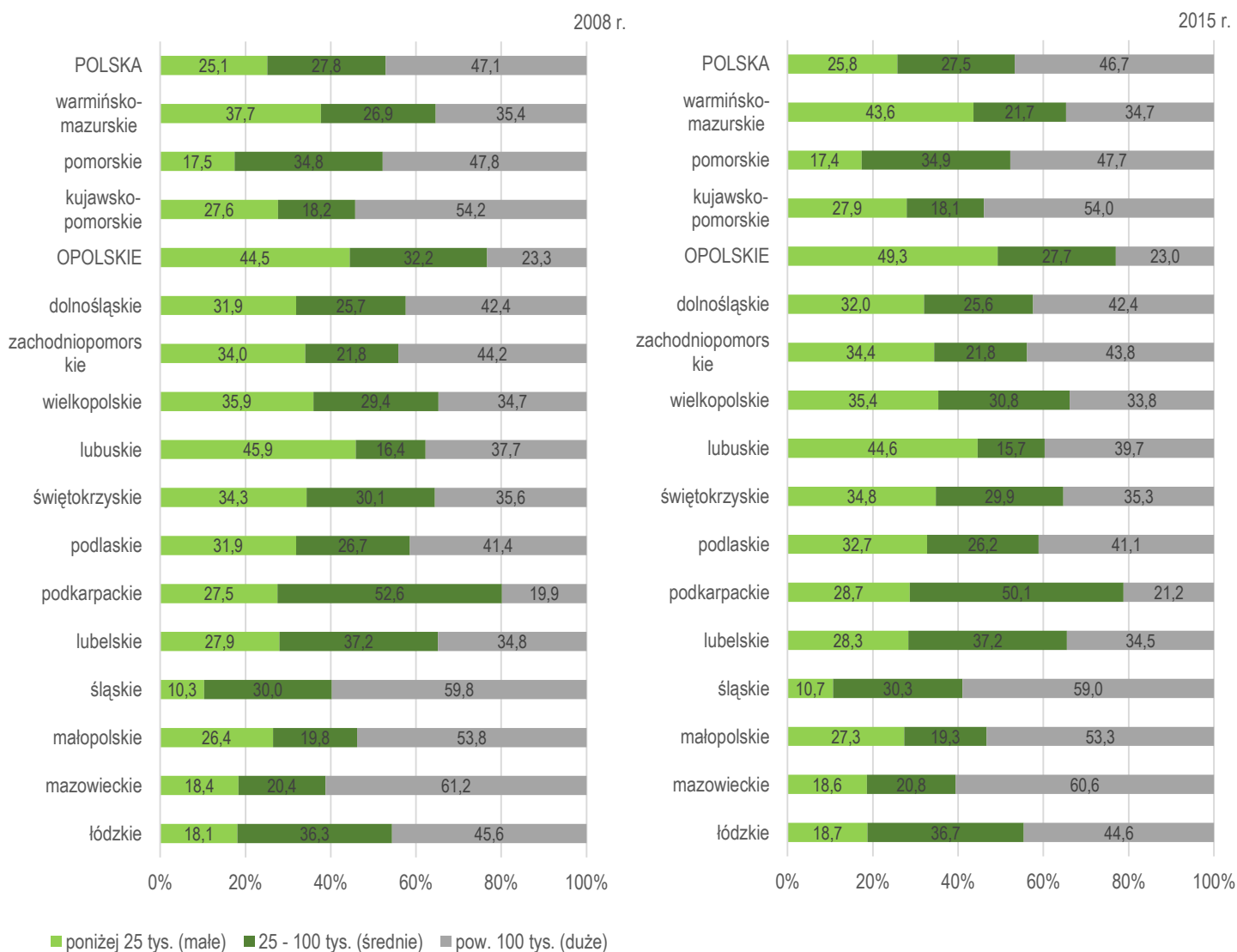

W województwie opolskim zmniejszył się udział ludności zamieszkującej miasta średnie i duże

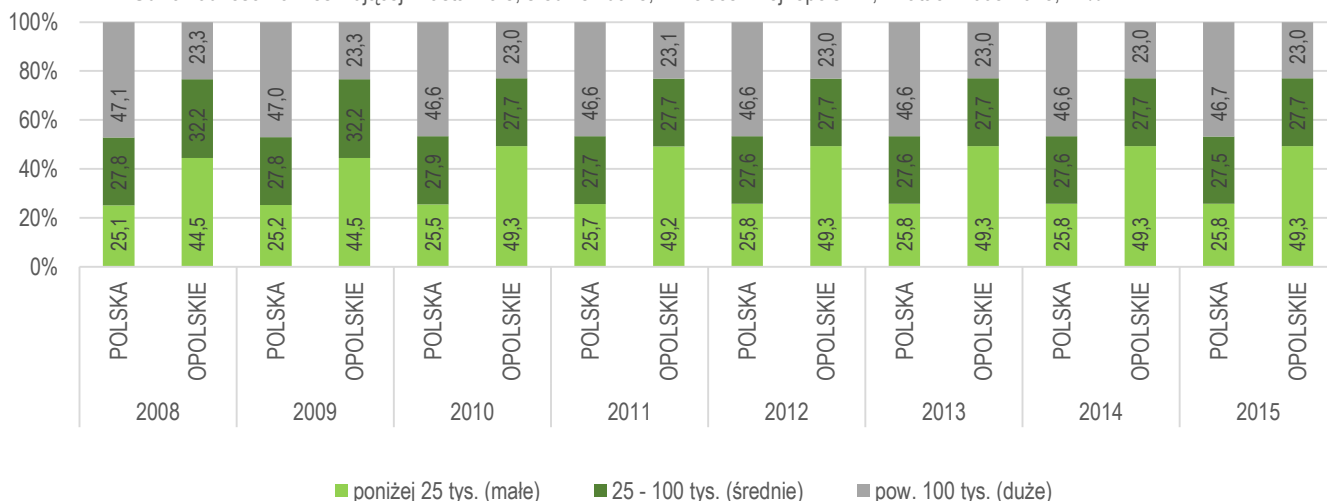
O potencjale rozwojowym regionu i kraju w głównej mierze decydują miasta duże i ich aglomeracje. Wynika to z faktu koncentracji w ich obszarach potencjału społeczno-gospodarczego decydującego o procesach rozwojowych (jednostki i palcówki: naukowo-badawcze, finansowe, administracyjne; kapitał ludzki, społeczny i techniczny). Struktura wielkości miast jest wypadkową szeregu zjawisk zachodzących w procesie rozwoju sieci osadniczej, związanych z czynnikami przyrodniczymi, historycznymi, politycznymi i gospodarczymi. Generalnie struktura wielkości miast jest odzwierciedleniem poziomu urbanizacji. Regiony silnie zurbanizowane charakteryzują się dominacją lub znacznym udziałem w sieci miast ośrodków dużych, natomiast wysoki udział ludności zamieszkującej miasta małe jest właściwe dla regionów słabiej zurbanizowanych. Województwo opolskie z relatywnie niskim poziomem urbanizacji odznacza się na tle kraju najwyższym w strukturze ludności miejskiej odsetkiem mieszkańców miast małych. Jednocześnie odsetek ten w ostatnich latach wzrasta głównie z powodu malejącej liczby mieszkańców największych miast województwa. Z uwagi na wiodącą rolę dużych miast w procesach rozwojowych, obserwowana w regionie tendencja zmniejszania się udziału tej kategorii miast w regionalnej sieci ośrodków miejskich, oceniana jest jako trend niekorzystny.

Udział ludności zamieszkującej miasta małe, średnie i duże

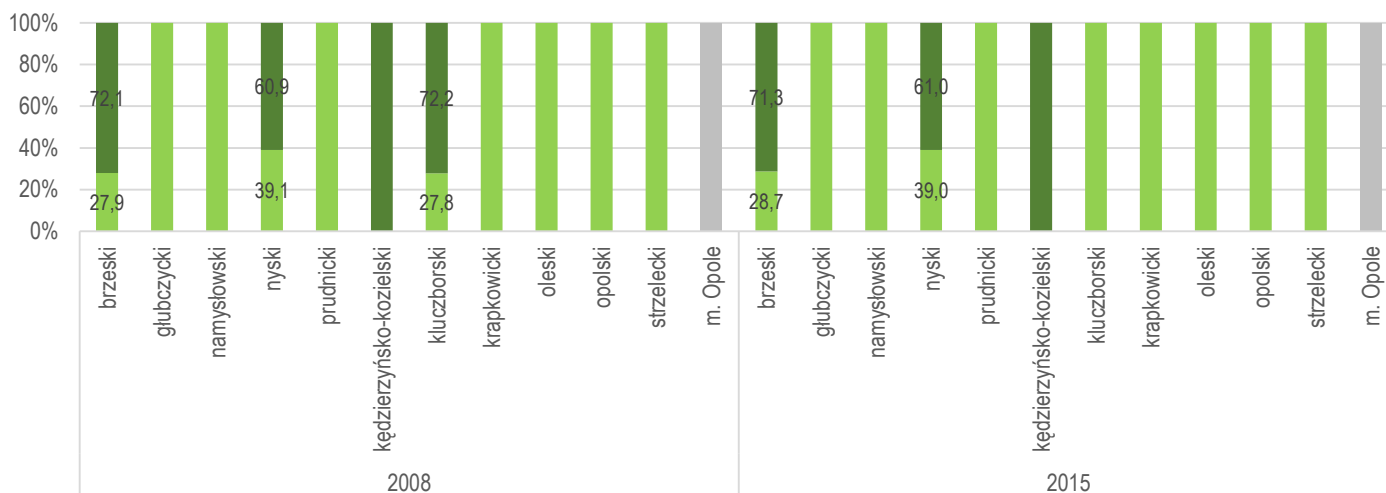
Udział ludności zamieszkującej miasta małe, średnie i duże, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w %

Udział ludności zamieszkującej miasta małe, średnie i duże, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Udział ludności zamieszkującej miasta małe, średnie i duże, w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 udział mieszkańców miast małych (poniżej 25 tys.) w liczbie mieszkańców miast w województwie opolskim ogółem zwiększył się z 44,5% w 2008 roku do 49,3% w 2015 roku (zmiana na plus o 4,8 pkt proc), natomiast zmniejszył się udział mieszkańców miast średnich (25 – 100 tys.) z 32,2 % w 2008 roku do 27,7 % w 2015 roku (zmiana in minus o 4,5 pkt proc.) i udział mieszkańców miast dużych (powyżej 100 tys.) z 23,3 % w 2008 roku do 23% w 2015 roku (zmiana in minus o 0,3 pkt proc.).
- W Polsce w analogicznym okresie obserwowano zmiany o podobnym charakterze. W okresie lat 2008-2015 nastąpiło zwiększenie udziału mieszkańców miast małych z 25,1% do 25,8% (zmiana in plus o 0,7 pkt proc.) oraz zmniejszenie udziału mieszkańców miast średnich z 27,8% do 27,5% (zmiana in minus o 0,3 pkt proc.) i dużych z 47,1% do 46,7% (zmiana in minus o 0,4 pkt proc.).
- W 2015 roku na tle innych województw struktura mieszkańców miast województwa opolskiego charakteryzowała się największym w Polsce udziałem mieszkańców miast małych (w 2008 roku opolskie wyprzedzało pod tym względem jedynie województwo lubuskie) oraz jednym z najmniejszych na tle innych województw udziałów mieszkańców miast dużych (w województwie opolskim tylko miasto Opole ma powyżej 100 tys. mieszkańców).
- W województwie opolskim na przestrzeni lat 2008-2015 nieznaczne zmiany udziału ludności zamieszkującej poszczególne wielkości miast odnotowano w przypadku powiatu brzeskiego, gdzie zaobserwowano zmniejszenie udziału ludności zamieszkującej miasta średnie, a zwiększenie udziału ludności zamieszkującej miasta małe oraz nyskiego gdzie odwrotnie, niż w powiecie brzeskim, obserwowano zwiększenie ludności zamieszkującej miasta średnie, zaś zmniejszenie udziału ludności zamieszkującej miasta małe. W analizowanym okresie największe zmiany udziałów ludności zamieszkującej poszczególne wielkości miast dotknęły powiat kluczborski. Z uwagi na rozpoczęty na przełomie lat 2009/2010 spadek liczby mieszkańców Kluczborka poniżej granicy 25 tys. mieszkańców, udział ludności zamieszkującej miasta małe wzrósł w powiecie kluczborskim do 100%.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego – akty planistyczne określające przeznaczenie terenów, w tym dla inwestycji celu publicznego, oraz sposoby ich zagospodarowania i zabudowy. Ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego kształtują, wraz z innymi przepisami, sposób wykonywania prawa własności nieruchomości. [21]

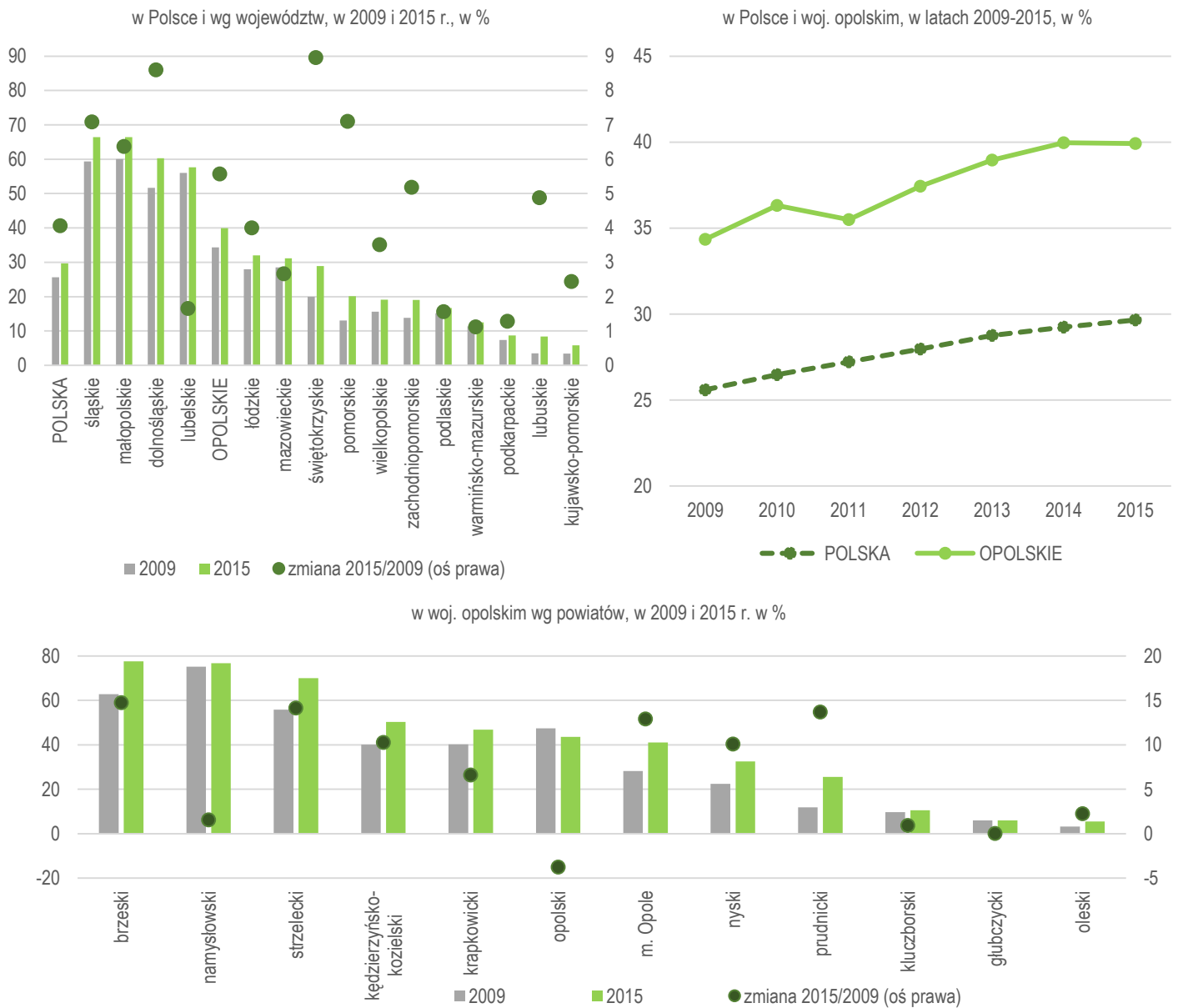
Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego

Udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego zwiększył się

Plany miejscowe, z punktu widzenia formalnego i przedmiotowego, są najskuteczniejszym narzędziem planistycznym, o decydującym znaczeniu dla procesów zagospodarowania przestrzennego. Owo decydujące znaczenie planów miejscowych wynika z faktu najdalej posuniętej konkretyzacji interesu publicznego i zasad kształtowania ładu przestrzennego, ujętych w formie regulacji prawnych. Posiadanie planu miejscowego oznacza przewidywalność procesów inwestycyjnych i sprawność ich przeprowadzania, minimalizację konfliktów między użytkownikami przestrzeni oraz ochronę interesu publicznego. W efekcie plany miejscowe są niezbędne dla realizacji procesów rozwojowych w sposób zapewniający zachowanie ładu przestrzennego – nieodzownego atrybutu rozwoju zrównoważonego.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem

Źródło: GUS

OOT 2016

- W 2009 i 2015 roku udział powierzchni objętej miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (dalej: mpzp) w powierzchni ogółem województwa wyniósł odpowiednio 34,3% i 39,9% - wzrost o 5,6 pkt proc. W 2015 roku województwo opolskie zajęło piątą pozycję w rankingu województw pod względem udziału powierzchni objętej mpzp.
- W całym okresie udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem województwa opolskiego systematycznie rósł – porównując 2015 rok do 2009 roku nastąpił wzrost udziału powierzchni objętej obowiązującymi mpzp o 5,6 pkt proc. W Polsce, w analogicznym okresie, odnotowano wzrost udziału powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego na poziomie 4,1 pkt proc. z 25,6% do 29,7%. Jednocześnie wzrost udziału powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem obserwowano we wszystkich województwach, a największy w województwie świętokrzyskim.
- W województwie opolskim podobnie jak w innych regionach występuje znaczące zróżnicowanie pod względem występowania w gminach mpzp. W latach 2009 i 2015, największy udział powierzchni objętej mpzp w powierzchni ogółem dotyczył powiatu brzeskiego (odpowiednio 62,8% i 77,6%), najmniejszy zaś powiatu oleskiego (odpowiednio 3,2% i 5,5%).
- Zwiększenie udziału powierzchni objętej obowiązującymi mpzp w powierzchni ogółem odnotowano w przypadku wszystkich powiatów za wyjątkiem powiatu opolskiego (zmiana in minus o 3,8 pkt proc. z 47,4% na 43,7%). Największa zmiana in plus na poziomie 14,7 pkt proc. dotyczyła powiatu brzeskiego.

Zanieczyszczenia powietrza stanowią substancje (gazy, ciecze, ciała stałe), znajdujące się w powietrzu atmosferycznym, nie będące jego naturalnymi składnikami, lub w zwiększonych ilościach w porównaniu z naturalnym składem powietrza.

Zanieczyszczenia gazowe - substancje gazowe (dwutlenek siarki SO₂, tlenki azotu (NO_x), tlenek węgla (CO), dwutlenek węgla (CO₂), węglowodory (C_nH_m) oraz tzw. "utleniacze", głównie ozon), których stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym, negatywnie oddziałując na zdrowie człowieka oraz na stan i jakość środowiska.

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza to tzw. punktowe źródła emisji zanieczyszczeń, do których zaliczono wszystkie jednostki organizacyjne ustalone na podstawie wysokości opłat wnoszonych za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze. Liczba zakładów jest generalnie stała, istnieje jednak możliwość jej powiększenia o jednostki nowouruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń. [12]

Emisja zanieczyszczeń gazowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

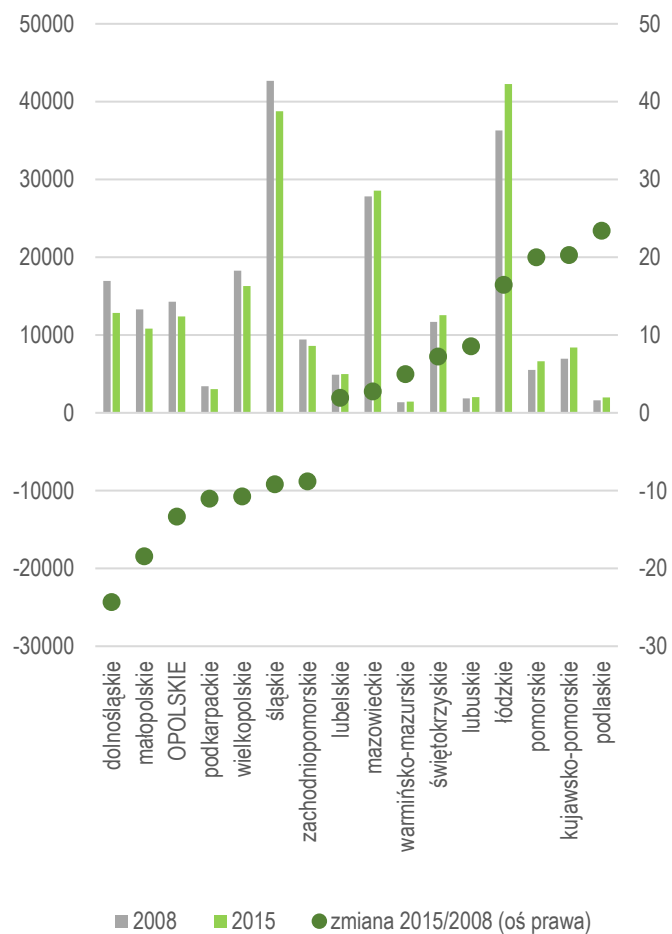

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła (łącznie z emisją CO₂)

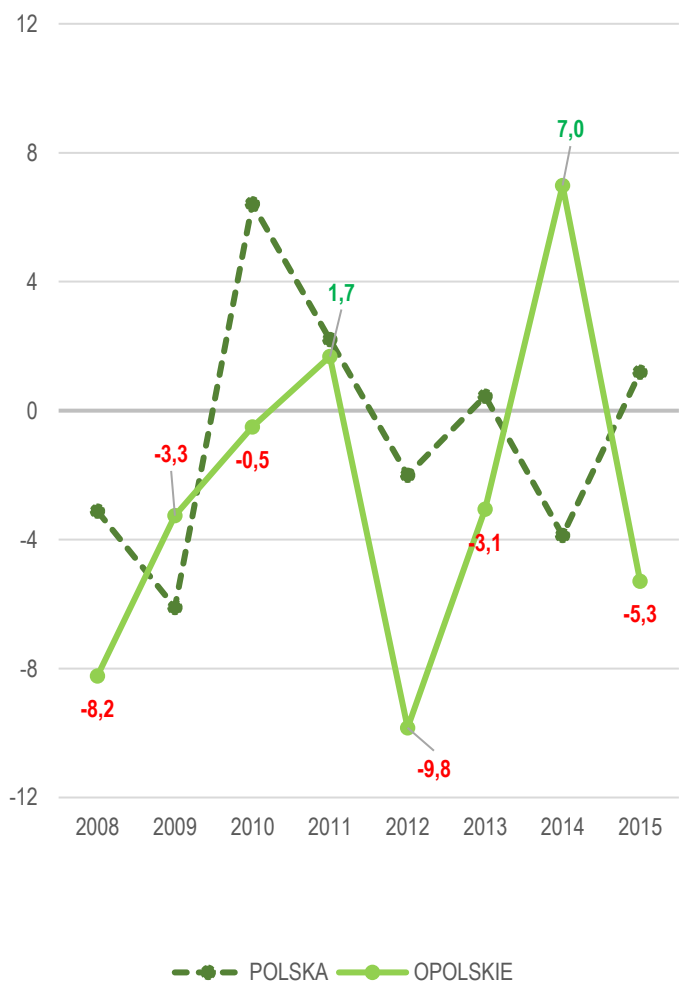
Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych jest podstawowym wskaźnikiem opisującym jakość środowiska i miarę rozwoju cywilizacyjnego. Jako, że emisja zanieczyszczeń wynika bezpośrednio z wielkości strumienia zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery, jest miarą działalności antropogenicznej człowieka i podejmowanych przez niego starań nad zmniejszeniem obciążeń środowiskowych, stanu technicznego i stopnia nowoczesności stosowanych technologii w gospodarce. Emisja zanieczyszczeń i jej poziom jest również wskaźnikiem opisującym jakość życia mieszkańców i stopień narażenia na zagrożenia zdrowotne.

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (łącznie z emisją CO₂)

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (łącznie z emisją CO₂), wg województw, w 2008 i 2015 r., w tys. ton oraz zmiana 2015/2008, w %

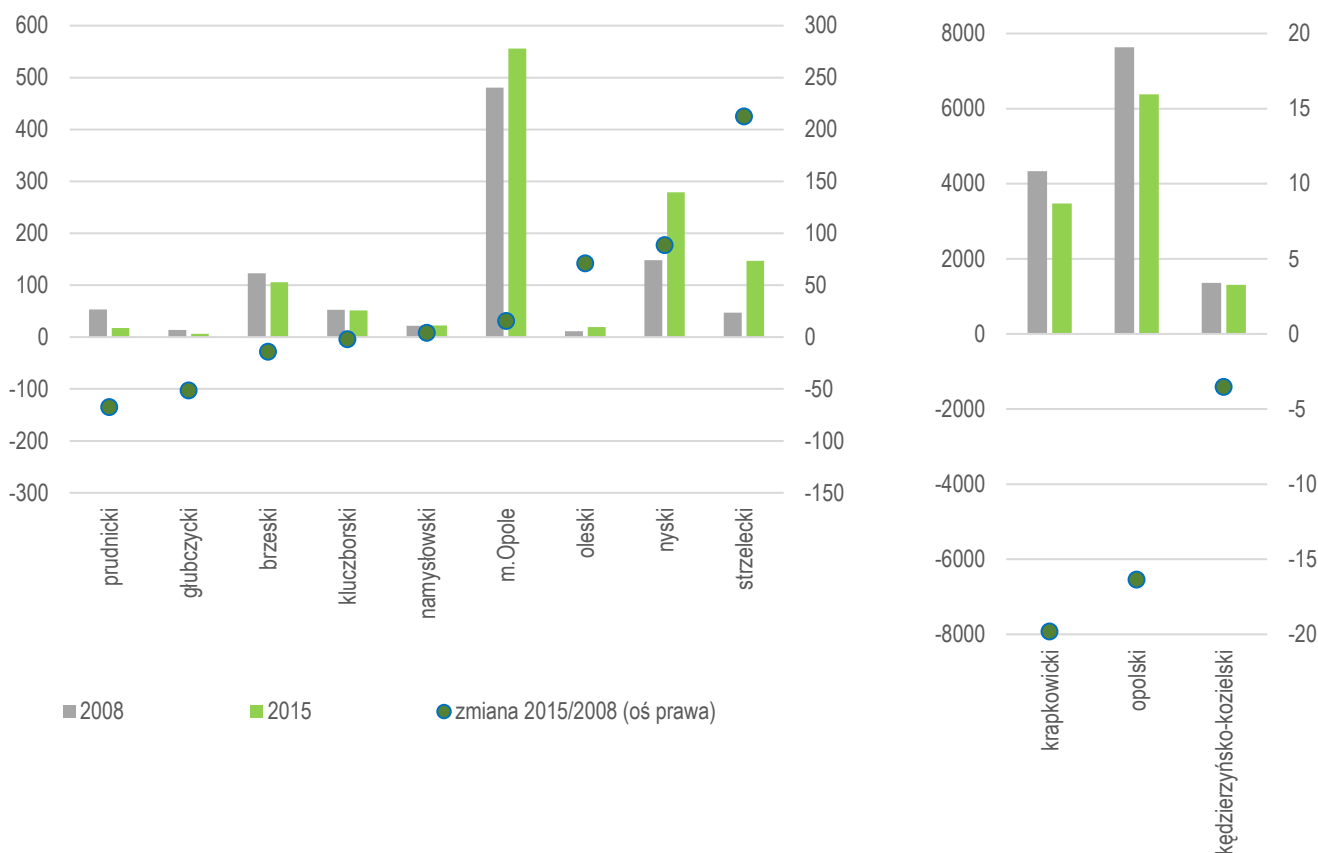

Zmiana emisji zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (łącznie z emisją CO₂), w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

POLSKA:
2008: 216 319,0 tys. ton;
2015: 211 566,3 tys. ton;
zmiana 2015/2008: -2,2%

Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych (łącznie z emisją CO₂), w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w tys. ton oraz zmiana 2015/2008, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- Emisja zanieczyszczeń gazowych w województwie opolskim zmniejszyła się o 13,3 % z 14 270,6 tys. ton w 2008 roku do 12 370,1 tys. ton w 2015 roku. Wpłynęło to na pozytywną zmianę pozycji województwa opolskiego w rankingu województw pod względem wielkości emisji gazów z 6 miejsca w 2008 roku na 7 miejsce w 2015 roku. W Polsce, w analizowanym okresie, odnotowano zmniejszenie emisji zanieczyszczeń gazowych na poziomie 2,2% z 216 319,0 tys. ton w 2008 roku do 211 566,3 tys. ton w 2015 roku. Za spadek emisji zanieczyszczeń gazowych w kraju odpowiadało łącznie siedem województw, w tym województwo opolskie. Analizując sytuację Polski w całym okresie, spadek emisji zanieczyszczeń gazowych w stosunku do roku poprzedniego zaobserwowano czterokrotnie w 2008 roku (o 3,1%), 2009 roku (o 6,1%), 2012 roku (o 2,0%), 2014 roku (o 3,9%).
- W 2008 roku opolskie odpowiadało za 6,6% krajowej emisji zanieczyszczeń gazowych, w 2015 roku udział opolskiego spadł do 5,8%. W całym okresie 2008-2015 łączny udział opolskiego w krajowej emisji zanieczyszczeń gazowych wyniósł 6,2% (5 niekorzystne miejsce w rankingu województw).
- Analizując sytuację województwa opolskiego w całym okresie, podwyższenie emisji zanieczyszczeń gazowych w stosunku do roku poprzedniego zaobserwowano jedynie w 2011 i 2014 roku. W Polsce podwyższenie emisji zanieczyszczeń gazowych w stosunku do roku poprzedniego zaobserwowano w roku: 2010 (o 6,4%), 2011 (o 2,2%), 2013 (o 0,5%) i 2015 (1,2%).
- Wśród powiatów województwa opolskiego za największą emisję zanieczyszczeń gazowych odpowiadały trzy powiaty: opolski, krakowicki i kędzierzyńsko-kozielski, których łączny udział w emisji zanieczyszczeń gazowych całego województwa wyniósł 93,3% (tj. 13 319,6 tys. ton) w 2008 roku, 90,3% (11 165,7 tys. ton) w 2015 roku i 92,5% (98 045,6 tys. ton) w latach 2008-2015. W 2008 roku najmniejszą emisję gazów odnotowano w powiecie oleskim (11,2 tys. ton), a w 2015 roku w powiecie głubczyckim (6,7 tys. ton).
- Porównując rok 2015 do 2008 emisja zanieczyszczeń gazowych spadła w 7 powiatach, w tym najbardziej w powiatach: prudnickim i głubczyckim (o odpowiednio 67,6% i 51,6%). W stosunku do referencyjnego 2008 roku największy wzrost emisji gazów odnotowano w powiecie strzeleckim (wzrost o 212,6%). Niemniej jednak dla województwa opolskiego najbardziej znaczące były spadki emisji zanieczyszczeń gazowych w 3 powiatach będących największymi producentami tych zanieczyszczeń, w tym zwłaszcza w powiecie opolskim i krakowickim.

Zanieczyszczenia powietrza stanowią substancje (gazy, ciecze, ciała stałe), znajdujące się w powietrzu atmosferycznym, nie będące jego naturalnymi składnikami, lub w zwiększonych ilościach w porównaniu z naturalnym składem powietrza.

Zanieczyszczenia pyłowe - stałe cząstki o rozdrobieniu makroskopowym i koloidalnym, o średnicach poniżej 1 mm, których stężenie przekracza średnią zawartość tych substancji w powietrzu czystym, negatywnie oddziałując na zdrowie człowieka oraz na stan i jakość środowiska.

Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza to tzw. punktowe źródła emisji zanieczyszczeń, do których zaliczono wszystkie jednostki organizacyjne ustalone na podstawie wysokości opłat wnoszonych za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze. Liczba zakładów jest generalnie stała, istnieje jednak możliwość jej powiększenia o jednostki nowouruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń. [12]

Emisja zanieczyszczeń pyłowych powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych

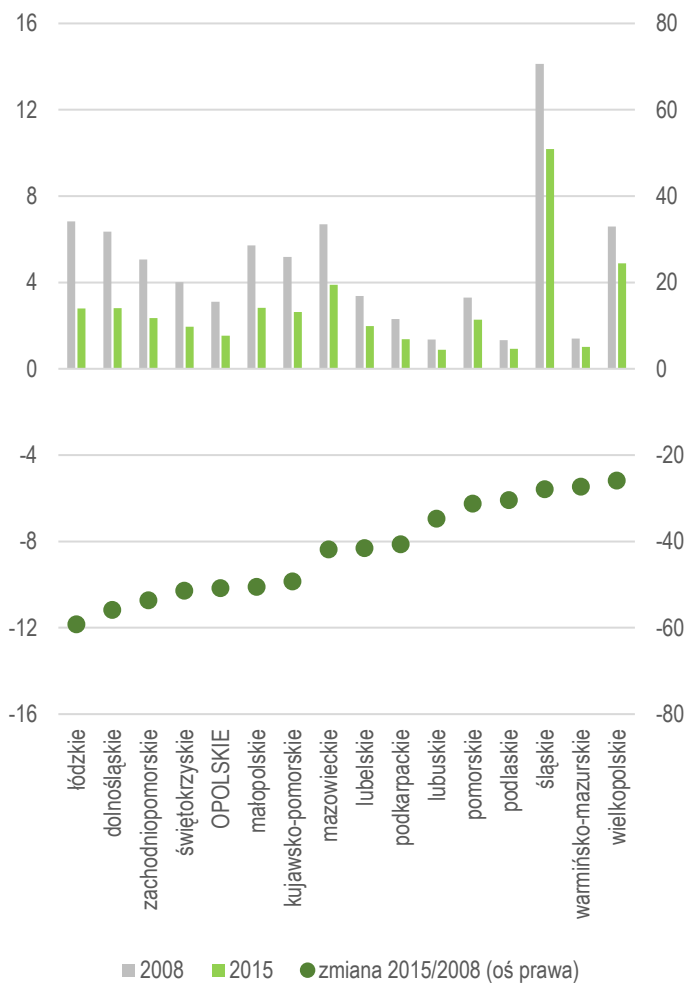

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych spadła

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych jest podstawowym wskaźnikiem opisującym jakość środowiska i miarę rozwoju cywilizacyjnego. Jako, że emisja zanieczyszczeń wynika bezpośrednio z wielkości strumienia zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery, jest miarą działalności antropogenicznej człowieka i podejmowanych przez niego starań nad zmniejszeniem obciążeń środowiskowych, stanu technicznego i stopnia nowoczesności stosowanych technologii w gospodarce. Emisja zanieczyszczeń i jej poziom jest również wskaźnikiem opisującym jakość życia mieszkańców i stopień narażenia na zagrożenia zdrowotne.

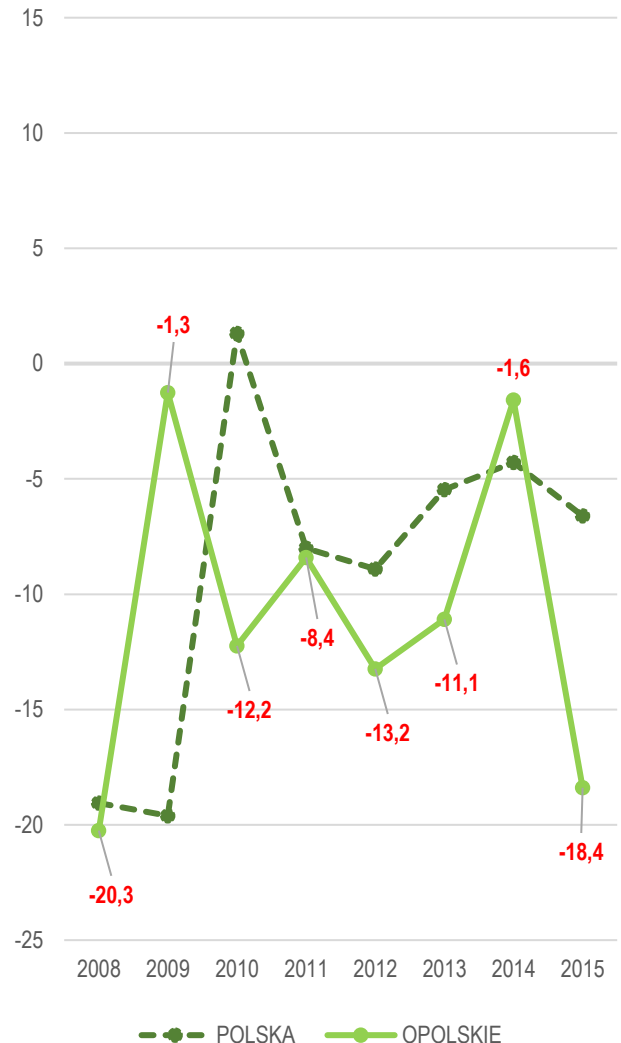
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych, w Polsce wg województw, w 2008 i 2015 r. w tys. ton oraz zmiana 2015/2008, w %

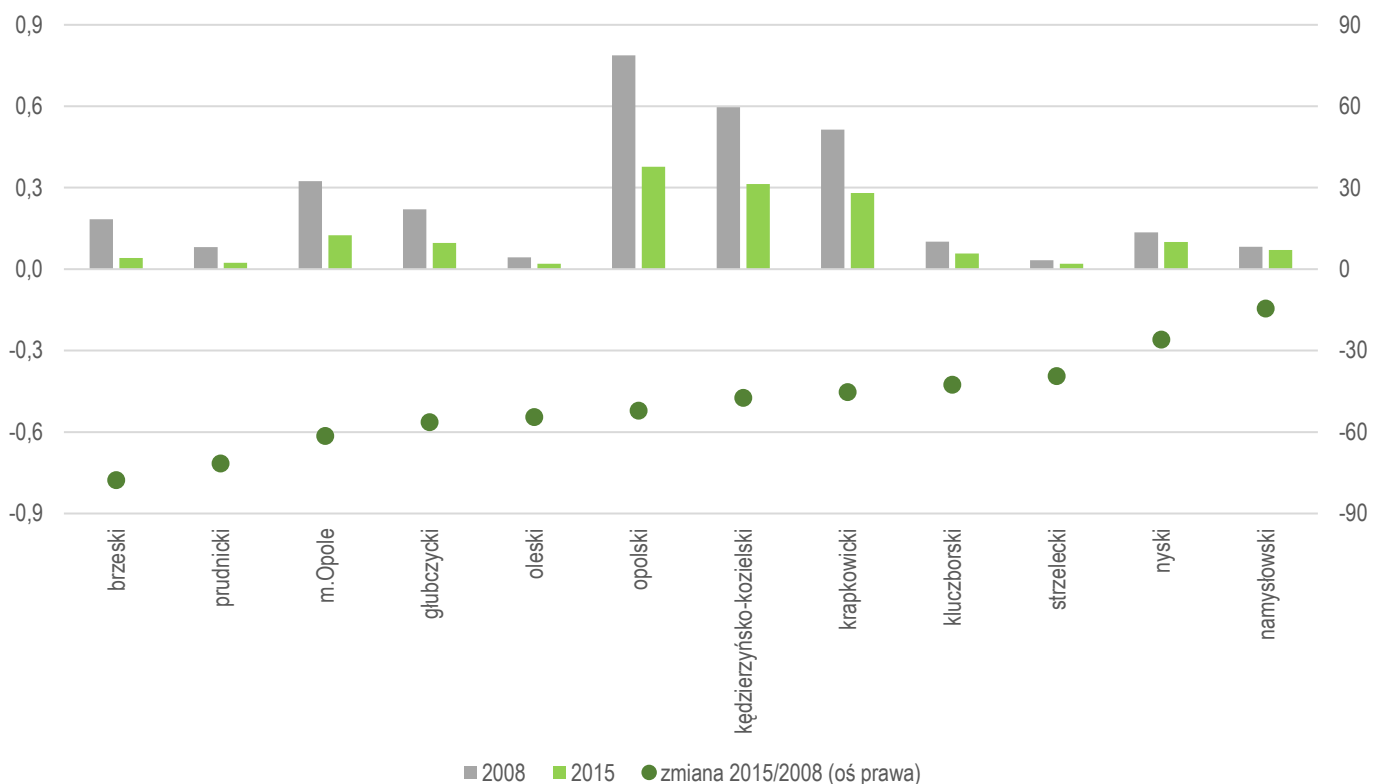

POLSKA:
2008: 76,75 tys. ton;
2015: 45,26 tys. ton;
zmiana 2015/2008: -42,3%

Zmiana emisji zanieczyszczeń pyłowych, w Polsce i w woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych,
w woj. opolskim wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w tys. ton oraz zmiana 2015/2008, w %

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 obserwowano systematyczne zmniejszanie się w województwie opolskim emisji zanieczyszczeń pyłowych. Porównując 2015 rok do 2008 roku emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się w województwie opolskim o ponad połowę z 3,1 tys. ton do 1,5 tys. ton, a zmiana ta była jedną z najwyższych w kraju (o 50,8%). W Polsce odnotowano zmniejszenie emisji pyłów na poziomie 42,3% z 76,8 tys. ton w 2008 roku do 44,3 tys. ton w 2015 roku. Analizując sytuację Polski, spadek emisji zanieczyszczeń pyłowych w stosunku do roku poprzedniego obserwowano w całym okresie lat 2008-2015 za wyjątkiem 2010 roku, gdy odnotowano wzrost na poziomie 1,3% z 6,7 tys. ton do 62,5 tys. ton.
- W 2008 roku województwo opolskie odpowiadało za 4,0% krajowej emisji zanieczyszczeń pyłowych, w 2015 roku udział opolskiego spadł do 3,4%. W całym okresie lat 2008-2015 łączny udział regionu w krajowej emisji zanieczyszczeń pyłowych wyniósł 4,1% (12 korzystne miejsce w rankingu województw).
- Wśród powiatów województwa opolskiego za największą emisję zanieczyszczeń pyłowych odpowiadały trzy powiaty: opolski, kędzierzyńsko-kozielski i krapkowicki, których łączny udział w emisji zanieczyszczeń pyłowych całego województwa wyniósł 61,2% (1,9 tys. ton) w 2008 roku, 63,7% (1,0 tys. ton) w 2015 roku i 64,0% (12,0 tys. ton) w latach 2008-2015. Najmniejszą emisję pyłów, w całym okresie, odnotowano w przypadku powiatów: strzeleckiego, oleskiego i prudnickiego.
- Emisja zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się we wszystkich powiatach województwa opolskiego – porównując rok 2015 do 2008 roku najbardziej w powiecie brzeskim, a najmniej w powiecie namysłowskim. Jednakże dla województwa opolskiego najbardziej znaczące były spadki emisji zanieczyszczeń pyłowych w Opolu i w 3 powiatach będących największymi producentami zanieczyszczeń pyłowych.

Pył PM10 składa się z mieszaniny cząstek zawieszonych w powietrzu, będących mieszaniną substancji organicznych i nieorganicznych. Może on zawierać substancje toksyczne np. wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (np. benzo/a/piren), metale ciężkie oraz dioksyny i furany. Pył PM10 zawiera cząstki o średnicy mniejszej niż 10 mikrometrów, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych i płuc. Dopuszczalny poziom PM10 w powietrzu w ocenie jakości powietrza określonej na podstawie stężeń 24-godz. (norma średniodobowa) wynosi 50 µg/m³ i nie może przekraczany więcej niż 35 dni w roku kalendarzowym, natomiast dopuszczalny poziom PM10 w powietrzu określany na podstawie stężeń średnich rocznych wynosi 40 µg/m³. [35, 40]

UWAGA: Strzałka w górę oznacza wzrost liczby stref w klasie C charakteryzującej się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego, strzałka w dół oznacza spadek liczby stref w klasie C charakteryzującej się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego, strzałka pozioma oznacza utrzymanie liczby stref zakwalifikowanych do poszczególnych klas (A i C) na niezmiennym poziomie.

Jakość powietrza w strefach – PM10 (liczba stref w klasie A, C)

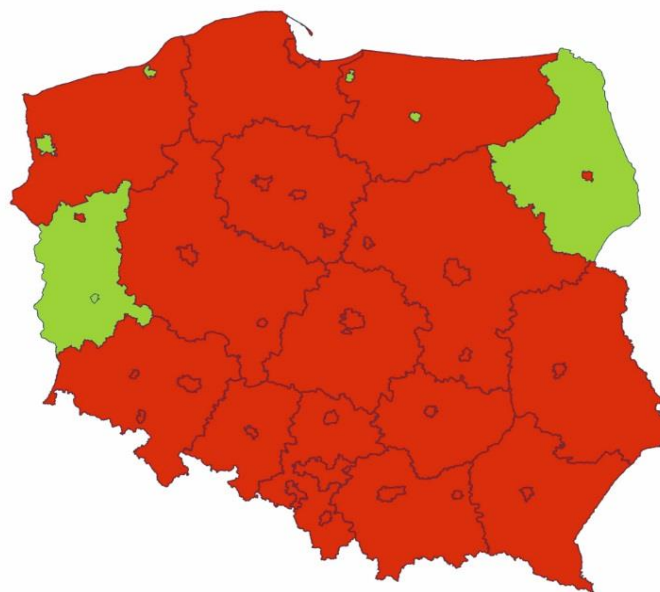
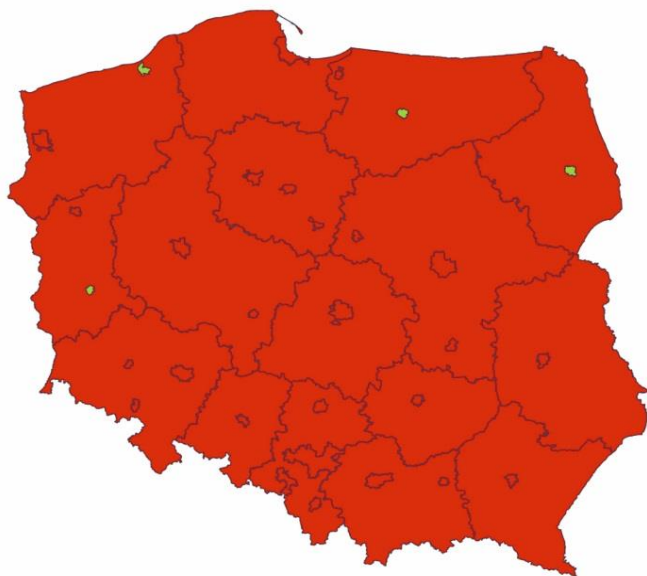
 Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy C charakteryzującej się poziomem stężeń PM10 powyżej poziomu dopuszczalnego. Liczba stref w klasie C nie zmieniła się

Poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego PM10 jest podstawowym wskaźnikiem opisującym jakość środowiska, w tym stopień narażenia człowieka na zagrożenie zdrowotne. W stopniu pośrednim charakteryzuje stan techniczny i stopień nowoczesności technologii produkcyjnych, proekologiczność systemu transportowego, jak również funkcjonujące wzorce konsumpcji. Rocznej oceny jakości powietrza na terenie Polski pod względem PM10, po zmianie metodyki badawczej w 2010 roku, dokonuje się w 46 strefach, które zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska, w tym w 2 strefach wyróżnionych na terenie województwa opolskiego (miasto Opole i pozostała część województwa stanowiąca strefę opolską) [58].

Klasyfikacja obowiązujących stref dla PM10 (klasy stref)* na podstawie oceny jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi

pył PM10 (klasy stref)* w Polsce wg województw w 2010 r.

pył PM10 (klasy stref)* w Polsce wg województw w 2015 r.

Klasy stref* pod kątem ochrony zdrowia

- A - poziom stężeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego
- C - poziom stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego

Źródło: GiOŚ

OOT 2016

*klasa stref przypisywana każdej strefie jest najmniej korzystną spośród uzyskanych z klasyfikacji według parametrów dla tego zanieczyszczenia – w przypadku pyłu PM10 jest to klasa mniej korzystna z dwóch: określonej na podstawie stężeń 24-godz. (norma średniodobowa) oraz określonej na podstawie stężeń średnich rocznych. **Przy analizie i interpretacji wyników klasyfikacji stref należy pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C wynikające z wystąpienia przekroczeń odpowiedniej wartości kryterialnej stężeń substancji na określonym, z reguły dość ograniczonym, obszarze strefy nie powinno być utożsamiane ze złą oceną jakości powietrza na terenie całej strefy.** W poprzednich ocenach rocznych liczba stref zaliczonych w Polsce do klasy C nigdy nie przekraczała 50% łącznej liczby stref w kraju. Liczba stref w klasie C dla PM10 w poprzednich latach stanowiła około 35-46% w latach 2007-2009 (przy łącznej liczbie 170 stref w kraju) i około 22-27% w latach 2005-2006 (gdzie w kraju były 362 strefy). Obserwowana zmiana wyników klasyfikacji stref za 2010 rok, w stosunku do wyników ocen za poprzednie lata, jest rezultatem zmiany układu stref podlegających ocenie.

- Analizując sytuację pod kątem zanieczyszczenia powietrza pyłem PM10 w 2010 roku obie strefy wyznaczone na terenie województwa opolskiego zaliczono do klasy C. We wszystkich strefach zaliczonych w województwie do klasy C miało miejsce przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla stężeń 24-godzinnych PM10 oraz przekroczenie dopuszczalnych stężeń średnich rocznych. Spośród 46 stref na terenie kraju, tylko 4 (około 9%) zaliczono do klasy A oznaczającej brak przekroczeń kryterialnych pyłu PM10 i były to strefy miasta lub aglomeracje. Do klasy C zakwalifikowano w Polsce 42 strefy (około 91%). W strefach zaliczonych do klasy C zawsze miało miejsce przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla stężeń 24 godz. pyłu PM10 – w połowie z nich również wystąpiło przekroczenie dopuszczalnych stężeń średnich rocznych.
- W 2015 roku do klasy C zaliczono obie wyodrębnione na terenie województwa opolskiego strefy – tj. w miasto Opole i pozostałą część województwa stanowiącą strefę opolską. W obu strefach zaliczonych w województwie do klasy C miało miejsce przekroczenie poziomów dopuszczalnych dla stężeń 24-godzinnych PM10, nie odnotowano natomiast przekroczenia dopuszczalnego poziomu dla średniego rocznego. W Polsce 39 (około 85%) z 46 stref uzyskało klasę C za 2015 rok.

Pył PM_{2,5} zawiera cząstki o średnicy mniejszej niż 2,5 mikrometra, które mogą docierać do górnych dróg oddechowych, płuc oraz przenikać do krwi. Docelowa wartość dopuszczalna średnioroczna dla pyłu PM_{2,5} wynosi 25 µg/m³, a powiększona o margines tolerancji w 2010 roku wynosiła 29 µg/m³. [35, 40]

UWAGA: Strzałka w górę oznacza łączny wzrost liczby stref w łącznie klasach gorszych B i C charakteryzujących się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego, strzałka w dół oznacza łączny spadek liczby stref w klasach gorszych B i C charakteryzujących się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego, strzałka pozioma oznacza utrzymanie liczby stref zakwalifikowanych do poszczególnych klas (A i B i C) na niezmiennym poziomie.

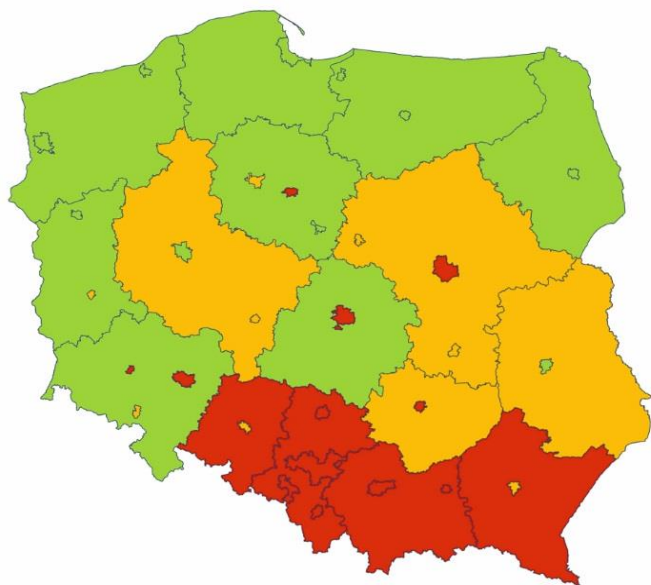
Jakość powietrza w strefach – PM_{2,5} (liczba stref w klasie A, B, C)

 Miasto Opole stanowiące jedną z dwóch stref rocznej oceny jakości powietrza w województwie przeszło z gorszej klasy do wyższej klasy A, gdyż nie stwierdzono wystąpienia stężeń PM_{2,5} wyższych od poziomu dopuszczalnego

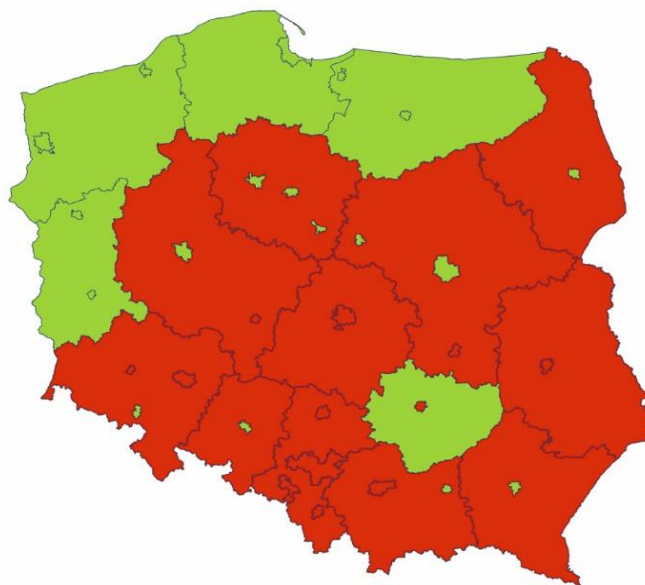
Poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego PM_{2,5} jest podstawowym wskaźnikiem opisującym jakość środowiska, w tym stopień narażenia człowieka na zagrożenie zdrowotne. W stopniu pośrednim charakteryzuje stan techniczny i stopień nowoczesności technologii produkcyjnych, proekologiczność systemu transportowego, jak również funkcjonujące wzorce konsumpcji. Rocznej oceny jakości powietrza dla PM_{2,5} od 2010 roku dokonuje się w 46 strefach w Polsce, z czego w 2 w województwie opolskim – mieście Opole i pozostałej części województwa stanowiącej strefę opolską.

Klasyfikacja obowiązujących stref dla PM_{2,5} (ocena roczna)* na podstawie oceny jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi

Pył PM_{2,5} (ocena roczna)* w Polsce wg województw w 2010 r.

Pył PM_{2,5} (ocena roczna)* w Polsce wg województw w 2015 r.

Klasy dla stref pod kątem ochrony zdrowia

- A - poziom stężeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego
- B - poziom stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego lecz nie przekracza poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji
- C - poziom stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji

Źródło: GiOŚ

☐ OOT 2016

* Pył PM_{2,5} jest uwzględniany w rocznych ocenach jakości powietrza w Polsce od 2010 roku. W ocenie za 2010 rok w odniesieniu do pyłu PM_{2,5} w ocenie jakości powietrza uwzględnia się poziom dopuszczalny i poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji. W rezultacie, wynikiem oceny może być zaliczenie strefy do klasy A, B lub C. W ocenie za 2010 rok PM_{2,5} jest jedynym zanieczyszczeniem, dla którego wyróżniana jest klasa B. Obecnie, w odniesieniu do pyłu PM_{2,5}, w ocenie jakości powietrza obowiązują tylko klasy A i C. **Przy analizie i interpretacji wyników klasyfikacji stref należy pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C wynikające z wystąpienia przekroczeń odpowiedniej wartości kryterialnej stężeń substancji na określonym, z reguły dość ograniczonym, obszarze strefy i nie powinno być utożsamiane ze złą oceną jakości powietrza na terenie całej strefy.**

- W rezultacie przeprowadzonej oceny jakości pod względem pyłu PM_{2,5} w województwie opolskim, w 2010 roku strefę opolską zaliczono do najgorszej klasy C charakteryzującej się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji, z kolei miasto Opole do klasy B charakteryzującej się poziomem stężeń powyżej poziomu dopuszczalnego lecz nie przekraczającym poziomu dopuszczalnego powiększonego o margines tolerancji. Spośród 46 stref w kraju, 18 (około 39%) zaliczono do klasy A charakteryzującej się poziomem stężeń nie przekraczającym poziomu dopuszczalnego. Do klasy B zakwalifikowano 12 stref (około 26%). Klasę C przypisano 16 strefom (około 35%).
- W wyniku oceny dotyczącej PM_{2,5} za 2015 rok, strefa opolska zaliczona została do klasy C, z kolei miasto Opole do klasy A – nie stwierdzono wystąpienia stężeń wyższych od poziomu dopuszczalnego. Spośród 46 stref w kraju połowę (23 strefy) zaliczono do klasy C. Pozostałe 23 strefy uzyskały klasę A. W porównaniu z wynikami oceny za 2010 rok liczba stref zaliczonych w ocenie za 2015 rok do klasy C zwiększyła się z 16 (35% wszystkich) do 23 (50% wszystkich). Biorąc jednak pod uwagę liczbę stref z przekroczeniem poziomu dopuszczalnego (suma liczby stref z klasą B oraz C w 2010 roku oraz klasa C w 2015 roku), to zmniejszyła się ona o 5 z 28 (61% wszystkich) do 23 (50% wszystkich).

Benzo(a)piren (benzoalfapiren, w skrócie B(a)P) należy do grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych - substancji emitowanych przez samochody, papierosy, a przede wszystkim piece i kotły grzewcze. Benzo(a)piren wydziela się podczas spalania węgla (zwłaszcza tego złej jakości), drewna i śmieci (zwłaszcza tworzyw sztucznych typu PET). B(a)P jest jednym z najbardziej toksycznych składników smogu (mgła zawierająca zanieczyszczenia powietrza, w szczególności pyłu zawieszonego, który potrafi przenikać do układu oddechowego i krwiobiegu, zwiększając wystąpienie groźnych chorób. W odniesieniu do B(a)P w ocenie jakości powietrza uwzględnia się wartość kryterialną poziomu docelowego B(a)P w powietrzu wynoszącą 1 ng/m³ dla stężenia średniego rocznego. [35, 40]

UWAGA: Strzałka w górę oznacza wzrost liczby stref w klasie C charakteryzującej się poziomem stężeń przekraczającym poziom docelowy, strzałka w dół oznacza spadek liczby stref w klasie C charakteryzującej się poziomem stężeń przekraczającym poziom docelowy, strzałka pozioma oznacza utrzymanie liczby stref zakwalifikowanych do poszczególnych klas (A, C) na niezmiennym poziomie.

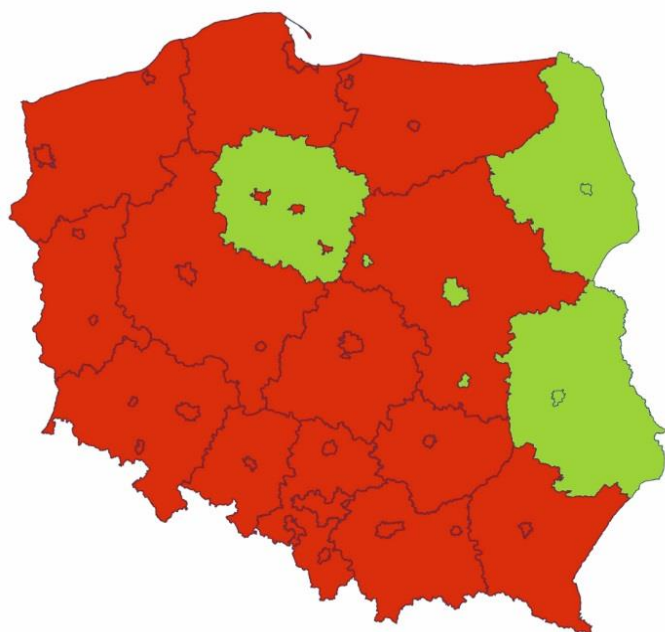
Jakość powietrza w strefach – B(a)P w pyłe PM10 (liczba stref w klasie A, C)

 Obie strefy w województwie opolskim zostały zakwalifikowane do klasy wynikowej C, charakteryzującej się przekroczeniem poziomów docelowych B(a)P

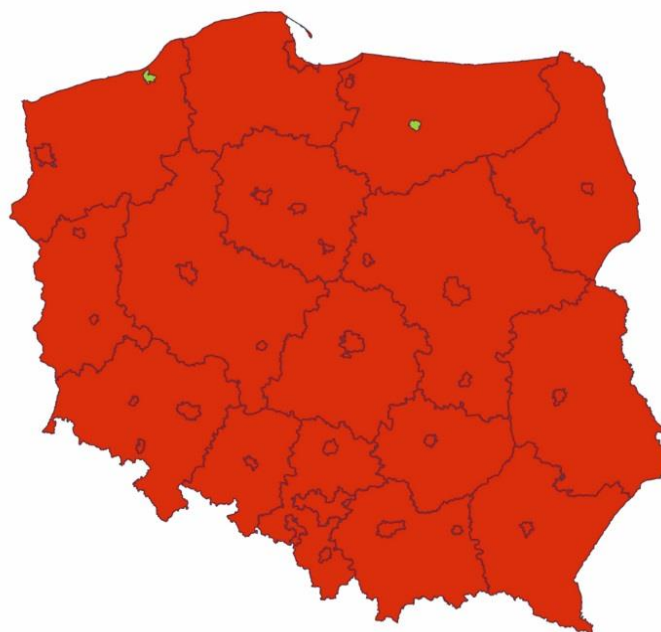
Poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego B(a)P jest podstawowym wskaźnikiem opisującym jakość środowiska, w tym stopień narażenia człowieka na zagrożenie zdrowotne. W stopniu pośrednim charakteryzuje stan techniczny i stopień nowoczesności technologii produkcyjnych, proekologiczność systemu transportowego, jak również funkcjonujące wzorce konsumpcji. Rocznej oceny jakości powietrza na terenie Polski pod względem B(a)P, po zmianie metodyki badawczej w 2010 roku, dokonuje się w 46 strefach, które zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska, w tym w 2 strefach wyróżnionych na terenie województwa opolskiego (miasto Opole i pozostała część województwa stanowiąca strefę opolską) [58].

Klasyfikacja obowiązujących stref dla B(a)P w pyłe PM10 (ocena roczna)* na podstawie oceny jakości powietrza ze względu na ochronę zdrowia ludzi

B(a)P w pyłe PM10 (ocena roczna)* w Polsce wg województw w 2010 r.

B(a)P w pyłe PM10 (ocena roczna)* w Polsce wg województw w 2015 r.

Klasy stref pod kątem ochrony zdrowia

- A - poziom stężeń nie przekracza poziomu docelowego
- C - poziom stężeń przekracza poziom docelowy

Źródło: GiOŚ

OOT 2016

* Benzo(a)piren jest zanieczyszczeniem uwzględnianym od 2007 roku w ocenie rocznej w Polsce. **Przy analizie i interpretacji wyników klasyfikacji stref należy pamiętać, że zaliczenie strefy do klasy C wynikające z wystąpienia przekroczeń odpowiedniej wartości kryterialnej stężeń substancji na określonym, z reguły dość ograniczonym, obszarze strefy i nie powinno być utożsamiane ze złą oceną jakości powietrza na terenie**

całej strefy. Udział stref zaliczonych do klasy C w łącznej liczbie stref podlegających ocenie w poprzednich latach był wyraźnie mniejszy niż w ocenie za 2010. Procent stref zaliczonych do klasy C w latach 2007-2009 wahał się w granicach 42-45% przy łącznej liczbie 170 stref w kraju. Istotny wzrost udziału stref sklasyfikowanych jako C w ocenie dotyczącej B(α)P za 2010 rok nie wynika z pogorszenia jakości powietrza w Polsce. Zmiana ta jest konsekwencją zmiany układu stref w kraju – zmniejszenia ich liczby i znacznego zwiększenia obszaru niektórych stref (obejmujących jak w przypadku województwa opolskiego teren całego województwa z wyłączeniem miasta Opole). W dużych strefach w przypadku zanieczyszczeń powszechnie występujących i których stężenia są bliskie normatywnym lub je przekraczają, można spodziewać się istnienia obszarów, w których występują stężenia przekraczające wartości normatywne. Obszary te zwykle decydują o klasie całej strefy.

- W 2010 roku obie strefy w województwie opolskim (miasto na prawach powiatu Opole i strefa opolska obejmująca pozostałą część województwa) zostały zaliczone do niższej klasy C charakteryzującej się poziomem stężeń B(α)P przekraczającym poziom docelowy wynoszący 1 ng/m³ dla stężenia średniego rocznego. W Polsce, spośród 46 stref podlegających ocenie, 8 (około 17% wszystkich) zaliczono do klasy A charakteryzującej się poziomem stężeń nie przekraczającym poziomu docelowego. Pozostałe 38 stref (blisko 83%) zaliczono do klasy C. Benzo(α)piren wykazuje wyraźną sezonową zmienność stężeń, a do wystąpienia przekroczenia dopuszczalnego stężenia średniego rocznego (poziomu docelowego) niemal zawsze przyczyniają się podwyższone stężenia z okresu zimy.
- W rocznej ocenie powietrza za 2015 rok dotyczącej B(α)P obie strefy województwa opolskiego (miasto Opole i strefa opolska) zostały zaliczone do niższej klasy C. Dotrzymanie obowiązujących standardów stężenia benzo(α)pirenu w powietrzu (zawartego w pyłe PM10) stanowi duży problem na terenie całej Polski. W 2015 roku, aż 44 strefy (96%) zaliczono do klasy C. Tylko dwie strefy, położone na obszarze północnych województw: miasto Koszalin oraz miasto Olsztyn, uzyskały klasę A. Wynik ten stanowi znaczne pogorszenie w stosunku do 2008 roku. Podobnie jak w 2008 roku, w 2015 roku powtarzający się problem z dotrzymaniem wartości normatywnych stężeń B(α)P w województwie opolskim wynika z oddziaływania emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem mieszkań i budynków.

Linie kolejowe eksploatowane – linie kolejowe normalnotorowe, wąskotorowe i szerokotorowe czynne w dniu 31 XII. [12]

Gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km²

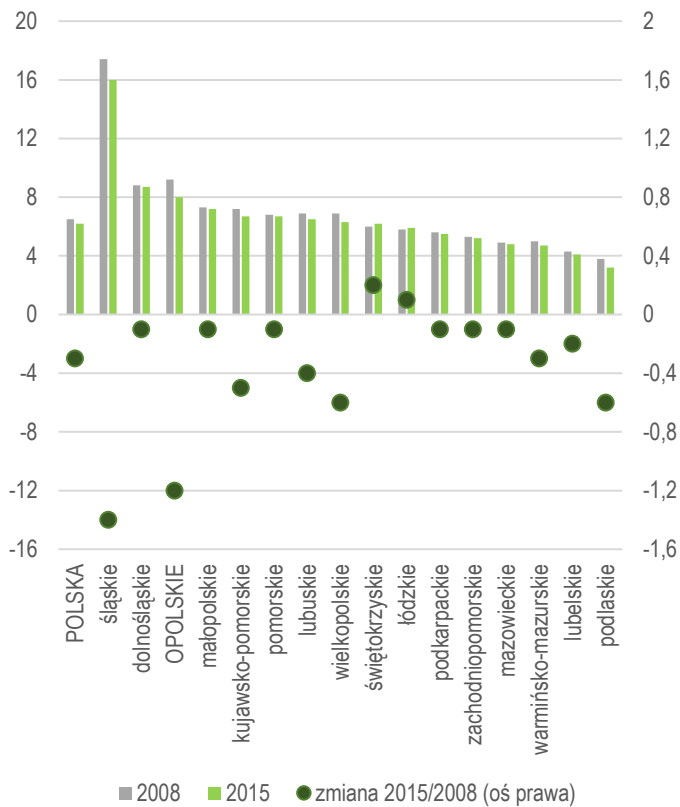

Zmniejsza się gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km² zarówno w regionie jak i w Polsce

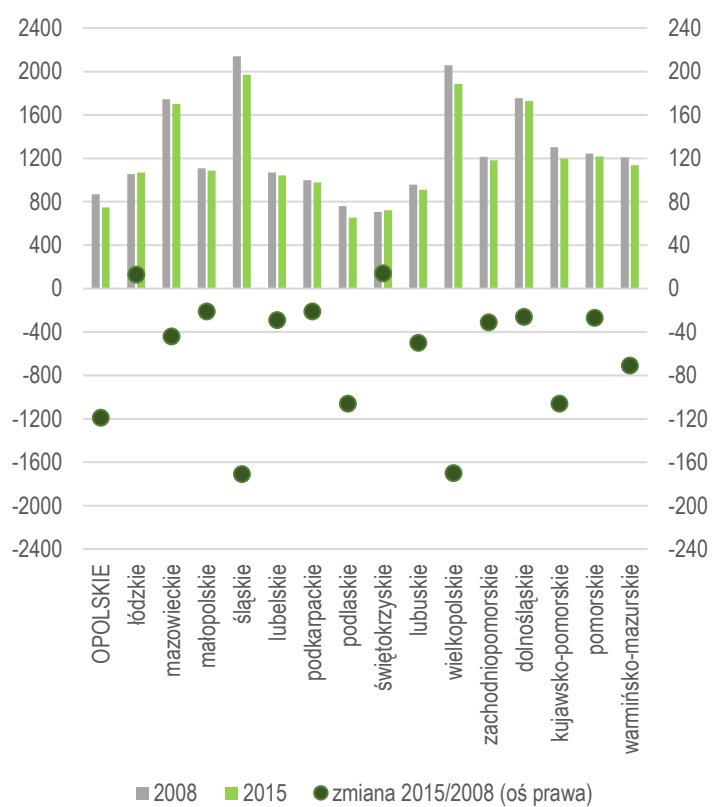
Transport kolejowy z racji jego konkurencyjności w stosunku do transportu samochodowego oraz „przyjazności” dla środowiska powinien być preferowany w przewozach osób i towarów. Dostęp do sieci kolejowej jest warunkiem niezbędnym nie tylko dla sprawnego powiązania regionu z otoczeniem zewnętrznym, ale także dla spójności wewnętrznej, ułatwiający dostęp mieszkańcom województwa do rynków pracy i usług, a przedsiębiorcom dostęp do rynków zbytu. Sieć kolejowa, jej gęstość ma bezpośrednie przełożenie na rozwój powiązań oraz wielkość przewozów pasażerskich i towarowych, przyczyniając się do odciążenia nadmiernie rozbudowanego i energochłonnego transportu drogowego. Utrzymanie wysokiego wskaźnika gęstości linii kolejowych przy odpowiednio wdrażanej polityce transportowej stwarza szansę na wzrost udziału transportu zbiorowego w przewozach pasażerskich i wzrost znaczenia kolei w strukturze przewozów towarowych, co sprzyjać będzie obniżeniu kosztów środowiskowych i społecznych transportu.

Linie kolejowe eksploatowane – gęstość i długość

Linie kolejowe eksploatowane (ogółem), w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r. oraz zmiana 2015/2008, w km/100 km²

Długość linii kolejowych eksploatowanych, wg województw, w 2008 i 2015 r. oraz zmiana 2015/2008, w km

Źródło: GUS

OOT 2016

- Województwo opolskie odznacza się dużą gęstością linii kolejowych eksploatowanych na 100 km². W latach 2008-2011 województwo zajmowało 2 miejsce w Polsce (za województwem śląskim) pod względem gęstości linii kolejowych eksploatowanych na 100 km² (niezmienna we wskazanym okresie wartość wskaźnika na poziomie 9,2 km/100 km²). Od roku 2012 widoczny jest stopniowy spadek wartości wskaźnika do poziomu 8,0 km/100 km² w 2015 roku (3 miejsce w kraju, za województwami: śląskim i dolnośląskim).

- W latach 2008-2015 długość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km² zmniejszyła się niemal we wszystkich województwach (wyjątek stanowią województwa: świętokrzyskie i łódzkie). Biorąc pod uwagę zmianę, jaka zaszła w badanym okresie, region odbiega znacznie in minus od średniej zmiany dla Polski (-0,3 km/100 km²), ze zmianą -1,2 km/100 km².
- W okresie 2008-2015 długość linii kolejowych eksploatowanych w regionie zmniejszyła się o 119 km (-13,7%, w stosunku do średniej zmiany w kraju -4,8%), z poziomu 868 km w 2008 roku, do 749 km w 2015 roku. Udział linii kolejowych eksploatowanych w regionie w 2008 roku stanowił 4,3% linii kolejowych eksploatowanych w Polsce (Polska = 100%). W 2015 roku udział ten zmniejszył się do poziomu 3,9%.

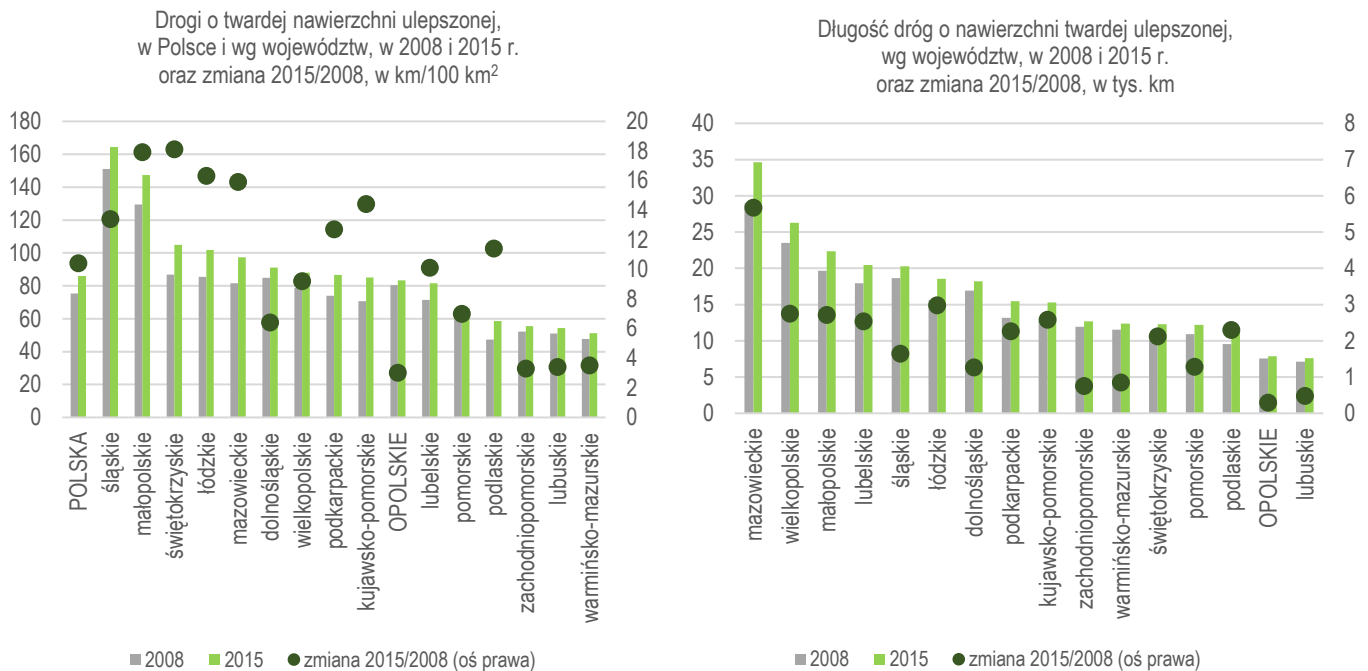
Do dróg o nawierzchni twardej ulepszonej zalicza się drogi o nawierzchni z kostki kamiennej, klinkieru, betonu, z płyt kamienno-betonowych i bitumu. [12]

Gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej

 Zwiększa się gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej jednak w tempie wolniejszym niż średnio w kraju

Gęstość sieci dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej jest jednym z podstawowych wyznaczników warunków życia i atrakcyjności gospodarczej regionu. Dobra dostępność do tej kategorii dróg oznacza możliwość bardziej efektywnego i sprawnego wykorzystania potencjałów regionu i dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego województwa. Stosunkowo wysoka gęstość dróg publicznych o nawierzchni twardej ulepszonej w województwie opolskim oraz wysoki w skali kraju poziom zurbanizowania obszarów wiejskich powoduje, że w ostatnich latach tempo przyrostu długości i gęstości tych dróg jest mniejsze niż w kraju. Poza tym realizowany w ostatnich latach w kraju program budowy dróg krajowych (autostrady, drogi ekspresowe) wykonywany był głównie w korytarzach transportowych poza obszarem województwa opolskiego.

Drogi publiczne o nawierzchni twardej ulepszonej – gęstość i długość

Źródło: GUS

OOT 2016

- W latach 2008-2015 w całym kraju nastąpił przyrost dróg o twardej nawierzchni ulepszonej w km/100 km². Województwo opolskie, ze zmianą na poziomie 3,0 km/100 km² (z 80,4 km/100km² w 2008 roku do 83,4 km/100 km² w 2015 roku), odbiegało znacznie in minus względem średniego wzrostu dla kraju, który wyniósł 10,4 km/100 km² (z 75,4 km/100 km² w 2008 roku do 85,8 km/100 km² w 2015 roku) i pod względem przyrostu kilometrów dróg o twardej nawierzchni ulepszonej zajęło ostatnie miejsce w kraju.
- Gęstość dróg o twardej nawierzchni ulepszonej w km/100 km², uplasowała region w latach 2014-2015 roku na 10 pozycji w rankingu województw, co stanowi spadek względem 9 pozycji w 2013 roku, 8 miejsca w latach 2011-2012 i pozycji 7 w latach 2008-2010. Dodatkowo w latach 2008-2015 niekorzystnym zmianom uległa różnica pomiędzy wartościami wskaźnika w województwie, a średnimi wartościami w Polsce. O ile w latach 2008-2010 region odznaczał się większą niż średnio w kraju gęstością dróg o nawierzchni twardej ulepszonej (kolejno o: 5 km/100 km², 3,6 km/100 km², 2,6 km/100 km²), o tyle od 2013 roku różnica wzrasta na niekorzyść regionu (kolejno o: -1,2 km/100 km² w 2013 roku, -1,8 km/100 km² w 2014 roku i -2,4 km/100 km² w 2015 roku).
- Długość dróg o nawierzchni twardej ulepszonej w latach 2008-2015 w województwie uległa zwiększeniu o 289,5 km (3,8%). Należy jednak zaznaczyć, że był to najmniejszy przyrost w kraju (średnia dla kraju 13,8%), a udział dróg o twardej nawierzchni ulepszonej w regionie w tym typie dróg w skali Polski, zmniejszył się o 0,3 pkt proc. (z 3,2% w 2008 roku do 2,9% w 2015 roku).

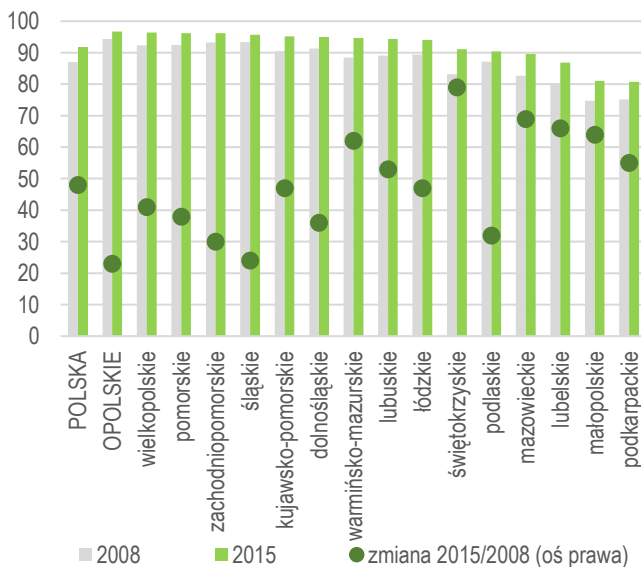
Odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej

 Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej w województwie jest największy w kraju

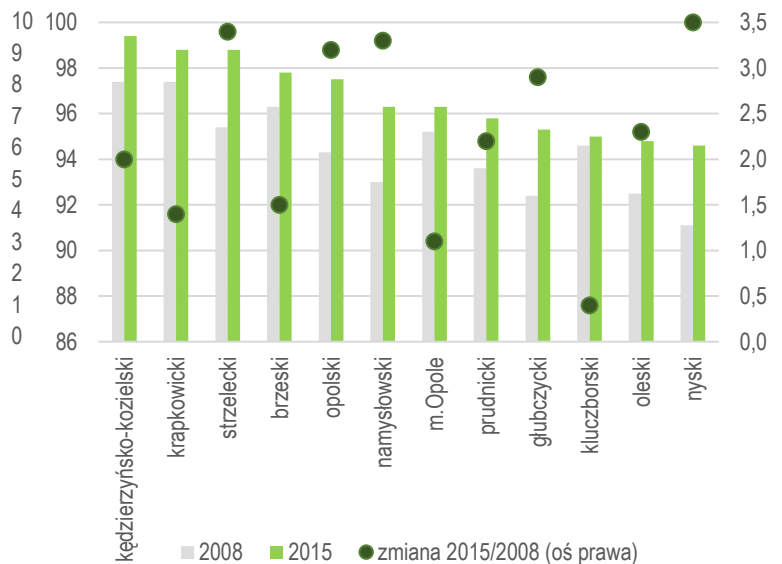
Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej jest jednym z podstawowych wskaźników jakości życia mieszkańców, miarą rozwoju cywilizacyjnego obszaru, atrakcyjności dla zamieszkania i pośrednio rozwoju gospodarczego. Wskaźnik jest również miarą racjonalnego wykorzystania zasobów jakościowo-ilościowych wody, optymalizacji jej wykorzystania dla potrzeb komunalnych i gospodarki. Tempo wzrostu wskaźnika jest zależne od poziomu nasycenia infrastrukturą wodociągową obszarów zurbanizowanych, a przede wszystkim od skali występujących w tej dziedzinie niedoborów. Wysoki poziom dostępności do sieci wodociągowej w województwie opolskim, dzięki przewadze zwartej zabudowy na obszarach wiejskich powoduje, że w rozpatrywanym okresie wzrost odsetka ludności korzystającej z sieci wodociągowej był najniższy w kraju.

Sieć wodociągowa – odsetek ludności korzystającej z sieci i gęstość sieci wodociągowej rozdzielczej

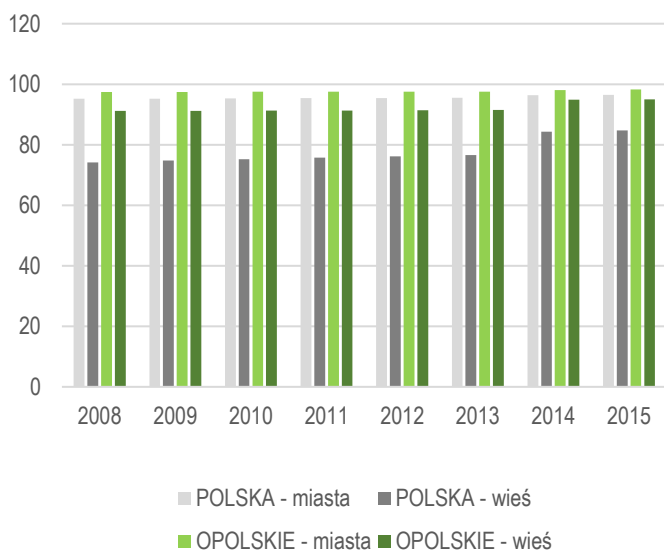
Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

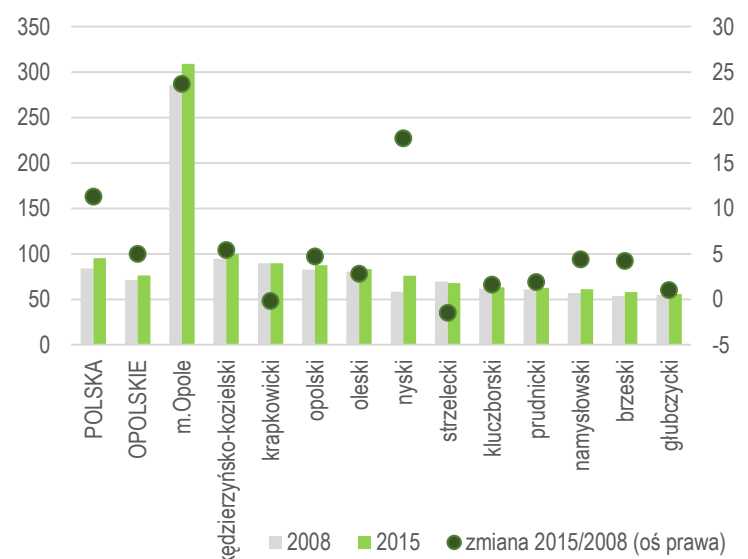
Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej, wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Odsetek osób korzystających ze wszystkich rodzajów instalacji wodociągowej, w Polsce i woj. opolskim, w latach 2008-2015, w %

Gęstość sieci wodociągowej rozdzielczej, w Polsce, woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r. oraz zmiana 2015/2008, w km/100 km²

- W latach 2008-2015 województwo opolskie odznaczało się większym odsetkiem osób korzystających z instalacji wodociągowej, niż średnia dla kraju (w całym analizowanym okresie średnio o 6,5 pkt proc.). W województwie opolskim w 2008 roku odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej wyniósł 94,4%, przy średniej dla kraju 87,0%, a w 2015 roku 96,7%, przy średniej dla Polski 91,8%. Wysoki odsetek ludności korzystającej z instalacji wodociągowej uplasował województwo opolskie na 1 pozycji w kraju w całym analizowanym okresie, choć zmiana, jaka zaszła w latach 2008-2015 była mniejsza niż średnia w kraju o 2,5 pkt proc., co wynika z rozpowszechnienia dostępu do instalacji wodociągowej w regionie.
- W przekroju wewnątrzregionalnym, najwyższym odsetkiem osób korzystających z instalacji wodociągowej w 2015 roku, odznaczały się powiaty: kędzierzyńsko-kozielski (99,4%), krapkowicki i strzelecki (po 98,8%). Największą zmianę w latach 2008-2015 odnotowano w powiecie nyskim (3,5 pkt proc.), w którym odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej wzrósł z 91,1% w 2008 roku do 94,6% w 2015 roku.
- Odsetek osób korzystających z instalacji wodociągowej (wg miejsca zamieszkania), w całym analizowanym okresie, przyjmował w regionie wyższe wartości niż średnie dla kraju (w przypadku mieszkańców miast, średnio o 2,0 pkt proc., w przypadku mieszkańców wsi średnio o 14,5 pkt proc.). Wewnątrzregionalny podział odsetka osób z dostępem do instalacji wodociągowej wg miejsca zamieszkania ukazuje stosunkowo nieduże, względem kraju, zróżnicowanie w dostępie do instalacji. W latach 2008-2015, odsetek mieszkańców obszarów miejskich z dostępem do instalacji wodociągowej był większy średnio o 5,4 pkt proc. niż mieszkańców obszarów wiejskich (dysproporcja w kraju na poziomie 17,9 pkt proc.).
- W latach 2008-2015 gęstość sieci wodociągowej rozdzielczej w województwie była mniejsza niż średnia gęstość w Polsce (średnio o 15,8 km/100 km²). Wśród powiatów województwa opolskiego wartości powyżej średniej dla kraju w całym analizowanym okresie odnotowano w powiatach: mieście Opolu (średnio o 208,4 km/100 km²) i kędzierzyńsko-kozielskim (średnio o 8,8 km/100 km²).
- Największa zmiana w latach 2008-2015 w zakresie gęstości sieci rozdzielczej wodociągowej zaszła w powiatach: mieście Opolu (23,7 km/100 km², 8,3%) i nyskim (17,7 km/100 km², 30,4%). W powiatach: strzeleckim i krapkowickim w roku 2015 nastąpiła zmiana in minus w stosunku do roku bazowego (2008), odpowiednio o: -1,5 km/100 km² (-2,2%) i o -0,2 km/100 km² (-0,2%).

Odsetek ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej

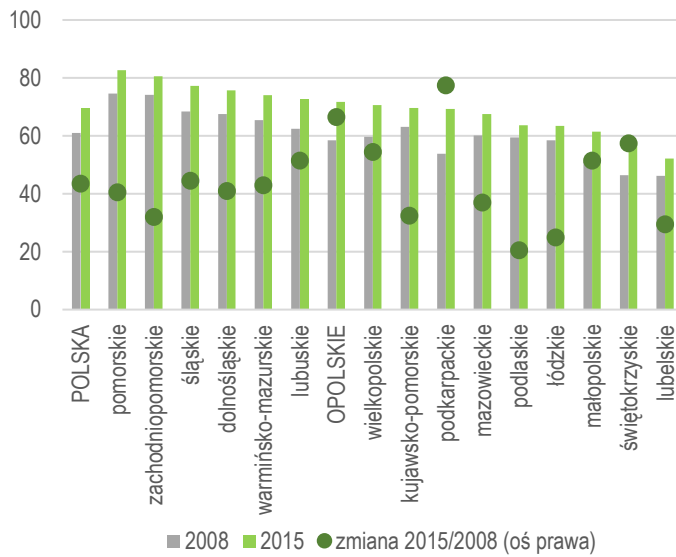

Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej wzrasta w tempie szybszym niż średnio w kraju

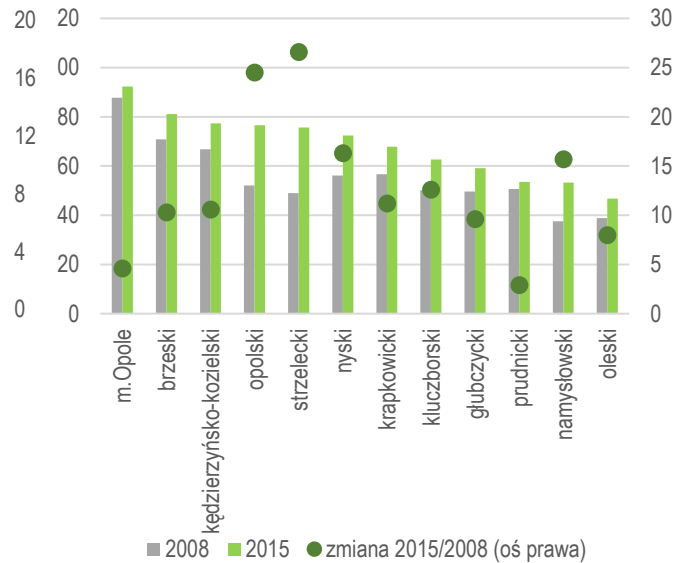
Odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej jest jednym z podstawowych wskaźników jakości życia mieszkańców, miarą rozwoju cywilizacyjnego obszaru, atrakcyjności dla zamieszkania i pośrednio rozwoju gospodarczego. Wskaźnik jest również miarą racjonalności ochrony zasobów środowiska, w szczególności w zakresie zapewnienia dobrego stanu jakościowego wód powierzchniowych i podziemnych dla potrzeb użytkowych. Wyrazem strategicznego znaczenia wód dla regionu jest w rozpatrywanym okresie szybki przyrost (drugi w kraju) ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej i wskaźnik gęstości sieci.

Sieć kanalizacyjna – odsetek ludności korzystającej z sieci i gęstość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej

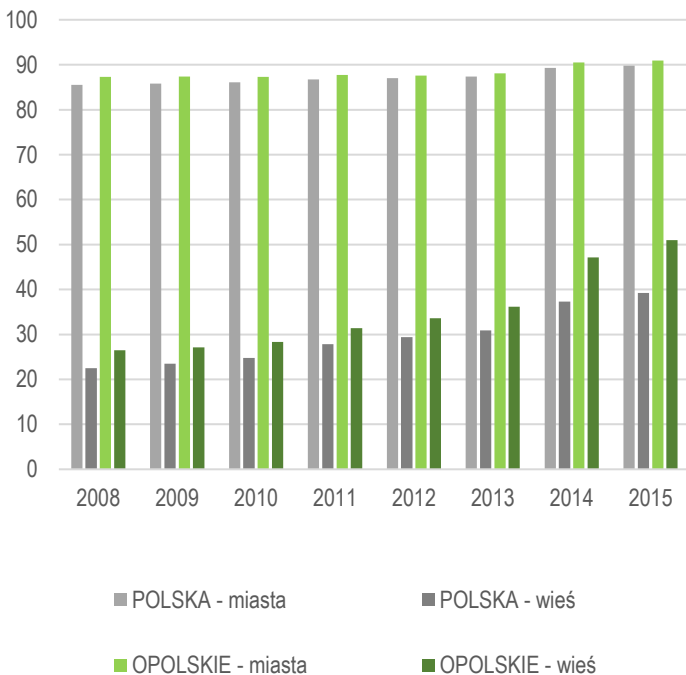
Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

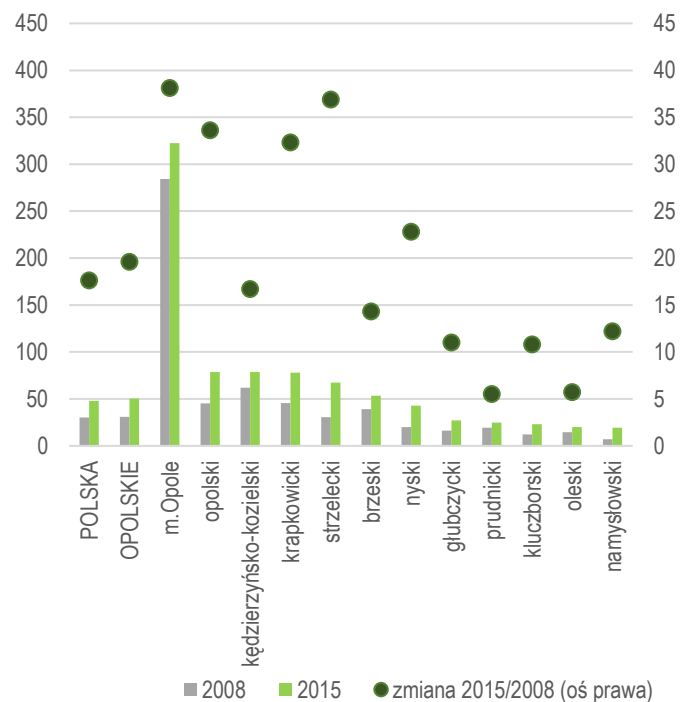
Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej, wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej, w Polsce i woj. opolskim, w 2008 i 2015 r., w %

Gęstość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej, w Polsce, woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r., oraz zmiana 2015/2008, w km/100 km²

- W latach 2008-2015 w całej Polsce zaobserwować można wzrost odsetka ludności korzystającej z instalacji kanalizacyjnej. Zmiana, jaka zaszła w analizowanym okresie w Polsce wyniosła 8,7 pkt proc. (z 61,0% w 2008 roku do 69,7% w 2015 roku), w regionie zmiana była wyższa i wyniosła 13,3 pkt proc. (z 58,4% w 2008 roku do 71,7% w 2015 roku). Region zajął 2 miejsce w kraju pod względem zmiany wartości wskaźnika. W rankingu województw opolskie przesunęło się z pozycji 11 w 2008 roku, na miejsce 7 w 2015 roku.
- W 2015 roku wśród powiatów województwa opolskiego największy odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej odznaczał powiaty: miasto Opole (92,3%) i brzeski (81,1%), a najmniejszy powiaty: oleski (46,8%), namysłowski (53,3%) i prudnicki (53,6%). W sumie w sześciu powiatach województwa opolskiego (mieście Opolu, brzeskim, kędzierzyńsko-kozielskim, opolskim, strzeleckim i nyskim) odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej był wyższy niż średnia wartość dla Polski (69,7%).
- Odsetek osób korzystających z instalacji kanalizacyjnej (wg miejsca zamieszkania), w całym analizowanym okresie, przyjmował w regionie wyższe wartości niż średnie dla kraju (w przypadku mieszkańców miast, średnio o 1,2 pkt proc., w przypadku mieszkańców wsi średnio o 5,7 pkt proc.). Wewnątrzregionalny podział odsetka osób z dostępem do instalacji kanalizacyjnej wg miejsca zamieszkania ukazuje znaczne (choć mniejsze niż w kraju), zróżnicowanie w dostępie do tego rodzaju instalacji. W latach 2008-2015, odsetek mieszkańców obszarów miejskich z dostępem do instalacji kanalizacyjnej był większy średnio o 53,2 pkt proc. niż mieszkańców obszarów wiejskich (dysproporcja w kraju na poziomie 57,8 pkt proc.).
- W latach 2008-2015 wzrosła gęstość sieci kanalizacyjnej rozdzielczej. W Polsce przyrost ten był niższy od zmiany, jaka zaszła w zakresie wartości wskaźnika w regionie o 2 km (17,6 km/100 km² względem 19,6 km/100 km², o 58,1% względem 63,4%). W 2015 roku gęstość sieci kanalizacyjnej w województwie była większa niż średnia dla kraju o 2,6 km/100 km² (5,4%).
- Wśród powiatów województwa opolskiego największa gęstość sieci kanalizacyjnej w 2015 roku występowała w powiatach: mieście Opolu (322,3 km/100 km²), opolskim (78,7 km/100 km²), kędzierzyńsko-kozielskim (78,5 km/100 km²) i krapkowickim (77,8 km/100 km²).

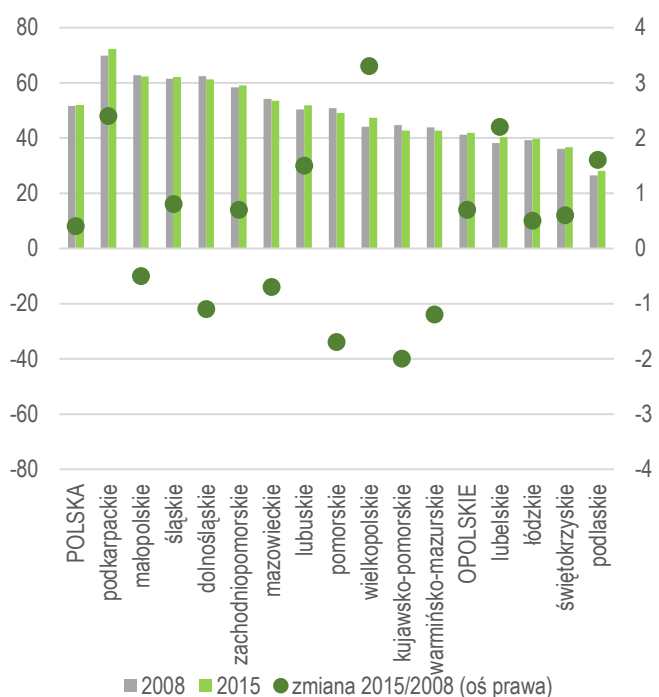
Odsetek ludności korzystającej z instalacji gazowej

 Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej nieznacznie wzrósł

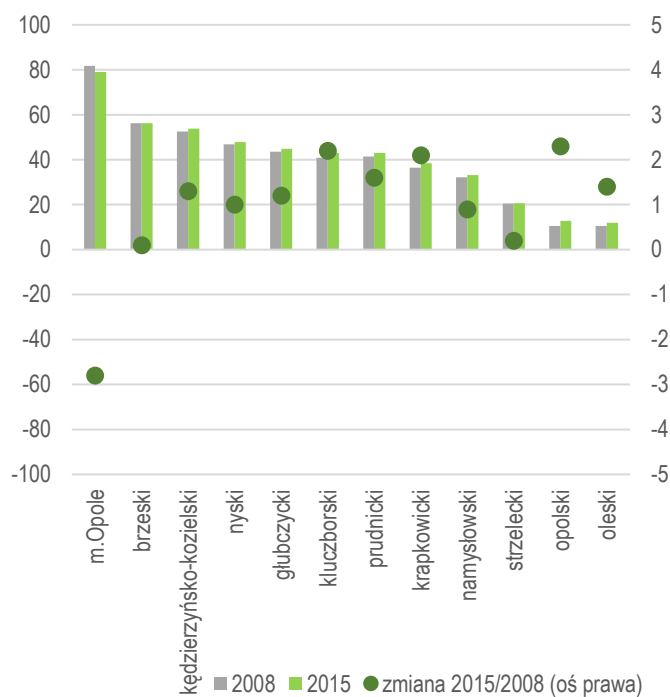
Odsetek osób korzystających z sieci gazowej jest przede wszystkim miarą rozwoju cywilizacyjnego obszaru i atrakcyjności dla zamieszkania. W obszarze województwa opolskiego występuje bardzo duże zróżnicowanie przestrzenne w poziomie gazyfikacji – na 69 gmin obsługiwanych przez Oddział Zakład Gazowniczy w Opolu, gaz jest dostarczany tylko do 39 gmin (56,5%), ponadto zgazyfikowane są głównie miasta, a północno-wschodni obszar regionu (powiat oleski), poza miastem Praszka jest całkowicie pozbawiony sieciowego paliwa gazowego. Przyrost sieci gazowej w regionie postępuje bardzo powoli, jednak sukcesywnie gazyfikowane są także obszary wiejskie, jak np. gmina Dobrzeń Wielki.

Sieć gazowa – odsetek ludności korzystającej z sieci i gęstość sieci gazowej rozdzielczej

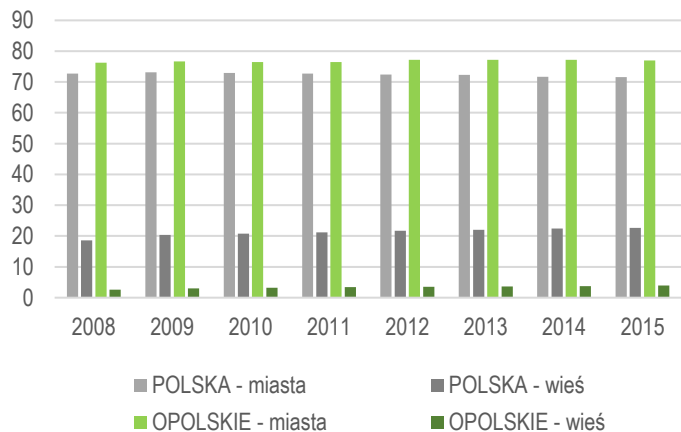
Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

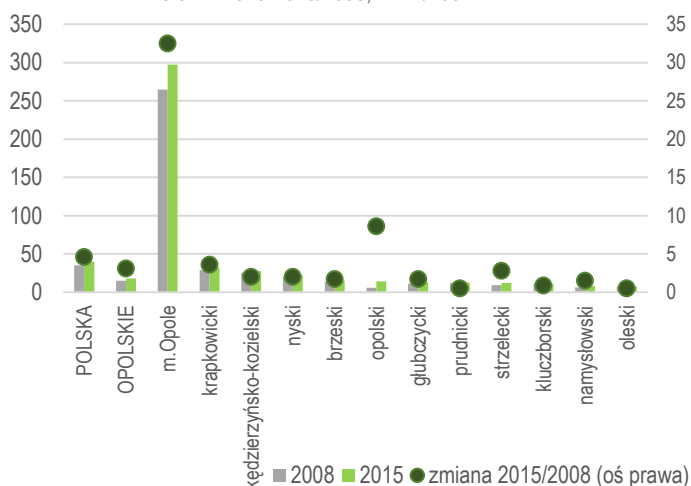
Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej, wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Odsetek osób korzystających ze wszystkich rodzajów instalacji gazowej, w Polsce i woj. opolskim, w 2008 i 2015 r., w %

Gęstość sieci gazowej rozdzielczej, w Polsce, woj. opolskim i wg powiatów, w 2008 i 2015 r. oraz zmiana 2015/2008, w km/100 km²

- W latach 2008-2015 odsetek osób korzystających z instalacji gazowej kształtował się na względnie stałym poziomie, zarówno w województwie, jak i w Polsce. Wartość wskaźnika w regionie w 2008 wynosiła 41,2%, a w roku 2015 41,9%, (zmiana o 0,7 pkt proc.). Zmiana w skali kraju była jeszcze mniejsza i wyniosła 0,4 pkt proc. (wzrost z poziomu 51,7% do 52,1%).
- Biorąc pod uwagę zróżnicowanie międzyregionalne odsetka osób korzystających z instalacji gazowej, województwo opolskie w całym okresie analizy zajmowało 12 pozycję w rankingu województw.
- Wśród powiatów województwa opolskiego widać duże zróżnicowanie w zakresie odsetka osób korzystających z instalacji gazowej. W 2015 roku największy odsetek użytkowników (powyżej średniej dla kraju) zamieszkiwał powiaty: miasto Opole (79,0%), brzeski (56,3%) i kędzierzyńsko-kozielski (53,8%). Należy zauważyć, że choć powiat miasto Opole odznaczał się w 2015 roku największym odsetkiem osób korzystających z sieci gazowej, zmiana, jaka zaszła w latach 2008-2015 była niekorzystna – zmniejszenie odsetka osób korzystających z instalacji o 2,8 pkt proc.
- Odsetek osób korzystających z instalacji gazowej (wg miejsca zamieszkania), w całym analizowanym okresie, przyjmował w regionie wyższe wartości niż średnie dla kraju w odniesieniu do mieszkańców miast (średnio o 4,4 pkt proc.) i niższe w odniesieniu do mieszkańców wsi (średnio o 17,9 pkt proc.). Wewnątrzregionalny podział odsetka osób z dostępem do instalacji gazowej wg miejsca zamieszkania, ukazuje duże zróżnicowanie w dostępie do tego rodzaju instalacji. W latach 2008-2015, odsetek mieszkańców obszarów miejskich z dostępem do instalacji gazowej był większy, średnio o 73,5 pkt proc., niż mieszkańców obszarów wiejskich (dysproporcja w kraju na poziomie 51,2 pkt proc.).
- Gęstość sieci gazowej w województwie opolskim odbiega in minus od średniej wartości dla kraju. Średnia różnica w latach 2008-2015 wyniosła -21,1 km/100 km². Większe wartości od średnich dla kraju osiągał jedynie powiat miasto Opole (średnio o 242,3 km/100 km²).
- W latach 2008-2015 we wszystkich powiatach województwa gęstość sieci gazowej wzrosła. Najmniejszy przyrost (po 0,5 km/100 km²) miał miejsce w powiatach: oleskim (7,1%) i prudnickim (4,2%). Największy przyrost, biorąc pod uwagę wartości bezwzględne (32,5 km/100 km²), nastąpił w powiecie mieście Opolu (12,3%), natomiast największy procentowy przyrost (150,9%) miał miejsce w powiecie opolskim (8,6 km/100 km²).

Wskaźnik zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku to ilość wody zużytej na cele: przemysłu, rolnictwa, leśnictwa, do napełniania i uzupełniania stawów rybnych oraz na cele eksploatacyjne sieci wodociągowej. [9]

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

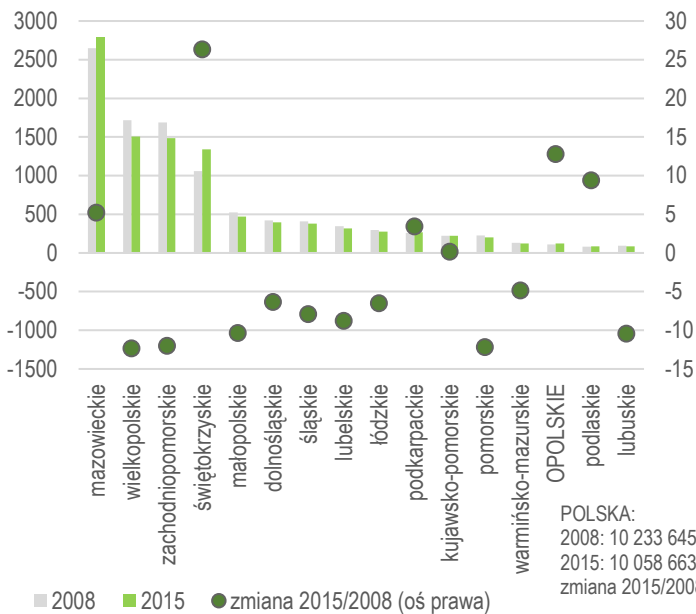

W regionie znacznie wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

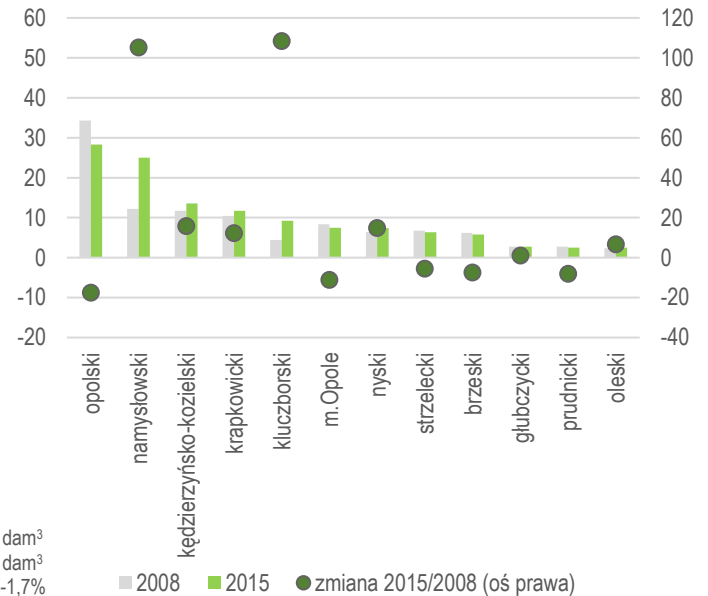
Woda jest niezbędna człowiekowi do życia i działalności. Jej dostępność warunkuje zarówno jakość życia jak i możliwości rozwoju gospodarczego. Jednak ograniczoność zasobu wody słodkiej powoduje konieczność zrównoważonego zarządzania zasobami wód podziemnych i powierzchniowych pod względem ilościowym i jakościowym. Z punktu widzenia celów środowiskowych wzrost zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności nie jest kierunkiem pożądanym. Wskaźnik umożliwia ocenę skuteczności działań ukierunkowanych na ochronę zasobów wodnych poprzez monitorowanie zużycia wody przez gospodarkę i mieszkańców.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności

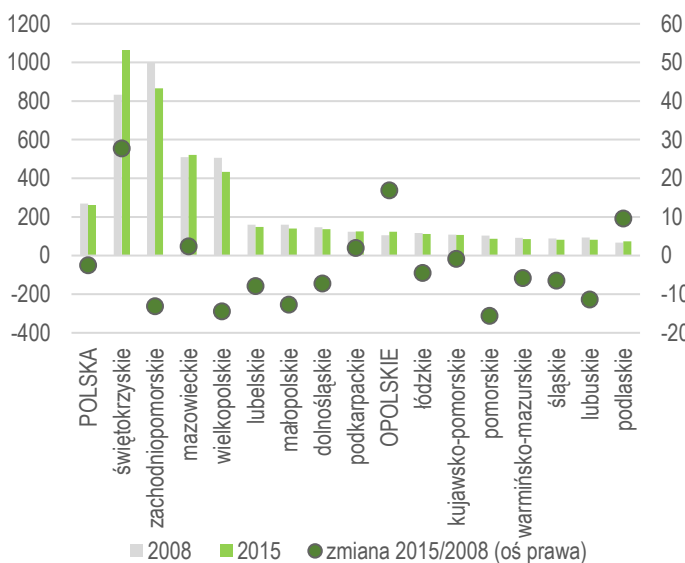
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, wg województw, w 2008 i 2015 r., w tys. dam³ i zmiana 2015/2008, w %

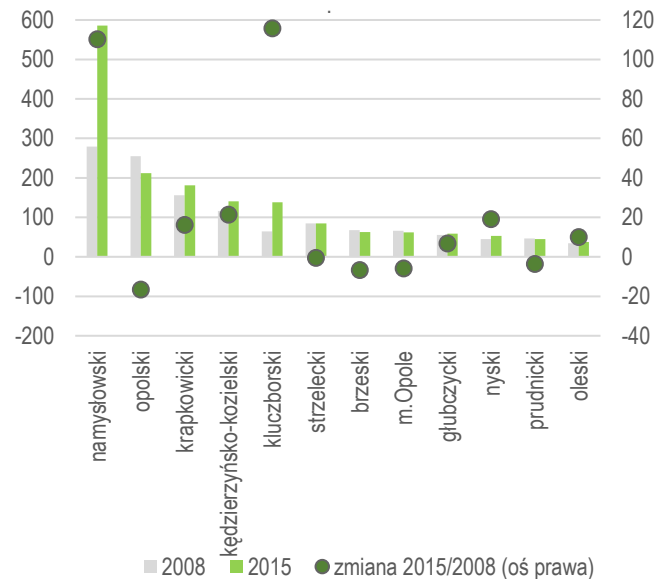
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w tys. dam³ i zmiana 2015/2008, w %

Zużycie wody na 1 mieszkańca, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w m³ oraz zmiana 2015/2008, w %

Zużycie wody na 1 mieszkańca, wg powiatów, w 2008 i 2015 r., w m³ oraz zmiana 2015/2008, w %

- W latach 2008-2015 zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie opolskim wzrosło o 12,8% (13 905,1 dam³), z poziomu 108 718,9 dam³ w 2008 roku do 122 624,0 dam³ w 2015 roku. W okresie tym zużycie wody w Polsce zmniejszyło się o 1,7% z 10 233 645,9 dam³ do 10 058 663,6 dam³. Biorąc pod uwagę wartości bezwzględne, zarówno w 2008 roku, jak i w 2015 roku województwo znajdowało się na 14 pozycji w kraju;
- W ujęciu powiatowym, największe zużycie wody, zarówno w 2008 roku, jak i w 2015 roku miało miejsce w powiecie opolskim (34 302,7 dam³ w 2008 roku i 28 289,9 dam³ w 2015 roku), choć należy zaznaczyć, że w analizowanym okresie zużycie wody w powiecie spadło o 17,5%. Na kolejnych pozycjach znalazły się powiaty: namysłowski (12 206,4 dam³ w 2008 roku i 25 045,0 dam³ w 2015 roku, wzrost o 105,2%) i kędzierzyńsko-kozielski (11 728,0 dam³ w 2008 roku i 13 582,5 dam³ w 2015 roku, wzrost o 15,8%);
- W latach 2008-2015 w województwie wzrosło zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w przeliczeniu na 1 mieszkańca z poziomu 105,1 m³/os. w 2008 roku do 122,8 m³/os. w roku 2015 (16,8%), przy zmniejszeniu zużycia wody na poziomie kraju z 268,5 m³/os. w 2008 roku do 261,6 m³/os. w 2015 roku (-2,6%). W 2008 roku województwo opolskie znajdowało się na 11 pozycji w kraju pod względem zużycia wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności, po zwiększeniu zużycia region przesunął się na 9 miejsce;
- Wśród powiatów województwa opolskiego największe zużycie wody na 1 mieszkańca zarówno w 2008 roku, jak i w 2015 roku miało miejsce w powiecie namysłowskim (278,9 m³/os. w 2008 roku i 586,1 m³/os. w 2015 roku, wzrost o 110,2%). Na drugiej pozycji uplasował się powiat opolski, w którym, co warto zaznaczyć, zużycie wody w latach 2008-2015 zmniejszyło się o 16,7%, z 254,8 m³/os. w 2008 roku do 212,2 m³/os. w 2015 roku.

Dochody jst na 1 mieszkańca

4 570 zł

Wydatki jst na 1 mieszkańca

4 476 zł

Wydatki majątkowe inwestycyjne na 1 mieszkańca

570 zł

27,5%

Zobowiązania jst w relacji do ich dochodów

Wydatki jst na obsługę długu publicznego

36 mln zł

Jakość rządzenia

Województwo opolskie jest jednym z 2 regionów w Polsce odznaczającym się najwyższym poziomem jakości rządzenia

Główne spostrzeżenia	Zmiana w latach 2008-2015 w woj. opolskim	Zmiana w latach 2008-2015 w Polsce	Trend pożądany	Strona w raporcie
Dochody per capita jst w województwie opolskim wzrosły				161
Wydatki per capita jst w województwie opolskim wzrosły				163
Wydatki majątkowe inwestycyjne jst per capita w województwie opolskim spadły, przy jednoczesnym wzroście w kraju				165
Obciążenie dochodów jst zobowiązaniami wzrosło, jednak było jednym z najmniejszych w kraju				167
Wydatki na obsługę długu publicznego jst wzrosły				169
Zamożność miast subregionalnych w województwie opolskim wzrosła, a 3 z 5 miast subregionalnych poprawiło swoją pozycję w rankingach zamożności miast wojewódzkich/powiatowych				171
3 na 5 miast subregionalnych w województwie opolskim odnotowało wzrost zadłużenia, jednakże dzięki korzystnemu udziałowi nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (zdolność do spłaty długu) poziom zadłużenia 4 na 5 miast subregionalnych utrzymał się na bezpiecznym poziomie				173
Pod względem jakości rządzenia, województwo opolskie korzystnie wypada na tle pozostałych regionów Polski				177

SAMORZĄD – podsumowanie analizowanego obszaru

Samorząd terytorialny utworzony w 1990 roku (szczebel gminny) i uzupełniony w 1998 roku poprzez wprowadzenie reformy powiatowo-wojewódzkiej, składa się ze zbioru jednostek samorządu terytorialnego, wyposażonych w dwa organy (uchwalodawczy i wykonawczy) [39, s. 14]. Na mocy Konstytucji RP, samorząd uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej, stanowiąc emanację wspólnoty samorządowej, która obejmuje „ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału administracyjnego” [42]. Wyposażony jest w prawo i zdolność do zarządzania na własną odpowiedzialność i w interesie społeczności lokalnej zasadniczą częścią spraw publicznych – zgodnie z zapisami Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego (EKSL) oraz Samorządu Regionalnego (EKSR) – co wypełnia konstytucyjną zasadę decentralizacji władzy publicznej [42]. Jednostki samorządu terytorialnego spełniają kluczową rolę w zakresie realizacji polityki rozwoju na obszarze podlegającym ich kompetencjom, w sferach wynikających z obowiązujących regulacji prawnych ograniczających zadania i odpowiedzialność administracji rządowej i przekazujących je do realizacji na szczebel lokalny i regionalny.

Gmina stanowi najważniejszy typ wspólnoty samorządowej [41] z racji bezpośredniej relacji z mieszkańcami danego obszaru, wypełniając zadania z zakresu polityki społecznej i wspierania lokalnego rozwoju gospodarczego. Działania wykraczające poza możliwości i kompetencje gmin realizowane są na szczeblu powiatowym, zwłaszcza dotyczy to części zadań związanych z edukacją (ponadgimnazjalną), ochroną zdrowia (szpitale powiatowe), funkcjonowaniem instytucji kultury, pomocą społeczną, aktywizacją rynku pracy, transportem publicznym, ochroną terenu i jego mieszkańców (m.in. przeciwpowodziową, cywilną, środowiska), a także zapewnianiem ładu przestrzennego. Samorządowe województwo odpowiada przede wszystkim za rozwój regionalny, koordynację jego spójnego charakteru w zakresach przypisanych pozostałym jednostkom terytorialnym, wspieranie działań we wszystkich sferach aktywności realizowanej przez regionalne instytucje edukacji, kultury, ochrony zdrowia, rynku pracy, zajmujące się zagadnieniami transportu, planowania regionalnego oraz promocję regionu. Podstawy realizacji wymienionych działań tworzy kontrakt wojewódzki, uwzględniający wsparcie finansowe budżetu państwa oraz funduszy europejskich.

W 2015 roku w województwie opolskim poziom dochodów na 1 mieszkańca osiągnął wartość 4 570 zł, czyli 88,4% średniej dla Polski, a jego wzrost w 2015 roku w relacji do 2008 roku był niższy od średniego wzrostu w kraju.

Wykonywanie zadań przez jst możliwe jest dzięki osiąganym przez nie dochodom obejmującym dochody własne (w formie podatków oraz udziałów w nich, opłat, a także pozostałych dochodów), dotacje (na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na zasadzie porozumień z jednostkami administracji rządowej oraz samorządowej, celowe, a także uzyskane w ramach programów finansowych z udziałem środków unijnych i zagranicznych) oraz subwencje (składające się z części oświatowej, uzupełnienia subwencji ogólnej, wyrównawczej i regionalnej). Przy odniesieniu wartości dochodów jst do liczby mieszkańców (wskaźnik per capita) istotny wpływ na uzyskane wartości ma

stan ludności będący podstawą kalkulacji. Na tle pozostałych województw opolskie cechuje najniższy poziom dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W gminach województwa opolskiego zauważalny jest w latach 2008-2015 systematyczny wzrost wskaźnika dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na poziomie powiatów województwa opolskiego wskaźnik dochodów na mieszkańca ulegał nieznacznym wahaniom przy dominującej tendencji wzrostowej, natomiast dla województwa samorządowego utrzymywał się na zbliżonym poziomie.

Ponoszone przez jst wydatki wynikają z wypełniania zadań bieżących (m.in. utrzymania administracji samorządowej, a także obsługi zobowiązań) oraz prorozwojowych (majątkowe, w tym inwestycyjne). Poziom wydatków, w zestawieniu z osiąganymi przez jst dochodami, wskazuje na jakość gospodarki finansowej. Przy odniesieniu wartości wydatków jst do liczby mieszkańców (wskaźnik per capita), podobnie jak w przypadku wartości dochodów, istotny wpływ na uzyskane wartości ma stan ludności będący podstawą kalkulacji. Województwo opolskie cechuje najniższy poziom wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Dla wszystkich grup jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 roku były niższe od osiągniętych dochodów, a tempo wzrostu wydatków w 2015 roku w relacji do 2008 roku utrzymywało się na niższym poziomie niż dochodów. Jedynie w gminach województwa opolskiego wydatki wzrosły bardziej dynamicznie niż dochody,

W 2015 roku w województwie opolskim poziom wydatków na 1 mieszkańca osiągnął wartość 4 476 zł, czyli 87,6% średniej dla Polski, a jego wzrost w 2015 roku w relacji do 2008 roku był niższy od średniego wzrostu w kraju o 4,1 pkt proc. W gminach województwa opolskiego zauważalny był w 2015 roku w relacji do 2008 roku wzrost wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 35,1%, podczas gdy dla Polski ten wzrost był średnio o 0,6 pkt proc. niższy. Także powiaty w regionie cechowało wyższe o 2,8 pkt proc. tempo wzrostu wydatków niż w kraju (odpowiednio o 30,1% dla opolskiego i wobec 27,3% dla Polski).

mimo to jeszcze w 2015 roku w ujęciu wartościowym wydatki per capita były niższe od dochodów o 55 zł/mieszkańca i wyniosły 3 046 zł. W 2015 roku jst w regionie wykazały się większą nadwyżką dochodów nad wydatkami (per capita), niż jst w Polsce.

Przedstawiane w raporcie informacje w ramach obszaru Samorząd opierają się na danych Regionalnej Izby Obrachunkowej w Opolu oraz sprawozdaniach Krajowej Rady Regionalnych Izb Obrachunkowych z uwagi na szerszy zakres dostępnych danych, niż w statystyce publicznej. Należy mieć jednak na uwadze, że dochody i wydatki samorządów prezentowane w rocznych raportach RIO ujmują obie kategorie bez rozbicia na ich składowe. Istotny udział w dochodach i wydatkach samorządów mają środki europejskie, które nie są w raportach RIO wyodrębnione. Zatem wyciągając wnioski z porównań dochodów i wydatków trzeba mieć na uwadze fakt, że na ich dynamikę istotny wpływ ma wielkość i harmonogram wdrażania środków europejskich przez samorządy. Jest to szczególnie istotne przy porównaniu 2015 roku do poprzednich. Rok ten był ostatnim rokiem wdrażania środków perspektywy UE 2007-2013, a jednocześnie praktycznie nie były wdrażane środki nowej perspektywy 2014-2020. W części regionów, jak np. w województwie opolskim prawie wszystkie przyznane i pozyskane dodatkowo środki europejskie zostały wydatkowane przed 2015 rokiem. W innych regionach, szczególnie w województwach dysponujących środkami z Programu Operacyjnego Polska Wschodnia, 30% środków unijnych wydatkowano jeszcze w 2015 roku. Porównanie 2016 roku, w którym uruchomione zostały środki europejskie nowej perspektywy, a który jednak wykracza poza ramy niniejszego raportu, wykazałoby zupełnie inną niż w 2015 roku dynamikę zmian dochodów i wydatków.

Porównując dochody i wydatki samorządów należy pamiętać, że istotny wpływ na dynamikę ich zmian ma wielkość i tryb wdrażania środków europejskich, które w raportach RIO nie są wyodrębnione.

W 2015 roku w województwie opolskim poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych na 1 mieszkańca osiągnął wartość 570 zł, czyli 58,8% średniej dla Polski. Jednocześnie w 2015 roku w relacji do 2008 roku samorządy w województwie opolskim odnotowały spadek poziomu wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 8,8% z 625 zł w 2008 roku do 570 zł. W tym samym okresie w kraju odnotowano wzrost majątkowych wydatków inwestycyjnych o 19,7%.

Skala i poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych, wchodzących w zakres wydatków majątkowych jednostek samorządu terytorialnego, decyduje o możliwościach rozwojowych danego obszaru, odzwierciedlając wybrane przez jednostkę kierunki polityki rozwojowej. Finansowanie wydatków inwestycyjnych wiąże się z koniecznością gromadzenia nadwyżki budżetowej poprzez ograniczanie wydatków bieżących, sięgania po środki zewnętrzne o charakterze komercyjnym (kredyty, pożyczki), bądź po fundusze unijne i środki zagraniczne. Jednocześnie działania inwestycyjne jst prowadzą – w związku z ich ograniczonymi możliwościami zwiększania dochodów – do wzrostu poziomu zadłużenia. Na tle pozostałych regionów województwo opolskie cechuje najniższy poziom wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Różnica w średnim tempie zmian wydatków majątkowych i wydatków majątkowych inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi dla wszystkich jst województwa opolskiego 3,7 pkt proc. porównując 2015 roku do 2008 roku. Przeciętne wydatki majątkowe inwestycyjne wszystkich jst w regionie uległy zmniejszeniu pomiędzy 2008 roku a 2015 roku o 8,8% (a wydatki majątkowe jedynie o 5,1%).

Wskaźnik zobowiązań jst w relacji do ich dochodów ujawnia prawidłowość gospodarowania finansami przez jednostkę samorządową, a zarazem równowagę pomiędzy działaniami prorozwojowymi, wymagającymi sięgania po zewnętrzne źródła finansowania, a zapewnianiem zaspokajania potrzeb mieszkańców. Nadmierny poziom zobowiązań względem dochodów ogranicza skalę realizacji zadań bieżących przez samorządy, z kolei niedostatek inwestycji finansowanych przy wsparciu kapitałem zewnętrznym ogranicza przyszłe perspektywy rozwoju. Obciążenie dochodów jednostek samorządowych zobowiązaniami wzrosło, jednak województwo opolskie cechuje jeden z najniższych poziomów zadłużenia względem osiągniętych dochodów. Biorąc pod uwagę wydatki jednostek samorządu terytorialnego na obsługę długu publicznego w latach 2008-2015 województwo opolskie odnotowało wzrost wydatków z tytułu obsługi długu publicznego o 223,5% z 11 mln zł w 2008 roku do 36 mln zł w 2015 roku, w Polsce wzrost o 43,6% od 2013 roku. Jednak wydatkowanie środków na obsługę długu publicznego poddane jest od 2013 roku rygorom wynikającym z konieczności naliczania tzw. indywidualnego wskaźnika zadłużenia dla poszczególnych jst, co spowodowało od tego też roku systematyczny spadek wartości zadłużenia we wszystkich jednostkach województwa opolskiego.

W 2015 roku w województwie opolskim poziom zadłużenia względem dochodów wyniósł 27,5%. Jednocześnie zmiana relacji zobowiązań do dochodów w 2015 roku w stosunku do 2008 roku, pomimo wzrostu o 11,3 pkt proc. (w Polsce wzrost o 15,8 pkt proc.), była jedną z bardziej korzystnych w kraju.

Zamożność samorządów oprócz nakładów na zdrowie i edukację jest jedną z obiektywnych informacji mówiących o poziomie regionalnego i lokalnego rozwoju społecznego. Ponadto od przedsięwzięć realizowanych przez jst zależy w dużej mierze jakość życia mieszkańców. Średnia zamożność samorządów miast będących stolicami województw w Polsce była znacznie wyższa niż średnia zamożność miast powiatowych w Polsce. Główne miasta województwa opolskiego (subregiony) charakteryzowały się na tle Polski i porównywanych miast dobrą sytuacją finansów publicznych w zakresie zamożności. W 2015 roku zamożność miasta Opolo w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 4 735,8 zł i była wyższa od średniej dla 18 miast wojewódzkich wynoszącej 4 438,2 zł.

W 2015 roku w rankingu zamożności miast wojewódzkich miasto Opole uplasowało się w czołówce tj. na 4 pozycji. Zestawienie wskaźnika zadłużenia z wielkością nadwyżki operacyjnej stanowi bardzo ważną informację – jeśli przykładowo dług jest wysoki, a nadwyżki operacyjnej nie ma, to sytuacja jest faktycznie groźna i zagraża płynności finansowej. Ale jeśli nadwyżka jest wysoka i corocznie pozwala na spłatę znacznej części zadłużenia, to nie ma powodów do niepokoju. Większość miast województwa opolskiego (subregiony), za wyjątkiem Kluczborka, charakteryzowała się na tle Polski i porównywanych miast dobrą sytuacją finansową publicznych w zakresie zadłużenia lub przynajmniej bezpiecznym poziomem zadłużenia i udziałem nadwyżki operacyjnej pozwalającym na spłatę długu.

Samorząd terytorialny współtworzy potencjał regionu jako jego zasób instytucjonalny. Jego funkcjonowanie zwiększa lub ogranicza możliwości wykorzystania pozostałych zasobów oraz ułatwia bądź utrudnia procesy zachodzące w regionie. Dlatego istotne jest poznanie podstawowych cech świadczących o stanie samorządności terytorialnej, w szczególności na wymiarze ekonomicznym. Warunkuje on zdolność samorządu do świadczenia usług na rzecz mieszkańców, przedsiębiorców, instytucji społeczno-kulturalnych, jednostek naukowych, pozostałych podmiotów gospodarczych oraz wszystkich innych osób i instytucji zaangażowanych w życie społeczno-ekonomiczne regionu. Wskaźniki odnoszące się do kondycji ekonomicznej jest pośrednio świadczą również o wkładzie jednostek samorządowych w budowanie konkurencyjności danego obszaru, poprzez mechanizm przyciągania podmiotów gospodarczych zwiększających pulę środków z danin publicznych pozostających do dyspozycji administracji terytorialnej. Jakość rządzenia, zarówno na poziomie centralnym jak i regionalnym, zobrazować można w oparciu o europejski wskaźnik jakości rządzenia, na który składają się wskaźniki jakości rządzenia Banku Światowego (poziom krajowy) i badanie zróżnicowania regionalnego w ramach poszczególnych państw. Województwo opolskie wraz z kujawsko-pomorskim wypada korzystnie zarówno na tle kraju, jak i większości państw i regionów Europy Środkowej i Wschodniej [36, 37].

W 2013 roku województwa: opolskie i kujawsko-pomorskie osiągnęły wartości wskaźnika jakości zarządzania najwyższe w Polsce, w Europie Środkowej i Wschodniej.

Dane w ramach obszaru Samorząd zaprezentowano w odniesieniu do poszczególnych typów jednostek samorządu terytorialnego tj. samorząd gminny, samorząd powiatowy, samorząd województwa, a także w ujęciu średnim dla regionu. Ponieważ zgodnie z polskim prawem samorządy są od siebie niezależne i uzyskują dochody i dokonują wydatków na swoje zadania, ujęcie średnie dla regionu należy traktować wyłącznie jako informację do porównań z innymi regionami w kraju.

Dochody jednostek samorządu terytorialnego obejmują dochody własne (w formie podatków oraz udziałów w nich, opłat, a także pozostałych dochodów), dotacje (na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, własne, realizowane na zasadzie porozumień z jednostkami administracji rządowej oraz samorządowej, celowe, a także uzyskane w ramach programów finansowych z udziałem środków unijnych i zagranicznych) oraz subwencje (składające się z części oświatowej, uzupełnienia subwencji ogólnej, wyrównawczej i regionalnej).

Dochody jednostek samorządu terytorialnego per capita

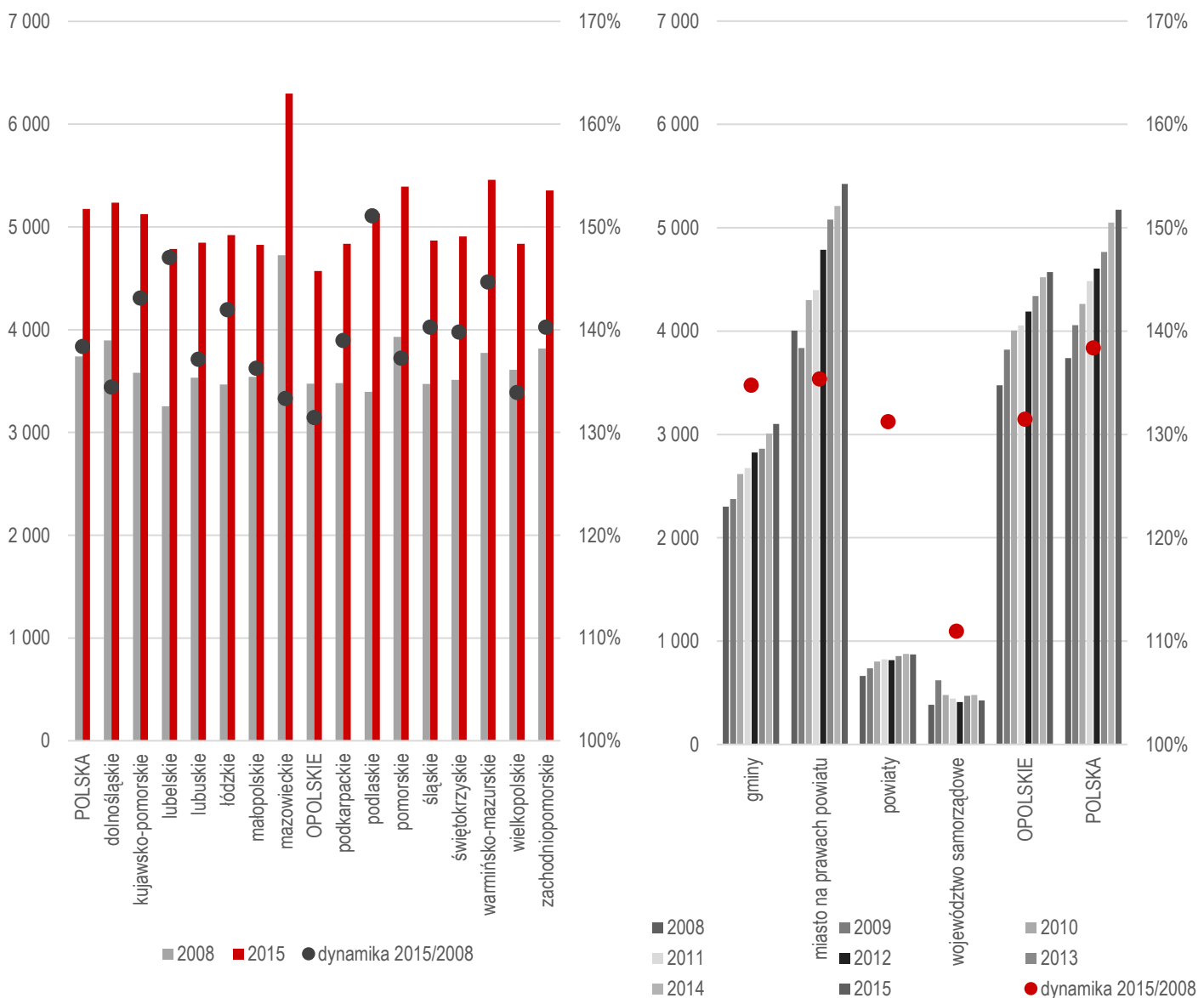
 Dochody per capita jst w województwie opolskim wzrosły

Wśród dochodów osiąganych przez jst, obok własnych źródeł dochodów, istotnym elementem równoważenia ich potencjału dochodowego i potrzeb [27] są: subwencja (przeznaczona do równoważenia budżetu) oraz dotacja celowa (związana z koniecznością realizacji określonych zadań)[28]. Przy odniesieniu wartości dochodów jst do liczby mieszkańców (wskaźnik per capita) istotny wpływ na uzyskane wartości ma stan ludności będący podstawą kalkulacji. W przypadku województwa opolskiego rozbieżności pomiędzy wykazywaną a realną liczbą mieszkańców (zobacz karty: Liczba ludności, Migracje) mogą wpływać na ograniczenie wartości informacyjnej tego wskaźnika. Pomimo tych ograniczeń wskaźnik per capita pozwala na dokonywanie porównań międzyregionalnych.

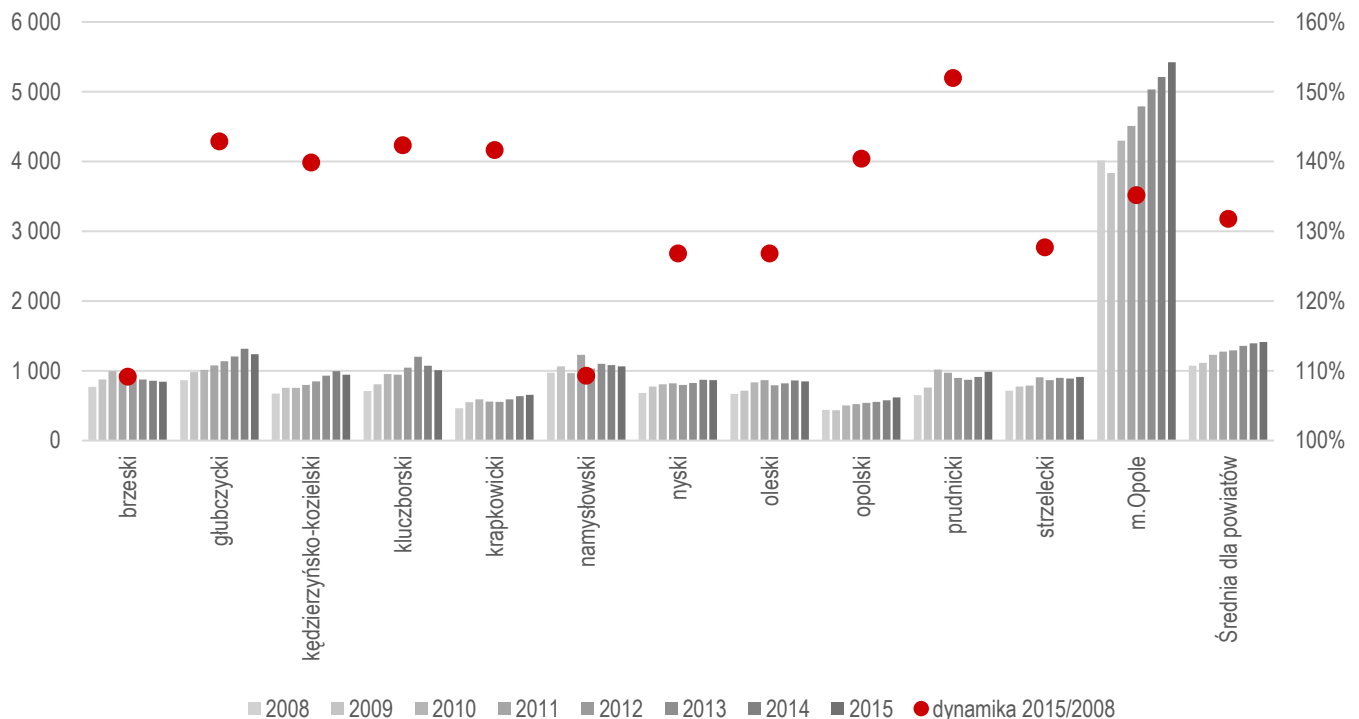
Dochody jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Dochody jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Dochody jst na 1 mieszkańca, w Polsce i w woj. opolskim oraz w woj. opolskim wg typów jst, w latach 2008-2015, w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Dochody jst na 1 mieszkańca, w woj. opolskim wg powiatów, w latach 2008-2015, w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Źródło: RIO w Opolu, KRRIO [57], GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku w województwie opolskim nastąpił wzrost dochodów jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 31,5%, z 3476 zł do 4570 zł. W tym samym czasie w Polsce nastąpił wzrost dochodów jst na 1 mieszkańca o 38,4% z 3740 zł do 5175 zł. Na tle pozostałych województw opolskie cechuje najniższy poziom dochodów w przeliczeniu na jednego mieszkańca w zł (w 2015 roku było to 4570 zł, czyli 88,4% średniej dla Polski), a jego wzrost w 2015 roku w relacji do 2008 roku był niższy od średniego wzrostu w kraju o 6,9 pkt proc. Samorzady sąsiednich województw osiągnęły w 2015 roku wyższy poziom dochodu na 1 mieszkańca: w dolnośląskim było to 5 236 zł (101,2% względem średniej dla Polski), a w śląskim 4 868 zł (94,1%). Przy tym jednak Dolnośląskie charakteryzowało w latach 2008-2015 niższe o 3,9 pkt proc. tempo wzrostu w porównaniu z przeciętnym odnotowanym w Polsce, podczas gdy w tym samym okresie dochody jst w województwie śląskim wzrosły w tempie szybszym o 1,9 pkt proc.
- W gminach województwa opolskiego zauważalny jest w latach 2008-2015 systematyczny wzrost wskaźnika dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Na poziomie powiatów województwa opolskiego wskaźnik dochodów na mieszkańca ulega nieznacznym wahaniom przy dominującej tendencji wzrostowej, natomiast dla województwa samorządowego utrzymuje się na zbliżonym poziomie.
- W 2015 roku dochody gmin na 1 mieszkańca w porównaniu do 2008 roku wzrosły o 34,8%, powiatów o 31,2% (dla miasta Opola wzrost wyniósł 35,4%), natomiast w przypadku województwa samorządowego dochody zwiększyły się o 10,9%.
- W przypadku powiatów województwa opolskiego najniższy wzrost dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł w 2015 roku w relacji do 2008 roku odnotował powiat brzeski (9,2%), najwyższy – powiat prudnicki (52%). Dla miasta Opola wzrost ten wyniósł 35,2%, a dla wszystkich powiatów (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu) w całym okresie sięgnął 30,9% (z uwzględnieniem miasta Opola 31,8%).
- Porównanie zmian dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2015 roku w relacji do 2008 roku, dla poszczególnych typów jst województwa opolskiego względem danych dla ogółu Polski wskazuje, iż dochody gmin w Opolskiem (34,8%) cechuje nieco niższe tempo wzrostu niż ogół gmin w Polsce (38,4%). Dla miast na prawach powiatu wzrost w Polsce wyniósł 44,9% (o 9,5 pkt proc. większy wzrost niż w województwie opolskim). Pozostałe powiaty w województwie opolskim miały tempo wzrostu wyższe o 2,8 pkt proc. niż powiaty w Polsce (28,4%). Województwo samorządowe odnotowało wzrost dochodów niższy o 23,1 pkt proc. niż województwa samorządowe w Polsce (34%).

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego obejmują wydatki majątkowe oraz bieżące, na które składają się pozycje wynagrodzeń wraz z pochodnymi, udzielone dotacje bieżące z budżetu, wydatki na obsługę długu, wydatki z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz pozostałe wydatki.

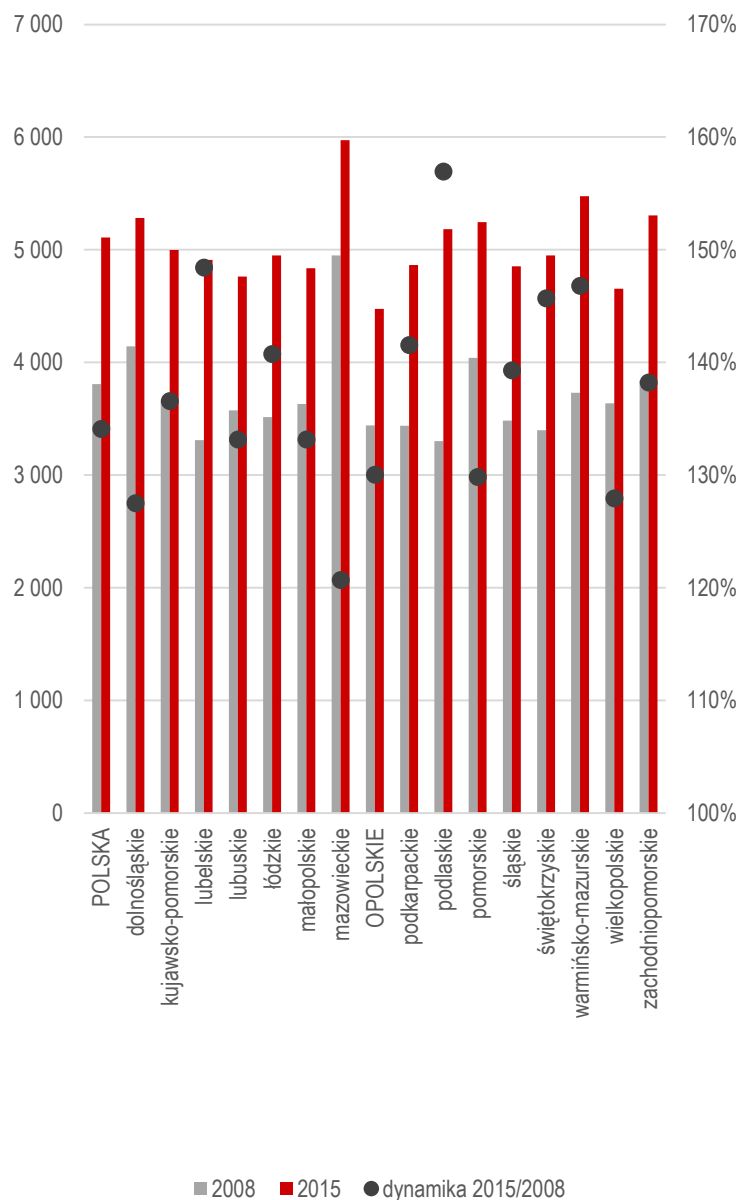
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego per capita

 Wydatki per capita jst w województwie opolskim wzrosły

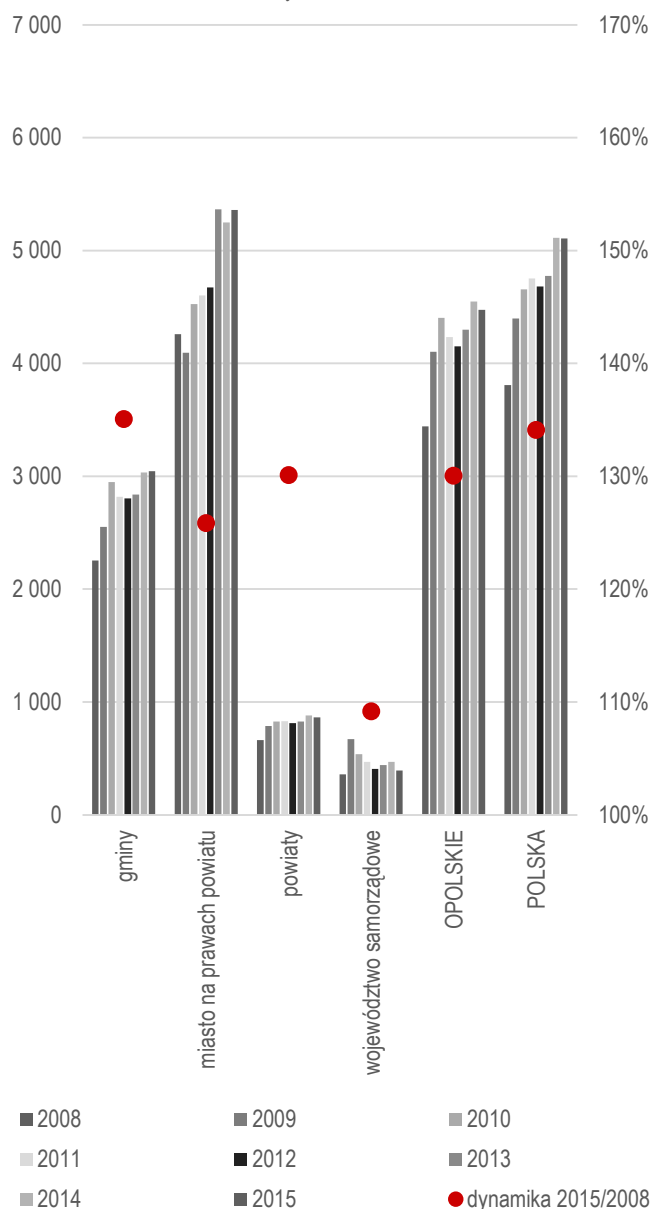
Wydatki ponoszone przez samorządy związane są z zabezpieczeniem ich bieżącego funkcjonowania oraz utrzymaniem i rozwojem posiadanego majątku. Poziom wydatków, w zestawieniu z osiąganymi przez jst dochodami, wskazuje na jakość gospodarki finansowej. Wzrost wydatków w korelacji z dochodami stanowi pewne potwierdzenie rozwoju samorządu. Przy odniesieniu wartości wydatków jst do liczby mieszkańców (wskaźnik per capita) istotny wpływ na uzyskane wartości ma stan ludności będący podstawą kalkulacji. W przypadku województwa opolskiego rozbieżności pomiędzy wykazywaną a realną liczbą mieszkańców (zobacz karty: Liczba ludności, Migracje) mogą wpływać na ograniczenie wartości informacyjnej tego wskaźnika. Pomimo tych ograniczeń wskaźnik per capita pozwala na dokonywanie porównań międzyregionalnych.

Wydatki jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca

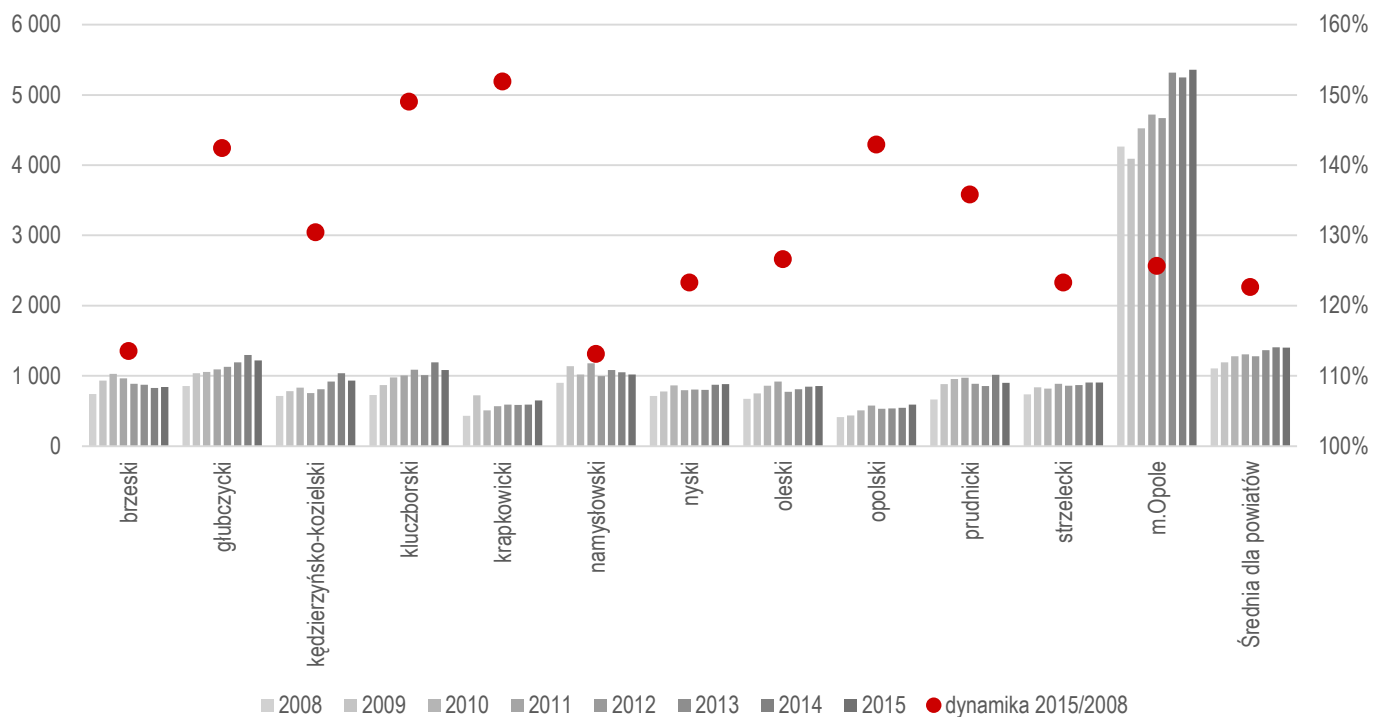
Wydatki jst na 1 mieszkańca, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Wydatki jst na 1 mieszkańca, w Polsce i w woj. opolskim oraz w woj. opolskim wg typów jst, w latach 2008-2015, w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Wydatki jst na 1 mieszkańca, w woj. opolskim wg powiatów, w latach 2008-2015, w zł oraz dynamika dochodów 2015/2008, w %

Źródło: RIO, KRRIO, GUS

OOT 2016

- W 2015 roku w stosunku do 2008 roku, w województwie opolskim nastąpił wzrost wydatków jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 30% z 3 442 zł do 4 476 zł. W tym samym czasie w Polsce odnotowano wzrost wydatków jst na 1 mieszkańca o 34,1% z 3 809 zł do 5108 zł. Na tle pozostałych województw opolskie cechuje najniższy poziom wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca w zł (w 2015 roku było to 4 476 zł, czyli 87,6% średniej dla Polski), a jego wzrost w 2015 roku w relacji do 2008 roku był niższy od średniego wzrostu w kraju o 4,1 pkt proc. Samorzady sąsiednich województw osiągnęły w 2015 roku wyższe poziomy wydatków na 1 mieszkańca: w dolnośląskim było to 5 283 zł (103,4% względem średniej dla Polski), a w śląskim 4 853 zł (95,0% względem średniej dla Polski). Przy tym jednak Dolnośląskie charakteryzowało wolniejsze o 6,6 pkt proc. tempo wzrostu w porównaniu z przeciętnym odnotowanym w Polsce, podczas gdy wydatki jst w województwie śląskim wzrosły w tempie szybszym niż w Polsce bo o 5,2 pkt proc.
- W gminach województwa opolskiego zauważalny był w 2015 roku w relacji do 2008 roku wzrost wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 35,1%, podczas gdy dla Polski ten wzrost był średnio o 0,6 pkt proc. niższy. Także powiaty w regionie cechowało wyższe o 2,8 pkt proc. tempo wzrostu wydatków niż w kraju (odpowiednio o 30,1% dla Opolskiego i wobec 27,3% dla Polski).
- W 2015 roku wydatki miasta Opola w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły w porównaniu z 2008 rokiem o 25,9% i był to niższy poziom wzrostu niż średni dla wszystkich miast na prawach powiatu w Polsce o 15,5 pkt proc. Jeszcze niższym tempem wzrostu charakteryzowały się wydatki województwa samorządowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które w Polsce przeciętnie zwiększyły się w 2015 roku o 31,1%, a w opolskim jedynie o 9,2%.
- W przypadku powiatów województwa opolskiego najniższy wzrost wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca w zł, w 2015 roku w relacji do 2008 roku odnotował powiat namysłowski (13,2%), najwyższy – powiat krapkowicki (52,0%). Dla miasta Opola wzrost ten wyniósł 25,7%, a dla wszystkich powiatów (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu) w całym okresie sięgnął 29,9% (z uwzględnieniem miasta Opola 22,7%).
- Dla wszystkich grup jednostek samorządu terytorialnego województwa opolskiego wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 roku były niższe od osiągniętych dochodów, a tempo wzrostu wydatków w 2015 roku w relacji do 2008 roku utrzymywało się na niższym poziomie niż dochodów. Jedynie w gminach województwa opolskiego wydatki wzrosły bardziej dynamicznie niż dochody (różnica wyniosła 0,3 pkt proc), mimo to jeszcze w 2015 roku w ujęciu wartościowym wydatki per capita były niższe od dochodów o 55 zł/mieszkańca i wyniosły 3 046 zł. W 2015 roku jst w regionie wykazały się większą nadwyżką dochodów nad wydatkami (per capita), niż jst w Polsce.

Wydatki majątkowe jednostek samorządu terytorialnego stanowią wskaźnik prowadzonej polityki prorozwojowej. [29]
 Miary wydatków majątkowych: w ujęciu wartościowym (ceny bieżące lub stałe) bądź per capita.

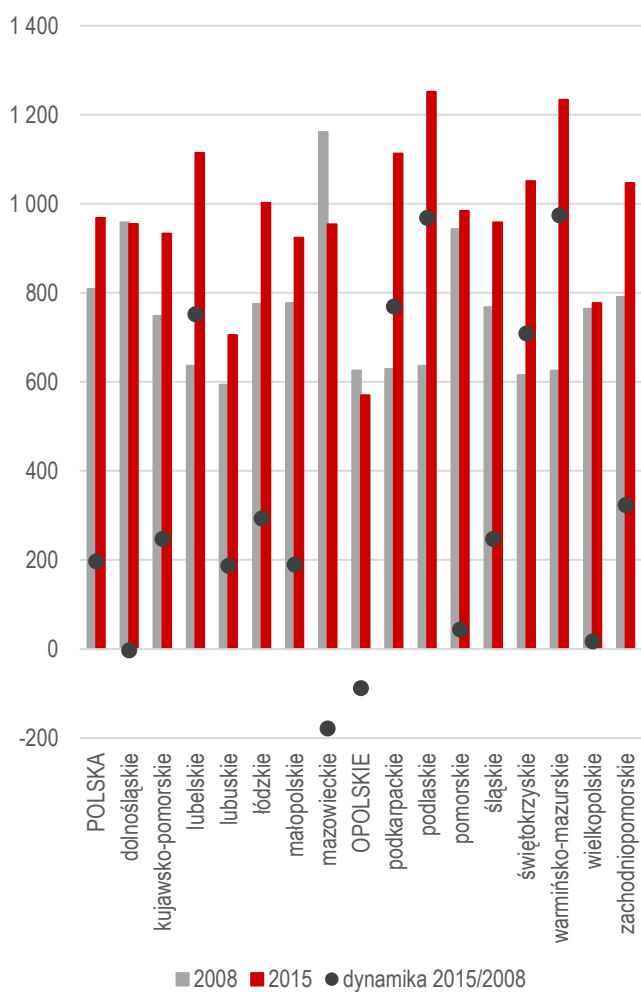
Wydatki majątkowe inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego per capita

Wydatki majątkowe inwestycyjne jst per capita w województwie opolskim spadły, przy jednoczesnym wzroście w kraju

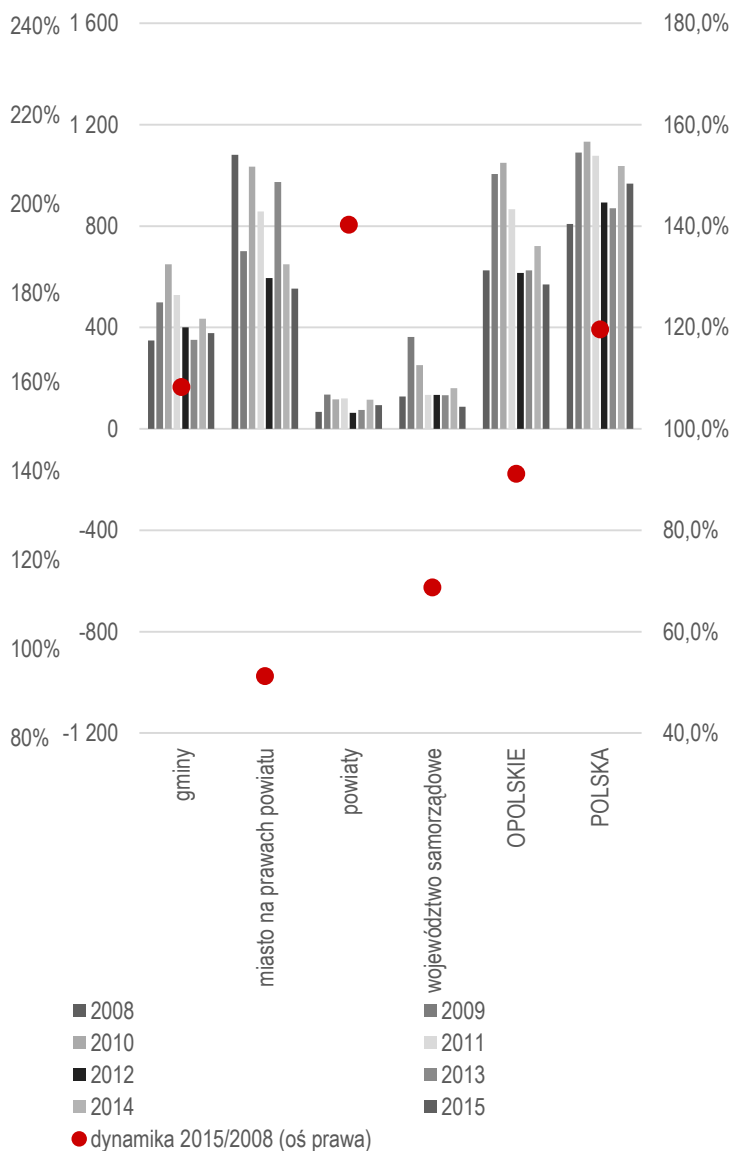
Wydatki majątkowe inwestycyjne wchodzą w zakres wydatków majątkowych jednostek samorządu terytorialnego. Ich poziom i skala decydują o możliwościach rozwojowych danego obszaru, odzwierciedlając wybrane przez jednostkę kierunki polityki rozwojowej. Finansowanie wydatków inwestycyjnych wiąże się z koniecznością gromadzenia nadwyżki budżetowej poprzez ograniczanie wydatków bieżących, sięgania po środki zewnętrzne o charakterze komercyjnym (kredyty, pożyczki), bądź po fundusze unijne i środki zagraniczne. Zarazem działania inwestycyjne jst prowadzą - w związku z ich ograniczonymi możliwościami zwiększania dochodów - do wzrostu poziomu zadłużenia (zobacz kartę: Zobowiązania jst). W przypadku województwa opolskiego rozbieżności pomiędzy wykazywaną a realną liczbą mieszkańców (zobacz karty: Liczba ludności, Migracje) mogą wpływać na ograniczenie wartości informacyjnej tego wskaźnika. Pomimo tych ograniczeń wskaźnik per capita pozwala na dokonywanie porównań międzyregionalnych.

Wydatki majątkowe inwestycyjne jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wydatki majątkowe inwestycyjne jst na 1 mieszkańca, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Wydatki majątkowe inwestycyjne jst na 1 mieszkańca, w woj. opolskim i w Polsce oraz w woj. opolskim wg typów jst, w latach 2008-2015, w zł oraz dynamika 2015/2008, w %

- Na tle pozostałych regionów województwo opolskie cechuje najniższy poziom wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca w zł (w 2015 roku było to 570 zł, czyli 58,8% średniej dla Polski). Jednocześnie w 2015 roku w relacji do 2008 roku samorzady w województwie opolskim odnotowały spadek poziomu wydatków majątkowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca o 8,8% z 625 zł w 2008 roku do 570 zł. W tym samym okresie w kraju odnotowano wzrost majątkowych wydatków inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 osobę o 19,7% z 809 zł do 968 zł. Samorzady sąsiednich województw dolnośląskiego i śląskiego osiągnęły w 2015 roku wyższe poziomy wydatków majątkowych inwestycyjnych na 1 mieszkańca sięgające 99% średniej dla Polski: w województwie dolnośląskim było to 955 zł, a w śląskim 958 zł. Przy tym jednak województwo dolnośląskie charakteryzował w 2015 roku w relacji do 2008 roku niewielki spadek (o 0,3 pkt proc.) wydatków majątkowych inwestycyjnych w porównaniu z wzrostem odnotowanym w Polsce, podczas gdy wydatki majątkowe inwestycyjne jst na 1 mieszkańca w województwie śląskim wzrosły o 24,7%. Liderami dynamiki inwestycji jst w przeliczeniu na 1 mieszkańca były między latami 2008 a 2015 województwa warmińsko-mazurskie (wzrost o 97,4%) i podlaskie (wzrost o 96,9%), przy czym poziom realizowanych wydatków w 2015 roku był w obu województwach wyższy o odpowiednio 29,3% i 27,5% od poniesionych w Polsce. Największy spadek wydatków majątkowych inwestycyjnych per capita odnotowało województwo mazowieckie (o 17,8%).
- Różnica w średnim tempie zmian wydatków majątkowych i wydatków majątkowych inwestycyjnych w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosi dla wszystkich jst województwa opolskiego 3,7 pkt proc. porównując 2015 roku do 2008 roku. Przeciętne wydatki majątkowe inwestycyjne wszystkich jst w woj. opolskim uległy zmniejszeniu pomiędzy 2008 a 2015 rokiem o 8,8 % (a wydatki majątkowe jedynie o 5,1%), podczas gdy w Polsce w tym samym okresie nastąpił wzrost o 19,7% w odniesieniu do obu kategorii wydatków.
- W 2015 roku wydatki majątkowe inwestycyjne gmin w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównaniu z rokiem 2008 wzrosły o 8,3% (w kraju średnio o 11,3%), a powiatów o 40,3% (dla Polski wzrost wyniósł w powiatach 27,2%). Natomiast w przypadku miasta Opola w porównaniu z 2008 rokiem nastąpił spadek inwestycji majątkowych per capita o 48,8% (wzrost w kraju wyniósł 21,7%), a dla województwa samorządowego spadek wydatków majątkowych inwestycyjnych o 31,2% w porównaniu do roku 2008, w tym czasie dla Polski nastąpił wzrost tej kategorii wydatków w województwach samorządowych o 62,2%
- Ujęcie wewnątrzregionalne wskazuje, iż największy spadek wydatków majątkowych inwestycyjnych per capita w 2015 roku w relacji do 2008 roku odnotował powiat namysłowski (o 68,1%), zaś największy, ponad czterokrotny wzrost, powiat kluczborski (o 478,3%). Na poziomie powiatów bez miasta Opola nastąpił w regionie wzrost wydatków majątkowych inwestycyjnych w ujęciu per capita o 40,7% (przy uwzględnieniu Opola wartość wskaźnika w województwie opolskim spadła o 22%).

Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego według tytułów dłużnych składają się z papierów wartościowych, kredytów i pożyczek, przyjętych depozytów oraz zobowiązań wymagalnych. W relacji do osiąganych dochodów stanowią one miarę obrazującą prawidłowość gospodarki finansowej jednostki samorządowej. [50]

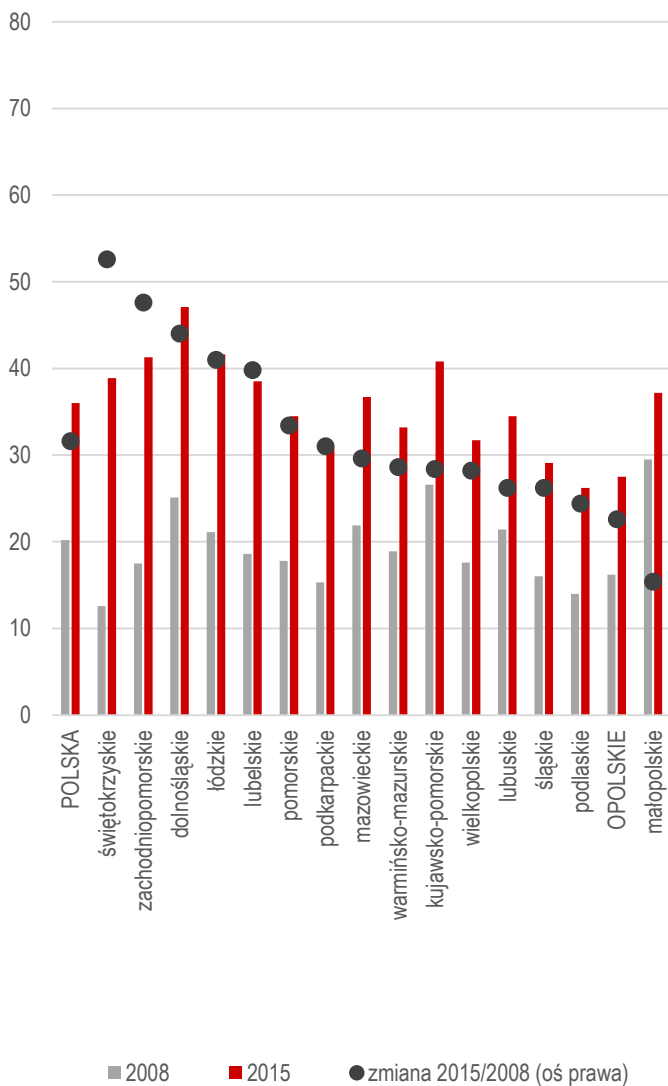
Zobowiązania jednostek samorządu terytorialnego w relacji do ich dochodów

 Obciążenie dochodów jst zobowiązaniami wzrosło, jednak było jednym z najmniejszych w kraju

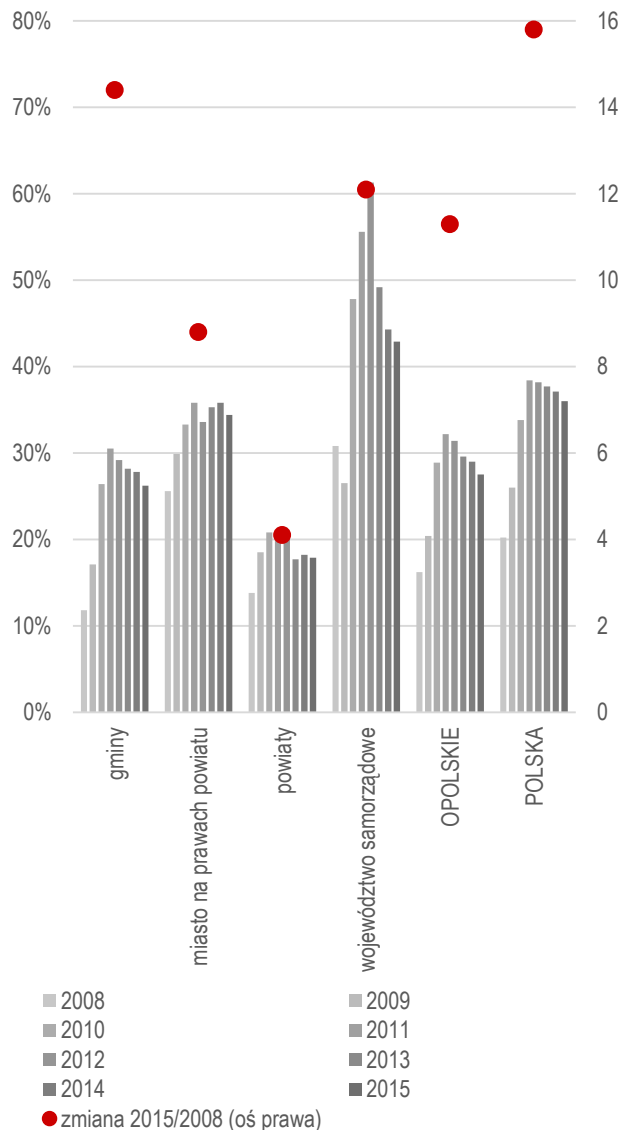
Wskaźnik zobowiązań jst w relacji do ich dochodów ujawnia prawidłowość gospodarowania finansami przez jednostkę samorządową, a zarazem równowagę pomiędzy działaniami prorozwojowymi, wymagającymi sięgania po zewnętrzne źródła finansowania, a zapewnianiem zaspokajania potrzeb mieszkańców. Nadmierny poziom zobowiązań względem dochodów ogranicza skalę realizacji zadań bieżących przez samorządy, z kolei niedostatek inwestycji finansowanych przy wsparciu kapitałem zewnętrznym ogranicza przyszłe perspektywy rozwoju.

Relacja zobowiązań jednostek samorządu terytorialnego do osiąganych dochodów

Relacja zobowiązań jst do osiąganych dochodów, w Polsce i wg województw, w 2008 i 2015 r., w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

Relacja zobowiązań jst do osiąganych dochodów, w woj. opolskim i w Polsce oraz w woj. opolskim wg typów jst, w latach 2008-2015, w % oraz zmiana 2015/2008, w pkt proc.

- Na tle pozostałych województw opolskie cechuje jeden z najniższych, po województwie podlaskim, poziomów zadłużenia względem dochodów tj. 27,5% w 2015 roku. Jednocześnie zmiana relacji zobowiązań do dochodów, pomimo wzrostu o 11,3 pkt proc. z 16,2% w 2008 roku do 27,5% w 2015 roku (w Polsce wzrost o 15,8 pkt proc. z 20,2% w 2008 roku do 36,0% w 2015 roku), była jedną z bardziej korzystnych w kraju (drugi najmniejszy wzrost). Nieco wyższy wskaźnik zadłużenia osiągnęło w 2015 roku województwo śląskie, aczkolwiek zarówno opolskie jak i śląskie osiągnęły wartości wskaźnika poniżej przeciętnej wielkości dla Polski wynoszącej 36%. Województwo dolnośląskie charakteryzowała zarówno wyższa zmiana wartości wskaźnika 2015/2008 (wzrost o 22 pkt proc.), jak też wyższa w 2015 roku niż średnio w Polsce relacja zobowiązań jst do ich dochodów (47,1%). Najmniejszy wzrost relacji zadłużenia jst do dochodów w 2015 roku w porównaniu do 2008 roku zaobserwowano w małopolskim (o 7,7 pkt proc), a największy w świętokrzyskim (ponad dwukrotnie: o 26,3 pkt proc).
- W 2015 roku w relacji do 2008 roku w gminach, mieście na prawach powiatu oraz powiatach województwa opolskiego zaobserwować można było wzrost relacji zobowiązań do dochodów do roku 2011, a następnie stopniowy ich spadek o mniejszej dynamice (gminy) lub stabilizacji (powiaty w latach 2014-2015). Relację zobowiązań do dochodów miasta Opola cechuje większa zmienność z dwoma okresami wzrostu: lata 2008-2011 oraz – po spadku relacji zobowiązań wobec dochodów w 2012 roku, kolejny okres niewielkiego wzrostu wskaźnika w latach 2013-2014 prowadzący do kolejnego spadku w 2015 roku. Także dla województwa samorządowego wskaźnik zobowiązania/dochody charakteryzuje duża zmienność z największym wzrostem w 2012 roku.
- W 2015 roku relacja zobowiązań gmin do ich dochodów wzrosła w porównaniu do 2008 roku ponad dwukrotnie (zmiana in plus o 14,4 pkt proc. do poziomu 26,2%, podczas gdy w Polsce zmiana in plus o 11,6 pkt proc. do poziomu 29%). W powiatach nastąpiła zmiana in plus o 4,1 pkt proc. do poziomu 17,9% (w kraju wzrost relacji zobowiązań do dochodów o 8,8 pkt proc. do poziomu 24,7%). Natomiast w przypadku miasta Opola nastąpił wzrost relacji zobowiązań do dochodów (o 8,8 pkt proc.) do poziomu 34,4% (dla miast na prawach powiatu w Polsce odnotowano dużo większy wzrost rzędu 21,8 pkt proc. do poziomu 48,6%). Dla województwa samorządowego, w 2015 roku relacja zobowiązań do dochodów osiągnęła poziom 42,9% wobec 30,8% w 2008 roku (wzrost o 12,1 pkt proc.). Tymczasem w Polsce w 2015 roku relacja zobowiązań do dochodów ukształtowała się na poziomie 41,8% (zmiana in plus o 23,7 pkt proc. w stosunku do 2008 roku).

Dług publiczny jest obliczany jako wartość nominalna zobowiązań jednostek sektora finansów publicznych po wyeliminowaniu wzajemnych zobowiązań między jednostkami tego sektora [30]

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na obsługę długu publicznego

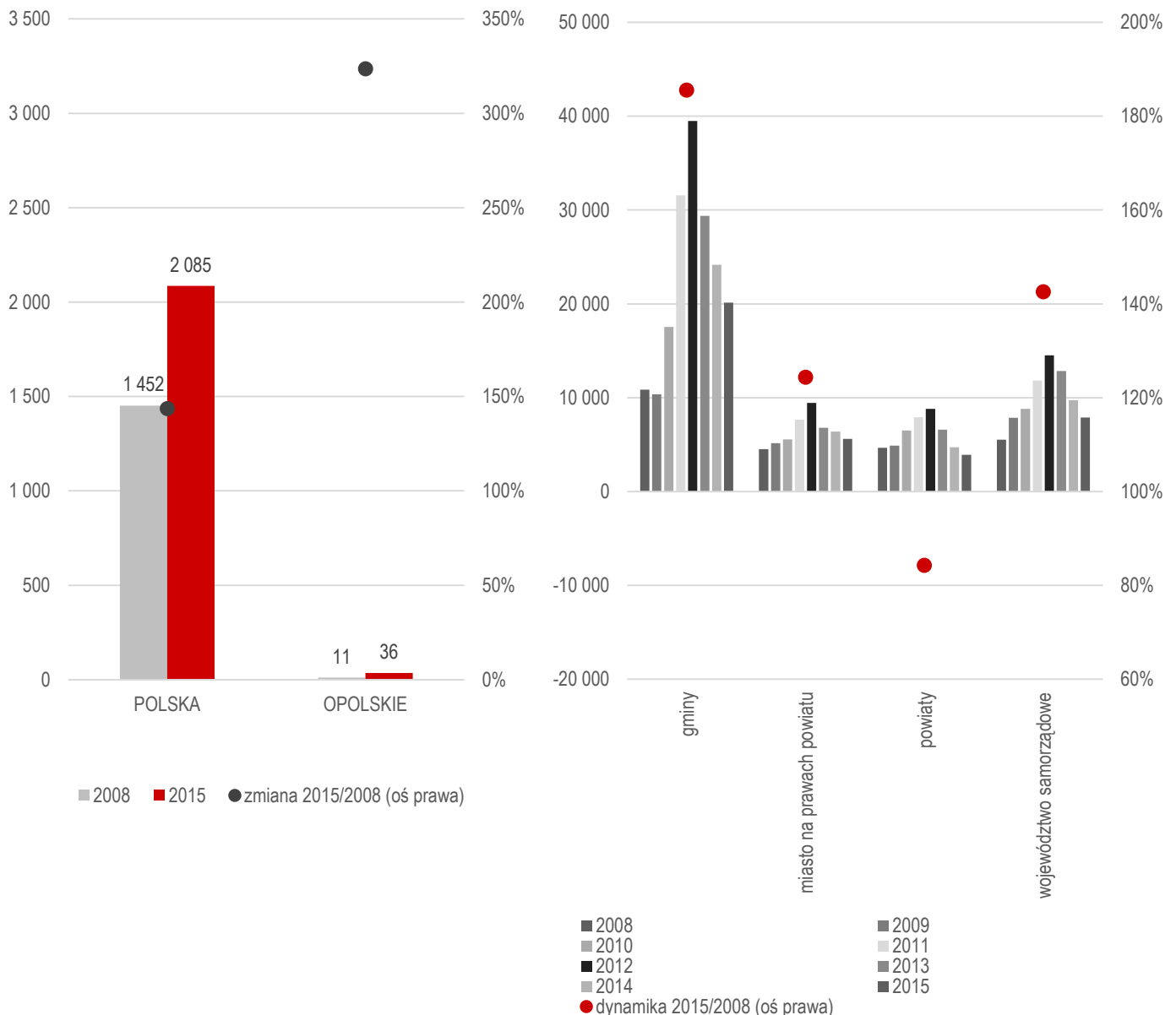
Wydatki na obsługę długu publicznego jst wzrosły

Wydatkowanie środków na obsługę długu publicznego poddane jest od 2013 roku rygorom wynikającym z konieczności naliczania tzw. indywidualnego wskaźnika zadłużenia dla poszczególnych jst. Od tego też roku obserwowany jest systematyczny spadek wartości zadłużenia we wszystkich jednostkach województwa opolskiego. Jednak zmniejszenie ciężaru zadłużenia jst może wynikać również ze stosowania niestandardowych instrumentów finansowania potrzeb budżetowych [55], które jednak mogą naruszać stabilność finansową jednostek samorządowych w długim okresie czasu.

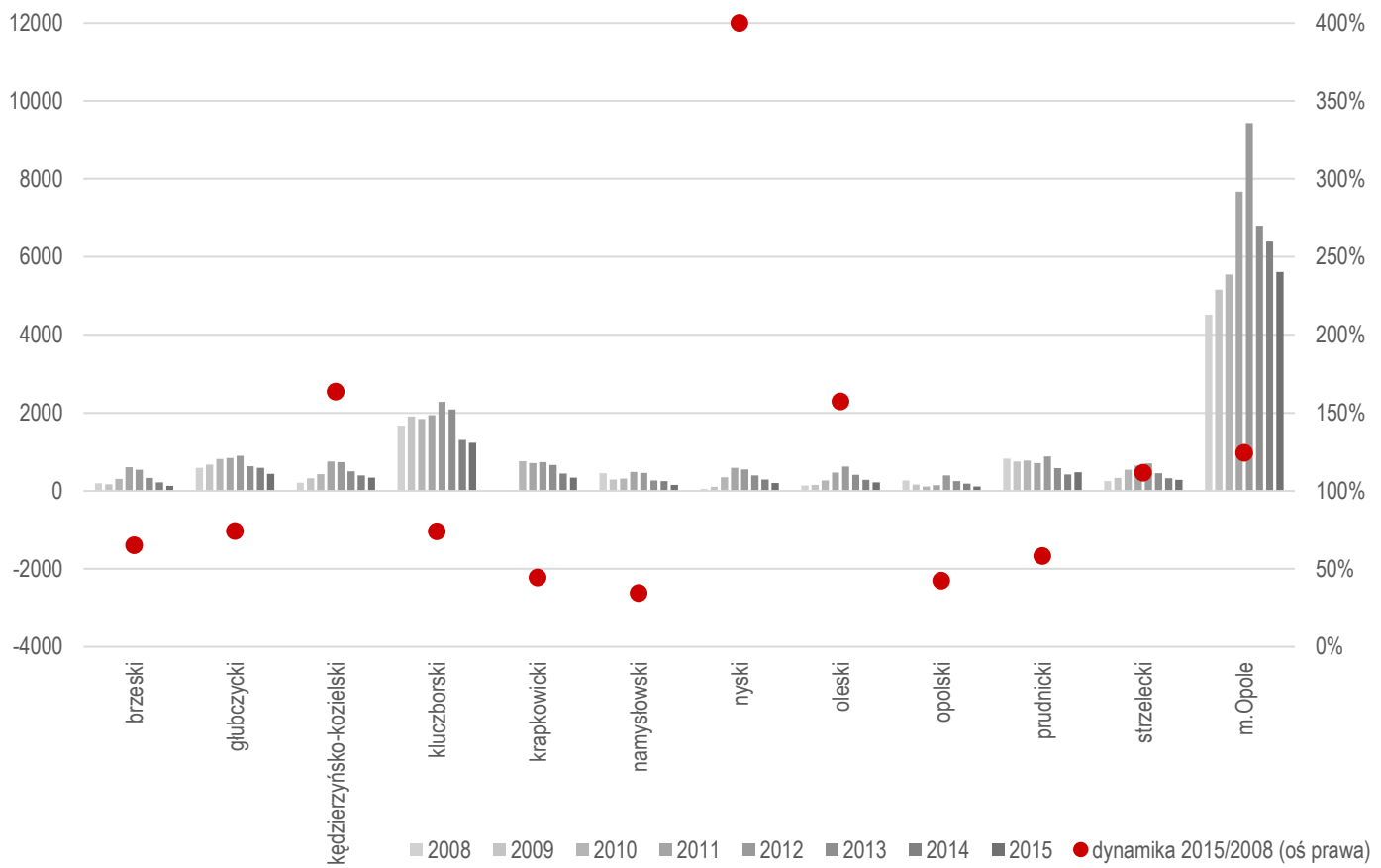
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na obsługę długu publicznego

Wydatki jst na obsługę długu publicznego jst, w Polsce i woj. opolskim, w 2008 i w 2015 r., w mln zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Wydatki jst na obsługę długu jst woj. opolskiego, w latach 2008-2015, w tys. zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Wydatki jst na obsługę długu, w woj. opolskim wg powiatów, w latach 2008-2015, w tys. zł oraz dynamika 2015/2008, w %

Źródło: RIO, GUS

OOT 2016

- W analizowanym okresie województwo opolskie odnotowało wzrost wydatków z tytułu obsługi długu publicznego o 223,5% z 11 mln zł w 2008 roku do 36 mln zł w 2015 roku, w Polsce wzrost o 43,6% z 1452 mln zł w 2008 roku do 2085 mln zł w 2015 roku.
- We wszystkich typach jednostek samorządu terytorialnego widać narastanie wydatków z tytułu obsługi długu w okresie 2008-2012, a następnie w latach 2013-2015 stopniowy ich spadek, który jednak – za wyjątkiem powiatów – nie doprowadził do zejścia poniżej poziomu z roku 2008.
- W 2015 roku wydatki gmin na obsługę długu publicznego w porównaniu do roku 2008 wzrosły o 85,5%, dla miasta Opola wzrost wyniósł 24,3%, natomiast w przypadku województwa samorządowego wydatki zwiększyły się o 42,6%. Jedynie na szczeblu powiatów (z wyłączeniem miasta na prawach powiatu) odnotowano spadek wydatków związanych z długiem o 15,7% do poziomu 3 919 tys. zł w 2015 roku. Z uwzględnieniem miasta Opola nastąpił wzrost o 4,0%.
- W przypadku powiatów województwa opolskiego największy spadek wydatków ogółem na obsługę długu w ujęciu wartościowym (tys. zł) w 2015 roku w relacji do 2008 roku odnotował powiat namysłowski (o 65,7%). Nie licząc powiatu krapkowińskiego który, porównując dane za lata 2009 i 2015 – osiągnął najwyższy w województwie ponad 33-krotny wzrost poziomu wydatków (dynamika 2015/2009, dla 2008 nie podano wartości w sprawozdaniu RIO; na wykresie dla większej czytelności danych przedstawiono dynamikę 2015/2010, która w przeciwieństwie do dynamiki 2015/2009 jest spadkowa), na drugim miejscu pod względem rzeczywistego wzrostu obciążenia z tytułu wydatków na obsługę długu publicznego usytuował się powiat nyski (wzrost wydatków z tytułu długu o 300% w 2015 roku względem 2008 roku). Dla miasta Opola wzrost ten wyniósł 24,3%.

Zastosowana metoda obliczania wskaźnika zamożności uwzględnia tylko dochody własne i otrzymane subwencje. Pominięte zostały wpływy z dotacji celowych (w okresie intensywnego korzystania z funduszy unijnych dotacje mają chwilowy, ale bardzo silny wpływ na wielkość dochodów, najczęściej jednak te zmiany nie mają związku z trwałymi zmianami zamożności budżetu). Dodatkowo wpływające do budżetu dochody zostały skorygowane na dwa sposoby. Po pierwsze, odjęte zostały składki przekazywane przez samorzady w związku z subwencją równoważącą – tzw. „podatek Janosikowych”. Po drugie do faktycznie zebranych dochodów dodane zostały skutki zmniejszenia stawek, ulg i zwolnień w podatkach lokalnych (celem jest porównanie faktycznej zamożności, a nie skutków podejmowanych w gminach autonomicznych decyzji odnoszących się do polityki fiskalnej. Skorygowane w ten sposób dochody podzielone zostały przez liczbę mieszkańców. [26]

Zamożność miast subregionalnych

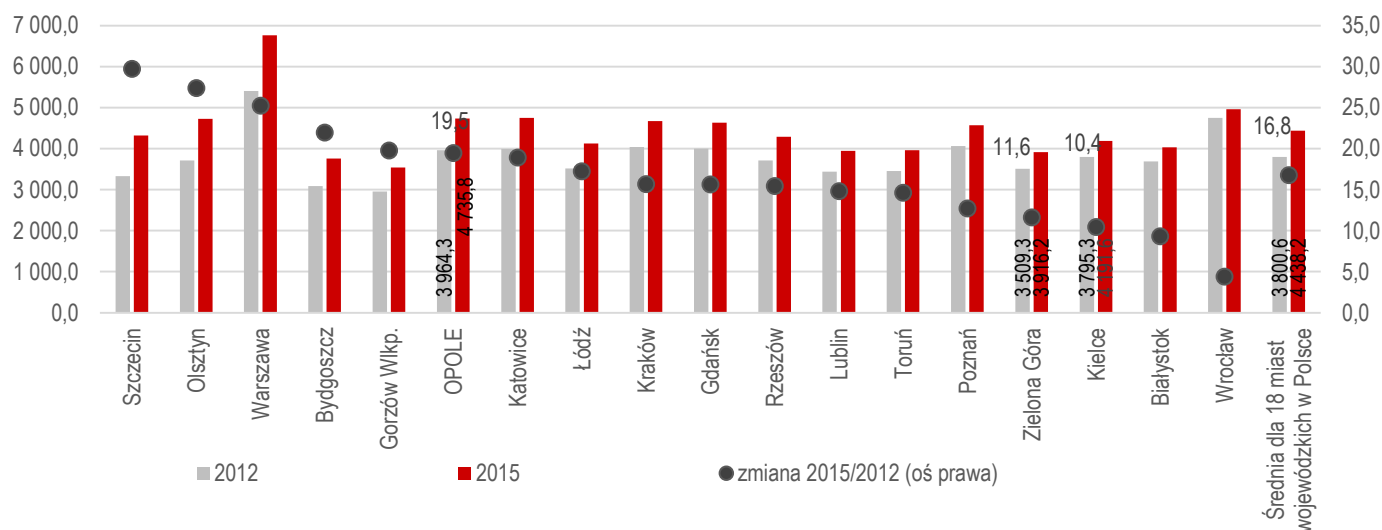

Zamożność miast subregionalnych w województwie opolskim wzrosła, a 3 z 5 miast subregionalnych poprawiło swoją pozycję w rankingach zamożności miast wojewódzkich/powiatowych

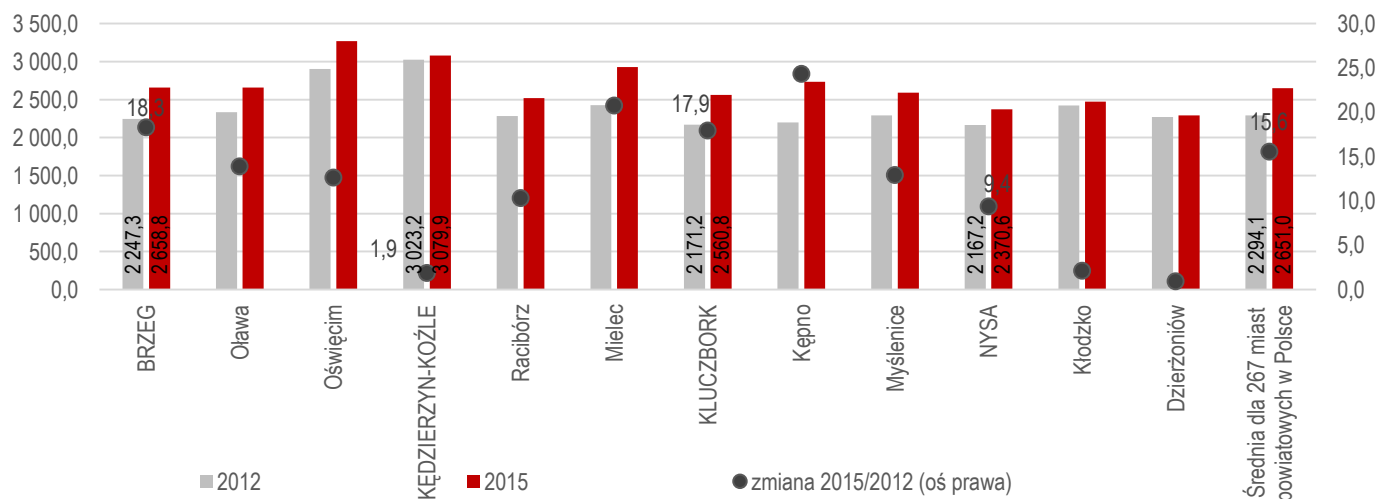
Zamożność samorządów oprócz nakładów na zdrowie i edukację jest jedną z obiektywnych informacji mówiących o poziomie regionalnego i lokalnego rozwoju społecznego. Ponadto od przedsięwzięć realizowanych przez jst zależy w dużej mierze jakość życia mieszkańców. Średnia zamożność samorządów miast będących stolicami województw w Polsce była znacznie wyższa niż średnia zamożność miast powiatowych w Polsce. Główne miasta województwa opolskiego (subregiony) charakteryzowały się na tle Polski i porównywanych miast dobrą sytuacją finansów publicznych w zakresie zamożności.

Zamożność miast wojewódzkich i wybranych miast powiatowych w Polsce, w tym miast subregionalnych w woj. opolskim

Zamożność budżetów miast wojewódzkich w Polsce, w tym Opola, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2012 i 2015 r., w zł oraz zmiana 2015/2012, w %

Zamożność budżetów miast subregionalnych w woj. opolskim i budżetów wybranych porównawczych miast powiatowych w Polsce, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w 2012 i 2015 r., w zł oraz zmiana 2015/2012, w %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania Instytutu Rozwoju Miast i GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz □ OOT 2016

- Analizując sytuację w 2015 roku w stosunku do 2012 roku można stwierdzić, iż wszystkie miasta subregionalne w województwie opolskim odnotowały mniejszy bądź większy wzrost poziomu zamożności przeliczanej na 1 mieszkańca: Opole o 19,5% z 3 964,3 zł w 2012 roku do 4 735,8 zł w 2015 roku, Brzeg o 18,3% z 2 247,3 zł do 2 658,6 zł, Kluczbork o 17,9% z 2 171,2 zł do 2 560,8 zł, Nysa o 9,4% z 2 167,2 zł do 2 370,6 zł, Kędzierzyn-Koźle o 1,9% z 3 023,2 zł do 3 079,9 zł, aczkolwiek w 2015 roku jedynie Brzeg i Kędzierzyn-Koźle przekroczyły średnią dla 267 miast powiatowych w Polsce wynoszącą 2 651,0 zł, z kolei Opole średnią dla 18 miast wojewódzkich w Polsce wynoszącą 4 438,2 zł. W 2012 roku jedynie Kędzierzyn-Koźle i Opole przekraczały średnie uzyskane w kraju dla miast powiatowych (2 294,1 zł) i miast wojewódzkich (3 800,6 zł).
- Analizując sytuację 18 miast wojewódzkich oraz 267 miast powiatowych w Polsce w 2015 roku w stosunku do 2012 roku można stwierdzić, iż zarówno w jednym jak i w drugim przypadku nastąpił wzrost poziomu zamożności przeliczanej na 1 mieszkańca: w 18 miastach wojewódzkich w Polsce o 16,8% z 3 800,6 zł do 4 438,2 zł, z kolei w 267 miastach powiatowych w Polsce o 15,6% z 2 294,1 zł do 2651,0 zł.
- W 2015 roku zamożność miasta Opola w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosła 4 735,8 zł i była wyższa od średniej dla 18 miast wojewódzkich wynoszącej 4 438,2 zł. W 2015 roku w rankingu zamożności miast wojewódzkich miasto Opole uplasowało się w czołówce tj. na 4 pozycji. Jest to zdecydowanie silna pozycja, w ujęciu dynamicznym charakteryzująca się dodatkowo pozytywnym trendem bowiem w 2012 roku miasto Opole z zamożnością wynoszącą na 1 mieszkańca 3 964,3 zł zajmowało 7 miejsce wśród miast wojewódzkich. Zarówno w 2012, jak i w 2015 roku miasto Opole w rankingu zamożności zajmowało wyższe pozycje niż miasta porównawcze – Kielce (w województwie świętokrzyskim) i Zielona Góra (w województwie lubuskim). W 2015 roku w porównaniu z Kielcami i Zieloną Górą zamożność budżetu Opola na jednego mieszkańca była wyższa odpowiednio o 13 i 21%, a w 2012 roku o odpowiednio 4,5 i 13%.
- Wśród miast subregionalnych województwa opolskiego w 2015 roku najwyższą zamożność charakteryzowała Kędzierzyn-Koźle (3079,9 zł na 1 mieszkańca tj. II decyl wśród 267 miast powiatowych w Polsce), które pomimo spadku w rankingu zamożności w porównaniu z 2012 rokiem (zamożność wynosząca: 3 023,2 zł na 1 mieszkańca) z miejsca 8 na 33 wyraźnie zdystansowało miasta porównawcze Racibórz i Mielec. Najgorzej wypadła Nysa (2 370,6 zł na 1 mieszkańca tj. IX decyl w rankingu zamożności budżetów miast wśród miast powiatowych), której sytuacja finansowa w ujęciu dynamicznym relatywnie pogorszyła się odnotowując spadek w rankingu zamożności z miejsca 157 w 2012 roku (2167,2 zł na 1 mieszkańca) na miejsce 223 w 2015 roku. W porównaniu do średniej dla 267 miast powiatowych w Polsce wynoszącej w 2015 roku w przeliczeniu na 1 mieszkańca 2 651 zł, wyższą zamożnością, charakteryzowały się miasta subregionalne Brzeg (2 658,8 zł) i Kędzierzyn-Koźle (3 079,9 zł), niższą Kluczbork (2 560,8 zł) i Nysa (2 370,6 zł). Spośród miast porównawczych wyższą niż poszczególne miasta subregionalne w województwie opolskim zamożnością w 2015 roku charakteryzował się Oświęcim stanowiący miasto porównawcze dla Brzegu, Kępno i Myślenice stanowiące miasta porównawcze dla Kluczborka oraz Kłodzko stanowiące miasto porównawcze dla Nysy.

Uwzględniony w analizie wskaźnik zadłużenia to wielkość zadłużenia w stosunku do rocznych dochodów samorządu. Wskaźnik ten nawiązuje do limitów wynikających z ustawy o finansach publicznych w jej starym brzmieniu (limit obowiązywał do końca 2013 roku). Wskaźnik został zestawiony z wielkością nadwyżki operacyjnej liczonej tak jak przewiduje definicja o finansach publicznych w latach 2012-2014 wyrażona jako % łącznych dochodów budżetowych. W jednostkach, w których wskaźnik ten przekracza 15% nowe brzmienie ustawy podniosło limit dolności kredytowej samorządu. [26]

Zadłużenie miast subregionalnych

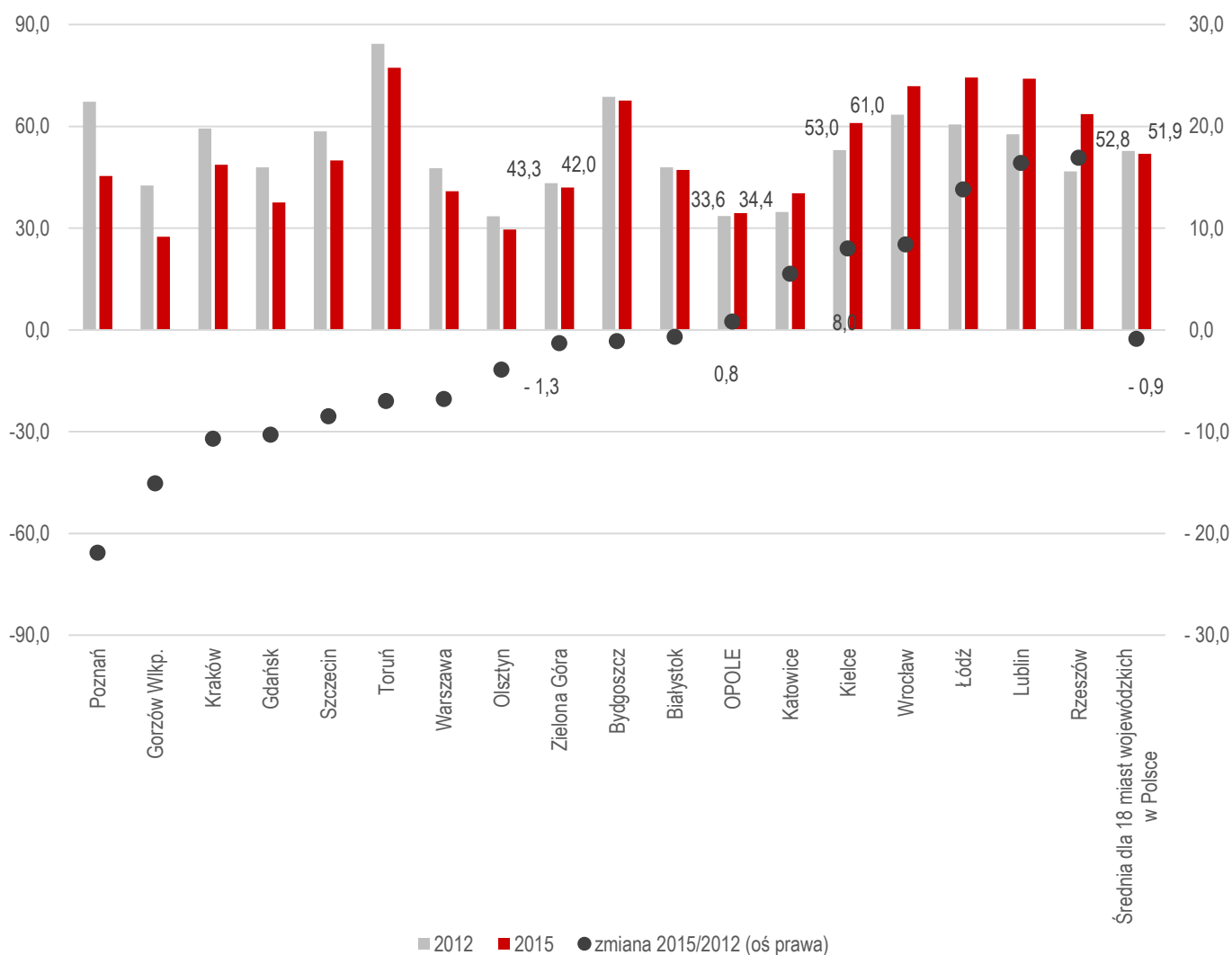

3 na 5 miast subregionalnych w województwie opolskim odnotowało wzrost zadłużenia, jednakże dzięki korzystnemu udziałowi nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem (zdolność do spłaty długu) poziom zadłużenia 4 na 5 miast subregionalnych utrzymał się na bezpiecznym poziomie

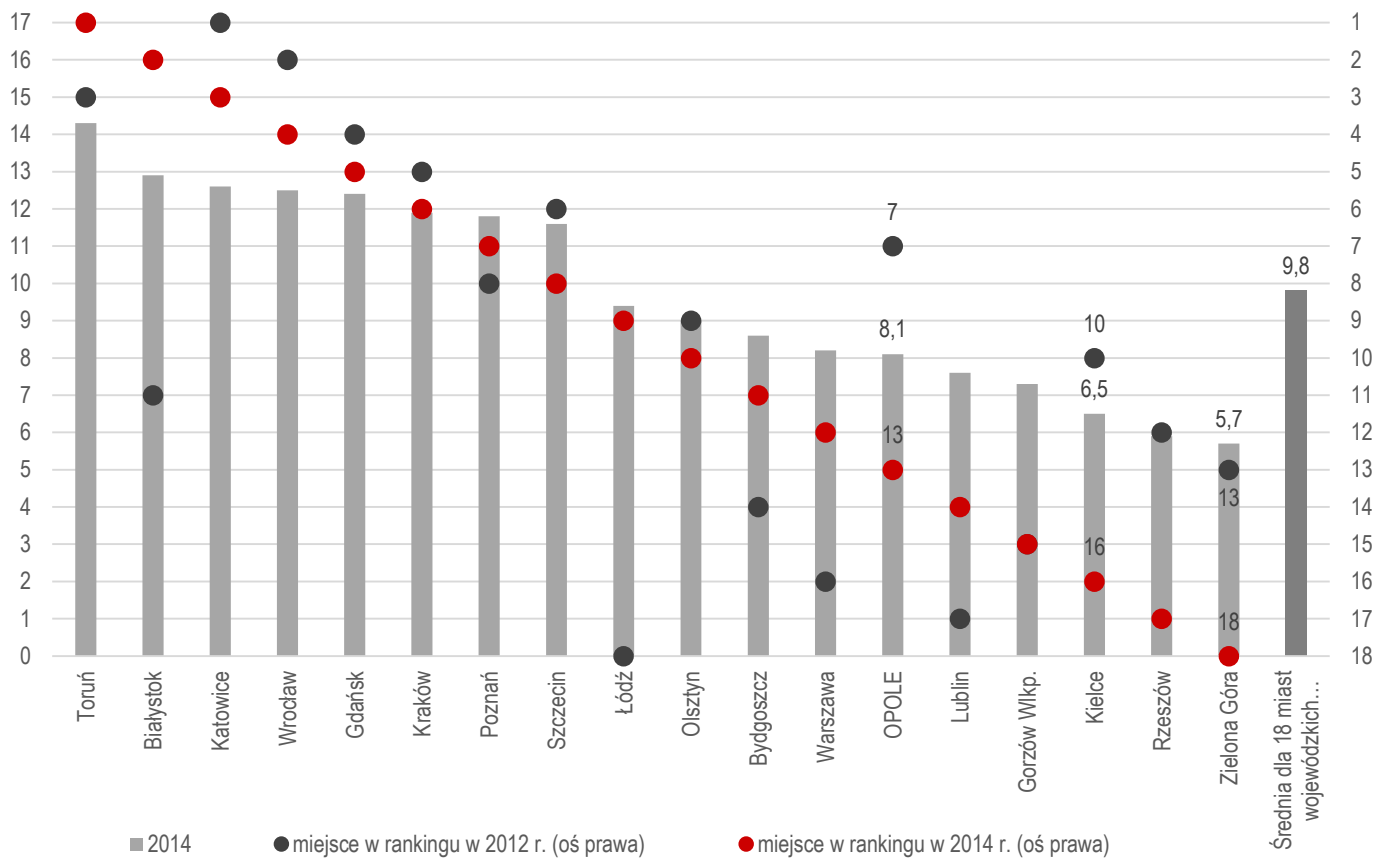
Zestawienie wskaźnika zadłużenia z wielkością nadwyżki operacyjnej stanowi bardzo ważną informację – jeśli przykładowo dług jest wysoki, a nadwyżki operacyjnej nie ma, to sytuacja jest faktycznie groźna i zagraża płynności finansowej. Ale jeśli nadwyżka jest wysoka i corocznie pozwala na spłatę znacznej części zadłużenia, to nie ma powodów do niepokoju. Większość miast województwa opolskiego (subregiony), za wyjątkiem Kluczborka, charakteryzowała się na tle Polski i porównywanych miast dobrą sytuacją finansów publicznych w zakresie zadłużenia (Opole 34,4% wobec średniej dla 18 miast wojewódzkich wynoszącej 51,9%; Brzeg 18,6% wobec średniej dla 267 miast powiatowych wynoszącej 31,8%) lub przynajmniej bezpiecznym poziomem zadłużenia i udziałem nadwyżki operacyjnej pozwalającym na spłatę długu (Kędzierzyn Koźle: zadłużenie 39,4% wobec 31,8% dla 267 miast powiatowych i udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem 9,3 % wobec 9,6% dla 267 miast powiatowych; Nysa: zadłużenie 38,1%, udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem 10,1%).

Zadłużenie jako % dochodów budżetowych i udział nadwyżki operacyjnej w dochodach (ogółem)

Zadłużenie budżetu Opola oraz miast wojewódzkich w Polsce jako % dochodów ogółem, w 2012 i 2015 r., w % oraz zmiana zadłużenia 2015/2012, w pkt proc.

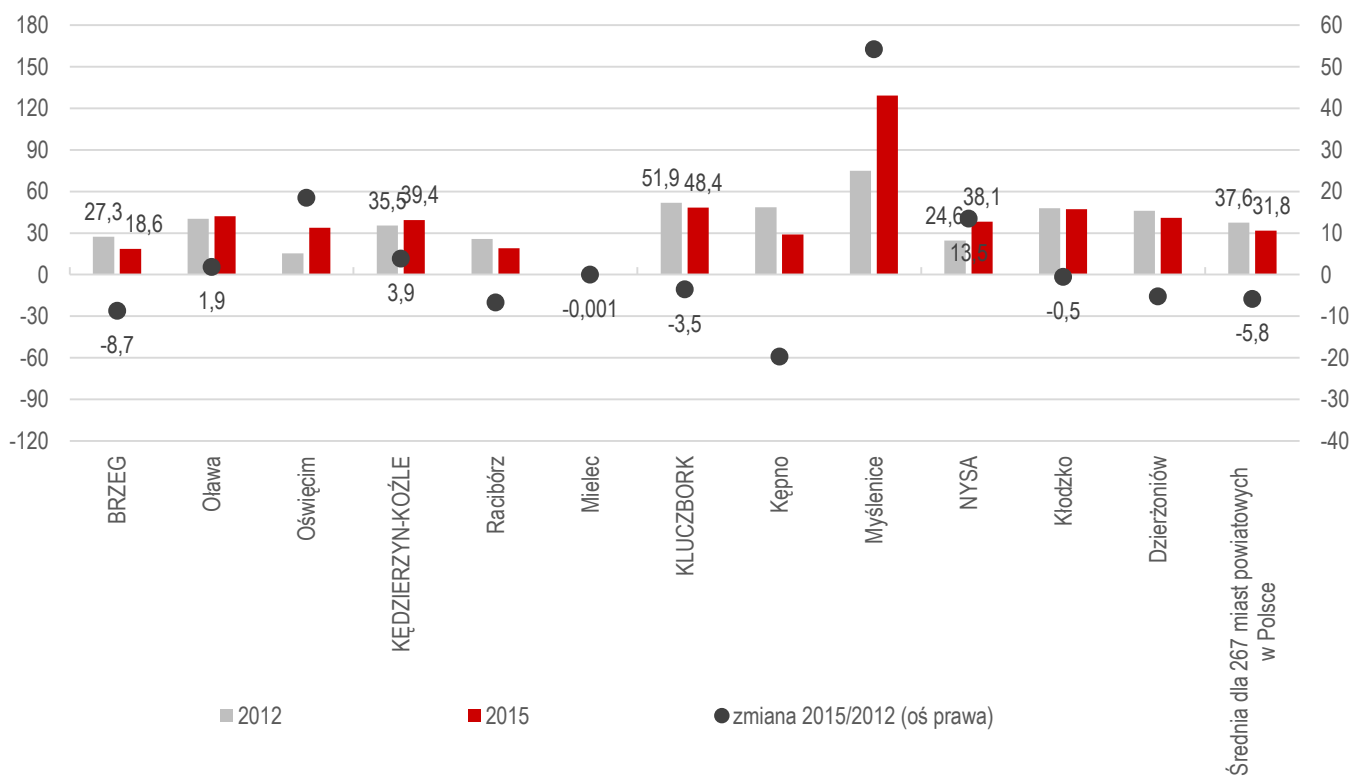

Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem w Opolu oraz w pozostałych miastach wojewódzkich w Polsce w 2014 r. oraz miejsce w rankingu miast wojewódzkich pod względem udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem w 2012 i 2014 r.*

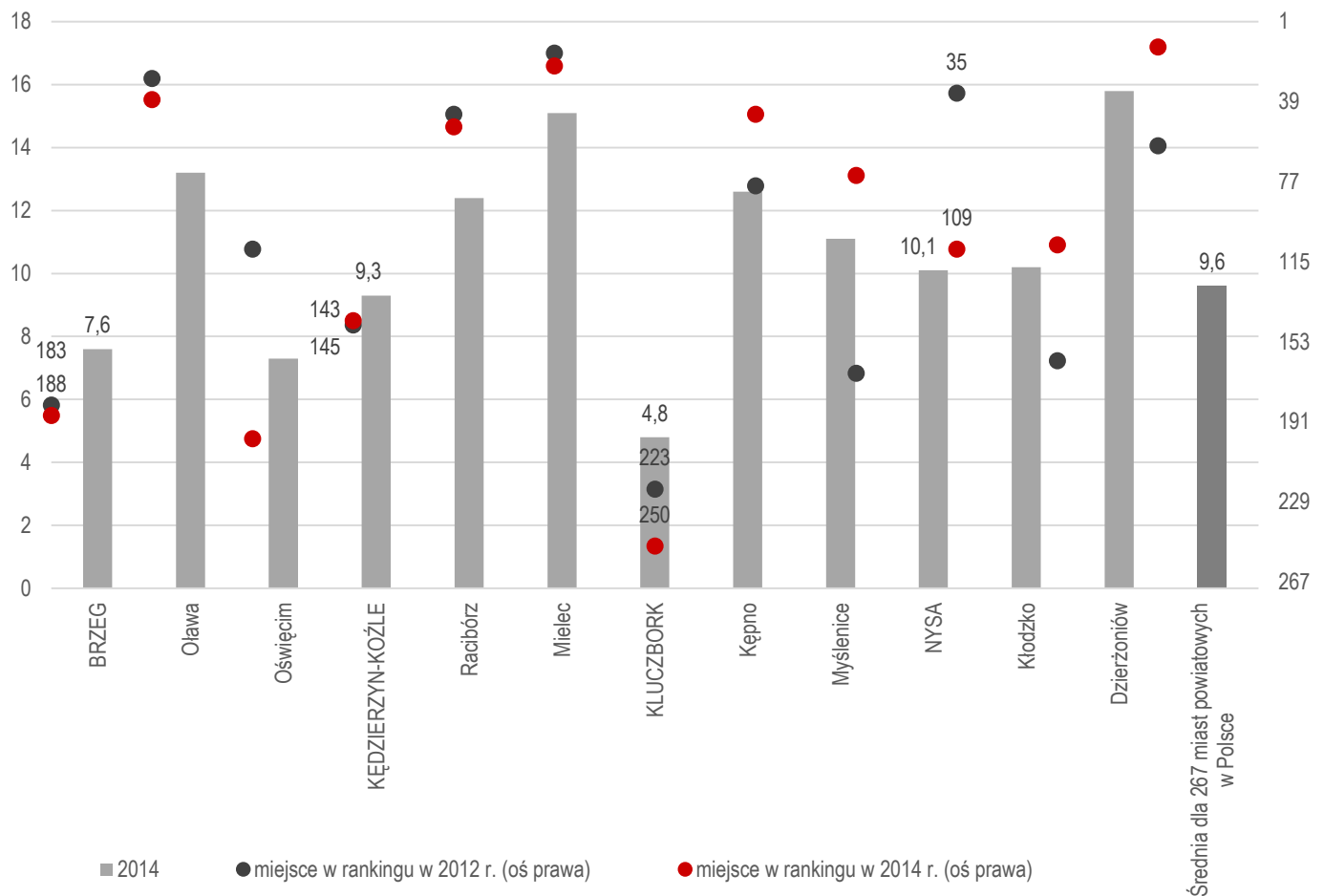

* im dalsza pozycja w rankingu pod względem udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem tym gorzej

Zadłużenie miast subregionalnych w województwie opolskim i wybranych porównawczych miast powiatowych w Polsce jako % dochodów ogółem, w 2012 i 2015 r., w % oraz zmiana zadłużenia 2015/2012, w pkt proc.

Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem w subregionach w województwie opolskim i w wybranych porównawczych miastach powiatowych w Polsce w 2014 r. oraz miejsce w rankingu miast powiatowych pod względem udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem

* im dalsza pozycja w rankingu pod względem udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem tym gorzej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania Instytutu Rozwoju Miast i GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz OOT 2016

- Zadłużenie miasta Opola na koniec 2015 roku stanowiło 34,4% dochodów budżetowych, co należy określić jako poziom bezpieczny. W porównaniu do 2012 roku poziom zadłużenia Opola nieznacznie się zmienił – wzrost wskaźnika o 0,8 pkt proc. (z 33,6% w 2012 roku do 34,4% w 2015 roku), co w rezultacie spowodowało przesunięcie Opola wśród miast wojewódzkich z korzystniejszego miejsca 17 na mniej korzystne miejsce 16. W analizowanym okresie średnie zadłużenie dla 18 miast wojewódzkich spadło o 0,9 pkt proc. (z 52,8% na 51,9%), aczkolwiek na koniec 2015 roku miasta wojewódzkie w Polsce były średnio zadłużone na więcej, bo 51,9%. W obydwu miastach porównawczych Opola, tj. Kielcach i Zielonej Górze, odnotowano wyższy poziom zadłużenia.
- Udział nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem w Opolu w 2014 roku w porównaniu do 2012 roku spadł do poziomu 8,1%, co w efekcie spowodowało przesunięcie Opola w rankingu miast wojewódzkich z korzystniejszego miejsca 7 na niekorzystne miejsce 13. Na tle miast porównawczych (Zielonej Góry i Kielc) sytuację Opola pod względem zdolności kredytowej należy ocenić jako korzystną, z kolei na tle 18 miast wojewódzkich jako mniej korzystną (udział nadwyżki operacyjnej w dochodach dla 18 miast wojewódzkich osiągnął poziom 9,8%).
- Najmniejszym poziomem zadłużenia spośród miast subregionalnych województwa opolskiego charakteryzował się Brzeg, którego dług w 2015 roku wyniósł 18,6% dochodów, a największym Kluczbork, którego zadłużenie wyniosło 48,4%. Kędzierzyn-Koźle i Nysa charakteryzowały się podobnym zadłużeniem wynoszącym 39,4 i 38,1%. W stosunku do 2012 roku wzrosło zadłużenie Nysy o 13,5 pkt proc. oraz Kędzierzyna-Koźla o 3,9 pkt proc., natomiast spadło zadłużenie Brzegu o 8,7 pkt proc. i Kluczborka o 3,5 pkt. proc. Średnie zadłużenie dla 267 miast powiatowych w Polsce wyniosło w 2015 roku 31,8% i w stosunku do 2012 roku spadło o 5,8 pkt proc. Analizując sytuację miast subregionów w województwie opolskim na tle Polski w 2015 roku jedynie Brzeg charakteryzował się niższym zadłużeniem niż średnia dla 267 miast powiatowych w Polsce, oraz uzyskał lepszą pozycję w rankingu miast powiatowych w 2015 roku niż pozycję którą zajmował w 2012 roku (zmiana pozycji z 203 na 225).

- Najkorzystniejszym, a jednocześnie wyższym niż średnia dla 267 miast powiatowych w Polsce, udziałem nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem wśród miast subregionalnych w województwie opolskim w 2014 roku charakteryzowała się Nysa (10,1%), która w 2012 i 2014 roku zajmowała najlepszą pozycję w stosunku do innych subregionalnych miast powiatowych w województwie opolskim. Udział nadwyżki operacyjnej poniżej średniej dla 267 miast w Polsce wynoszącej w 2014 roku 9,6% odnotowały: Kędzierzyn-Koźle (9,3%), Brzeg (7,6%) oraz Kluczbork (4,8%). W stosunku do 2012 roku niewielką poprawę miejsca w rankingu miast powiatowych pod względem udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach odnotował jedynie Kędzierzyn-Koźle, który przesunął się z miejsca 145 w 2012 roku na miejsce 143 w 2014 roku.
- Łączna analiza poziomu zadłużenia i rankingu zadłużenia w latach 2012 i 2015 oraz udziału nadwyżki operacyjnej w dochodach ogółem miast subregionalnych i rankingu w latach 2012 i 2014 wskazuje, że w stosunku do roku bazowego jedynie Brzeg i Kędzierzyn-Koźle poprawiły swoją sytuację, aczkolwiek wskaźnik zadłużenia nie przekraczający 40% dochodów oraz korzystny poziom zdolności do spłaty długu, do miast o dobrej sytuacji finansowej pozwalają zaliczyć również Opole i Nysę.

Wskaźnik efektywności rządzenia tworzony od lat 90. przez Bank Światowy – obecnie dla większości krajów świata – odzwierciedla postrzeganie jakości usług publicznych, jakości służby cywilnej oraz stopień niezależności od nacisków politycznych, jakości formułowania i realizacji polityki i wiarygodności zobowiązań rządu co do realizacji tych polityk. Ocena dokonywana jest przez mieszkańców, w tym przedsiębiorców, a także ekspertów, na podstawie analiz instytucji badań opinii publicznej. [36]

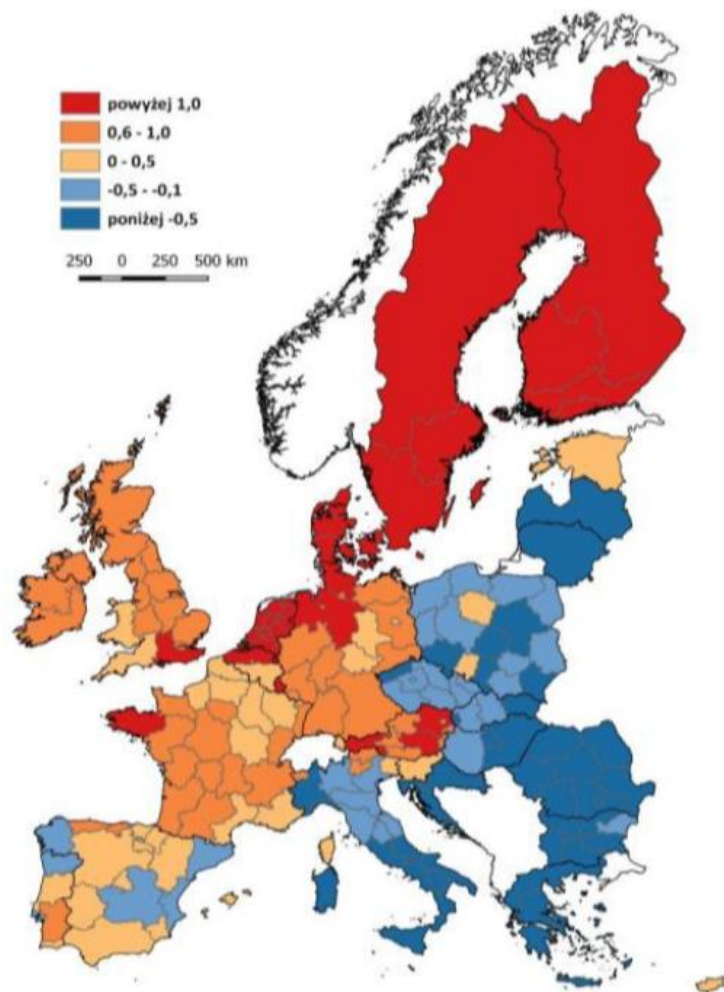
Jakość rządzenia

Pod względem jakości rządzenia, województwo opolskie korzystnie wypada na tle pozostałych regionów Polski

Europejski wskaźnik jakości rządzenia jest jednym ze wskaźników obrazujących efektywność i sprawność państwa. Władze centralne odpowiadają za kreację warunków sprzyjających wzrostowi konkurencyjności gospodarki w zakresie: uwarunkowań prawnych, organizacyjnych, kształt polityk publicznych, a także poprzez jakość rządzenia. Jakość rozwiązań systemowych na poziomie centralnym wpływa na poziom konkurencyjności gospodarki. Istotną rolę w podnoszeniu konkurencyjności gospodarki w Polsce, z uwagi na zakres kompetencji oraz skalę zarządzanych środków publicznych, odgrywają także jednostki samorządu terytorialnego [36, s. 159]. Poszczególne regiony różnią się w zakresie wdrażania przepisów krajowych, co obrazuje odmienną sprawność poszczególnych władz regionalnych i lokalnych. Różnice te są istotne w kontekście oceny jakości rządzenia w relacji do rozwoju gospodarczego i społecznego. Europejski wskaźnik jakości rządzenia łączy w sobie wskaźniki Banku Światowego, obrazujące jakość rządzenia na poziomie kraju, oraz badanie zróżnicowania regionalnego w obrębie poszczególnych państw. W badaniu przeprowadzonym w 2013 roku (pierwsza aktualizacja wskaźnika) skupiono się na usługach publicznych kontrolowanych na szczeblu regionalnym bądź lokalnym, tj. egzekwowanie prawa, szkolnictwo, opieka zdrowotna, które z większym prawdopodobieństwem pozwoliły na ukazanie zróżnicowania pomiędzy regionami. Pytania zadane respondentom dotyczyły jakości i bezstronności usług publicznych, postrzegania korupcji i osobistych doświadczeń związanych z korupcją [37, s. 168-171].

Europejski wskaźnik jakości rządzenia, w Europie, w Polsce, w wybranych państwach UE i wg regionów, w latach 2003-2014

Źródło: Raport o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2016. □ OOT 2016

- Od 2007 roku jakość rządzenia w Polsce systematycznie poprawia się, choć nadal pozostaje niższa niż w takich państwach jak: Niemcy, Czechy czy Słowacja. Ponadto Polska osiąga niższe wartości wskaźnika od średniej unijnej (UE28), jednak należy zaznaczyć, że dysproporcja ta od 2007 roku stopniowo maleje [36, s. 160].
- W 2013 roku województwa: opolskie i kujawsko-pomorskie, które uplasowały się w przedziale wartości wskaźnika 0-0,5, osiągnęły najwyższe w Polsce i w Europie Środkowej i Wschodniej (z wyłączeniem Estonii) wartości wskaźnika jakości rządzenia, co świadczy o stosunkowo wysokiej jakości rządzenia na poziomie regionalnym. Biorąc pod uwagę sposób zbierania danych – opinie mieszkańców i wybranych grup przedstawicieli opinii publicznej, należy uznać, że respondenci najwyżej oceniają jakość rządzenia w ww. województwach.

Uwagi metodologiczne

- Do przeliczeń części wskaźników w analizowanym okresie przyjęto ludność wg faktycznego miejsca zamieszkania. Odpowiednie informacje zostały zamieszczone pod wykresami.
- Raport powstał w okresie od września 2016 roku do kwietnia 2017 roku w oparciu o dostępne w tym czasie dane statystyczne. Zaprezentowane dane mogą odbiegać od danych dostępnych w zasobach statystyki publicznej z uwagi na dokonywane aktualizacje wartości wskaźników.
- W przypadkach małego zróżnicowania pomiędzy wartościami wskaźnika dla poszczególnych jednostek terytorialnych bądź lat w celu lepszej czytelności prezentowanych wykresów skala na osi nie rozpoczyna się od wartości = 0.
- W przypadku kart dotyczących obszaru: Samorząd ewentualne rozbieżności pomiędzy danymi prezentowanymi na wykresach odnośnie dochodów, wydatków w powiatach w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynikają z wykorzystania dwóch źródeł danych:
 - w przypadku danych dla powiatów ogółem w województwie opolskim – przyjęto gotowe dane z raportów Krajowej Izby Obrachunkowej
 - w przypadku danych dla poszczególnych powiatów w województwie opolskim – przyjęto dane z Regionalnej Izby Obrachunkowej Opole dotyczące dochodów, wydatków ogółem, a następnie przeliczono je na jednego mieszkańca

Bibliografia

- [1] Dybowska J., *Przemiany demograficzne w regionie o nasilonej migracji zagranicznej na przykładzie województwa opolskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2013.
- [2] *Strategia rozwoju województwa opolskiego do 2020 r.*, Zarząd Województwa Opolskiego, Opole 2012.
- [3] *Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050 (opracowana w 2014 r.)*, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-dla-powiatow-i-miast-na-prawie-powiatu-oraz-podregionow-na-lata-2014-2050-opracowana-w-2014-r-,5,5.html
- [4] *Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020*, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa 2013.
- [5] *Analiza dostępności opieki nad dziećmi do lat 3 w województwie opolskim*, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, Opole 2016.
- [6] *Założenia polityki ludnościowej Polski 2013*, projekt, Rządowa Rada Ludnościowa, www.bip.stat.gov.pl/organizacja-statystyki-publicznej/rzadowa-rada-ludnosciowa/dokumenty-rzadowej-rady-ludnosciowej/
- [7] *Lekarze specjaliści i lekarze dentyści specjaliści 2015*, www.nil.org.pl/aktualnosci/lekarze-specjalisci-i-lekarze-dentysci-specjalisci-sytuacja-demograficzna
- [8] *Ubóstwo w Polsce w latach 2013 i 2014*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
- [9] *Strateg*, www.strateg.stat.gov.pl/
- [10] *NBP. Portal Edukacji Ekonomicznej*, www.nbportal.pl/slownik/pozycje-slownika/wzrost-gospodarczy
- [11] *Forsal.pl*, www.finansopedia.forsal.pl/encyklopedia/inne/hasla/912972,wartosc-dodana-brutto.html
- [12] *Bank Danych Lokalnych*, www.bdl.stat.gov.pl/BDL/start
- [13] *Komunikat FOR: Bez podniesienia stopy inwestycji Polska nie dogoni bogatych państw Zachodu*, <https://for.org.pl/pl/d/a464d710d2134bf2b899704d1505ae76>
- [14] *Rolnictwo w województwie opolskim w 2015 r.*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2016.
- [15] *Portrety gmin i powiatów województwa opolskiego w latach 2010-2015*, Urząd Statystyczny w Opolu, Opole 2016.
- [16] *Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych*, Dz. U. z 2015 r., poz. 909 z późn. zm. (tekst ujednolicony)
- [17] *Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy*, Dz. Urz. UE L 312 z 22.11.2008
- [18] *Krajowy plan gospodarki odpadami 2022*, Warszawa 2016.
- [19] *Plan gospodarki odpadami dla województwa opolskiego na lata 2016-2022 z uwzględnieniem lat 2023-2028*, Opole 2016. [20] Rosset E., *Demografia Polski. Stan, rozmieszczenie i struktura ludności*, tom 1, Warszawa 1975
- [21] *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym*, Dz.U. z 2016 r., poz. 778, z późn. zm. (tekst ujednolicony)
- [22] *Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*, Dz.U. z 2016 r., poz. 239 z późn. zm (tekst ujednolicony)

- [23] Fejfer K., Komuda Ł., *Wydajność pracy, czyli jak wyciągnąć się za włosy z bagna*, www.rynekpracy.org/wiadomosc/1904096.html
- [24] Główny Urząd Statystyczny. *Słownik pojęć stosowanych w statystyce publicznej*, <http://stat.gov.pl/metainformacje/sloownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/759,pojecie.html> definicja OECD na podstawie *Podręcznik Oslo. Zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji*.
- [25] Komisja Europejska. *European Innovation Scoreboard*, http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_pl i Komisja Europejska. *Regional Innovation Scoreboard*, http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/regional_pl
- [26] *Bieguny wzrostu województwa opolskiego*, Instytut Rozwoju Miast, GEOPROFIT Wojciech Dziemianowicz, Kraków-Warszawa 2016.
- [27] Glumińska-Pawlic J., Sawicka K., *Budżet jednostki samorządu terytorialnego*, Zachodnie Centrum Organizacji, Zielona Góra 2002.
- [28] Ofiarski Z., *Subwencje i dotacje jednostek samorządu terytorialnego*, Difin, Warszawa 2002.
- [29] Regionalna Izba Obrachunkowa w Opolu, www.rio.opole.pl/154/o-rio-strona.html
- [30] *Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych*, Dz. U. z 2016 r., poz. 1870 z późn. zm. (tekst ujednolicony)
- [31] Jończy R., *Wyludnienie, zatrudnienie i migracje na obszarach wiejskich województwa opolskiego*, Raport niepublikowany wykonany na zlecenie WUP w Opolu, Opole 2016.
- [32] *Raport o kapitale intelektualnym Polski*, Warszawa 2008.
- [33] *Zdrowie i ochrona zdrowia w 2014 roku*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2015.
- [34] *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej*, Dz.U. z 2016 r., poz. 1068, z późn. zm., (tekst ujednolicony)
- [35] Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, www.powietrze.gios.gov.pl/pjp/maps/air/quality/type/R publikacja IOŚ, *Ocena jakości powietrza w strefach w Polsce za rok 2015. Zbiórny raport krajowy z rocznej oceny jakości powietrza w strefach wykonywanej przez WIOŚ według zasad określonych w art. 89 ustawy – Prawo ochrony środowiska*, Warszawa 2016
- [36] *Raport o rozwoju społeczno-gospodarczym, regionalnym oraz przestrzennym*, Ministerstwo Rozwoju, Warszawa 2016. [37] *Inwestycje na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Promowanie rozwoju i dobrego rządzenia w regionach UE i miastach. Szósty raport na temat spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej*, Komisja Europejska, Bruksela 2014.
- [38] *Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2015 r.*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.
- [39] Kisiel W., *Samodzielność organizacyjna jednostki samorządu lokalnego: założenia teoretyczne i proponowane przepisy* [w:] Ćwiklicki M. (red.), *Sprawne państwo. Systemowe zmiany w funkcjonowaniu polskiego samorządu terytorialnego*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków 2015.
- [40] *Ochrona środowiska 2015*, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/srodowisko-energia/srodowisko/ochrona-srodowiska-2015,1,16.html
- [41] *ABC samorządu terytorialnego. Poradnik nie tylko dla radnych*, www.frdl.org.pl/pliki/frdl/document/publikacjeFRDL/Poradnik%20dla%20radnych_ABC_samorządu.pdf
- [42] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, Dz. U. z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.
- [43] *Przestrzeń życia Polaków*, www.sarp.org.pl/pliki/1908_53fdc64bb3140-pzp_spistresci_1.pdf

- [44] *Informacja o wynikach kontroli. System gospodarowania przestrzenią gminy jako dobrem publicznym*, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 2017.
- [45] Korol J., Kusideł E., Szczuciński P., *Przedsiębiorczość, produktywność i konkurencyjność regionów Polski*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016.
- [46] Panek, T., Czapiński, J., *Wykluczenie społeczne. Diagnoza Społeczna 2015, Warunki i Jakość Życia Polaków – Raport*, „Contemporary Economics” 2015, 9/4, DOI:10.5709/ce.1897-9254.193.
- [47] Jończy R., *Wpływ migracji zagranicznych na dysharmonię rozwoju województwa opolskiego (ze szczególnym uwzględnieniem rynku pracy*, Wydawnictwo Instytut Śląski, Opole 2006.
- [48] Bernat M., Bruska A., Jasińska-Biliczak A., *Influence of the Cultural Background at Small and Medium Sized-Enterprises Innovations in Regional Dimension*, “Institute of Economic Research Working Papers” 2017, no. 12.
- [49] *Małżeństwa i dzietność w Polsce*, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/23/1/1/malzenstwa_i_dzietnosc_w_polsce.pdf
- [50] Ministerstwo Finansów, www.mf.gov.pl/ministerstwo-finansow
- [51] *Działalność podmiotów z kapitałem zagranicznym 2015 r.*, Główny Urząd Statystyczny, www.stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/dzialalnosc-gospodarcza-podmiotow-z-kapitałem-zagranicznym-w-2015-r-,4,11.html
- [52] *Stan środowiska w województwie opolskim w roku 2015*, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Opole 2016.
- [53] *Sprawozdanie z funkcjonowania ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie za 2007 rok*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2009.
- [54] *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 listopada 2015 roku w sprawie sposobu i metodologii prowadzenia i aktualizacji krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej, wzorów wniosków, ankiet i zaświadczeń*, Dz. U. z 2015 r., poz. 2009, z późn. zm.
- [55] *Sprawozdanie z działalności RIO i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2015 r.*, Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych, www.rio.gov.pl/html/sprawozdania_rio/2015/wstep2015.html
- [56] Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, www.obserwatorium.malopolska.pl/wizualizacja/site/index?lang=pl_PL
- [57] Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych
- [58] *Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 marca 2008 r. w sprawie stref, w których dokonuje się oceny jakości powietrza*, Dz.U. 2008 nr 52 poz. 310.